CONSOLA
DE
MAR

1996
Collection
Crawford

Aug 10
1892

Libre appellat

Consolat de mar. Nouament estampat e corregit. Affegits los capitls cordinacions dels drets del General. E del dret del pes del Senyor Rey. Ab altres coses necessaries: les quals fins al present no erẽ estades estampades.

BIBLIOTECA GENERAL

Gloria e labor de nostre senyor deu Jesuchrist:e dela gloriosa verge mare sua aduocada nostra:e dels gloriosos sants Mossenyer sant Telm:sant Aycolau:sant Anthony:e sancta Clara:e sancta Madrona: Patrons e aduocats dels nauegāts:e de tota la cort celestial. Perquāt enlo libre de Consolat se trobauen moltes corrupcions ari en vocables com en sentencia:e molt descompost per remey d̄ aço yo Francesch cellelles per sola caritat: iatsia a molt traball: hauent colloqui e consell de persones expertes e antigues:ari patrōs de fustes com mercaders e mariners e altres:e cercant molts originals me so esforçat corregit lo present libre:tant com es stat possible. E per mes adornar es stat deliberat hi fossen aiustats alguns priuilegis e ordinacions e altres coses conçedents ala materia. Encara per raho dela confussio dels capitols qui enlo dit libre stan dispersos: es estada feta la present Taula. La qual serua tal orde:que primerament posa com son fets consols iutge de appells e scriua ab tot lur orde iudiciari. Apres entra cōnau es pensada:fabricada: formida: e carregada. E ari discorrēt tots los accidents que aquella seguixen e poden seguir fins que dita nau ve a adob:e finalment a desser:ço es que enlo titol de letra grossa posa lo cas o materia:e apres acusa tots los capitols ho altres lochs enlo present libre:qui tocan en alguna manera de aq̄ll cas ho materia: posant primer lo nombre de cartes e derrer lo nombre del capitol. E ari facilment se poran trobar los cassos necessaris enlo present libre.

Taula del present libre.

¶ Declaracio dels cōsols e del iutge de apellacions e de lur iuramēt:e cō rebē lescriua.

¶ En qual manera son elets los cōsols e lo iutge deles appellacions q̄s cun any. fo.i.ca.primo.
¶ Del iurament que fan los consols. fo.i.ca.ij.
¶ Com lo iutge de appells es presentat e com iura. fo.i.ca.iii.
¶ Com los consols reben para si e plo iutge de apells scriua. f.i.ca.iiii
¶ Dela forma del segell dels consols. fo.i.ca.v.
¶ Qui poden esser Consols: e qui iutge:e qui no. fo.i.ca.vi.
¶ Com los consols poden comanar lur loch aq̄ls plau. fo.i.ca.vii.
¶ Seguex se la forma:comvsen los consols en lur offici. E primeramēt dela demāda en scrits. fo.i.ca.viii.
¶ De obdir testimonis. fo.i.ca.ix.
¶ Com se dona sentencia ala demāda en scrits. fo.ii.ca.x.
¶ Dela appellacio. fo.ii.ca.xi.
¶ Com anarta lo iutge deles appelacions. fo.ii.ca.xii.
¶ Cō enla appellacio nos por resposar ne puar de nou. fo.ii.ca.xiii.
¶ Com e enquāt se ha a proseguir la appellacio. fo.iii.ca.xiiii.
¶ Com se dona sentencia enla appellacio. fo.iii.ca.xv.
¶ De excepcio declinatoria de for. fo.iii.ca.xvi.
¶ De demanda proposada de paraula:e dela sentecia. fo.iii.ca.xvii.
¶ De appellacio de sentēcia de paraula. fo.iii.ca.xviii.
¶ Dels messions fetes enlo pmer plet. fo.iii.ca.xix.
¶ Deles messions enlo segon plet. fo.iii.ca.xx.
¶ Dels amantaments que poden esser fets dauāt lovn psol. fo.iii.c.xxi
¶ Les causes qui se guardē ala iurisdicio dels consols. fo.iiii.ca.xxii.
¶ Dela execucio deles sentencies. fo.iiii.ca.xxiii.
¶ Dela execucio de bens mobles del condenat. fo.iiii.ca.xxiiii.
¶ Del creador sino pora dar fermāca. fo.iiii.ca.xxv.
¶ De execucio de bens seents: del comdenat. fo.iiii.ca.xxvi.
¶ De Patro qui demana son nolit e lo mercader loy contrasta per roba:que li falla ho que sera mullada. fo.iiii.ca.xxvii.
¶ De loguer ho salari de mariner. fo.v.ca.xxviii.
¶ Dela execucio ques fa contra patro per deute de prestech. fo:v.ca. .xxix.
¶ De seguretat d̄ iuiy. fo.v.ca.xxx.
¶ Del poder d̄ls psols. fo.v.c.xxxi.
¶ Si veixell nou sera executat q̄ es primer en dret. fo.v.ca.xxxii.
¶ Si lo pu no bastara als dits creadors. fo.v.ca.xxxiii.
¶ Si veixell fa vēut aps d̄ setviat

ij

ge:qui es primer en dret.
fo.v.ca.xxxiiij.
De muller del patro es p̃mera en
tẽps e millor endret.fo.v.ca.xxxv.
¶Cõ deuẽ esser determenats los
plets p los cõsols. fo.vi.ca.xxxvi.
¶De salari: que prenen los cõsols
de les parts. fo.vi.ca.xxxvij.
¶De salari del iutge de les appel-
lacions. fo.vi.ca.xxxviij.
¶Si se haura sospita dles consols.
fo.vi.ca.xxxix.
¶De suspita del iutge de les appel
lacions. fo.vi.ca.xl.

Com los consols e lo

iutge donẽ lurs sentẽcies p les costu
mes dla mar:o p cõsell. fo.vi.ca.xli.
¶De fermãça de dret sobre q̃ls em
pares es rebuda fo.vi.ca.xlij.
¶Pragmatica dl Rey en Jaume
dl iuramẽt d aduocats.fo.vi.c.xliij

De sportades de ale-

xandria. fo.vi.ca.xlv.

Aci començen les bo-

nes costũes dla mar.fo.vij.ca.xlvi.
¶Cõ patro vol comẽçar nau:q̃ du
declarar als psoners fo.vij.ca.xlvij.
¶De psoner q̃ no volra ó no pora
fer la pt promesa. fo.vij.ca.xlviij.
¶De psoner q̃ mor apres hauer co
mençat ho promes de fer part.
fo.vij.capitol.xlix.
¶Cõ patro vol fer maior nau q̃ no
haura dit als psoners. fo.viij.ca.l.
¶Si patro vol creixer la nau los
psoners a q̃ li son tẽguts.f.viij.ca.li
¶De mestre daixa si creixera les
mesures. fo.viij.ca.lij
¶De mestre daixa e calefat a q̃ son
tenguts al patro el patro a ells.
fo.ix.ca.liij.
¶De mestre daixa ho calafat:q̃ fa-
ra obra a scar. fo.viij.ca.liiij
¶De psoner qui vol vendre la pt
que te en la nau. fo.x.ca.lv.
¶De nau cõ se pot es deu encan-
tar:entre lo senyor e los personers.
fo.x.ca.lvi.
¶Lescriua cõ du esser mes e del iu
rament e dela fecaltat de aq̃ll: e dla
pena del cõtra faent. fo.xi.ca.lvij.
¶Del poder e del carrech del scri-
ua. fo.xi.ca.lviij.
¶De custodia dl cartolari.f.xij.c.lix.
¶Porrogatiues de patro e descri
ua e de psoner.e dela fe e creença: q̃
es donada al cartolari.fo.xij.ca.lx.
¶De q̃ es tengut senyor de Hau a
mercader e a pelegri. fo.xij.ca.lxi.
¶Del sagramẽt q̃ du ser lo notxer.
fo.xii.ca.lxij.
¶De hauer q̃ prẽgua dá p mal sti-
bar o p altra negligẽcia.f.xiij.c.lxiij
¶De roba banyada.fo.xiij.c.lxiiij
¶Declaracio dl p̃cedẽt.f.xiij.c.lxv
¶Encara mes de fet de roba ban-
yada ho guastada. fo.xiij.ca.lxvi.
¶De roba quis guasta p rates:ho
altramẽt se pert. fo.xiij.ca.lxvij.
¶De hauer gastat p rates p no ha
uer gat en nau. fo.xiiij.ca.lxviij.
¶Si roba pendra dan per esser sti
bada en vert. fo.xiiij.ca.lxix.
¶Cõ deu esser fet sol.fo.xiiij.c.lxx.
¶Declaracio del capitol p̃cedent.
fo.xiiij.ca.lxxi
¶De roba q̃s banyara al carregar
ho descarregar. fo.xiiij.ca.lxxij.
¶Del carregar e dscarregar les ro
bes. fo.xiiij.ca.lxxiii.
¶A que son tenguts ho no tẽguts
los mariners enlo carregar.
fo.xiiii.ca.lxxiiii.
¶De stibadors:e de vitualla quel
mercader metra ẽ nau. f.xv.c.lxxv.
¶Cõ lo mercader deu hauer plaça
en nau. fo.xv.ca.lxxvi.
¶De plaça desserra:e seruicials dl
mercader. fo.xv.ca.lxxvij.
Declaracio dl sobredit.
fo.xv.c.lxxviij.
¶De viãda furtada.fo.xv.c.lxxix.
¶De empedimẽt de mercader.
fo.xv.ca.lxxx.
¶De paor d mercader.f.xv.c.lxxxi.
¶Com a mercader q̃s tema deu es
ser liurada sa roba.fo.xv.ca.lxxxii.
¶De q̃ es tengut patro a merca-
der:qui nolieia a quintalades.
fo.xv.ca.lxxxiii.
¶De mercader q̃ nolieiara e puys
se abstraura. fo.xv.ca.lxxxiiij.
¶De mercader qui haura nolieia
da roba:e puix la vẽ.f.xvi.ca.lxxxv.
¶Port d q̃ntalades.f.xvi.c.lxxxvi
¶De roba carregada sens sabuda
del patro. fo.xvii.ca.lxxxvii.
¶De poch nolit e molt nolit.
fo.xvii.ca.lxxxviii.
¶Si patro leixara roba nolieiada.
fo.xvii.ca.lxxxix.
¶De patro:qui leixara roba nolie
iada. fo.xx.ca.xc.
¶De roba nolieiada pa cert loch:
e si pendra dan. fo.xx.ca.xci.
¶De exarcia d mariners e notxer:
e de fer posar lauer. fo.xx.ca.xcii.
¶De conseruatge. fo.xx.xciij.
¶De dar cap a altra nau.
fo.xx.ca.xciiij.
¶De cas de get. fo.xxi.ca.xcv.
¶De roba gitada. fo.xxi.ca.xcvi.
¶Com se deu cõptar roba gitada.
fo.xxi.ca.xcvii.
¶Com deu esser pagada roba gi-
tada. fo.xxi.ca.xcviii.
¶La serimonia ques du fer en cas
de get. fo.xxii.ca.xcix.
¶De manifestar roba al scriua.
fo.xxii.ca.c.
¶De entrar en port. fo.xxii.ca.ci.
¶De promesa d mercader a patro
fo.xxii.ca.cii.
¶De mercader q̃ volra descarre-
gar la sua roba. fo.xxii.ca.ciii.
¶De mercaders q̃ volran descar-
regar pt dla mercadria.f.xxij.c.ciiij.
¶De patro q̃ haura sperat lo mer
cader. fo.xxiii.ca.cv.
¶Cõ mercader deu p̃star al patro
en cas de necessitat. fo.xxiii.ca.cvi.
¶Com mercader du prestar al pa-
tro per espatrament dela nau.
fo.xxiii.ca.cvii.
¶Com mercader deu prestar vian
da ala nau.fo.xxiii.ca.cviii.
¶De ancora ho exarcia leixada re
nũciada als mercaders.f.xxiij.c.cix
¶De barca leixada. fo.xxiii.ca.cx.
¶De git set en absencia dels mer-
caders. fo.xxiii.ca.cxi.
Cõ se paguẽ auaries.fo.xxiiij.c.cxij.
¶Qui es dit pegri.f.xxiiij.ca.cxiii.
¶De roba mesa sens sabuda dl pa
tro ho del scriua. fo.xxv.ca.cxiiii.
¶Roba manifestada.fo.xxv.c.cxv.
¶De q̃ es tẽgut lo patro al pelegri
fo.xxv.ca.cxvi.

De plaça donadora a Pelegri: e si mor en nau. fo.xxv.ca.cxvii.
Dret de patro dagll q̃ mor en nau. fo.xxv.ca.cxviii.
Exceptio del damunt dit. fo.xxv.ca.cxix.
Dret de barquer e guardia de pelegri: q̃ mor en nau. fo.xxvi.ca.cx.
Dela vida del pelegri qui mora en nau. fo.xxvi.ca.cxi.
De nolit pagat: si pelegri resta: e de nolit de roba. fo.xxvi.ca.cxii.
De que es tengut pelegri. fo.xxvi.ca.cxiii.
De que es tengut patro a mariner fo.xxvi.ca.cxiiii.
De gitar mariner de nau. fo.xxvi.ca.cxv.
Mariner nos pot gitar per altre demenor loguer. fo.xxvi.ca.cxvi.
Patro no pot gitar mariner p parent .fo.xxvi.ca:cxvii.
De mariner qui mor en nau. fo.xxvi.ca.cxviii.
De mariner accordat: q̃ mor abãs o apres de feta vela.f.xxvii.ca.cxix
De mariner qui va a mesos. fo.xxvii.ca.cxx.
De patro a mariner sobre fet ỏ portades. fo.xxvii.ca.cxxi.
De claracio del damũt dit capitol. fo.xxvii.ca.cxxii.
De esportades de mariners. fo.xxvii.ca.cxxiij.
De portades noliciades. fo.xxvii.ca.cxxiiii.
De assenyalar roba en nau. fo.xxviii.ca cxxv.
Compartiment.de Mariners. fo.xxviii.ca.cxxvi.
Delcarregar dela roba dels mariners. fo.xxviii.ca.cxxvii.
Com se deu pagar lo loguer a mariners. fo.xxviij.ca.cxxviii.
On: e com: e de quina moneda deuen esser pagats los mariners. fo.xxviii.ca.cxxix.
De loguer ỏ mariners en cas que la nau se vena sota ma. f.xxviij.c.cxl
Patro deu fermar dret p los mariners. fo.xxix.ca.cxli.
Loguer de mariner com se deu esmerçar. fo.xxix.ca.cxlii.
De mariners qui pledeiẽ ablo patro. fo.xxix.ca.cxliii.
Declaracio del precedent capitol. fo.xxix.ca.cxliiii.
Deles viandes q̃ deu donar lo patro als mariners. fo.xxx.ca.cxlv.
Patro no es tengut de donar menjar a mariner: qui no dorm en nau fo.xxx.ca.cxlvi.
Mariner no es tẽgut de anar en loch perillos. fo.xxx.ca.cxlvii.
De prestar mariner a altra nau. fo.xxx.ca.cxlviii.
Del que haura patro dels mercaders p descarregar. fo.xxx.ca.cxlix.
Fet lo viatge mariner es libertat. fo.xxx.ca.cl.
Com la nau se ven en terra de cristians. fo.xxx.ca.cli
Com la nau se vẽ en terra de sarrahins. fo.xxxi.ca.clii.
De mariner q̃s tema.f.xxxi.ca.cliij
De mariner quãt es acordat: cõ es obligat. fo.xxxi.ca.cliiii.
A quins seruicis es obligat lo mariner. fo.xxxi.ca.clv.
Rabons per ques pot abstraure lo mariner apres que sera acordat. fo.xxxi.ca.clvi.
De mariner q̃ fugira .f.xxxi.c.clvij
Esmena ỏl p̃cedent.f.xxxi.ca. clviij
De remolcar altra nau. .fo.xxxij.ca.clix.
De roba trobada en mar. E ỏ mariner q̃ va per milles.fo.xxxij.ca.clx.
Condicions de patro a mariners. fo.xxxii.ca.clxi.
Mariner cõ es tengut ỏ fer lo comandamẽt del senyor Rotxer. fo.xxxii.ca.clxii.
De mariner qui fara rasa contra son senyor. fo xxxii.ca.clxiii.
De mariner qui tocara iradamẽt son senyor. fo.xxxii.ca.clxiiii.
De mariner com deu comportar son senyor. fo.xxxii.ca.clxv.
Mariner.qui exira en terra. fo.xxxij.c.clxvi
Mariner q̃ ãblara.f. xxxij.c.clxvij.
Mariner q̃ gitara vianda acordament. fo.xxxii.ca.clxviii.
Pena de mariner: q̃ ix ỏ nau sens licencia. fo.xxxii.ca.clxix.
De mariner quis despulla. fo.xxxiii.ca.clxx.
Mariner nos ỏu ptir ỏlleny: pus comẽça a carregar.f.xxxiij.ca. clxxi.
De mariner qui ven ses armes. fo.xxxiii.ca.clxxii.
Mariner no ỏu traure res de nau sens licencia. fo.xxxiii.ca.clxxiii.
Mariner no deu dormir en terra fo.xxxiii.ca.clxxiiii.
Mariner ỏu donar exarcia dauãt nau e ormeiar. fo.xxxiii.ca.clxxv.
De barquer. fo.xxxiii.ca.clxxvi.
Mariner deu anar a molt. fo.xxxiij.ca.clxxvii.
Deles armes de mariner. fo.xxxiii.ca.clxxviii.
Mariner no deu ỏrenclir la nau. fo.xxxiii.ca.clxxix.
Mariners deuẽ dessorrar e sorrar carregar e descarregar. fo.xxxiii.ca.clxxx.
Mariners deuen tirar leny. fo.xxxiiij.ca.clxxxi.
De mariner trames per lo senyor: si es pres. fo.xxxiiii.ca.clxxxii.
De nau logada ascar e a que son tẽguts los mariners.f.xxxiiij.c.clxxxiij
De patro q̃ promet de leuar: ço q̃ no pora. fo.xxxiiii.ca.clxxxiiii.
De allo mateix.fo.xxxiiii.c.clxxxv.
De roba quis guastara sobre cuberta. fo.xxxiiii.ca.clxxxvi.
De roba mesa fraudulosamẽt q̃ deu esser della encas de git. fo.xxxv.ca.clxxxvii.
De adob ỏ exarcia necessaria a nau noliciada a scar.fo.xxxv.c.clxxxviij.
Del tẽps q̃ stara mes la nau noliciada a scar. fo.xxxvi.ca.clxxxix.
De nau noliciada a q̃tala des si li fall exarcia. fo.xxxvi.ca.cxc.
De nau q̃ no pora fer lo viatge. empres per empatx de senyoria. fo.xxxvi.ca.cxci.
Si la nau per empatx ỏ senyoria no carregara e ira en altra part. fo.xxxvi.ca.cxcii.
Patro q̃ noliciara a scar: cõ es tẽgut als mariners.fo.xxxvii.c.cxciij.
Cõ patro deu anar enlo viatge si no p cert casos. fo.xxxviij.ca.cxciiij.
De nau q̃ p fortuna o altra acci

dēt ha aferir en tra.f.xxxviij.c.cxcv
De nau carregada qui va en tra
fo.xxxviii.ca.cxcvi.
Del carregar part ab bonança:e part ab fortuna.fo.xxxix.ca.cxcvii.
De roba banyada per culpa de barquers. fo.xxxix.ca.cxcviii.
De barquer q̃ pēdra a scar carregar ho descarregar.f.xxxix.ca.cxcix.
De naus ormeiades p̃mero derrer. fo.xl.ca.cc.
De aro matelx. fo.xl.ca.cci.
Declaracio del precedent.
fo.xl.ca.ccii.
De ormeiar. fo.xl.ca.cciij.
De estiba de bots.f.xli.ca. cciiij
De carrech:de vi.fo.xlii.ca.ccv.
De exarcia logada.f.xlii.ca.ccvi.
De exarcia manleuada.
fo.xliii.ca.ccvii.
Cõ exarcia trobada en ribera p necessitat pot esser presa.
fo.xliij.c.ccviii.
De exarcia presa ho mãleuada.
fo.xliii.ca.ccix.
De comanda a viatge cert.
fo.xliii.ca.ccx.
De empediment acomanda.
fo.xliiii.ca.ccxi.
Declaracio del precedent.
fo.xliiii.ca.ccxii.
De comanda presa com a cosa p pria. fo.xlv.ca.ccxiii.
Itē de comāda.fo.xlv.ca.ccxiiii.
De comanda promesa.
fo.xlvi.ca.ccxv.
Itē de comāda.fo.xlvi.ca.ccxvi.
Comāda en diners.f.xlvi.c.ccxvij.
De comanda de nau.
fo.xlvi.ca.ccxviii.
De comanda de nau sens sabuda dels psoners. fo.xlvii.ca.ccxix.
De comanda q̃ algu pendra en lo comu o sparsa. fo.xlvii.ca.ccxx.
De comanda q̃s pdra e lo comēdatari se abatra. fo.xlviii.ca.ccxxi.
De patro q̃ leixara la nau p negocis.ppris. fo.xlviii.ca.ccxxii.
De testimoni d̃ mariners en cõtrast de patro ab mercaders.
fo.xlviii.ca.ccxxiii.
De testimoni de mercaders en cõtrast de patro a mariners.
fo.xlviii.ca.ccxxiiii.
Testimoni d̃ mariner.f.xlix.c.ccxxv
De loguer d̃ notxer o mariners q̃ irā a cosimēt. fo.xlix.ca.ccxxvi.
De dan pres per falta dormeig.
fo.xlix.ca.ccxxvii.
De nau quis pert en terra d̃ sarrabins. fo.xlix.ca.ccxxviii.
Casos en que lo patro d̃u demanar los personers per lo nolieiar.
fo.l.ca.ccxxix.
De rescat ho auinença ab nau armada. fo.l.ca.ccxxx.
De rescat ho couinēça ab lenys armats de enemichs. fo.l.ca.ccxxxi.
De roba leuada. fo.li.ca.ccxxxii.
De palāques vasos o arguēs p̃ses ho logats. fo.lii.ca.ccxxxiii.
De patro q̃ promettra de sperar als mercaders a dia cert.f.lii.c.ccxxxiiij
De espatramēt de nau p̃mès a dia cert. fo.liii.ca.ccxxxv.
De nau qui estibara de Herram.
fo.liii.ca.ccxxxvi.
Si gerra se trencara dintre nau.
fo.liiii.ca.ccxxxvii.
Si mariners sen menaran la nau.

sens voluntat del senyor.
fo.liii.ca.ccxxxviii.
Del cõptar deles vitualles e coses necessaries ala nau.f.lv.ca.ccxxxix.
Cõ lo patro deu dar cõpte als personers quascun viatge.f.lvi.c.ccxl.
Cõ patro deu dar compte e sis mor sens comptar fo.lvi.ca.ccxli.
Declaracio del precedent.
fo.lvii.ca.ccxlii.
De patro q̃ volra creixer la sua nau
fo.lvii.ca.ccxliii.
Declaracio del precedent.
fo.lviii.ca.ccxliiii.
De adob de nau. fo.lix.ca.ccxlv.
De arbotar ancores.f.lvi.ca.ccxlvi
De nau q̃ ira a pts.f.lx. ca.ccxlvii.
De exarcia tolta per lenys armats
fo.lxi.ca.ccxlviii.
De roba quis banyara en lēy descubert. fo.lxii.ca.ccxlix.
De pilot. fo.lxii.ca.ccl.
De guaytes d̃ nau.fo.lxiii.ca.ccli.
De roba trobada. fo.lxiii.ca.cclii.
Encara de cõuinēça fera en golf ho en mar deliura. fo.lxiiii.ca.ccliii.
De cõuinēces entre patro e mercaders e mariners. fo.lxv.ca.ccliiii.
Feta comanda a vs de mar.
fo.lxvi.ca.cclv.
De patro q̃ pēdra la nau sens sabuda dels psoners. fo.lxv.ca.cclvi.
Roba amagadamēt mesa en nau.
fo.lxvi.ca.cclvii.
Si algũ patro donara son loch a altre p nolieiar. fo.lxvi.ca.cclviii.
De patro q̃ tirara raig trobat sens volũtat d̃ls mercadrs. f.lxvi.c.cclix
De nau nolieiada p anar a carregar en algũ loch. fo.lxvii.ca.cclx
Si mercader nolieiara nau en loch estrāy:e morra. f.lxvij.c.cclxi
Si mercader qui nolieiara nau:pēdra malaltia. fo.lxviij.ca.cclxij.
De mercader qui nolieiara nau e morra ans que sia carregada.
fo.lxx.ca.cclxiij.
De nau nolieiada e lo Patro morra:ans q̃ sia carregada.
folxx.ca.cclxiiij.
De nau nolieiada sens temps d̃ter menar. fo.lxxi.ca.cclxv.
De nau nolieiada q̃ p impedimēt no pot fer lo viatge.f.lxxij.ca.cclxvi
Com mariner no d̃u exir de nau p paraula del senyor.fo.lxxiij.c.cclxvij
Mariñr q̃ fugira.f.lxxiij.c.cclxviij
De carrrech de grap res sens mesura. fo.lxxiiij.ca.cclxix
Cõdiciõs de nolit.fo.lxxiiij.c.cclxx.
De nau ho leny qui stāt enlo carregar sobreuendra temporal.
fo.lxxiiij. ca.cclxxi.
De mestre dalxa e de calafats.
fo.lxxv.ca.cclxxij.
de Bulcial e d̃ patro.f.lxxvi.c.cclxxiij
De stiba d̃ gerres ho botes buydades. folxxvi.ca.cclxxiiij.
Com la roba pot esser aturada ho letada p lo nolit.fo.lxxvij.ca:cclxxv
Nau de mercaderia presa p nau armada. fo.lxxvij.ca.cclxxvi.
Nau qui haura a d̃scarregar per cas fortuit. fo.lxxviij.ca. cclxxvij.
Patro qui sera empatxat ala parti da p deutes fo.lxxviij.ca.cclxxviij.
De comāda que lo comādatari dega portar ab si. fo.lxxix.ca.cclxxix.
Com comandatari d̃u esser cregut per son sagramēt.fo.lxxx. ca.cclxxx.

¶De auinēçes entre patro e mer-
caders per roba nolietada.
fo.lxxx.ca.cclxxxi.
¶De empatrament de senyoria so
breuenint a nau nolietada.
fo.lxxxi.ca.cclxxxij.
¶De q̃ son tēguts ꝓsoners a patro
q̃ vol fer barca.fo.lxxxij.ca.cclxxxiij.
Nau q̃ gitara. fo.lxxxij.ca. cclxxxiiij.
¶Nau ho leny q̃ per cas fortuit se
baura a leuar. fo.lxxxiij.ca.cclxxxv.
¶De cōserua.fo.lxxxiiij.c.cclxxxvj.
¶De nau comanada ꝓpersoners
a algu. fo.lxxxvj.ca.cclxxxvij.
¶Si nau de mercaderia se encon-
trara ab nau de enemichs,
fo.lxxxvj.ca.cclxxxviij.
¶De conuinēça fera p comādatari
de nau. fo.lxxxvij.ca.cclxxxix.
¶De nau presa e recobrada.
fo.lxxxviij.ca.ccxc.
¶De carrech de lenyam,
fo.lxxxviij.ca.ccxcj.
¶De cōuinēça. fo.lxxxix.ca.ccxcij.
¶De mercaderia encamerada ho
falsa. fo.xcij.ca.ccxciij.
¶De bescompte allegat per perso-
ners contra los hereus del patro.
fo.xciij.ca.ccxciiij.
¶De nau qui alleuyra de exarcia
apres que haura car regat.
fo.xciij.ca.ccxcv.
¶Com deu pagar nolit en fer de
get. fo.xciij.ca.ccxcvj.
¶Patro e mariners quis volrā ab
strer danar enlo viatge.
fo.xcv.ca.ccxcvij.

¶ Fins açi hauē par

lat dles leys e ordiaciōs d actes ma
ritims mercantiuols. Ara posarē
ordinacions en fet de armada ma
ritima.

Ordinacions de tot

veixel qui armara per anar en cors
e de tota armada: ques faça p mar.
E primo de almirall capita e arma
dors. fo.xcvj.ca.ccxcviij.
¶Com deu esser comptada la mes
sio e lo guany en nau armada.
fo.xcvj.ca.ccxcix.
¶De comit o senyor de galera o de
fusta māca armada. fo.xcvj.ca.ccc.
¶De comit. fo.xcvj.ca.cccj.
¶De cōuinēçes. fo.xcvi.ca.cccij.
¶Deles parts ques deuen fer en
nau armada. fo.cvij.ca.ccciij.
¶De notxers e altres officis: dela
porcio. fo.xcviij.ca.ccciiij.

De almirall

fo.xcviij.ca.cccv.
¶Almirall pot fer millorar.f.xcviij
Almirall pot fer cōestables.f.xcviij.
¶Almirall pot millorar. fo.xcviij.
Ordinaciōs de cors.fo.xcviij.c.cccvi
Almirall d u d manar ꝛsell. f.xcviiij.
Almirall pot metre per. fo.xcviiij.
¶Almirall pot metre e leuar cone
stable. fo.xcviiij.
¶Almirall pot leuar gansanoner.
fo.xcviiij.
¶Almirall pot leuar guardians.
fo.xcviiij.
Almirall pot leuar gabiers.f.xcviiij
¶De notxer. fo.xcviiij.ca.cccvij.
¶De proers. fo.xcviiij.ca.cccviij.
¶Ballesters. fo.xcix.ca.ccix.
¶Homēs darmas.fo.xcix.ca.cccx.
¶Gabiers. fo.xcix.ca.cccxi.
¶De pes e mesura.f.xcix.ca.cccxij.
¶Sobreguardiās. f.xcix.c.cccxiij.
¶Timoners. fo.xcix.ca.cccxiiij.
¶Barbers. fo.xcix.ca.cccxv.
¶Hāsononers. fo.xcix.ca.cccxvi.
¶Barquers. fo.xcix.ca.cccxvij.
¶Esuchidors. fo.xcix.ca.cccxviij.
¶Afferradors. fo.xcix.ca.cccxix.
¶Dela guarda del almirall.
fo.xcix.ca.cccxx.
¶Escorcolladors. fo.c.ca.cccxxi.
¶Seruicials. fo.c.ca.cccxxii.
¶Mestre dataxa. fo.c.ca.cccxxiij.
¶Ballester. fo.c.ca.cccxxiiij.
¶Calafat. fo.c.ca.cccxxv.
¶Rey de seruicials.f.c.ca.cccxxvi.
¶Consols. fo.c.ca.cccxxvij.
¶De cōuinēçes. fo.c.ca.cccxxviij.
¶Item almirall. fo.c.
¶Almirall e capita.
¶Les coses del almirall.
¶Almiral pot iusticiar. fo.c.
¶Item almirall.
¶Item almirall.
¶Almirall pot fer iusticia.
¶Almiral pot fer iusticia.
¶Almirall deu hauer.
¶Almiral deu hauer.
¶Almirall deu hauer vn lit.
¶Almirall deu hauer vna copa.
¶Almirall deu hauer.
¶Almirall deu hauer vn anell.
¶Amirall pot hauer soya.
¶Almirall es tengut al senyor.f.c.
¶Almirall cō la nau fa camp .f.ci.
¶Almirall deu prestar.
¶Es el manleua.
¶E los mariners.
¶Itē de mariner e ballester. fo.ci
¶Item altra ordinacio. fo.cvii
¶Item altra ordinacio. fo.cvii.
¶Item altra ordinacio.
¶Item altra ordinacio.
¶Item altra ordinacio.
¶Item de mariner.
¶Item de barquer.
¶Item de persona.
¶Item de barquer.
¶Item de exaueguer.
¶Item scriua. fo.cviij.
¶Item scriua.
¶Item scriua.
¶Item scriua.
¶Item scriua.
¶Item scriua.
¶Item scriua. fo.cviij.
¶Item scriua. fo.ciij.
¶De clauaris. fo.ciij.
¶Notxer maior. fo.ciiij.
¶De consols. fo.ciiij.
¶Com se leuen les q̃ntes. fo.ciiij.

¶ Aci acaba lo libre

vulgarmēt appellat de cōsolat. En
lo q̃l: son los capitols e lēys e bones
ordinaciōs: q̃ los antichs ordenarē
p los fets maritims e mercātiuols:
e encara en fets de cors ho armada
Los q̃ls capitols e ordinaciōs forē
loades fermades e promulgades p
les senyories daual escrites.fo.ciiij.

Capitols del Rey en

pere. fo.cv.
¶De marinere ballester. fo.cvi.
¶Item altra ordinacio.
¶Item altra ordinacio.
¶Item altra ordinacio.
¶Item altra ordinacio.
¶Item altra ordinacio.
¶Item altra ordinacio. fo.cvi.

¶ Item altra ordinaci. fo.cvi
¶ Itē altra ordinacio. fo.cvi
¶ Item altra ordinacio. fo.cvi
¶ Que deu fer capita. fo.cij.
¶ De capita e almirall. fo.cij.
¶ Capita deu fer.
¶ Capita deu mostrar.
¶ Capita deu tenir.
¶ Deu trametre capita.
¶ Deu anar parlar capita.
¶ Capita deuen nauilis.
¶ Capita deu fer partides. fo.cij.
¶ Capita deu fer atrestal.
¶ Capita deu fer donar.
¶ Capita deu stablir.
¶ De responsio de capita.
¶ Capita deu fer mostrar.
¶ Capita ōu gitar los homens.
¶ Capita ha aytal poder.
¶ Capita deu metre.
¶ Capita deu fer recollir.
¶ Capita deu hauer.
¶ Capita deu esser comunal. fo.cij.
¶ Capita deu estolar.
¶ Capita pot fer encantar.
¶ Deu veure capita.
¶ Pot millorar capita.
¶ Capita deu partir.
¶ Deu fer fer capita. fo.cij.
¶ Es tengut capita.
¶ Deu hauer capita.
¶ Deu hauer capita.
¶ Deu hauer capita.
¶ Encara deu hauer.
¶ Deu hauer capita.
¶ Pot pendre capita.

Capitol que tracta ō escriua. fo.cij.ca.cccxxx.

¶ Item de barquer.
¶ Item de patro. fo.cij.
¶ Item de personer.
¶ Item de persona.
¶ Item de nau ho leny.
¶ Item de robes saluades. fo.cij.
¶ Item de estima de nauilis.
¶ Item de paga de nau.
¶ De metre e carregar.
¶ De robes de sota coberta.
¶ Item altra ordinacio.
¶ De nauilis presos.
Item altra ordinacio.
¶ Item altra ordinacio.
¶ Item altra ordinacio. fo.cij.

Ordinacions de consellers de barcelona per lo consolat de sicilia. fo.cx.

Altra ordinacio. fo.cx.
Altra ordinacio. fo.cx.
Altra ordinacio.
Altra ordinacio.
Altra ordinacio.
Altra ordinacio.
Altra ordinacio.
Altra ordinacio.
Altra ordinacio. fo.cx.
Altra ordinacio.
Altra ordinacio.
Altra ordinacio.
Altra ordinacio.
Altra ordinacio.
Altra ordinacio. fo.cx

Ordinacions de consellers de barcelona sobre fets maritims. Les quals foren publicats a xx. de noēbre del any. M.cccc.xxxv folio.cxj.

¶ Item altra ordinacio. fo.cxj.
¶ Item altra ordinacio. fo.cxj.
¶ Item altra ordinacio. fo.cxj.
¶ Item altra ordinacio. fo.cxj.
¶ Item altra ordinacio. fo.c.xij.
¶ Item altra ordinacio. fo.c.xij.
¶ Item altra ordinacio. fo.c.xij.
¶ Item altra ordinacio.
¶ Dels bans pecuniaris. fo.c.xij.
¶ Retenen se los consellers. fo.c.xij

Seguexen se algūes leys e ordinacions tretes de recognouerūt porceres: e de altres tocāts a casos maritims e mercantiuols.

In recognouerūt porcer. fo.c.xiij.

¶ In recognouerūt procer. fo.c.xiij
¶ Altra del Rey en Jaume de allo mateix. fo.c.xiij.
¶ Ordinacions de Consellers de barcelona per fet de cābis. fo.c.xiij.

Priuilegi del rey alfonso donat en barcelona. fo.c.xiij.

¶ Item altra ordinacio. fo.c.xiij.
¶ Capitol de cort en Barcelona. fo.c.xiij.
¶ Itē ō traure algūes coses. f.c.xiij.
¶ Guiatge a aqlls qui volran anar vltra mar ho de ella venir. fo.c.xiiij

Ordinaciōs de cōsellers de barcelona derreramēt fetes sobre les seguretats marities. f.cxv

¶ Que totes fustes cābis robes e mercaderies axi be de vasalls ōl sen yor rey cō de estrangers poden esser assegurats ço es los vasalls del sen yor Rey: deles. viij. parts les. vij. e los estrāgers ōles. iiij. parts les. iij. fo.c.xv.
¶ De nauilis presos. fo.c.xv.
¶ Capitol q̄ nauilis ne robes ō genoueses ne de enemichs del senyor Rey ne de amichs qui tinguē participi ab ells no puixen esser assegurats. fo.cxv.
¶ Capitol que les fustes e Nauilis sien estimades. fo.c.xvi.
¶ Que robes quis carregaran del la lo estret ō gibaltar p portar en flādes ho anglaterra ho dalla lo stret ho en barberia ne nauilis nos puixan assegurar: si donchs no eren de ciutadās de barcelona. fo.c.xvi.ca.ij
¶ Que les robes e mercaderies e tots nauilis q̄ vinguē en barcelona e los q̄ exirā de barcelona encara que sien de genoueses ho de enemichs puixē esser assegurats. f.xvi.
¶ Que les robes quis carregaran en alexandria puixen esser assegurades lo q̄ valran al comptant en Alexandria e que sen puixen concordar los assegurats e los Assegurados.. fo.c.xv i.ca.iiij.
¶ Que los assegurados no hagen guanyat sino perlo que hauran corregut de risch. fo.c.xvi.ca.v.
¶ Que algu no puga assegurar en altra part mes auant deles. vij. pts los vasalls del rey: corrē lo risch ōla vuytena part: e los estrangers ōles tres quarts. fo.c.xvij.ca.vi.
¶ Que totes les seguretats se hagen a fercartes publiques preses p notaris e no ab polices ho albarās fo.xv.ca.vii.
¶ Que negun corredor no gos fer contra les presents sots priuacio de son offici. fo.c.xvii.
¶ Que los quis faran assegurar hagen a iurar q̄ les seguretats son ver

daderes:e que dsignen les robes p
cost ho valor. fo.cxvij.ca.ix.
¶Que los assegurados haiē a iu/
rar que la ferma que fan es verda
dera e no ficta. fo.cxvij.ca.x
¶Que les seguretats se hagē a cau
sar per pacte segōs les presents or/
dinacions. fo.cxviij.ca.xi.
¶Que no podē declinar defor dls
consols. fo.cxviij.ca.xij.
¶Que no gosen posar paraules dr
rogatories ales p̄sents ordinaciōs
fo.cxviij.ca.xiij.
De pena de notari.fo.cxviij.c.xiiij
¶Que les seguretats que no seran
pagades:no valeguē.fo.cxviii.c.xv
Que les fermes dels asseguradors
haian força de vn mateix compte.
fo.cxix.ca.xvi.
¶Que si era noua dla pdua : q̄ no
valega. fo.cxix.ca.xvij.
¶Que vitualles podē esser assegu
rades ē tota manera.f.cxix.c.xviij.
¶Dela paga deles seguretats.
fo.cxix.ca.xix.
¶Si los assegurats per no hauer
fet declarar : haurā a restituhyr les
quantitats. fo.cxx.ca.xx
¶Si los assegurats leixaran pos/
sehir als aseguradors les quātitats
fins sia declarat. fo.cxx.ca.xxi.

¶Que corrēt lo tēps dla paga los
assegurados puguē entrar en me/
rits d excepciōs:si oposar nevolran.
fo.cxx.ca.xxii.
¶Del tēps dela paga : q̄ han a fer
los assegurados. fo.cxx.ca.xxiii.
¶Que les seguretats fetes abans
dles p̄sents ordinaciōs no siē enclo
ses ē dites ordinaciōs.f.cxx.c.xxiiij
¶Del iuramēt q̄ primeramēt los
cōsols de uē pēdre dels assegurats e
assegurados. fo.cxxi.ca.xxv.

¶Deles ordinaciōs nouellament
fetes per la cort general del p̄ncipat
de cathalunya. fo.c.xxi.cxxi.
¶Lo q̄s du pagar d totes robes ex
ceptades les dauall especificades.
fo.cxxii.ca.primo.
¶De robes portades ab fusta de
vltra mar. fo.cxxii.ca.ii.
¶De les robes que no han costat
cert preu.. fo.cxxii.ca.iii.
¶Dret dles lanes q̄ entren p ebro
fo.cxxii.ca.iiii.
¶Mercaders q̄ no paguen entra
da sino exida. fo.cxxii.ca.v.
¶Dret del vi de Arago mes en ca
thalunya. fo.cxxii.ca.vi.
¶Cathala poblat en arago Valen
lencia:no paga dret de blat que tra
gue per sa puisso. fo.cxxij.ca.vij.
¶De quals vitualles se deu pagar
dret de exida. fo.cxxij.c.viii.
¶Dret dels draps qui yxen de Ca
thalunya. fo.cxxii.ca.ix.
¶Or e argēt obrat vestidures li/
bres armes:e altres vtēsilies p pro
pri vs de exida no paga.Tot or e ar
gēt d entrada no paga.fo.cxxii.c.x.
¶Dret deles prop dites coses tre/
tes p mercaderia. fo.cxxii.ca.xi.

¶Dret de exida deles armes e vtē
silies nouamēt fetes.fo.cxxii.ca.xii.
¶Dret dles prop dites coses iavsa
ds p mercadries tretes.f.cxxii.c.xiii.
¶Que los prop dits q̄tre capitols
sīē fuats no obstāt q̄ lo cōtrari fos
seruat. fo.cxxii.ca.xiiii.
¶Que lo preu deles vitualles por
rades exint en moneda fins a.cc
sous no pach dret. fo.cxxiii.ca.xv.
¶Deles robes portades enles fi/
res.E deles comprades enles fires
fo.cxxiij.ca.xvi.
¶Dret de exida deles fustes: ho lē
pam o exarcia venudes a estrāgers.
fo.cxxiij.ca.xvij.
¶Haus o vesxells fetes en cathalū/
pobs de mallorq̄. fo.cxxiij.ca.xviij.
¶Exarcia membres : e de lenyā no
paga. fo.cxxiij.ca.xix:
¶Dret dels cavalls rocins muls e
mules e besties asinines: qui i xirā
fora la senyoria. fo.cxxiij.ca.xx.
¶Excepcio e declaracio del prop p
cedent capitol. fo.cxxiij.ca.xxi.
¶Dret dela exida del çafra.
fo.cxxiij.ca.xxij.
¶Dret de exida de lanes sutzes car
regades enlos ports de tortosa.
fo.cxxiij.ca.xxiij.
¶Deles Lanes lauades en dits
ports carregades.fo.cxxiiij.ca.xxiiij.
¶Dret deles lanes sutzes en qual/
seuol altra part de cathalunya car/
regades. fo.cxxiiij.ca.xxv.
¶Dret dles lanes lauades en dits
ports carregades.fo.cxxiiij.ca.xxvi.
¶Excepcio dels prop dits capitols
para quant, Rosello e Cerdanya
seran cobrats. fo.cxxiiij.ca.xxvij.
¶Altra excepcio.fo.cxxiiij.c.xxviij.
¶Dret de exida de cuyram ab lana
fo.cxxiiii.ca.xxix
¶Dret de exida de filassa de stam:
ho de lana. fo.cxxiiii.ca.xxx.
¶Del bestiar q̄ ix de cathalunya
per atōdre. fo.cxxiiii.ca.xxxi.
¶Del bestiar q̄ ix de cathaluuya p
pasturar. fo.cxxiiii.ca.xxxii.
¶Del bestiar q̄ entra en cathalun
ya. fo.cxxiiii.ca.xxxiii.
¶Del bestiar q̄s metra en catha/
lunya p esser lexat a part ho a parts
fo.cxxiiii.ca.xxxiiij.
¶Dret dela exida deles monedes.
fo.cxxiiii.ca.xxxv.
¶Que la moneda treta per puisso
no pach exceptat de aq̄lls:en la ter/
ra dels q̄ls los cathalās ue paguē.
fo.cxxiiii.ca.xxxvi.
¶Deles robes portades ab galeres
del rey de napols o sos vassalls ve/
necias e florētis.f.cxxiiii.ca.xxxvii.
¶Deles robes q̄ ixen ab intēcio d
tornar ē catalūya.f.cxxiiii.c.xxxviii

¶Dret dela entrada.dels cotons
filats estrangers q̄ no son de terres
dl senyor rey. fo.cxxiiii.ca.xxxix
¶Dret de entrades de robes ho ve
stits de lana exceptar deles q̄ hā ser
uit als quils metē. fo.cxxv.c.xl.
¶Dret dentrada deles coses fetes
de teleria canamaceria ho coto ab
la excepcio damūt dita.f.xxv.c.xli.
¶Dret de ētrada dles coses fetes
de cuyrā. fo.cxxv.ca.xlii.
¶Dret de ētrada dls cuyrās ado/
bats ho assaonats. fo.cxxv.ca.xliij.
¶Dret de ētrada d obra feta d ser/
ro ho de acer. fo.cxxv.ca.xliiij.
¶Dret de ētrada d estany obrat.
fo.cxxv.ca.xlv.
¶Dret de entrada d obra d coure.
fo.cxxv.ca.xlvi.

¶ Que pedres ho moles de obrar lo coral no sien tretes d cathalunya fo.cxxvi.ca.xlvii.
¶ Certa prouisio puebit que fraunos faça enlo dret deles lanes. fo.cxxvi.ca.xlviii.
¶ Certa altra prouisio p que fraunos puguen fer en los drets. fo.cxxvii.ca.xlix.
¶ Certa altra prouisio p los drets deles robes portades per mar. fo.cxxvii.ca.l.
¶ Que la estima dela liura d gros per les robes portades de flandes sia feta a raho de.iiii. liures . viii. sous Barçelonesos p liura de gros fo.cxxvii.ca.li.
¶ Que les robes entrades si extrà no sien mes estimades sino a iustant hi lo cost deles messions. fo.cxxvii.ca.lii.
¶ Les penes del qui fraudara lo dret del general. fo.cxxvii.ca.liii.
¶ Que les robes del Papa no paguen dret ni entrant ni exint. fo.cxxviii.ca.liiii.
Que tots los altres capitols vella dls dits drets estiguen en sa valor. fo.cxxviii.ca.lv.
¶ Que los deputats e oydors de comptes sien interpretadors corregidors rč. dels duptes dls presents capitols. fo.cxxviii.ca.lvi.

Fi dela Taula.

Segueixse lo libre de Consolat nouamēt corregit: y stampat. En lo qual son contengudes les leys: e ordinacions dels actes maritims: e mercantiuols.

¶ Et primo.

¶ En qual manera son elets los consols e lo iutge deles appellacions quascun any. Capitol primer.

Quascū any lo vespre dla festa de nadal de nostre Senyor los promens nauegants patrons mariners: o partida de aquells apleguen cōsell enla esglesya de sancta Tecla dela Ciutat d Valencia E aqui per eleccio: e no p redolins tots en vna cōcordants o la maior partida elegeixē dos bons homēs dela art de mar en consols. ¶ E vn home dela dita art dela mar: e no d alguna altra art: o officio: sciēcia en iutge deles appellacions: qs fan deles sentencies dels dits consols. E les dites eleccions son fetes per priuilegi que los promens dela dita art dela mar han del Senyor rey: e de sos antecessors.

Del juramēt que fan los consols. Capitol.ij

Lo dia d nadal los dits consols elets iuren en poder de la iusticia ciuil dela dita ciutat dls la esglesya de nostra dona sancta maria dela seu: apres ql dit iusticia ha iurat en poder del senyor Rey: o de son batle: que bee e lealment se hauran enlo offici dl dit consolat: que daran dret ari al maior: com el menor: e al menor: cō al maior: saluant tota hora la fael tat: e lealtat del senyor Rey.

Coz lo jutge dapells es presentat: e cō iura. Cp.iij.

Passada la dita festa de nadal los consols ab alguns promens de mar presenten lo dit iutge e let al portant veus al procurador enlo regne de Valencia: o a son loctinent: e iura en poder daquell: que bee lealmēt se haura en lo dit offici. E aquell qui p los dits

consols es al dit procurador pſentat en Jutge deles dites appellacions: aquell reb lo dit procurador en iutge de dites appellacions. E axi es acostumat de fer no contrastant q̃ enlo priuilegi als dits promens de mar per lo senyor Rey sobre la eleccio del dit iutge atorgat sia contengut: quel dit iutge quascun any perlo dit senyor rey o per son procurador sia elet: Com daço lo dit senyor rey nel dit pcurador seu apres la dacio del dit preuilegi no haien vsat null tẽps. E axi seruues segons que desus es dit.

Cõ los cõsols rebẽ p

asi e plo iutge dapells scriua. cp. iiij

Los consols reben a si aquell scriua: qui ben vist los es. E sils par sufficiẽt aquell scriua: quistat hi es lany passat: comanẽ li la scriuania enlo lur any. E apres los altres cõsols: qui apres de aquells son elets enlo dit offici: si aquell tenẽ per sufficient. E en poder daq̃ll scriua dels dits cõsols lo iutge fa sos affers per tal quel enantamẽt del iutge seguesca aps aquell dels consols. Empero los dits consols dis lany e tota hora q̃ benuist los es: podẽ demoure lo dit scriua dela dita scriuãia: e aquella a altre scriua comanar. E aço lodit scriua al q̃l la dita scriuania primerament sera comanada: no pot contrastar.

¶ Dela forma del segell dels consols. Capitol. v.

Los cõsols han segell enla lur cort redõ. En lo qual ha vn scut les dues parts senyal real. lo terç ala ſi del scut ondes de mar: entom ol dit segell es scrit. Sigillum consolatus maris valẽtie. pro dño rege ab a quest segell mateix segella lo iutge lur: si res ha a segellar. Aquest segell es tengut per lescriua dela lur cort.

Qui poden esser consols. e qui iutge: e qui no. Cap. vi.

Quells q̃ son vn any cõsols nõ son en lany seguẽt abãs hi son altres mudats. Axima teix lo iutge si muda quascun any. Mas aq̃lls qui iunstats consols e iutge: hi podẽ asser elets vn any p altre. Encara mes: que lo vn daq̃lls qui sera elet cõsol pot esser elet en lany seguẽt en iutge de les apellacions. E aximateix aq̃ll qui sera stat iutge. pot enlany seguent esser elet en consol.

Cõ los cõsols poden comanar lur loch a q̃ls plau. C. vij

Los consols ab duy o lun daq̃lls per malaltia: o p affers: o si senha de partir de la ciutat de valencia: podẽ comanar lur loch: aquils plau: ab que sia del art dela mar. E açomateix pot fer lo iutge.

Seguex se la forma:

cõ vsẽ los cõsols en lur offici. E primerament de la demãda en scrits

Capitol. viij.

Om demãda p scrit dauant ells es ꝓposada de algun fet: la coneixẽça e la de terminacio del qual se pertanga al consolat segons les costumes dela mar: de aquella demanda es trames translat per son saig ala part demanada: ela part demanada: ha a respondre a aquella demanda al terme perlo dit saig de manament dels dits consols assignat. E lo demanat abla resposta ensemps posa rahons en defensio sin ha algũs cõtra la dita demãda Encara demãda de reconuencio: sin ha contra aq̃ll: qui conuengut en iuy laura. Ala q̃l demãda de reconuẽcio: e raõs de defencio si posades son. Lo primer de manador es tengut respondre. E abla resposta ensemps posar raons de defensio: sin ha contra la dita demanda de recõuencio. A les quals raõs de defensio aquell qui la dita demanda de recõuencio haura feta: es tẽgut respõdre. A aquests enantamẽts afer es feta assignacio d̃ tres en tres dies o mes o mẽys segõs q̃ als cõsols es benuist. Fetes aq̃stes respostes: si es demanat p les pts: en altra manera no nil proces nõ es nulla: deu esser fet sagramẽt de calũnia: e de veritat a dir ples dites parts: e de respõdre p aq̃ll ales demãdes e rahõs per la vna e per altra part posades. E sobre aço q̃ negat sera: d̃u esser atorgat dilacio per proua ales parts si p aq̃lles la dita dilacio de manada sera: ço es deu dies per primera dilacio podẽ hauer quatre dilacions de. x. dies iurant que la quarta nola demanen per malicia ni per alongar lo plet. E si es cas: que hagẽ a donar testimonis de proues: que sien en parts lunyadanes: es los atorgat tẽps conuinent per dilacio segons la lunyesa del loch: on la part affermara: que entẽ donar sos testimonis. En quascuna dilacio es manat ala part que sia presẽt cõtinuament per veure iurar los testimonis: que la part demanant dins la dilacio dar enten. en altra manera que en la absencia sua seria rebut lo sacramẽt de aq̃lls. Les dilaciõs passades: los testiõnis publicats: a requisicio deles parts en continẽt los consols assignen dia ales parts a oir sentencia: sens que no cal ni es necessaria: que les parts renuncien a mes dir: ni per aquesta raho lo proces no pot esser dit nulla nin es nulla. Pero abans dela publicacio dels dits testimõis o aps quascuna deles parts pledeiants traure en proua cartes e altres scriptures publiques en aiuda sua.

De obicir testimõis. cap. ix.

Los testimõis publicats no es cõsentit a algũa de les pts: q̃ posẽ obiciõs p scrit contra los testimõis: que enlo fet rebuts serã: ni altra reprouacio de testimõis noy es rebuda p scrit ni p paraula. Pero si per alguna deles parts de paraula es al

legat:q̃ los dits testimonis:o algũs daquells son parents daquell:qui dats los haura:o enemichs daq̃ll cõtra q̃ dats seran:o son psones de algun mal vici:aço es aconeixẽça dels dits cõsols:e daq̃lls ab qui cõsell han sobre l dit fet:agut esguart a les psones dels dits testimonis:e ala fama e cõdicio de aq̃lls.

Com se dona sentencia ala demanda en scrits. Cp.x.

Eta la assignacio p los dits cõsols ales parts a hoir sentencia los dits cõsols ab lo lur escriuan vanse als promẽs mercaders dela dita ciutat:e fan legir dauant aq̃lls lanẽtamẽt proces d̃l fet e han sobre aq̃ll cõsell dells dits promẽs mercaders. En apres apleguen consell de promens de mar:e fan los semblamẽt legir lo dit anẽtament e proces e an daquells lur consell. E ales vegades han pumeramẽt lo dit cõsell d̃ls dits pmẽs de mar:e aço segons q̃ls es auinẽt E si abdups los cõsells son concordants donẽ sentencia enlo fet. E si aq̃sts cõsells no son cõcordants:ço es lo consell dels promens de mar:affrontẽ los ensemps. E en cas q̃ls dits promẽs de mar nos cõcorden ab los promẽs mercaders: o affrõtar ab aq̃lls no vullen: donen los dits consols la dita sentẽcia segõs lo consell dels promens de mar. Car de consell daq̃lls han los contractes a determenar:e no segõs lo consell dels dits promens mercaders:si hauer no volen: car nõ son constrets per priuilegi del senyor Rey:ni per altra manera:sino per co cõ es axi acostumat en an vsat d̃ algun temps ença.

Dela apllacio Cp.xi

E aquesta sentencia aquell q̃s sentira agreuiat:se pot appellar dis deu dies contadors d̃l dia d̃la prolacio de aq̃lla. E la dita apellacio si es rebuda: e es remes al iutge deles appellacions del consolat ablo proces dauant los dits cõsols actitat en loch de apostols. Enla qual appellacio ha ametre los greuges nullitats e in iusticies per los q̃ls dela dita sentẽcia se sentira a greuiat.

Com ananta lo iutge deles appellacions. Capitol.xij

Quell quis sera appellat: es tengut prensentar dauant lo iutge ab lo escriua dela cort del consolat lo dit proces e appellacio:requirẽt aquell que reuoch esmen e corrige la dita sentẽcia dels dits consols. E lo iutge rebuda la presentacio del dit proces encontinent assigna dia a hoir sentencia enla dita appellacio al qual dia cita la part appellada pet oyr aquella. E si dins los dits d̃u dies lo condemnat nos sera appellat d̃ paraula o per escrit:la sentẽcia passa en cosa iutiada.

Coz enla appellacio

nos pot res posar ne puar d̃ nou. Capitol. xiij.

A ayta l plet de appellacio algũna cosa de nou nos potposar ne prouar per algũa deles pts. Mas lo iutge ablo pces principal dauant los consols a actitat:e abla dita apellacio e greuics ha hauer son consell e donar sentencia enlo dit plet de appellacio. E de aço han los promens de mar carta del senyor Rey

Com e en quant se ha a pseguir la appellacio. Cap.xiiij.

Quest plet dapallacio se ha a proseguir continuamẽt plo appellant. E si passẽ trẽta dies cõtinuus vel diuisim:coes departidamẽt apres lo dia dela appellacio: que no mẽ son plet:la appellacio es deserta:e la sentencia dels cõsols passa en cosa iutiada.

Com se dona sentencia en la appellacio. Capitol. xv.

Lo iutge ab lescriuaba son cõsell sobre lo dit plet de appellacio:axi ab promẽs mercaders cõ de mar. no ab aquells qui ia en lo plet principal han donat lur consell Mas ab altres en la forma de sus declarada. E si atroba ab consell la sentencia dels dits consols esser ben donada:confirma aq̃lla. E si atroba esser mal donada reuoca aquella:o la corregeix:segons lo dit consell. E dela sentẽcia del iutge qualque sia:algũna deles parts nos pot appellar. E aço per preuilegi quẽ han los dits promens d̃l senyor rey.

De excepcio declinatoria de for. Capitol.xvi.

Om es en algũ fet apres la demanda excepcio declinatoria de iuy plo demanat proposada:los cõsols coneixẽ abans de aquella excepcio: que en als sia anantat. E si atrobẽ de consell que la conexença d̃l dit fet pertanga a ells forçen lo demanat a respondre a aquella e anantament en lo fet:segons que desus es declarat. E si atroben de cõsell: quel fet no pertanga aells:remetẽ les parts a aq̃ll iutge:quis ptany.

De demãda pposada de paraula:e d̃la sentẽcia. Ca.xvij.

Om la demanda es pposada dauant los cõsols d̃ paraula:hoydes les rahõs de q̃scuna d̃ les parts e rebuts testimonis de paraula plos dits consols:cartes o altres informacios los dits cõsols ables dites parts ensemps van dauant los pmens mercaders per demanar de consell:e les parts cõpten dauant aquells lur rao. E acos fa pertal: que les parts no pusq̃uen dir que

la lur raho per los consols no era donada a entendre:segõs que els la hauien posada:als promens:ab los quals hauien hagut consell sobre lo fet. E los consols dien: ço q̃ han los testimonis testificat.e mostren les cartes o altres informacions:que les parts los hauran donades. E apres les parts se ixẽ dl consell. e puys los pmens mercaders donen consell als sobredits. Consols sobre lo dit fet.E sẽblantment en la forma desus declarada los dits cõsols van a demanar de consell als promens de mar sobre lo dit fet.E haguts los dits cõsells de paraula donen sẽtencia en lo fet.Empero si per alguna deles parts es request:que la dita sentẽcia li sia mesa en forma publica: e que lin sia feta carta testimonial: deu esser fet. Aquest anantament aytal q̃s fa d paraula es fet sẽs donar dilacio de proua e altra solemnitat de iuy.

De appellacio de sẽtencia de paraula.Capitol.xvij.

DE aquesta sentẽcia pot esser appellat de parau la dins deu dies per aquell:quis sentira agreuiat. E lo iutge en aytal cas ve dauãt los cõsols e presents les parts certifiq̃s de aquells:per qual rao se son moguts a donar la dita sentencia. E en apres ab les dites parts p̃sents va demanar de consell sobre lo dit fet als dits promens mercaders e de mar en la manera desus declarada.No ab aquells qui seran stats al primer consell:mas ab altres.E puys segons que troba de consell: dona sentencia al dit fet. La qual sentencia ha a donar en scrits E a ço segons carta del senyor rey. A quest plet d appellacio ha esser determenat dins trenta dies. Sino la sentencia passa en cosa iutiada: segons que damunt se conten.

De les messions fetes en lo primer plet. Capitol.xix.

LOs consols en lo primer plet ço es en lo plet pncipal:no cõdamnen nenguen les messiõs del dit plet.

De les messions en lo segon plet. Capitol.xx.

LO iutge si confirma la sentencia dels consols condamna en sa sentẽcia lo appellant en les messiõs fetes per lo appellat dauãt lo dit iutge. E si reuoca la sentencia dels cõsols o la corregeix e la esmena: no condamna lo appellant en les dites messions. Com hagues iusta causa de fer la dita appellacio ne aytanpoch hi cõdãna la appellat.

Dels anantaments que poden esser dauant lo vn consol. Capitol.xxi.

DAuant abduy los consols o lo vn de aquells: laltre absent occupat de alguns affers. son posades dmãdes e fets qual seuol anantamẽtro a sentencia o a alguna interlocutoria o conexença. La qual sentencia o interlocutoria se ha a donar:o la dita conexança fer per abduy los dits consols. e no p lo vn de aquelles.

Les causes qui se guarden ala iurisdictio dels consols.Capitol.xxij.

LOs cõsols determenẽ totes questions:que sõ de nolit: e de dãnatge de robes quessen carregades en nau de loguers de marinets:de part d nau a fer:de encantar de fet de git: de comandes fetes a patro o a marinier:de deute degut per patro qui haia manleuat a ops e a necessari de son veixell: de promissio feta p patro:o mercader a patro: d roba trobada en mar dliurada o en plaia:de armamẽts d naus: galeres o lenys.E generalmẽt de tots altres contractes:los quals en les costumes de mar son declarats.

De la execucio de les sentencies. Capitol.xxiij.

LOs csols menẽ a execucio en los bẽs mobles dl cdẽnat axi en vexells de mar cõ en altres bẽs lurs sentencies e aquelles del iutge en aquesta forma que manẽ ala part cõdemnada a requesta daq̃ll: q̃ ha obtenguda la sẽtencia:q̃ dins deu dies apres del dit manament comptadors haia pagat ço:en q̃ es cõdẽnat o mostrats bens mobles clars e desembargats en los quals la dita sẽtencia sia menada a execucio. En altra manera: q̃ rebran la offerta dels bẽs mobles q̃ per la part los sera demostrada.

De la execucio de bẽs mobles dl cdẽnat.Cap.xxiiij

EFeta la offerta de bens mobles axi vexells con altres plo cõdẽnat o p la pt en defalt de aq̃ll:a q̃lls bẽs siẽ subastats p publich corredor per la ciudat p d dies.e passats los deu dies.es feta vẽda de aq̃lls bens al mesdonãt publicament. E del p̃u es satisfet ala pt de aço:q̃ li sera iutiat.e dles messiõs p aq̃ll fetes en la dita execucio: donãt fermãçes de tornador si algu apparex pmer en tẽps millor en dret en lo dit preu.

Del creador sino pora dar fermança. Capitol.xxv.

SI es estrany o encara dla ciutat e iurara sino hauer la dita fermãçad tornador: es feta crida pla ciutat p publich corredor ab so d trõpeta:q̃ cõ los dits cõsols hagẽ a dliurar aytal preu hagut daytals bẽs d aytal hozan aytal E aq̃ll haia iurat si no hauer fermança d tornador. Que si hi ha algu:q̃ haia o entena hauer dmanda

o dret en la cosa venuda o enlo pu
de aquella:que dins trenta dies cō
parega dauant los dits consols p
mostrar de son dret. en altra ma/
nera q̄ lo dit preu li sera deliurat
sēs fermança de tornador. En ay/
tal cas si demanant noy ha vēgut
dins los trenta dies lo preu:ço es
la cosa iutiada es a aq̄ll deliurada
per los dits consols sens ferman/
ça de tornador.

De execucio de bēs

seentes:del condamnat. Cap̄.xxvi

SI cas es: quel cōden
nat bens mobles al/
guns no haura: va/
rells demar ne altres
E haura bens seents
la donchs los consols scriuē ala iu
sticia de la ciutat o del loch: on a/
quells bens son que con ells haiē
donada sentencia contra naytal:
de aytanta quātitat iutiada an ay
tal:e aquella sia confirmada p sen
tēcia del lur iutge: si appellacio hi
es entreuēguda:e lo dit condem/
nat no haia bens mobles: en que
los dits cōsols menē aquella sentē
cia a execucio: que requeren lo dit
iusticia:que en loch dells e per ells
men la dita sentēcia a execucio en
los bens seentes del dit condēnat
com los dits cōsols dela venda de
aquells bens seentes nos vullē en
tremetre: ne ho hagen acostumat
fer.e a donchs lo dit iusticia axi cō
amer executor mena les sētencies
dels dits cōsols e dl iutge de aq̄lls
a execucio enlos dits bēs.segōs for
ma del fur dela ciutat o costum dl
loch:on los bens son.

De patro qui dema/

na son nolit e lo mercader loy con
trasta per roba q̄ li fall:o que sera
mullada. Cp̄.xxvij.

SI algū patro de nau
o altre vexell se cla/
ma de son mercader
del nolit de sa roba:
que portada li hau/
ra:e aquell mercader allega: q̄ no
li es tengut de pagar lo dit nolit:
tro lo dit patro li haia deliurada
aytal roba que afferma: que li fall
aq̄lla p letra de son cōpanyo: o per
altra manera dira:q̄ li fon carrega
da.o q̄ li haia esmenat algū dānat
ge:lo qual affermara: que p lo pa/
tro o culpa de aq̄ll li sera donat en
les sues robes.si donchs plo patro
aq̄stes coses atorgades no seran:
lo mercader encōtinent sens altre
alōgamēt es forçat pagar al dit pa
tro lo nolit dela roba:que lopatro
li haura liurada:axi dela exuta cō
de la banyada o aguastada.donāt
p̄meramēt e abās lo dit patro fer/
mansa en poder dels dits cōsols:
q̄ de pla en pla fara dret al dit mer
cader sobre la dita roba q̄ afferma
ra:q̄ li fall.o sobre la banyadura o
guastament q̄ affermara: q̄ es stat
fet en la sua roba a culpa dl dit pa
tro. E d aytal demāda de nolit nō
cal respōsar per scriptura. Ab q̄ lo
nolit se mostre e sia clar p cartes o
atorgamēt del dit mercader:o per
altra manera.

De loguer ho salari

de mariner. Capitol.xxviij.

E loguer de mariner
quis clama de son pa
tro: nō cal demanda
nenguna posar per
scriptura.

Dela execucio ques

fa contra patro per deute de pre/
stich. Capitol.xxix.

E deute dgut ab car/
ta p algū patro a pre/
stador nō cal deman/
da posar per scriptu/
ra. Mas lo p̄stador
ve ala cort dels cōsols e clames del
patro ab la carta. E si lo terme dla
pagua dl dit deute es passat:los cō
sols manen al dit patro: que dins
tres o quatre dies fins en deu ha/
gut sgart ala quantitat: q̄ sera de/
guda:do e pagal dit p̄stador lo dit
deute; o mostre bēs mobles clars
e desembargats:en que la dita car
ta sia menada a execucio En altra
manera:que ells faran la dita exe/
cucio en los bens mobles que per
lo dit creador mostrats los seran.
E aquesta execucio de aquest deu
te se fa:e lo dit deute es deliurat al
creador enla forma expressada da/
mūt a fer les execuciōs de les sentē
cies per los consols donades.

De seguretat de iuy

Capitol. xxx.

SI per lo dmanador es
demanat de paraula o
p scrit:q̄ lo dmanat do
fermāça q̄ li stiga a dret
sobre la sua demanda:
en altra manera q̄ sia a
nātat contra aq̄ll:si lo demanat es
estranger encōtinēt deu donar la
dita fermāça. En altra māere deu
esser p̄s e mes en la preso comuna
e star pres menant sō clam. E si tu
ra:q̄ no ha de q̄ qagar ço en q̄ sera
cōdamnat:deu esser gitat dla p̄so.
Si dōchs no era p̄s p algūs casos
cōtēguts en les costumes dla mar
p los q̄ls deu esser e estar tostemps
pres e en ferres tro haia satiffet:ço
en q̄ sera cōdēnat. E si lo demanat
es de la ciutat:e los cōsols sabran:
q̄ habens bastants a aço: q̄ dema/
nat li sera fan li assignacio:dins la
q̄l do la dita fermansa de dret. E si
los cōsols apres q̄ reqsts ne seran:
no forçaran lo dmanat a donar la
dita fermansa de dret:e aq̄ll dema
nat se absētara:que no pora esser a
trobat:o bēs algūs no haia. d que
pach ço en q̄ sera cōdēnat:los dits
cōsols e lurs bēs romanē obligats
la cosa iutiada a pagar.

Del poder dels con/

sols. Capitol. xxxi.

Os consols dla mar han
tot poder ordinari en
tots los contractes q̄ per
vs e costū d mar se hā a
dterminar: e en les co
stumes dla mar son de
clarats dits e specificats.

¶ Si vexell nou sera

executat qui esprimer en dret.
Capitol. xxxij.

S I a instācia d crea dors
nau o lēy o altre vexell
q̄ de nou sera construit
abans que sia verat e leuat dels

stepes:o abans que heia fet algun viatge:sera venut:en lo preu daqll son millors en dret los iornalers: e aquells:als quals sera degut per fusta pega: clauo e stopa:e altres exarcies cõprades a ops d̃l dit vexell:lat sia quẽ haiẽ cartes o no cartes que algũ altre creador del construent lo dit vexell:o prestador a la constructio de aquell:posat quẽ haia cartes.

Si lo preu no bastara als dits creadors. Lap̃.xxxiij.

SI lo preu hagut d̃l dit vexell no bastara a aço q̃ sera d̃gut als dits iornalers he a quells: los quals fusta:pega:clauo stopa e altres exarcies hauran liurades ala cõstructio d̃l dit vexell:aquel preu deu esser departit entre tals creadors per sou e liura: car cascu de aquells es en vn mateix dret enlo dit preu. E en aytals creadors prioritat de tẽps nos pot posar ni allegar.

Si vexell sera venut apres de fer viatge: qui es primer en dret. Lapitol.xxxiiij.

SI la dita nau: o altre vexell apres que aura fet algũ viatge:sera venut a instancia de creadors d̃l preu hagut del dit vexell son pagats p̃merament los seruicials e mariners del dit vexell de aço:quels sera degut per lurs loguers. E aço sens fermança de tornador: con en aquell preu algu noy sia primer en tẽps ne millor en dret que los dits seruicials e mariners. E aps de aquels los prestadors creadors del dit vexell. coes aquell qui per lo Kalendari dela carta del seu p̃stech se mostrara hauer prestat primer e puys los altres aricon venẽ primers quascu donant fermança de tornador:o faent la solemnitat de crida de trenta dies de sus inserta. Si iurara no hauer la dita fermãça de tornador. E en aqst cas coes puys lo dit vexell haura fet viatge si alguna cosa es d̃guda als iornalers:o per fusta: o clauo: pega:stopa:e exarcies d̃l dit vexell aqlls aytals creadors. Si donchs ells cartes no hauran del lur deute:enlo cas desus dit no han alguna porrogatiua: prioritat de tẽps ne melloria endret als altres creadors prestadors del dit vexell ab cartes. E si les parts d̃l Patro qui les dites máleutes haura fetes: no abastaran a pagar aquells:allo es pagat als dits pstadors deles pts dels personers. Si fermẽ ala manleuta feta perlo dit patro. En altra manera los dits personers non sõ tenguts: con lo dit patro no haia poder de obligar los bens de casa dels dits personers. si donchs de aquells procuracio o altre plen poder ab carta no hauia.

Com la muller del patro es primera en temps e millor en dret. Lapitol.xxxv.

SI lo patro d̃l dit vexell ha muller:e aquella ha obrenguda sentẽcia cõtra los bens de aquell del seu dot e escreix per alguna iusta causa: e lo marit no ha algũs larres bens en los quals la dita dona se puga entegrar en lo dit dot e escreix: e haura discutits aquells bens:e la dita dona se apposara al preu hagut d̃l dit vexell:e per lo Kalẽdari d̃la carta sua dotal appra primera en tẽps enlos bẽs d̃l dit marit seu q̃ls altres creadors del dit vexell: en aquest cas la dita dona coes en les parts quel dit marit seu hauia en aquell vexell es p̃mera en tẽps e millor en dret quels altres creadors del dit marit seu.

Com deuen esser determenats los plets per los consols. Lapitol.xxxvij.

LOs cõsols per carta q̃ han d̃l senyor rey:han poder: quels plets e questions que dauant ells se menen: oẽ:e aquells per fi degu da determenen breumẽt sumaria e de pla sens brogit e figura d̃ iuy sola facti veritate attẽta:coes sola veritat del fet attesa:segõs:q̃ de vs e costũ d̃ mar es a costumat de fer.

De salari: que prenẽ los consols de les pts. Lap̃.xxxviij.

DEles demãd es que son posa es dauant los consols:ari de paraula con per scrit: sobre les q̃ls ells donen sentẽcia:prenen ab duy los cõsols plur salari tres diners de quascuna part per liura. coes q̃ si demanda es posada d̃ cẽt liures e los consols determenen per sentencia:que aquell qui demana cẽt liures:non deu hauer sino vint o no res: de totes les cẽt liures han tres diners per liura de quascuna part:e ari segons mes o menys.

Del salari del iutge de les appellaciõs. Lap̃.xxxviiij.

LO iutge prẽ salari de aço:q̃ls consols hauẽ iutiar: e de q̃s sera apellat: tres diners p liura de quascuna part: si douant lo iutge ve algũ fet per appellacio. E no en altra manera.

Si se haura suspita dels consols. Lapitol.xxxix.

QUat lo vn d̃ls cõsols o ab duy en algun fet son recusats p suspitosos p algũa d̃les pts: q̃ pledejará dauát aqlls eles raho̅s de suspita serã apparẽts hã a si acõpanyar vn home d̃la art d̃la mar:si lo vn es rescusat E si abduy sõ recusats:han a si acõpanyar dos bõs homẽs dela dita art de mar ales pts no suspitosos E ab aqsts ensẽps fan lurs anãtamẽts:e donẽ sẽtẽcies en los affers E no hã mes salari d̃ls dits tres diners p liura p q̃scũa d̃les prts. Los quals se parteixen entre ells

De suspita del iutge deles appellacions. Lap̃.xl.

SO iutge arimatetr si es recusat per suspitos: ha absi acompanyar vn home dla art dela mar: no suspitos ales parts e ab quell lo plet dla appellacio de termenar. e lo seu salari ha apartir ab aquell.

Com los consols e lo iutge donen lurs sentēcies per les costumes dela mar: o per consell.

Capitol. xxxxi.

LEs sentencies q̄ per los dits consols e iutge son donades se donen per les costumes escrites dela mar e segons que en diuersos capitols de aquells es declarat. E la on les costumes: e capitols no abasten: donen se a consell de promens mercaders: e de mar. ço es tota hora ales mes ve us dl consell hagut sguart ales persones: qui donen aquell.

De fermança de dret sobre quals empares es rebuda.

Capitol. xxxxij.

SObre totes empares fetes per los consols es rebuda fermança de dret. Exceptat sobre empara feta d̄ roba: dla qual roba: ço es de simatera sera d̄gut nollit. Sobre la qual ēpa fermāça algūa noy es rebuda.

¶ Pragmatica del Rey en iaume del iuramēt de aduocats.

Capitol. xxxxiij.

SApiē tots: que nos en Jaume per la gracia d̄ deu Rey darago d̄ mallorques: e de valencia: e compte de barcelona e de Urgell. E senyor de montpeller: volents prouehir a vtilitat de la ciutat e dl regne de mallorques: stablim per nos e per los nostres pertostēps: que los aduocats iurē sots aquesta forma: yo ayral iur q̄ feellement en offici de aduocacio me haure: e nengū plet lo qual segōs ma bona cōciencia iniust me parra: no rebre sots auocacio mia ne alguna cosa maliciosament fare ne dire en negū plet rebut sots ma aduocacio: esi enlo comēçamēt o en lo mig o en la fi dl plet ami prra lo plet no iust: ari tantost ho dire a aquell: lo qual defendre e contra ma bona consciencia en res no allegare e en neguna conuinença no sere ne fare ab aquell: lo qual a iudare: de neguna certa part de la cosa: dela qual sera pledeiat: esser mia: ne istruire ne informare les parts sino de veritat a dir.

Ací acaba lorde iudiciari de la cort dels consols.

De sportades de alexandria. Capitol. xlv.

EArt hom multiplica les q̄ntarades de alexandria: cō los mercaders noliegen als senyors deles naus e dels lenys. ço es a dir sportads Primeramēt es tēgut lo senyor dela nau deportar dos quitars e mig de coto p sportada fins enla terça part. E si ell volra carregar vltra laterça part sia tēgut ala terça part en ari con ell volria de coto carregar: sia tengut de rebre a ij. quintars la sportada. E lo quart de pebre. Item encens. item laca. item gingebre: q̄ mūta. v. quintars per sportada. Jtē de brasil quatre quintars. Jtē de oli. iij. quintars. Jtē de lintidasti: ço es de coses de cara e de barril. i. quintar per dos quintars al quintar: qui es nomenat forfori. Jtē de canyella. iij. quintars per sportada. Jtem de coto filat. iij. quintars p sportada lo. iiij. forfori per sportada. Jtē dos quintars genouins de stopa. Jtē lizadera. iij. quintars p sportada. Jtē de porcellanes gobes dotze quintars p sportada. Jtem bagadell. vi. quintars e mig p sportada. Jtē de indi gros. iij. quitars e mig forfori p sportada. Jtem de sucre encofi tres quitars genouins p sportades: o en cara o en barrila. i. quitar genoui per sportada. Jtem de dents de elefant. vi. quitars e mig forfori per sportada. Jtem de lana de capells. iij. quitars lo quart forfori per sportada. Jtē de alum enlo primer: e enlo segon sol. iij. quintars genouins per sportada. E en laltre sol dos quintars e mig.

Açi començen les bones costūes dla mar. Capitol. xlvj.

AQuests son los bōs stablimēts e les bones costumes q̄ son de fet demar q̄ los sauis homēs qui vā per lo mō: ne començarē a donar als nostres antecessors. Los quals faerē per los libres dela sauietat dles bones costumes. On daqui hauant poden trobar: que deu senyor de nau fer a mercaders: e a mariner e a pelegri o a altre home: qui vage en la nau. E encara qual cosa dgua fer mercader a senyor d̄ nau e mariner al senyor de la nau o dl leny: e pelegri atrassi. Car pelegri es dit tot home: q̄ deia dōar nolir dla sua psona sens la mercaderia.

Com patro vol comēçar nau: q̄ du declarar als psoners.

Capitol. xlvij.

OMēçem: com lo senyor de la nau o del leny comēçara d̄ fer la nau e volra fer parts: ell du dir e fer en tenent als personers de quantes parts la fara e de quin gran: e quant haura en pla: e quant haura en sentina: e quāt obira: e quāt aura p carena.

De psoner q̄ no volra ono pora fer la part promesa.

Cap. xlvij.

SI aço fara entenēt lo senyor dela nau als psoners: e los personers li prometran de fer part aquella part queli prometra de fer

lo personer:aqualla deu attendre. E si lo personer no loy pot attēdre o no vol fer:ço queli haura conuēgut: lo senyor de la nau o del leny lon pot destrenyer ab la senyoria o pot manleuar sobre aq̄lla part: que aquell li deuia fer. Facam cōpte:que ell hi ōga fer vna serzena: e noy hagues fet complimēt sino ami ija serzena:e axi podē fer ō vna serzena multiplicament cō de vn quarter:e si ell li deu fer aq̄lla dita part:enola li fa lo senyor de la nau o del leny pot empenyorar la part complida per fer compliment ala part:que li haura conuenguda de fer.E fō fet perço aq̄st capitol Car aquell qui comença la nau o leny: no la començaria : si sabia que los personers li deguessen fallir ne ho poguessen fer.

De psoner qui mor apres hauer començat o promes de fer part. Capitol.xlix.

SI algu prometra de fer part aalgu en nau o en leny : si aquell q̄ la part haura promesa de fer:mora ans q̄ aquella nau o aquell leny en que haura promesa de fer part:no sera fet ni a cabat.Los hereus o los detenidors dels bens de aquell qui mort sera:no son tenguts de res a aquel senyor aq̄ aquel qui mort sera:haura promes de part afer mētre viu era . Si donchs en son testamēt ell no ho manara:o manat laquit nou haura.Ans si aq̄ll qui mort sera hauia donats algus diners a aq̄ll p raho dela part : q̄ ell hauia,promesa de fer ab ell:si los diners seran tants: q̄ bastassen a fornir tota la part:q̄ aquell hauia promesa de fer:la part aquella deu esser venuda:ans que la nau o leny partesca o isca daq̄ll loch : on sera stat fet.No contrastant per aquell capitol : qui diu:q̄ nau o leny nos pot vendre ne encantar : tro que haia fet viatge.Per qual rao:pço Car hom quant es mort no es tengut de tenir fur ne ley ne costuma Saluo dute o comanda e de tort: sil te.Encara per altra raho:perço car al dia que algu mor:aquell dia es partida tota cōpanya que ab alguns hagues : q̄ hom qui mort es no ha cōpanyo.E si per ventura a quells diners q̄ ell haura donats a aquell:no bastassen a alguna part a cōplir lo senyor de la nau o ōl lēy es tengut de cerquar:qui li fornesca aquella part que aq̄ll q̄ mort es li haura promesa de fer.Encara sia tēgut lo dit senyor de la nau de retre aquells diners q̄ ell rebuts haura . Als hereus o als detenidors dels bens de aquell:qui los dits diners li dona.Saluo empero:que si aquel qui senyor sera:haura a fer algūa lexa a aq̄ll q̄ li fornira aq̄lla part q̄ aq̄ll qui mort es li hauia promesa de fornir : aquella lexa axtal ōu esser abatuda daquells diners que ell haura rebuts.Empero que tot aço sia fet:q̄ des es dit:meyns de tot frau.E per les rahōs desusdites son fet aq̄st capitol. Ara respongam:que la volgues fer:ell no faria tan gran lēy e fer lia menor si ell sabia:que aquell per soner hagues poder:que li fallis ō res que conuengut li hagues.

Cō patro vol fer major nau que no haura dits als personers Capitol.l.

ARa parlem ōl senyor de la nau o del leny : qui comēçara la nau en forma poca e dara mes en setina e p carrera e de pla:e fer la maior lo.iij.o lo.iiij. o la meytat abās q̄nou haura fet a saber als psoners:sapies q̄l personer nolin es tengut de res a crexer:sino solament: axicō ell los ho haura fet entenent alcomençament.E si ell la crex ōspuis:lo personer hi deu hauer la sua part axi be con si hauia mesa part al creix : que li haura fet. Saluant vna cosa:q̄l mestre la fes de maiors mesures:q̄l senyor ō la nau li hagues dites e emp̄ses ab los psoners Mas silo senyor ōla nau la volra creixer ell deu anar a q̄scū psoner:e demanar los ne : ia si los dits personers volran : q̄s crescan les pts:e veure los q̄ ho volran:e los q̄ ho ꝓtrastaran.Façam ara cōpte q̄ sien q̄tre e sis:los.vi.vencen als q̄tre : e los.x. viij.E perço per dos o per tres o p q̄tre o per cinch psoners pus sien los menys:no ōu star de creixer la nau . E axi son tenguts los personers qui contrastan al senyor ōla nau de fer la part:q̄ pmesa li hauran:axicon la maior força dels personers faran.e deu atustar al a demanda tots los psoners en sēps.

Sil patro vol creixer la nau los personers a que li son tenguts. Capitol.li.

Egōs q̄ enlo capitol desusdit es contēgut: diu q̄ si lo senyor dela nau:o ōl ley volra creixer aq̄lla nau: o aq̄ll leny que ell ho ōu fer a saber e dir atots los personers:e si tots los personers ho volran. ell la pot creixer:E en aço no ha contrast nengu. Mes la on diu q̄ si la maior força se acordara q̄ ell la cresca:que ell o pot fer q̄ per quatre ni per cinch personers no deu estar: que nos cresca:mas no diu aq̄lls psoners qui aso contrastaran: de q̄ li son tenguts.Ni de q̄ no: e axi pora hi hauer algun cōtrast.E per aq̄sta raho que contrast algu noy pusca hauer:los nostres antecessors ferē aq̄sta esmena.E diguerē en axi: e ō clararen:que ver es:que la nau o leny se pot creixer : pus la maior força dels psoners ho vulla : mas empero es axi attēdre.que deu esser vist e esguardat lo poder de aquells personers:qui cōtrastaran Perço com per ventura hi haura algus daquells qui ho contrastaran:que si ells hauiē res mes a bestraure en aq̄lla nau o en aq̄ll lēy sino en axi com ells ho cōprengueren al cōmēçemēt:quant la nau se

comença:ells ho haurien a manle
uar o baratar:o haurien a vendre
algũa cosa:que tostẽps ne serien de
spagats. E seria mal fet. Perque
encara algũ home q̃ fa prt en nau
o en leny:fa ho algunes vegades p
grã amistat que haura ab aquell:
qui la nau o leny volra fer mes q̃
per esperança de guany:que ell ne
iper hauer:per aquesta raho seria
mal fet:que aquell hi fos dammifi
cat. E per les rahõs desy dites los
nostres antichs qui primers ana
ren per lo mon: veren e conegue
ren: que mal seria fet. E perço
digueren e declararen que si al
gun personer de aquells qui con
trastaran:que la nau o lo leny nos
cresca per no poder:si hauran pro
mes de fer vna octaua: q̃ noy sien
tenguts de fer mes de vna setzena
E lo senyor de la nau nols pusca ỏ
res aels forçar. Per q̃ car culpa es
del senyor dela nau o del leny com
aquell nolí atten tot ço que li ha
uia promes. Perço car ell creix la
nau ol leny mẽys del voler dells
E per aquesta raho lo senyor de
la nau o del leny nols pot destren
yer. E axi lo senyor de la nau deu
cercar altres personers:que li facẽ
compliment a aquelles parts:que
aquells no li poran complir. E en
cara si faeren gran gracia als. Sẽ
yors deles naus: e dels lenys com
del tot no absolueren dits perso
ners. mas faeren ho perço q̃ls sen
yors ỏles naus e dels lenys no fos
sen del tot dessets. Que gens pas
no es rao que negu puixa ni deia
hauer poder en los bens daltry: si
no a tant com aquell de qui seran
li volra donar. Empero si aquells
personers qui ho contrastaran se
ra la menor partida: e seran apo
derats: e hauran poder de cõplir
aquella part:que promesa hauran
de fer sens lur dany lo senyor dela
nau:o del leny aqui pmesa la hau
ran de fer:los ne pot destrenyer.
Tot en axi com en lo capitol des
es ia esclarit e certificat: que en to
tes coses es rao: q̃ la maior força
so apodere e sen ho porte. E per les
rahons desus dites tot senyor de
nau o de leny deu guardar:fer de
guisa: cõ ha en cor de fer nau o lẽy
que ho faça: E ho emprenga en
guisa e en manera ab aquells qui
part hi pmetran de fer: que entre
ell ni ells no puga hauer algun cõ
trast per alguna rao. E per los es
clariments desusdits son feta aq
sta esmena.

De mestre daixa si creixera les mesures. Cap̃.liij.

SI algun mestre daixa
fara maiors mesures:
q̃l senyor: dela nau no
haura empres ab ell: de
tota la messio del creix
ment de la obra deu pagar la mey
tat: e perdre lo loguer day táts ior
nals: com hi obrara. Encara lo me
stre daixa es tengut de dir a quas
cun psoner totes les mesures: les
quals haura empses ablo senyor ỏ
la nau. Encara los es tẽgut de dir:
q̃ua obra fa: si es fort: o si es febla.

De mestre daixa e ca lafat a que sõ tẽguts al patro el pa tro a ells. Capitol.liij.

SI mestre daixa o calala
fats obraran ab algũ sẽ
yor de nau o de lẽy ells
son tẽguts de fer bona
obra estable: e en res no
deuẽ flaquejar. E si los
mestres daixa e los calafats fan bo
na obra: e que sien mestres: e que a
quella obra o maior e mellor fossẽ
sufficiẽts de fer e de tenir enlur po
der: si lo senyor de la nau o del lẽy
qui la obra los haura mesa en po
der: e ab valũtat ỏll mateix la hau
ran emparada e comẽçada: e stãt
enla obra haura algun desgrat ỏls
sobredits mestres los dits mestres
faent be e diligẽtmẽt totço q̃ ala o
bra ptany: e lo senyor de la nau los
ne volra gitar perlo ỏsgrat: que p
ventura dells haura: o per ventu
ra trobara altres: qui la farien per
millor mercat: lo senyor dela nau o
ỏl leny nols ne pot gitar: ni ells no
la poden iaquir: pusque ells hau
ran començada aquella obra: fins
que sia acabada. Pus aquells me
stres sien bons e sufficiẽts de aq̃lla
obra a fer. E encara ỏ molt millor
e maior que aquella no es. E si lo
senyor dela nau los ne gitara: pus
que ells sien bons e sufficients: e fa
ran be e diligentment totço que a
quella obra per tanga: negun me
stre daixa ni negũ calafat nos deu
metre en aq̃lla obra a fer: si dõchs
lo senyor dela nau: o del leny no sẽ
auenia: o no sen era auengut ab a
quells mestres: qui la obra hauriẽ
començada: e gens aquells nos de
uen moure per la paraula del sen
yor dela nau o leny. Ans ho deuẽ
fadigar a aquells mestres: qui aq̃l
la obra hauran comẽçada. E si ells
los ho atorgan: e ho renuncian: la
donchs ells poden emparar ỏ fer
e de obrar en aquella obra: e abans
no. car si abans que ells no hagues
sen haguda fadiga de ells hi obra
uen: farien semblant: que ells qui
aço començarien de fer: haguessen
desalt e menispreu de aquells me
stres qui aquella obra haurien co
mençada e fessen encara mes fari
en semblant: ques altassen de tre
ball: perço quascu se deu guardar
de mal e de traball tot aytant com
pot: car de mal e de poch na hom
assau. E aytambe lo senyor ỏla nau
o del leny se deu guardar de fer ỏs
plaers a aquells mestres: q̃ ell ma
teix haura hagut: e ab sa voluntat
haura començada la sua obra: pus
que ells facen be e diligentmẽt: ço
que pertany a aquella obra: e axi
deu als leixar acabar. Mas em
pero si aquells mestres daixa o ca
lafats qui hauran començat la o
bra de fer: no seran sufficients: que
ells la sapiẽ fer lo senyor de la nau
los ne pot gitar e metre en poder
daltres mestres qui sapien fer aq̃l
la obra sua. E aquells mestres qui
la obra sabran fer: no son tenguts
de demanar paraula a aquells me
stres: qui aquella obra hauien co
mençada: pusque ells no la sabien

fer ne sabien exir ne acap. Ans son tenguts aquells: quis faran mestres daixa: o calafats: quis emparan de alguna obra fer: e no la sabran fer: sino que enganan les gets de fer esmena en aquell: de qui aquella obra sera: de tota la messio: e de tot lo dany: que per culpa dells haura sostengut. Empero tot mestre daixa: e tot calafat se guart es deu guardar: e quina obra fara: ne quina no: que si per culpa dela obra que ell haura feta: lo senyor de la nau: o del leny haura a fer esmena als mercaders haon sostendra algun dany: los sobredits mestres qui aquella mala obra hauran feta: son tenguts de rebre: e de esmenar aquella esmena: que lo senyor dela nau haura haguda a fer als dits mercaders: he encara tot lo dany: quel senyor dela nau ne haura sostengut per culpa dela falsa obra que los dits mestres li hauran feta. E si aquells mestres no hauran de que pagar deuen esser presos: e mesos en poder dela senyoria he star tant: en fins que hauien satisfet he entegrat al senyor dla nau tot lo dany que per culpa dels haura sostengut: que axi lin son tenguts: com si loy hauien emblat: o tret dela casa enganosament. E lo senyor dela nau es tengut donar a quascun mestre: qui enla sua obra obrara: per quascun iorn tres diners per pa: e per beure: he encara lo loguer: que ab ells empendra: si donchs los dits mestres no li volen fer gracia: quel sperassen del vn dissapte al altre. E aço es voluntat dels mestres: si ho faran: o no. quel senyor dla nau: o dl leny nols ne pot destrenyer ne forçar: sino tant solament a lur voluntat. E si los mestres obraran ab lo senyor d la nau acosiment: que algun pleu no haura entre ells lo senyor dela nau los es tegut de donar tot ayant: com altres mestres pendran en altres obres: e segons quel teps sera: e segons lestament dela terra. Perque tot mestre daixa: e tot calafat sia que faça obra ascarsia que faça a tornals: se deu guardar que faça bona obra: e estable. Perço que la pena que de sus es dita: no li pogues desus venir. E fonch fet perço aquest capitol: car molt mestre daixa: e molt calafat faria molta mala obra si ell sabia: que ell non hagues a sostenir nengũ trebal ne dany: e pco es imposada la pena: q̃ desus es dita: per q̃ cascu se guart: e la quina obra fara: ne quina no.

De mestre daixa: o calafat: qui fara obra a scar. Capitol. liiii.

Si algun mestre daixa o calafat pendra: o fara alguna obra a escar ell es tengut de pagar a tots los mestres qui ab ell obraran en aquella obra la qual ell haura presa a escar: e promesa de

fer aquell de qui sera. E si aquells mestres qui ab ell obraran: no saben: que ell faça aquella obra a escar: lo senyor dela obra los ho deu dire e de mostrar: perço que si aq̃ll mestre era embaraçador: o trafegador: o que no agues de que pagar aquells mestres qui ab ell hauriẽ obrat: no sien enganats no sabent que ell faça aquella obra a escar. E si lo senyor dla obra nols ho diu: o demostra: com ells comensen a obrar en aquella sua obra: si aquell mestre qui la obra fara a escar: nols volra paguar: o no haura de que: aquells mestres qui ab ell hauran obrat en aquella obra: sen podẽ tornar: e emparar aquella obra que ells feta hauran he aquella obra deu estar tant emparada fins q̃ aq̃lls mestres siẽ satisfers de tots lurs maltrets: e encara de tot dany: e damnatge he de tot destrich: e de tota messio que ells sufferta hauran. Empero si lo senyor de qui aquella obra sera: los haura dit e demostrat: que aquell mestre li fa aquella sua obra a scar e ells ho hauran entes: pag los aquell mestre: o nols pag: aquells sobredits mestres no poden: ni d uẽ emparar aquella obra que feta hauran: pusquel senyor dela obra los ho haura dit: com ells comencen a obrar que ell a scar faser aq̃lla obra. Empero si l senyor dela obra dira a aquells mestres: que pẽsen d obrar: que ell los pagara be e plats tots lurs maltrets: e hi obraran en fe del senyor dela obra: e per les paraules: q̃ ell los haura dites: si ell ha ia pagat aquell mestre d tot ço que pmes li haura: o no sia pagat: si ell mestre no pagara aquells mestres. no haura de que pusca pagar lo senyor dela obra los es tengut d pagar perço com pmes los ho haura: sia que ell tenga daquell mestre alguna cosa o no: que menester es que aquells mestres siẽ pagats perço com ense dl senyor hi hauran obrat e perço car ell los promes de pagar que si ell peruẽtura promes nols ho hagues: los sobredits mestres no hagueren obrat e hagueren fet d lur prou en altra part per que tot senyor de obra sia que la faça fer alçar o a tornals se guart: o prometra o que no: que mester es: que tot ço que prometra: que ho attenga vulla o no. E si los mestres daxa o calafats q̃ faran obra a scar: e empendran ab lo senyor d qui la obra sera: que ells la liuran feta a dia cert: o a teps sabut e entre ells haura posada o mesa pena certa: si los dits mestres no haurã acabada aquella obra: axi cõpromes hauran: lo senyor dela obra los pot demanar la pena: que entre ell e los dits mestres mesa hi posada sera: e ells dits mestres son tenguts de donar aquella menys de tot contrast. E si entre ells pena algũa mesa ne posada no sera los dits mestres son tenguts de donar al senyor dela obra tot dan: e tot dstrich e tota messio: q̃ ell ne haura feta: ne

fara. E deu ne esser cregut per son sagrament. Empero es axi a entẽdre: que fos fet aquell destrich per culpa: e per negligencia dels sobredits mestres. E si per culpa: e per negligencia no sera fet aquell dany: o aquell destrich: no es raho: que ells ho deian esmenar: ne encara la pena si posada hi sera: pagar pus per culpa dells no sera fet perço car ales vegades vey empaxament de deu: o de senyoria: e axi empaxament de deu: o de senyoria no pot algu als dir ne cõtrastar: ne es rao que ho pusca. Empero si lo senyor dela obra no atendra de fer les pagas: axicoz ab los mestres empres haura: en hauran afer messio: on sostendran algun dan: tot en axi es tengut: e obligat lo senyor dla obra als sobredis mestres: com los mestres son aell: e axi semblantmẽt q̃ sia rao: e egualtat.

De personer qui vol vendre la part: que te enla nau. Capitol. lv.

Encara deu hom saber: que si algun psoner volra: vendre la part que haura comẽçada de fer enla nau: ell ho du fera saber al sẽyor dla nau: e tot en aq̃ll la guisa es tẽgut fer laltre: e si lo sẽyor dela nau no vol que hi entre: noy pot entrar: fins que la nau hala fet viatge perço es entẽdre: q̃ aquell q̃ la compraria: lon poria gitar per malvolença. E per aquesta rao no poden fer encantar los persones ab lo senyor dela nau: fins q̃ la nau haia fet viatge. E quant la nau haia fet viatge: ellas pot encãtar dl psoner al sẽyor e dl sẽyor al psoner. Empero o lo psoner deu donar al senyor dela nau auantage d donar e de pendre: e sia en voluntat del senyor dela nau de dar: o de pendre: si donchs encant publich noy hauia. E perço son fet a quest capitol car lo sẽyor dla nau hi haura molta fatiga e molt maltret e haura començada la nau: que si ell no fos: no fora feta.

Denau cõ se pot es deu encartar entre lo senyor e los psoners Capitol. lvi.

Segons que diu e dmostra enlo capitol desusdit: que nau o lẽy nos pot en cantar tro haia fet viatge: e es ver ab q̃ sia nau o lẽy: q̃ de nou se faça o que algu la hagues cõpra da ab voluntat e sabuda de tots los personers o dela maior partida: e la on diu: quel personer deu donar auãtatge al senyor dla nau o del leny de donar o de pendre: si donchs encant publich noy haura: axi mateix se deu seguir e entendre perço com no es ne seria lusta rao: que si hi hauia vn personer o dos: qui per leugeria de lur seny: o

per sobergaria d lur moneda que ells haguessen: deian ne pusquẽ aportar algun senyor d nau o de lẽy enque ells haguessen alguna part: a encant publich: si donchs lo dit senyor dela nau o leny nos volra: es rao: que nos deia fer per que: pco car ales vegades la maior força dels senyors dles naus o dels lẽys han afer algunes messions: q̃ no volen metre en compte als personers per hauer gracia dells: e per ço car ells han fe: que pusquen ab los dits psoners guanyar en moltes de guises e en moltes de maneres: les quals no cal ara dir ne recapitular: e per ventura algunes vegades los dits senyors deles naus o dels lenys han a fornir enla nau o en lo leny q̃ ells fan fer: mes pts que ells no cuyden fer: com la dita nau o leny començen: e axi los dits senyors deles naus o dls lẽys sõ esmesos que ells no han diners ne hauran: de quen pusquen hauer ales vegades. Encara per altra rao perço car lo dit senyor dla nau o del leny hi haura molta fadiga haguda: e molt maltret: e molt treball: e molta ancia: e molt affany: perque no seria ne es rao: que per fellonia: que vn personer o dos o per desgracia que ells haguessen del dit senyor dla nau o del leny: lo poguessen aportar a encant publich: que segõs les raons desusdites tota via lon poriẽ gitar a grã menyscap del mateix e axi lo dit senyor de la nau ho del leny romandria desser o granres consumat del seu e: los dits personers no sen millorariẽ en res: per que es rao que vn personer ne dos nol pusquen portar a encant publich: si nou volra lo dit senyor dela nau per les raõs desusdites. Empero si com la dita nau o leny haura fet viatge: axicõ desus es dit: si tots los personers o la maior partida volran encantar o aportar a encãt la dita nau o lẽy al dit senyor: ells ho poden fer: que lo senyor dsusdit no pot ni deu en res cõtrastar. Si donchs entre lo dit senyor e los dits personers alguna conuiença o promissio no sera stada feta. E si la dita cõuiença o promissio desusdita entre ells feta no sera: la dita nau o leny se du es pot en cantar. Es a entendre: que los dits personers han poder de destrenyer o de fer destrenyer ala senyoria al sẽyor dla nau de fer lo dit encant publich perço car segons dret e rao e egualtat e costuma de qualseuulla cosa q̃ sia fet o mogut algun contrast: tota via apodera e deu esser seguit tot ço: q̃ la maior partida o força volra. e allo se deu seguir als no: e axi si tots los personers o la maior partida o força volra encantar ab lo dit senyor de la nau o del leny lo dit senyor dela nau o del leny deu fer encantar ab dits personers en aquesta guisa: que q̃ mes hi dara: aq̃ll lo deu hauer. Mas empero si tots los personers o la maior partida dells psoners no encantaran o no volran encantar: lo dit senyor dla nau no es tengut de encantar ab

aquells personers: si ell nos volra Saluo en aytant empero: que si vn personer o dos o tres volen encantar o apportar a encant al dit senyor dela nau o del leny: los dits personers o personer han e deuen dir al dit senyor dela nau o leny: o vos nos dats a rao daytant deles nostres parts: o nos darem a vos a rao daytant dles vostres. E daço desusdit podē forçar los dits personers al dit senyor dela nau o leny: vulla lo dit senyor dela nau o leny o no. E axi lo dit senyor dela nau ha auantatge de dar o pēdre Salues empero totes conuiences o promissions o manaments fets entre ells en totes coses E enxi lo dit senyor dela nau o leny pot forçar als dits personers en totes aytantes guises o maneres com los dits personers poden e deuen forçar al dit senyor dela nau. Empero si entre lo dit senyor dela nau e dits personers encant publich se fara encant publich no ha ne deu hauer senyoria nenguna: que tots deuen esser personers simples. Si donchs entre ells no haura algūa conuieuça empresa: que algu dells hi deia hauer algun honrament o alguna senyoria. Empero si cō ells volran encantar: entre ells empēdran: que sia donat algun auantatge a aquell: qui primer dira: li deu esser dat. E si entre ells alguna cōuinēça per raho del auantatge desusdit feta ne empsa no sera: lo vn no es tengut de donar al altre lo dit auantatge: si nos volra E pleraons desusdites fonch fet aquest capitol.

Lescriua com deu esser mes e. del iurament e delafeeltat de aquell: e de la pena del contra faent. Capitol. lvij.

SEnyor dela nau pot metre scriua enla nau abconsentimēt dels psoners. Soluo que no sia son parent. E deu lo fer iurar ab testimoni dels mariners e dels mercaders e dels personers: si en loch ne sera q̄ sia suau e feel axibe al mercader cō al senyor dela nau: e mariners e a pelegrins e a tota persona: que va sia en nau: e que tenga lo cartolari. e que noy scriua res sino lo ver e ço que ou de quascuna deles parts: e ell q̄ do dret a quascu. E si lo cartolari hauia tengut algun hoz mēys del scriua: no sera cregut res quey fos scrit E si lescriua scriuia: ço que no dgues: deu perdre lopuny dret e deu esser marcat al front ab ferro calt e deu perdre tot quant haia. axi be si ell ho scriuia cō si altre ho hauia scrit.

Del poder e del carrec del scriua. Capitol. lviij.

EScriua ha aytal poder quel senyor dla nau no du rescarregar ala nau sino en presencia dl scriua: ni negū mariner no du leuar roba: ne gitar en terra: ne desestibar menys de sa

buda del scriua. E si res se pert en la nau ços asaber bala o farcell o altra mercaderia o alguna altra roba: q̄ scriua haia scrita: o sia stat al carregar: le scriua la deu pagar. e si lescriua no ha de que pagar: du ho pagar la nau: sin sabia esser venuda saluat lo loguer als mariners. E lescriua pot comprar e vendre totes coses ços a saber ferramenta o vianda o sagoles e tot aparellament de nau menys de sabuda del senyor dela nau. Empero de exarcia deu ho fer a saber al senyor dela nau e lo senyor dla nau als personers qui iran ab ell. E si ells nou volran: lo sēyor de la nau ho pot ben comprar: pusque sia necessari ala nau.

De custodia del cartolari. Capitol. lix.

HAcara lo senyor de la nau deu fer iurar lescriua: que ell no dorma en terra mēys deles claus dla cara: en que sera lo cartolari. E neguna vegada no iaquesca la sua cara oberta: en que tendra lo cartolari sots la pena desusdita.

Porrogatiues de patro e de scriua e de personer. E de la fe e creēça: que es donada al cartolari. Capitol. lx.

TOta la messio axi con de meniar e de beure deu pagar la nau al sēyor e al scriua, e en cara deu mes pagar al scriua sabates tinta e paper e pgami. E lo senyor dela nau deu pēdre aytal loguer com vn dels altres notxers qui van enla nau: e aytantes deportades com de lonquer ala forma del loguer. e du loy donar lescriua e escriure axi be cō dels altres: qui seran mariners. E si algun psoner ira ab ell enla nau el deu fer iurar lo notxer: que li diga veritat: ia que pot affanyar aq̄ll personer e ell que li do allo. E si lo senyor lo volra millorar de res: q̄ ho pot fer E si lescriua va acosimēt ell li deu donar de loguer axi com a vn proer dells comunals: quey sien. E si lo senyor lo volra millorar: que ho pot fer. E lo senyor dela nau pot tota via demanar de compte al scriua: sia parent seu o altre mas senyor de nau noy pot metre parēt seu per scriua sino es ab volluntat dels psoners o dels mercaders. E si algū scriua hauia stat en blasme de alguna scriuania o de algū furt: q̄ hagues fet no pot leuar tal scriua parēt seu ne altre. Encara mes scriua es tēgut de dar compte als personers tota via: que ells lō demanē: siq̄ fos exit dela scriuania: o q̄ fos enla nau encara Mes estengut a quascun personer de retre compte de tot ço que haura rebut de nolit e despes e venut e cōprat. E lescriua pot pēdre de quascun mercader penyora: q̄ be li valega lo nolit e les auaries axibe dls personers com dels altres e de pelegrins e de mariners e de tota psona q̄ deia donar nolit o auaries

E deuen se donar los loguers e les auaries en presencia del cartolari dela nau. Cartolari es mes cregut que carta. car la carta se pot reuocar: e lo cartolari no. E tot co que es enlo cartolari mes deu esser cregut e tengut: ab que la nau tenga prois enterra. o lescriua sia en terra: que ho scriua.

De que es tengut senyor de nau a mercader e a pelegri.

SI tu vols saber de que es tẽgut lo senyor dela nau: o del leny als mercaders: aci ho pots molbe saber. Car lo senyor dela nau es tengut de saluar e d guardar als mercaders e als pelegrins e a tota persona: que veia enla sua nau aribe al menor cõ al maior. e de aiudar contra tots homẽs de son poder: e tenir los nech contra cossaris e contra totes persones: qui mal los volguessen fer. Encara es tẽgut lo sẽyor dela nau de tenir nech tota la lur roba e lur hauer e de saluar e de guardar ari: com desus es dit: encara que deu fer iurar lo notrer els panesos els psoners els mariners e tots aq̃lls quiy iran e hi seran: e tots aquells qui pendran loguer dela nau: que aiuden a saluar e guardar los mercaders e los lurs hauers: e de tots aquells: qui enla nau iran de lur poder. encara mes que nols desobien ne fassen rasa ne ladronici ni baralla contra algu daquells: qui desus sõ dits. Encara mes: que no traguen ne metẽ res enla nau sẽs sabuda del scriua o del notrer. ne metre ne traure de nit ne de dia: quel notrer: o lguardia nou sabes.

Del sacrament que deu fer lo notrer. Capitol. lxxij.

EIcara mes deu fer iurar lo notrer per aq̃lla rao: que hauran iurat los mariners: e mes encara: que ell diga veritat als mercadrs de tot ço: que ells li demanaran. e que no isca de port ney entre sens volunt dels mercaders. Mas lo notrer ha poder de totes altres coses afer ab consell dels panesos de tallar arbres e tolre de veles e iunyir a veles e de pendre vna volta e de fer totço que pertany ala nau. Saluant empero: quell sia sufficient a notrer: que sapia cõpassar e tallar veles: e stibar a trau: e donar lats e conexer la volta: ab que guanyara ab son contrari. E si aço no sab fer e ha enla nau panes o proer q̃ sapia fer: aquell notrer deu esser cassat de aquell loch e mes aquell panes o aquell proer. E si lo dit notrer ho sab fer: tot ço que hom li ha conuengut: li deu hom obseruar e tenir. E si lo senyor dela nau lon volta gitar per maluolẽça: e lo notrer sera pagat de son loguer: ell sen pora anar: e si pagat no es: lo sẽyor dela nau lo d̃u pagar. E si aço que conuengut haura: ari com d̃sus en aquest capitol es escrit no sab fer

ne pot attẽdre: tot dan e tota messio quen fara nen sostendra la nau aquell notrer ho deu de tot pagar E lo notrer no deu taure despullat: que sia sa. e deu aiudar a ormeiar a saluament la nau. e fer al pus prest que pusca lo seruey dela nau. e si tot ho pot fer noy d̃u metre terme. e deu se tenir ab le altat ari be ablos mercaders com ablo senyor dela nau e ab mariners e ab pelegrins e ab tots comunament.

De hauer qui prẽga dan per mal stibar o per altra negligencia. Capitot. lxxij.

SEnyor de nau ne notrer no deu stibar ne d̃u fer stibar en vert. ne stibar nengun fax: que hõ tema: ne bala ne farcell que damnatge hi prengues pres darbres ne de timonera ne de sentina ne de porta ne de negun altre loch: on mal pogues pendre. Encara lo senyor es tẽgut dè moltes altres coses als mercaders Hauer q̃ sia mes en nau: sis banya per cuberta o per murada o per arbres o per sentina o per timoneres o per ambrunals o per porta o per metre en loch dubtos o p poch crostá Car lo senyor deu esmenar tot lo dan: quel mercader pendra en aquell hauer quis sera banyat: ab quel senyor dela nau hi bast e si noy basta: deu sen vendre la nau: que personer ni prestador non pot res hauer: saluo los mariners: qui no perden lurs loguers.

De roba banyada. Capitol. lxxiij.

ROba que sera trobada báyada en nau o en lẽy e sera banyada per aygua de cuberta o p murades o encara per fallida de crostam: lo senyor dela nau o del leny d̃u sostenir tot lo damnage E sis banya per aygua del pla: que la nau o lo leny faça: e sia sufficientment encrostamada: e per murada ne per cuberta no faça aygua: lo senyor dela nau no sia tengut de res esmenar.

Declaracio del precedent. Capitol. lxxv.

IT es sclarite certificat lo capitol desusdit: que si nau o lẽy fara aygua per murades o per cuberta: que a q̃lla roba que per aygua de murades o de cuberta se banyara es gastara: quel senyor dela nau es tengut de esmenar als mercaders: de qui aquella roba sera tot lo dan: q̃ ells ne pendran ne sostendran Es entendre: que si la nau o lo lẽy correra e sostendra tangran fortuna de mal temps: que li fara gitar la stopa deles murades o dela cuberta: e si per aquesta rao que desus es dita: la roba que enla nau o en lo leny sera: se banyara os gastara: lo

senyor del leny:o dela nau non es tengut de alguna esmena afer ena quells mercaders: de qui aquella roba banyada:o gastada sera:pus no es fet per sa culpa. E fonch fet perço aquest capitol:car a empedi ment de deu:ni de mar:ni deuent ni de senyoria negu no pot res dir ni contrastar. E per aq̃lla rao ma teira nau:o leny qui per fortuna ỏ mal temps perdra alguna exarcia aricom son timons: o timoneres o arbiers:o antenes: o veles: o al guna altra exarcia: e per roa de q̃l que sia exarcia: que la nau: o leny per fortuna de mal temps perdra enla nau: o enlo lẽy se banyara es guastara alguna roba:lo senyor de la nau non sia tengut de esmena a fer: pusque per sa culpa nos sera banyada ne guastada.

Encara de fet de roba banyada:o guasta. Capitol. lxvi

Segons que desus esdit esclareix nau:o leny qui fara aygua per muradès: o per cuberta: per qual rao es absolt lo sẽyor dela nau: o del leny que no es tengut de smena a fer ỏ roba:que si bany:o que si guast per banyadura. E en aquesta esmena los nostres antecessors volgueren esclarir:ço que diu leny qui fara aygua per pla sol q̃ sia sufficientment crostomat:lo senyor dela nau: o ỏl leny no sia tengut de esmena afer de roba:q̃ per aygua de pla sera bãyada. Volen esclarir: ço que diu: sufficientment encrostomat: com ỏu esser entes:perço que entre los senyors deles naus: o dels lenys:e los mercaders no pusca hauer algun cotrast. De partiren ho enari que tota Nau: o tot Leny en que lo crostam sera pus alt que lo paramũjal:o que sia par apar del Paramũjal:e que sia per tota Nau: o per tot lo Leny espes: e per tot comi nal fins alt enles escoes:per aygua que faça per lo pla: no sia tengut ỏ roba:que si bany:o q̃ si guast: de es mena afer lo senyor dela Nau:o ỏl leny als mercaders: de qui sera a quella roba banyada: o guastada. Per qual rabo: perço car com los Mercaders nolieiaren aquella Nau:o aquell leny:guardassen ho: si era ayguader:o no. E perço com si ells veren e conegueren:que aq̃l la nau:o aquell leny:que ells nolie iaran: fara aygua per lo pla: si nou digueren al Senyor:de qui era ell nols es de res tengut. Empero si los dits mercaders loy diguerẽ:o loy feren entenent:qualque cosa:o qualque promissio que ell los faes aquella es mester: que ell los attẽ ne. Empero si lo crostam sera res pus baix que lo paramũjal:si la nau o lo leny fara aygua per lo pla: lo Senyor dela nau: o ỏl leny es ten gut de tota roba esmenar que per aygua de pla sia banyada:o guasta da per qualque rao. Perço q̃ iat sia aço quel paramũjal hi sia mes e posat per tenir fort:o per dar enfor riment ala nau: o al leny: axi be hi es posat per lo crostam:que venga

par a apar dell. E per les raons de susdites feren aquesta esmena:e a aquest esclariment los nostres an tecessors. Per rao que contrast no pusca hauer entre los mercadets e los bons homens: qui van per la mar:qui son senyors deles Naus o dels Lenys.

De roba q̃s guasta p rates:o altramẽt se pert. Capitol. lxvij

Si hauer sera guastat p rates enla nau: e no ha gat enla nau:lo sen yor dela nau sera ten gut de esmenar Hauer qui mes sie enla nau: e sia escrit en cap breu: sis pert en la Nau stant: lo senyor dela nau deu esmenar aquells hauers.

De hauer guastat p rates per no hauer gat en nau. Capitol. lxviij.

Si hauer sera guastat p rates: e q̃ enla nau no haia gat:lo senyor lo ỏu smenar mes no ỏ clara si enla nau haura gats en aquell loch:on la dita nau esti bar: e com ỏ aqui será partits: los dits gats morran: o seran morts:e rates hauran guastat algun hauer ans que sien en loch:que gats pus quen hauer. Si lo senyor dela nau comprara gats e metra tantost: cõ enlo loch sera: quen trobara a ven dre:o a donar:o en qualque mane ra enla nau los metra: no sia ten gut ỏ restituir los dans desusdits pus en culpa ỏl no sera esdeuẽgut.

Si roba pendra dan p esser stipada en vert. Capitol. lxix.

Encara si lo senyor dela nau fara metre res en cant: que es entẽdre e vert:tot lo dammatge q̃ sia pagat.

Com deu esser fet sol Capitol. lxx.

Senyor de nau:o ỏ leny no deu fer de hauer de algun hom mercader sol a hauer daltre mer cader: e si ho fa e lauer qui es sol:pendra danp per laltre que va desus:lo senyor ỏ la nau es tẽgut de restituyr lo dan

De claracio del capi tol precedẽt. Capitol. lxxi.

Segons que enlo capi tol de susdit diu:senyor de nau: o de ley no deu fer de hauer ỏl vn mer cader sol. E si hofa: ell hauer qui al sol sera:pẽ dra dany:ell es tẽgut del tot esme nar. Mes pas nos diu:ne demo stra:ni esclareix: cõ deu esser entes ni com no:ni per qual rabo. E per la rao de susdita:e perço que entre los mercaders els Senyors deles naus no pusca hauer algũ cõtrast los nr̃es antecessors: q̃ p̃meramẽt anarẽ:o comẽçarẽ anar p lo mon: aq̃sta smena volguerẽ sclarir en a xi. Que sils mercader q̃ enla nau o leny metran roba: si tots o parti

da hauran roba de pes:si lo senyor dela nau fara sol tant solament de la roba del vn mercader ala roba dels altres: si aquella roba de q̃ ell haura fet sol:aricõ es dit: pẽdra al gun dan ell es tengut de tot a resti tuir:mes empo si enla nau no hau ra roba de pes sino tantsolamẽt ꝺ vn mercader:que tota la roba ꝺls altres mercaders sera de bolum: si aquella roba que enlo sol iusa se ra mesa:pendra algun dany ab a/ quella nau:ho lenyſi es sufficient/ mẽt encrostamat:e que no faça ay gua per cubertes:ni per murades ell no es tengut de alguna esmena a fer.Encara mes perço car es rao he es tostemps estat: acostumat: que tota via deu esser fet lo sol iu/ sa dela roba del pes: per que do/ nar millor regiment ala nau: o al leny.Que reues seria: e cosa peril losa qui metie la cosa del emboluz al sol iusa: e la roba del pes al sol sobira. ¶Per que met hom la nau: o lo leny en iuy de pdre:perço car nos poria regir. Empero si tots losmercaders:o partida hi metrã roba de pes lo senyor ꝺla nau:o ꝺl leny deu metre: e fer metre ꝺ tots cominalment enlo sol iusa.¶Perço que dany no lin pusca venir. Ari/ com desus dit es. E per les raons desusdites feren aquesta esmena:e aquest declaramẽt los nostres an tecessors:perço que constrat ne tre ball ne mal no pusca hauer:ni es/ ser entre los Senyors deles Naus o dells lenys:e los mercaders:qui van per lo mon.

De roba quis bãya ra al carregar: o des/ carregar.Capt.lxxij.

Mas si vols saber: que vn farcell:o vna bala o altre hauer se ban/ ya al carregar:lo sen/ yor dela nau non es tengut. Tots los damnatges que son damunt dits:es diran als capitols de mar que paga la nau: lo senyor hi met sa part e quascun personer per si car tot ho paga la nau.

Del carregar: e des/ carregar les robes Capi.lxxiij.

Encara deueu saber:que lo senyor dela nau deu fer carregar la roba e ꝺs carregar si ab ell ho en prenẽ los. Mercaders E si no ho ha per conui nẽça: los mercaders se deuen po/ sar:ari es entendre: que si en loch agrest:ablos mariners ꝺ carregar e de descarregar.

A que son tenguts o no tenguts los mariners enlo car regar.Capitol .lxxiiij

Mas los mariners sõ tẽ guts de pendre lo ha/ uer ala porta. E desti/ bar lo non son tenguts si lo sẽyor dela nau nou ha promes als mercaders E si pro mes ho ha:puys lo senyor de la nau ha sen a posar ablos marines

si los mariners se volen. Mas si/ lo senyor del leny es en loch agrest e ells no troben bastairs o homẽs: quiu facen p diners:los mariners son tenguts de carregar e descar/ regar:e deuen esser pagat aricom lo notrer conexera que pertanga a aquells:qui hauran carregat o des carregat.E aquest capitol fon fet: perço quel senyor da la nau nõ po gues pdre son viatge: ne los mer/ caders Mas si homens hiha:qui carreguẽ e descarreguẽ per mone/ da:noy son tenguts los mariners

De stibadors:e de vi tuala q̃l mercader metra en nau. Capitol.lxxv.

Encara es tengut lo sen/ yor als mercaders ꝺ do nar homẽs: qui sapien la nau stibar: si la nau stiba a trau.e los mer/ caders ꝺuen los pagar E lo senyor de la nau es tengut al mercader de apportarli la sua ro/ ba cares vianda ꝺ meniar tanta: q̃ sia bastant al mercader. Mas si lo mercader volia metre vianda per reuẽdre o altres coses enla cõ/ panya o hom per ell:deu ne donar nolit ala nau.

Cõ lo mercader deu hauer plaça en nau. Cap̃.lxxvi.

O senyor ꝺla nau deu donar places als mer/ caders. E lo notrer ꝺu fer venir lo mercader el scriua:e aq̃ll q̃ mes ꝺl nolit dara: deu millor placa hauer.

De placa desferra: e seruicials del mercader. C.lxxvij.

Senyor de nau estẽgut a mercaders de leuar sa cara e son lit e son ser/ uicial e companyo suf/ ficiẽt al viatge on anar ꝺga.E deu li donar pla ça:on iaga. e si los mercaders da/ ran tãpoch nolit:ço es a saber:si va en acra o en alexandria o en arme nia o deuers aquelles parts:si do/ na de.xx.barcelles enius de nolit: noli deu esser tengut lo senyor de/ la nau de portar cara ne seruicial ne cõpanyo menys de nolit ne ꝺu hauer plaça de mercader.

Declaracio del sobre dit. Capitol.lxxviij.

SI nau o leny va en barbaria ho en espanya:o ve:e lo mer/ cader no dona.xx.besants de nolit per aquella rao mateixa aricõ de/ sus es dit.

De vianda furtada. Capitol.lxxix.

LO senyor dela nau deu esme nar tota vianda:que sia em/ blada per ma de mariner en nau.

De empedimeut de mercader.Capitol.lxxx.

Senyor de nau deu spe/ rar los mercadrs:si em pedimẽt hi sera.E si lo senyor dela nau es stat pagat del nolit del mer cader:e lo mercader ne

trau la roba per por o per empara/
mēt: lo senyor no li es tengut de re
tre: mes tota via que haia bones
noues: li es tengut de dos en dos
mesos de leuar: e d'anar abla roba
la hon li haura conuengut. E abla
roba: o mercaderia: que ari fa la ro
ba a entendre.

De paor d'mercader

Capitol. lxxxi.

SI lo mercader ha mes
son hauer en nau: e per
paor que haia de sos e/
nemichs len vol gitar
coes per armada o per
cossaris: por len gitar. ab que los al
tres mercaders len gitē. mas si es
vn mercader: que haia paor: e per
altra rao que altres mercaders la
maior forca no lan gitará haia a pa
gar nolit: ho posar se ablo senyor
de la nau en tal guisa: que sen ten/
gua lo senyor dela nau per pagat.

Com a mercader q̃s

tema deu esser liurada sa roba.
Capitol. lxxxij.

SI senyor dela nau deu
donar e retre tot sō ha/
uer al mercader: si a pa
gat o no pagat: que hō
sia cert: quel mercader
se tem: que nau o lēy si
armada: d'que el se tema. E quant
ell nos tema aquell mercader sis
vol lo senyor dela nau lo deu tor/
nar en la nau. E si ell vē e no li tor
na. Que sen d'u posar ab lo senyor
de la nau: queli do ayt ant de nolit
com li donaua: si met altra roba a
multiplicament de quintalades:
per que lo senyor de la nau ne ha
fet son damnatge de donar a me/
niar e loguer amariners: e daltres
coses: que haura feta messio.

De que es tengut pa

tro a mercader. qui nolieia aquin
talades. Capitol. lxxxiij.

AMercader qui nolieiara
nau o leny a q̃ntalades
coes a saber: q̃ lo. Mer
cader deia dar quanti
tat de quintalades ala
nau o al leny: lo sēyor d'
la nau o del leny sia tēgut al merca
der de leuar mes lo quart d'les q̃n
talades. En ari: que si nolieia. ccc.
q̃ntals lo mercader ne ha. cccc. q̃l
senyor los hi d'u leuar ental forma
quel dit mercader deia empēdre
ablo. Senyor d'l leny aq̃lla part de
les q̃ntalades a vn tēps qui sia suf
ficient. E si aquell tēps empres lo
mercader no les hi volia metre:
q̃l dit sēyor pusca nolieiar a altres
mercaders a complimēt de sō car/
rech. E si lo dit mercader se volia
abstraure d'anar enlo dit viatge:
loq̃l hauria fermat a q̃ntalades sa
budes: e era lo fermamēt fet ab car
ta o ab testimōis o scrit en capbreu
d'nau o de lēy p scriua iurat: lo dit
mercader d'u refer totes messiōs: q̃l sē
yor hagues fetes p rao daq̃ll viat/
ge si ans q̃ res hagues carregat sen
abstraia. E si despuys q̃ hagues al/
gūa cosa carregada: lo mercader se ab
strahia d'l viatge: d'u donar lamey/

tat d'l nolit lo q̃l hauria fermat ala
nau o al leny menys de tot cōtrast
E lo senyor del leny deu pagar la
meytat del loguer als mariners: si
la nau o le leny ha tanta quantitat
de nolit: que fos la meytat: daço q̃
poria hauer: com hauria sō ple. Lo
senyor dela nau deu appellar de e/
rarcia e de altres appellaments la
nau En aricō haura pmes als mer
caders. E deu esser appellat a aq̃ll
temps: que sera empres entre ells.
e lo mercader d'u hauer espatrada
la Nau o lo Leny al temps empres
entre ell e lo senyor dela nau. E lo
mercader deu pagar lo nolit mēys
de tot cōtrast. E tot senyor de nau
o d'leny se puga retenir en pēyora
per rao del nolit tanta de robo: q̃
valega quatre tants com lo nolit:
que hauer deu.

De mercader q̃ nolie

iara e puys se abstraura. C. lxxxiiij.

AMercaders qui nolieia/
ran quantitat de roba
d'e quitalades: e deiū
dar tot sō ple a alguna
nau o algun leny: si los
mercaders se abstrau/
ran de donar e de liurar aquella
roba o aquella quantitat de quin
talades o tot aquell carrech q̃ no/
lieiat haurá: abans nol hauran fet
tirar a mar de tot o la maior parti
da: no son tēguts de donar a aq̃ll
senyor de aquella nau o de aquell
leny: a que ells ho hauran nolieiat
sino tansolament la messio: quel sē
yor dela nau o del leny haura feta
per aquell viatge. E si peruentura
los Mercaders hauran feta tirar
a mar tota aquella roba o la maior
partida q̃ ells nolieiada hauran: e
los dits Mercaders se abstraurá
de anar al viatge: ells son tenguts
d'pagar al senyor dela nau o d'l lēy:
que ells hauran nolieiada: d'l terc
del nolit: lo qual ells li hauran pro
mes de donar: cō ells lo nolieiaren
Empero si los dits mercaders se
abstrauran del viatge: apres que
hauran algūa cosa carregada: ells
son tenguts de donar al senyor de
la nau o del leny la meytat del no
lit q̃ fermat li hauran. e si ells hau
ran carregat tot co: que hauran a
carregar: e la nau o lo leny no hau
ra feta vela: e ells se volran abstrer
del viatge: ells son tenguts de pa/
gar la meytat del nolit que ells li
hauran fermat: e si peruentura la
nau o lo leny on ells hauran mesa
la lur roba: haura feta vela: e ells
se volran abstraer del viatge: ells
son tenguts de donar al senyor de
la nau o del leny tot lo nolit: que
fermat li haura. E tot co que des
es dit: d'u esser fet menys de tot cō
trast. Empero es ari a entendre: q̃
per qual seuol de aquestes raons
d'susdites q̃ los dits mercaders se
volran abstraer d'l viatge: enlo q̃l
han fermades quantitat de q̃nta/
lades: o haurá nolieiat de tot algu
na nau o algū leny: q̃ sia menys de
tot frau: E si lo senyor d'la nau o d'l
lēy pora puar o mostrar frau algu
o escusa: q̃ no sia iusta: aquells mer
caders sō tēguts de donar e de liu

rar tot ço que nolieiat li hauran: o que sen auenguen ab ell: si ell vol ra fer alguna auinença. Que rao es: que aricom lo senyor dla nau o del leny es tegut e obligat als mercaders: que los mercaders sie e deuen esser tegut al senyor dla nau o del leny: si donchs per iustes raons no sen poran escusar. ari com desus es dit.

De mercader q̃ haura nolieiada roba: e puis la ven. Capitol. lxxxv.

Si algũs mercaders nolieiaran nau o leny de tot o de partida: e que li deian donar q̃ntalades sabudes: si los dits mercaders se staran de anar al viatge per rao de venda: q̃ ells hauran feta de la lur roba: laqual roba o mercaderia ells aurã nolieiada a algun senyor de algũa nau o dalgũ leny: ells son tenguts d pagar aq̃ll nolit: lo qual ells lihauien promes d donar. Per q̃l rao perço car es aentendre: q̃ aquells mercaders: qui aquella roba haui en nolieiada: que ala venda q̃ ells ne faran que ells higuanyen: e encara vltra loguauy que ells hi fan: que si enclou aquell nolit: que ells hauien promes de donar a aqeull senyor dela Hau o dl leny: que ells hauien nolieiat: e es rao: que pus los mercaders guauyen e fan lur prou que los senyors deles naus o dels lenys noy deuen hauer dany Empero es ari a entẽdre: que si la nau o lo leny: qui nolieiat sera: d ura carregar en aquell loch: on lo cõtracte del nolit sera stat fet: deu esser mes empoder de dos bons homens dela art dela mar que sien dignes de fe. E aquella cosa q̃ ells ne diran: allon deu esser seguit que lo senyor dla nau nels mercaders noy deuen ney poden en res contrastar: E aquell pati que lo. Senyor dela Hau o del leny fara ablos mercaders: en aquell pati per aq̃ll deuen esser los mariners. Empero si aquella Hau o aquell leny qui nolieiat sera: d uia anar a carregar en algũ altre loch: e la nau o lo lẽy sera aqui iũt on deuia carregar: e los dits. Mercaders hauran venuda aquella roba: que ells nolieiada li hauẽ: e los mercaders liurar no la li poran: ells son tenguts de donar e de pagar tot aquell nolit: que ells promes hauien de donar a aquell senyor de aquella nau o de aquell leny lo dia: que ells nolieiaren sens tot contrast: perque. perço car es rao: q̃ los mercaders sien tẽguts e obligats als senyors deles naus tot aricom los senyors deles naus sõ als mercaders Que dur fet seria: si los mercaders no eren tẽguts als senyors dles naus: ari com ells son tenguts als mercaders: que poriels tornar a gran dã e no seria ben fet ne seria iusta rao que los mercaders fessen de lur pu e los senyors deles naus fossẽ desfefets en fe dls mercaders. Empero si aquella nau o aquell lẽy que nolieiat sera: deura anar carregat en

algun loch: los mercaders loy faran assaber abans: que ella partesca daquel loch: on sera stada nolieiada ne encara no haura feta vela. Aquel nolit aytal d u esser mes en poder de bons homens: aricom ia es desus dit. E per les raons desus dites fonch fet aquest capitol.

Port de quintalades Capitol. lxxxvi.

Lo sẽyor dela nau es tẽgut al mercader de portar les q̃ntalades: q̃ haura nolieiades del mercader E lo mercader d u pagar lo nolit: segons que empẽdra ablo sẽyor dela nau.

De roba carregada sẽs sabuda del petro. Cap̃. lxxxvij.

Mas silo mercadr carrega mes roba q̃ no haura nolieiades sens dir res: o lo patro por hauer lo nolit: que vol.

De poch nolit e molt nolit. Capitol. lxxxviij.

Açam compte: que vn mercader dona al sẽyor dela nau vn millares d q̃ntal: e hali assegurats tants quintals com seran: e puys ve vn altre mercader: e donali del quintar. c. besants: lo senyor dela nau deu leuar aribe aquell d vn millares cõ aquell de. c. besants e metra ari en bon loch. Car guart se lo senyor de la nau: que aribe esmenaria aquell de vn millares: si mal prenia: com aquell de. c. besants. E no deu iaçr de leuar la roba daquell del millares: fins que haia mes son plenari con si daua. cc. besants del quintal E es li tengut lo senyor dela nau d leuar li la roba fins a compliment Mas leuat aquell complimẽt de les dites quintalades lo senyor de la nau li pot demanar aytant com se volra de quintalada: silo mercader no ha empres abell que per aquellarao li do de aquells que metra mes auant. E deuli ho fer a saber al terme: q̃ empendran ab dos

Si patro lexara roba nolieiada. Capitol. lxxxix.

Si algun senyor de nau o d lẽy nolieiara o haura nolieiada alguna roba de mercaders o scriua p ell ab carta o ab testimonis: o entre ells sera dada palmada: o sera scrit enlo cartolari dela nau o del leny: lo sẽyor dela nau o del leny es mester: que leu la dita roba: que nolieiada haura. E si ell leuar nola pot: e el la iaquira tota: sils mercaders li diran: que si ell nola leua que romãga per sua: e silo dit senyor d la nau o del leny no sẽ auẽdra ab los dits mercaders ans que daqui partesca: aq̃lla roba q̃ ell aricõ des es dit iaçra: o haura iaquida: deu romãdre p sua. E lo dit sẽyor dela nau o dl leny es tẽgut de donar als dits mercadrs aytãta de roba: cõ sera a q̃lla: q̃ ell haura iaquida: o aytãts de diners: cõ val e valra sẽblant roba de aq̃lla en aq̃ll loch: on ell fara port per descarregar: o en aquell

loch on ell la deuía posar. E si la dí
ta roba: que romasa sera: se perdra
os guastara de tot: o en partida: ꝺu
esser ꝓduda o gastada al dit senyor
dela nau: o del leny: qui sots la con
dicio desus dita la haura taquida.
E si peruentura tot so que lo sen
yor dela nau: o del leny portara en
sa nau: o en son leny es a entendre
aquella roba: o aquella mercade
ria que ell portara: se perdra ꝺl tot
per algun cas de ventura: e aquel
la que romasa sera: sera saluada: el
la deu esser saluada al dit senyor de
la nau: o del leny: e esser perduda
als dits mercaders: de qui estada
sera. E es rao: que axicom lo sen
yor dela nau: o del leny era tengut
de retre al dit mercader: o merca
ders: aytanta de roba: coz a quella:
que romasa era: o aytant ꝺ diners
com semblant roba de aquella va
lia: o valgues en aquell loch: on ell
la deuia portar: e si aquella roba q̃
romasa sera: se perdia: deuia: e deu
esser ꝓduda al dit senyor dela nau
o del leny: ari es rao: que sie tota la
roba: que lo dit senyor dela nau: o
leny portare: se perdra per algun
cas ꝺ ventura: e aquella que roma
sa sera: sera saluada: que deu esser
saluada al dit senyor dela nau: o ꝺl
leny: e perduda al dit mercader: o
mercaders. Per qual rabo: perço
com no seria rao ne egualtat: que
los senyors deles naus: o dels lẽys
fossen: ne deguen esser de pijor con
dicio quels dis mercaders. E si p
uentura la roba quel senyor dela
nau portara en sa nau: o en son lẽy
se saluara: e aquella que romasa se
sera: se perdra: lo senyor dela nau: o
leny es tengut de donar axicom ꝺ
sus es dit als mercaders. E si la ro
ba que romasa sera: se perdra: deu
esser perduda al dit Senyor dela
nau. E si aquella que en la nau: o
leny portara: se perdra del tot per
algun cas de ventura: e aquella q̃
romasa sera: se saluara ella ꝺ esser
del senyor ꝺla nau. E ari lo dit sen
yor dela nau no es tengut de res a
donar als dits Mercaders. E si
la dita roba: que en la nau portara
se saluara: lo dit Senyor dela nau
es tengut de donar als dits Mer
caders: tot axicom desus es dit sal
uo en aytant que los dits Merca
ders son tenguts de abatre de a
quell preu quel dit Senyor dela
Nau los dara: o los ꝺ donar: to
tes e aytãtes auaries cõ ells haberẽ
o agueren afer: si lo dit Senyor ꝺ
la Nau los hagues portada aquel
la roba: que romasa sera. Saluo
empero dela viãda: que no son tẽ
gut los dits mercaders de abatre.
Perço com los dits Mercaders
aytambe fan afer messio de vian
da: com si la roba haguessen apor
tada. E ari no es rabo: que la vian
da sen abata. E si p vẽtura la roba
que lo dit Senyor dela nau porta
ra en sa Nau: o en son Leny: nos p
dra de tot: mes en partida aquel
la perdua aytal deu esser compta
da e abatuda de aquella roba: que
romasa sera per sou e per liura bo

per besant del preu que lo Senyor
dela nau es tengut de donar als
dits Mercaders per la roba: que
romasa sera. Encara mes si la nau
o lo Leny gitara per algun cas de
ventura: aquell git deu esser com
ptat e abatut de aquella roba: qui
sera romasa per sou e per liura ꝺ p
besant del ꝺu desusdit. E si per vẽ
tura lo Senyor dela Nau leuara
vna quantitat ꝺla roba: que nolie
iada haura: e lera ma altra quan
titat: si los dits Mercaders li di
ran: axicom desus es dit: lo Sẽyor
dela nau es tengut tot enari: com
ta es desus dit en aq̃st capitol ma
teir. Mas empo si los dits Mer
caders veuran: que la lur roba del
tot o en partida. E ells no dirã ne
posaran al dit sẽyor dela nau la cõ
dicio desusdita ne altre contrast
li metran: o peruentura lo senyor
dela nau los dira: ols fara dir: que
roba roman: que es lur: si sobre aço
ꝺ susdit los dits mercadrs res noy
diran: ney contrastaran: ne la con
dicio desusdita noy posaran: si la
dita roba roman es perit: deu esser
perduda als dits mercaders. Per
qual rao: perço com los dits mer
caders no digueren ne contrasta
ren ne posaren com ells vehien: q̃
la lur roba romanía del tot o en p
tida: al dit senyor de la nau la con
dicio desusdita. Que si ells ho fa
essen hou haguessen fet: si la roba q̃
romã se perdia os perdra no seria
ne fora ꝓduda als dits mercaders
ans fora perduda al dit senyor de
la nau. Encara mes que si ells ha
guessen dita ne posada la cõdicio
desusdita al dit senyor dela nau lo
senyor dela nau la haguera taçda
en recapte: si ell vees o sabes; q̃ ro
mãgues p sua. Encara mes per al
tra rao car cõ lo Senyor dela nau
los dir: que roba romania: que era
lur: e los dits mercaders en res no
li contrastaren ne la condicio de
susdita noli posaren: appar que es
semblant de rao: que los dits mer
caders no so preauen si la lur roba
romania com ells al dit senyor de
la Nau en res noli cõtrastaren: ne
la condicio desusdita noli posarẽ
Ari es rao: que la roba que romã
dra axicom desus es dit: sia ques
perda o no: que sia e deia esser dels
dits mercaders. E si peruentura
los dits mercaders diran al dit sẽ
yor dela nau que ell que nolieig a
quella lur roba: que romandra a
altra. Nau o a altre Leny. E si lo
Senyor dela Nau hi nolieiara: ari
com desus es dit. Si la dita roba
se perdra del tot o en partida: os
consumara o pendra algun dan:
lo Senyor dela Nau nols nes en
res tengut: pusque ab sabuda e ab
voluntat dels dits mercaders la
haura nolieiada. Mas empero si
lo dit senyor dela nau o del leny la
nolieiara o la metra en altra nau
o Leny menys de sabuda e volun
tat dels dits mercaders: de qui la
dita roba sera. Si la dita roba se
perdra del tot o en partida: o pen
dra algun cõsumamẽt o algũ dan

lo dit Senyor dela nau: o del leny los es de tot tẽgut a restituyr. Per ço car axicom de sus es dit: la haura mesa e nolieiada en altra nau: o en altre veixel mẽys de voluntat e sens sabuda dels dits mercaders. E es rao perque perço com ningu no ha ne du hauer poder en laltre sino aytant com aquell o aquells de q̃ sera. lin volẽ donar o lin hauran donat. E si per ventura seran algũs mercaders: qui hauran nolieiada la sua roba al dit Senyor dela Nau o del Leny. E com lo dit mercader la li haura nolieiada e mostrada la desusdita roba: lo dit mercader dira al dit Senyor dela Nau o del leny: q̃ lo dit mercader ha anar: e pres no por romandre e que lo dit Senyor dela nau do recapte a aquella sua roba silo dit mercader dira: axi cõ desus es dit e lo dit. Senyor dela nau o del lẽy atorguara: si sobre aço desusdit lo dit mercader sen ira ab sabuda e voluntat del dit Senyor dela nau o del leny sobre les raons e condicions desusdites e empreses: lo dit mercader ab lo dit senyor dela nau o del leny: lo dit senyor dela nau li es tengut de portar la desusdita roba: q̃ ell axicom desus es dit: haura presa e rebuda en sa comanda. Saluát cas de vẽtura: si se esdeuẽdra: ans q̃ ell la hala carregada: o despuys: q̃ lo dit sẽyor dela nau del cas desusdit noli es tengut. Per que: pco cõ negu no reb comanda a sõdan. E si puẽtura lo dit sẽyor dela nau o del lẽy la lexara: es tẽgut de retre e de donar aldit mercader aytanta de roba: coz aquella era: o aytants de diners: cõ valguera: o valra: o valgues semblant roba de aq̃lla en lo dit loch: on lo dit senyor de la nau: deuia e deu fer port per descarregar: o en aquell loch on la dita roba haura promesa de posar. E ari la roba que romasa sera du esser del senyor dela nau: o del leny vulles que sia perduda o saluada: pus axicom desus es dit. La haura presa e rebuda en sa comanda e ensa guarda. Saluo lo cas desus dit: si esdeuẽgut hi sera ans: que ell la hagues carregada o despuys: mas empero si cõ algun mercader haura nolieiada la sua roba a algun sẽyor de nau o de leny: e com la dita roba haura nolieiada lo dit mercader sẽtra: sia que sen vaia ab sabuda del senyor de la nau o no: ab que lo dit senyor dela nau o del leny no la prengua sots sa guarda e sots sa comanda. ari com desus es dit. Axicom lo dit senyor dela nau o lẽy deura o volra carregar. Si lo dit senyor de la nau o leny conexera o trobara la desusdita roba o home per ell: ell la deu fer carregar e metre en la nau. E si ell ne hom p ell la dita roba no conexera ne trobara: com lo dit senyo: dela nau carregara o fara carregar: si la desusdita roba romandra: sia ques perda o no: lo dit senyor dela nau o leny no es tẽgut de res al dit mercader qui axicom desus es dit: sen sera anat. De esmena a fer dela dita roba: que axicõ desus es dit: sera romasa. Saluo empero q̃ si lo dit mercader qui sen sera anat axicoz desus es dit. E lo dit mercader iaquira o haura iaquit algu: qui mostre la dita roba al dit senyor dela nau o a hoz per ell. Aol aytant dir com ascriua: com ell carregara o fara carregar: si aquell qui lo dit mercader hi haura iaquit per demostrar e per deliurar la desusdita roba: e ell lals mostrara e lals fara deliurar com lo dit senyor dela nau carregara o hom per ell: si lo dit sẽyor dela nau o aquell qui per ell fara carregar: no la leuara o no la fara carregar e metre en la nau o lẽy si la dita roba romandra: sie ques perda o no: que lo dit senyor dela nau es tengut tot enari: com silo dit mercader hi fos p̃sent pusquey hauia oy haura home en loch del dit mercader: qui la dita roba los deliurara ols volia deliurar. En aquesta guisa empero: que lo desusdit mercader o aquell qui en loch del dit mercader sera romas per deliurar la dita roba: pusquen en vermetre. E si lo dit mercader o aq̃ll qui per ell sera aqui romas per deliurar la dita roba: ço que desus es dit en ver metre poran: lo dit senyor dela nau es tẽgut de retre e de donar al dit mercader tot axicom ia es desusdit deles altres condiciõs desusdites: e en aq̃lla rao mateira Empero silo dit mercader en ver metre no pora: ço que desus es dit: ne aquell qui en son loch sera romas per la dita roba a deliurar no lals mostrara: ne lals deliurara si sobre oço que desus es dit: la dita roba romandra: sia ques perda o no: lo dit Senyor dela Nau: o del Leny no es tengut dalguna esmena a fer al dit mercader: pusquel dit mercader la haura iaquida en mal recapte. E es rao: que plo dit mal recapte: que sia e dela esser del dit Mercader: pusque ell mateix mal sen merra Salues: emperoto tes auaries e totes coses: a que lo dit Senyor dela Nau sia tengut: e dela: e deu esmenar: e restituir als dits mercaders en totes coses: e p totes: saluo dela dita viáda. E si p vẽtura cõ lo dit mercader sen sera anat: e lo dit senyor de la nau haura rebuda en sa guarda o ensa comanda la roba del dit mercader: si lo dit senyor dela nau la nolieiara o la metra en altra nau o en altre leny: si la dita roba se perdra del tot o en partida: o pendra algũ dã o aquella nau o leny en que ell la haura mesa e nolieiada: no sera tãtost en aquell loch on la dita roba sedeu descarregar: con ell sera ab aquella sua nau o leny: e com la dita nau o leny vendra ab la dita roba: No valra ab molt tant com feya: com ell vẽch ab aquella sua nau o leny: de tot dan que la dita roba prengua: lo dit sẽyor dela nau o lẽy es tengut de tot a restituir. perço car ell la haura nolieiada o mesa en altra nau o leny altre menys del manament de aquell: de qui la dita roba sera. Mas empero si com lo dit mercader se parti del dit senyor dela nau o lẽy entre ells fo em

pres que si lo dit senyor dela nau o leny portar no la podia: que lo dit senyor de la nau o leny la pogues noliciar en altra nau o leny: e si entre ells aytals cõtinences com desus es dit empreses seran: si lo dit senyor dela nau o de leny la noliciara sots la cõdicio desus dita perdes la roba o no: o prẽgadan o no o venga aquella nau o aquel leny enque ell la haura noliciada o no: o venga tart o y vas: que lo dit senyor dela nau o leny no es tengut d̃ nenguna esmena afer al dit mercader. Pus q̃ ell ho empres ablo dit mercader: com dell se partí. que si ell portar nola podia: que la li noliciias a altra nau o altre leny. Si donchs lo dit senyor dela nau no la hauia iaquida. que vol aytant dir: que fos romasa en aquell loch: on lo dit Senyor dela nau carrega. E si lo dit senyor dela nau la noliciara a altra nau o a altre leny. Si aquell senyor dela nau o de aquell leny: qui aquell altre senyor de aquella nau o de aquell leny q̃ la dita roba li haura noliciada: si la iaquira: vol aytant dir: que si la dita roba romãdra en aquell loch on ell carregara: ell es tengut de esmena a fer al dit mercader de qui la dita roba sera. Tot en ayi com sora e era aquell senyor de aquella nau: a qui lo dit mercader la hauia noliciada: si leuar nola li pogues: e en totes aquelles condicions es obligat: que lo primer era: aqui ell la hauia noliciada: salues empero totes conuinences e empremments del senyor dela nau o del leny ab los dits mercaders fetes e empreses per algunes raons en totes coses e per totes. E per les rahons desusdites son fet aquest capitol.

¶ De patro: qui lexara roba noliciada. Capitol. xc.

O senyor d̃la nau o d̃l leny: qui noliciara roba ab carta o ab testimonis: o que sia scrita en capbreu: o que sia donada palmada entre ells: lo senyor d̃l leny es tẽgut de portar aquella roba. E si la roba: quel senyor del lẽy nola leu: o no la pusca leuar: ell es tengut de donar e de retre al mercader la sua roba: la qual li hauia noliciada o aytans diners cõ valra: la on lo leny fara port per descarregar. si donhs lo senyor del lẽy no sen era auengut ab los mercaders abans: quel leny partesca daquell loch: on la roba haura noliciada. E si la roba roman es pert. Quel senyor del Leny no sen sia auengut ablo mercader: deu esser perduda al Senyor del leny: e lo senyor del Leny es tengut de donar al mercader: aycom desus es dit. E son fet perço aq̃st capitol car molts senyors de lenys al comẽçamẽtq̃ leuẽ viatge: fan gran mercat del nolit e com lo viatge es leuat: trobẽ roba de q̃ hom los dona grã:

nolit: e si aquesta condicio noy era la roba romandria: de que hauriẽ poch nolit: e portarien aquella: de que haurien gran nolit.

De roba noliciada pra cert loch e si pendra dan. Capitol. lxxxi.

Senyor de nau o de lẽy qui sia en algun loch e noliciara roba de mercaders per portar en altre loch: lo qual loch sera ta empres entre lo senyor dela nau e los dits mercaders: mester es quel dit senyor d̃la nau la port: la hom haura empres e prmes als mercaders ab aquella sua nau. E si lo senyor dela nau la metra en altra nau o leny menys de voluntat e sabuda dels mercaders si aquella nau o lẽy: on ell la metra: sia maior o millor: quel seu leny no sera si aquella roba se perdra os gastara: o aquell de qui la roba sera: ne sostendra algun dan: o haura a fer messio: lo senyor dela nau es tẽgut de esmenar aquella roba: que perduda sera e tot lo dan e tot lo interes: que aquell de q̃ la roba es: haura pres. E sia cregut per son sagrament. Mas empero si lo senyor d̃ la nau fa asaber als mercaders: q̃ no volra anar en aquell loch en lo qual ell hauia promes als mercaders deportar lur roba: e ells los diu que la vol metra en aytal nau o en aytal lẽy si los mercaders loy atorguen lo seyor dela nau loy pot ben metre. mas si los mercaders nou atorguen: ell no lay d̃u metre E si lay metres ne tengut: aycom des es dit Mas si los mercaders loy atorgan: e la roba se perdra es guastara. lo senyor dela nau nols es tengut de alguna esmena a fer pusque ab volluntat e ab sabuda dels mercaders ho haura fet: o de la maior partida.

De exarcia de mariners e notxer: e de fer posar lauer. Ca. xcii.

O senyor dela nau es tengut als mercaders de hauer la exarcia que ell haura dada e mostrada per scrit. o tot en ayi cõ ho haura dit en oida del notxer: que haura: e dels mariners. E non pot gitar notxer ne mariners sino ab voluntat d̃ls mercaders fins acap del viatge ne vendre ne dar exarcia ne res: que pertanga ala nau. E lo senyor dela nau es tengut de fer posar lauer als seus mariners.

De conseruage. Capitol. xciii.

Senyor de nau deu fer ꝛseruatge ab leny poch o ab gran: si los mercaders dela nau ho volẽ. Encara son tẽguts los mercaders: si lo senyor dela nau vol fer ꝛseruatge ab nau o ab leny gran o poch: eu fara ab consell del notrer e dels panesos e de tots los mariners ell ho pot fer e los mercaders deuen ho otorgar e per aytal rao: ço es a saber per por de mals lenys nou deuẽ cõtrastar ne poden: si donchs dan lur noy conexeran o dela nau o del leny.

¶ De darcap a altre nau. Capitol. xciiij.

Si alguna nau o leny sera en algun loch: e haura o deu hauer viatge per anar en algun altre loch: si aqui haura algun leny menor o maior dell o sẽblant dell: que haura anar en aq̃ll mateix viatge: e per dubte que ell haura de sos enemichs o de mals lenys: ell no gosara anar per si enlo dit viatge: e lo senyor daquell leny qui lo dit dubte haura: dira a aq̃ll senyor dela nau o de aquell leny e si li tendra cap: si lo dit senyor dela nau o leny loy otorgara e loy prometra: ell li es tengut: que loy attẽga si dõchs fortuna de mal temps no loy tolra. E si los dits lenys del loch on la conuinença o la promissio sera stada feta: partiran ensẽps e lo dit senyor dela nau qui haura promes de tenir cap al dit senyor del leny: q̃ haura lo dit reguart o dubte: no li volra tenir: nel li tendra si lo dit senyor de aquel lẽy q̃ lo dit dubte e reguart haura o hauia: pẽdra algũ dan: ans que sia iũt en aquell loch tret: en lo qual lo dit senyor d̃ la nau li hauia promes de tenir cap per males gẽts e p̃ sos enemichs: aquell senyor de aq̃lla nau qui la dita promissio li haura feta: li es tengut de tot lo dit dan a restituir sens tot contrast. per qual rao: perço que si el dit senyor dela nau noli hagues feta la dita conuinença o promissio: lo dit senyor del leny qui lo dit dubte o reguart hauia e ha: no fora p̃tit d̃l dit loch si no fos per se dela dita conuinença e promissio: que lo dit senyor de la nau li haura feta. E si lo dit leny sen partis: q̃ lo dit senyor dela nau noli hagues promes tenir cap: si lo dit leny hagues pres algun dan: lo dit senyor d̃la nau no lin es ne lin fora de res tengut de restituir. E si per ventura lo dit senyor dela nau q̃ la dita conuinença o promissio haura feta: tendra lo dit cap al dit leny: segons que desus hauia promes: e males gẽts o enemics lurs o fortuna de temps forciuclment lo li tolran: lo dit senyor dela nau qui la dita promissio o conuinença haura feta: e en ell no sera romas: que no la haia attesa: ell ne la nau ne res que enla nau sia: no es tẽgut de restituir: pus en culpa d̃ll no sera romas: ço que promes hauia: pus attendre no poch per les raons desusdites. Empero si lo dit senyor d̃la nau q̃ haura p̃mes de tenir cap a algũ leny: si ell ne pẽdra on haura pres loguer o seruey si lo dit lẽy d̃l q̃l ell loguer o seruey haura pres: se perdra del tot o emparti da: lo dit sẽyor dela nau es tẽgut d̃ restituir tot lo dan: q̃ aquell leny de que ell haura pres loguer o seruey: haura sostẽgut o pres: e la roba enla dita nau sera per sou e per liura e per besant. Si dõchs lo dit sẽyor de la nau qui lo dit loguer o seruey haura pres: no empẽdra o no haura empres despuys o abãs o cõ lo dit loguer o seruey pres del dit sẽyor del lẽy: qui lo dit dubte o reguart hauia: q̃ si algũ cas de ventura se esdeuendra q̃ ell ne la nau ne res q̃ en la nau sia no sia de res tengut a restituir. E lo cas de vẽtura es a entẽdre: q̃ ell hagues a iaquir lo dit cap al dit leny p̃ fortuna d̃ mal tẽps o per força de mals lenys o per força de lurs enemichs o per força de males gents. E si lo dit senyor dela nau q̃ lo dit loguer o seruey haura pres: dira o haura empres sẽgõs quedes? es dit: ablo dit sẽyor del lẽy: q̃ lo dit dubte o reguart hauia: lo senyor dela nau nel cos ne res q̃ enla nau sia no son tẽguts de restituir p̃ les raõs d̃susdites: e pus? ablo dit sẽyor del lẽy: q̃ lo dit loguer o seruey li dona o li hauia donat: o li es tẽgut d̃ donar o haura empres: cõ lo dit loguer o seruey pres o d̃spuys o debans. Empero tot sẽyor de nau o de leny seguart es deu guardar: q̃na cõuinẽça o promissio fara ab algu o ab algũs sia q̃ ell dit senyor dela nau ne prengua loguer o seruey o no q̃ si lo dit senyor dela nau fara la dita conuinença o promissio sens sabuda e voluntat dels mercaders. qui en la nau seran: o roba hi metran oy hauran mesa si cas algu si esdeuẽdra: los dits mercaders no son de res tenguts. ans si los dits mercaders dã o greuge o destrich ne sostendran algu per la dita conuinẽça o promissio: quel dit sẽyor dela nau haura feta o fara ab algu o ab algũs sens sabuda e voluntat dels mercaders lo dit senyor dela nau los es tẽgut del tot a restituir si la nau ne fabia esser venuda e encara los bẽs del dit senyor d̃la nau e trobats seran. E per la rao desusdita son fet aquest capitol.

De cas de get. c. xcv

Encara lo sẽyor dela nau es tẽgut: q̃ no git: ne faça gitar: entro quel mercader haia gitada alguna cosa. E puys por fer gitar fins a saluament En aq̃ll pũt por la cõuinença scriure le scriua axi be: cõ si era en terra E lo sẽyor hi deu metre per aytãt com val la meytat dela nau.

De roba gitada Capitol. xcvi.

Tota roba q̃ sera gitada de nau o de lẽy p̃ mal tẽps o p̃ por de lẽys armats sia cõptada p̃ sou e p̃ liura o p̃ besant de tota la roba. E la nau o lẽy deia paguar en aq̃ll git per la meytat daço que valra.

Com se deu comptar roba gitada

Capitol.xcvij

A nau:o leny que gira/ra roba:ari com damũt se conte:deu esser comptat ari:ço es:que si gira ans que sia amija via dl la on ha anar :deu esser comptada:ari com costaua alla:de on parti la nau:o leny.e si ha passada mija via deu esser comptada:a/ricõ volra: alla haon la nau:o leny fara port:la dita mercadaria gita/da en aquella:que romandra.

Com deu esser paga/da roba gitada

Capito.xcviij.

Si algun senyor de nau o de leny haura carre/gada la sua Nau:o lo seu leny de roba de merca/ders p anar dscarregar en altre loch: lo ql loch sera ia empres entre lo senyor dela nau: o del leny: e los mercaders:e anant en aquell viatge vendra li cas d ventura:que per mal temps o per lenys armats de enemichs:o per qualque altra ventura ell hau ra agitar de aquella roba:que por/ta:vna quãtitat:quant lo senyor d la nau:o del leny sera alla:haon de uia descarregar tunt abla nau:o ab lo lẽy:e ab aquella roba:que restau rada sera:lo senyor dela nau: o del leny deu fer enari: que abans que ell liure gens de aquella roba:que restaurada sera: enaquells merca/ders:qui la deuen rebre. o dequi se ra ell deu: e pot retenir se tanta de aquella roba que restaurada sera e ell haura portada ablasua nau:o ablo seu leny:de quascũ mercader: que li sia bẽ bastant e que li bast e naqueli get:qui fet sera:e encara a molt mes. Perço que al senyor de/la nau:o d leny ne als mercaders de qui sera aquella roba: que sera gitada no pogues tornar a dany: ni a perdua:ni agreuge Perço car assats hi per cascu:encara mes per ço que ells no haguessen anar de re re aquells meraaders: ni apregar: de qui aquella roba seria : que sera restaurada. E aquell get deu esser comprat:segõs ques gitara:e lo sẽ yor dela nau: o del leny es hi ten/gut de metre per la menytat: ço es Perço que valdra la meytat dela nau:o del lẽy.Encara mes si lo sen yor dela nau:o del leny d mana tot lo nolit aribe dela robo gitada:coz d aquella:que sera restaurada: d li esser pagat aribe:coz si tota la ro ba era saluada. El senyor dela nau o del leny es tengut de metre en a quell git:qui fet sera: per tot aquell no lit que rebia per sou:e per liura aricom fara aquell hauer:qui sera restaurat. Per qual rabo: pço car lo senyor dela nau:o del leny hau/ra ari be pres nolit d aquella roba que sera gitada com de aquella q̃ sera saluada.E es rabo: pusque ell vol nolit: aribe dla roba gitada cõ dela saluada: que ell la aiut a esme nar. E per la rabo desusdita deu p pagar tot lo nolit enlo get.Empero si lo senyor dela nau: o del leny no dmanara nolit nel pendra sino so

lament dela roba: que restaurada sera de aquell nolit ayta:lo senyor dla nau:o dl leny no es tẽgut d me tre part al get: q̃ assats hi pr:pus p tot lo nolit daqlla roba q̃ fagitada

La serimonia ques deu fer encas de get.

Cap.xcix

Au:o leny que correra o sostendra fortuna de mal temps si lo senyor dela nau:o del leny veu o coner:q̃ ells son a ven tura:e a condicio de p/dres si ells:no gitan:lo senyor dela nau deu dir e manifestar a tots los mercaders en oyda del notxer:e de tots aquells qui en la Nau seran: senyors mercaders si nos nons al leuiam:som agran ventura e a grã condicio de perdre les persones e lo hauer:e tot quant assi ha.E si vo saltres senyors mercaders voleu:q̃ alleuiassen: ab la volũtat de deu po rem estorçre les persones:e grã par tida del hauer.E si nos non gitam serem a ventura: e ab condicio de perdre a nos mateixos:e a tot lo a ver.E si los mercaders se accorden del gitar tots: o la maior partida: lauõs ells poden gitar. Mes la vn dels mercaders si tots no poden: deu començar a gitar he pus quel mercader: o mercaders hauran gi tada qualque cosa:despuys pot gi tar: o fer gitar lo senyor dela nau: en fins a saluament.En aquell cas be en aqlla sao pot lescriua la con uinença scriure aribe: coz si la nau tenia probis en terra.E si lescriua nou podia escriure: los mariners podẽ fer testimoni de totes conui nences: e empressions: q̃ sien fetes entre lo senyor dela nau e los mer caders: pusque lescriua no ho hau pogut escriure en lo cartolari.per/ço q̃ frau negu:no pusca hauer en/tre lo senyor dela nau:e los merca ders deles cõuinences: e empreni ments q̃ entre ells seran fetes.E si puentura enla nau no haura mer caders.E enaqlla sao lo senyor de la nau no deu e pot esser mercader e aço q̃ ell fara: deu ho fer ab cõsell del notxer: e dells personers: e de tot lo cominal dela nau.E si ell ho fa ab consell de tots aqlls:que:de/sus sondits . E lo dit senyor dela nau fara gitar deu esser ari tengut per ferm: cõ si tots los mercaders hi erẽ: o enaricõ si tota la roba era dl senyor dla nau.E lo senyor dela nau es ari tengut de metre en aqll get perço q̃ valdra la meyta dela nau.E los mercaders de qui la ro ba sera:noy deuen contrastar ena qll get si p aytal rao cõ desus es dit sera fet.E aqll get deu se pagar per sou e p liura o p besãt segõs q̃ la ro ba fagitada. E fon fet pço aqst ca pitol:q̃ lo senyor dla nau olẽy pot esser mercader en aqll cas e enaqll la sao ali mercaders noy ha:q̃ si ell senyor dla nau no hauia poder en aqll cas d esser mercader les d mes vegades se perdrien les psones e la nau e tot lo hauer. E pço deu e pot esser lo senyor dela nau mercader en aqll cas e enaqlla sao: si merca/der noy ha: e val mes : qs git vna cantitat dela roba : q̃ sis pdiẽ les p sones e la nau e tot lo hauer.

De manifestar roba

al scriua. Capitol.c.

Hcara deuen los mercaders manifestar al scriua: com la nau haura feta vela si res hi han mes: que no sia scrit. E sis troba res: que ells no haguessen manifestat: ells ne deuen pagar lo maior nolit: multiplicant per q̃ntalades: que en la dita nau se pague. perço com amagadament lay hauran mesa. E si peruentura ells no la hauien manifestada: com la nau hauia feta vela: sis gitaua: os banyaua: os perdia: no lin serien tenguts de retre: pus manifestada nola haguessen:

De entrar en port.

Capitol.ci.

Hcara quel senyor dela Hau: o del Leny no por ne deu entrar sens volũtat dls mercaders E siy entraua: quel mercader fos tement de res: tot lo dannatge q̃ hagues lo mercader: li deu restituir la nau. E aço deu seruire lescriua: tarsia no sia la nau ab pis en terra. Mas empero silo Senyor dela nau hauia algũ necessari: deu dir als mercaders: q̃ ell no por nauegar: q̃ exarcia ha menester: o enforcir o adobar: e lauors lo mercader deu entrar al port: ab que lo norrer per son sagrament els mariners hi sapien. Mas empero si algũ cossari o sagetia hi ha: qui fes por al mercader: lo senyor dela nau noy pot entrar sens voluntat dels mercaders. e si lo mercader ho leua sobre si o que no haia reguart: e digua: yo no vull entrar en aq̃r port: lo dannatge que sen pendra lo mercader nes tẽgut de esmenar

De promesa de mercader a patro. Capitol.cij.

Li parla dls mercaders com son tenguts al senyor dela nau: e com no. Los mercaders com se acorden ab lo sẽyor dela nau: tota conuinẽça quel mercader conuẽgua al senyor es mester q̃li attengua: pus al cartolari sia mesa Posem: quel mercader haura feta carta: o cartolari sia scrit: lo mercader liu deu tot attendre. E si lo mercader cõue al sẽyor dela nau quitalades vulles: quel mercader sia en la nau o de fora: e noy pot metre les q̃ntalades o q̃ no li bast moneda: de aytãtes q̃ntalades: cõ li haura pmes: d aytãtes li haura a dar nolit: meta o no meta: delq̃ pmetra de la q̃ntalada

De mercader qui vol

ra descarregar la sua roba. Cp̃.ciij.

Si la maior força dels mercaders la gitẽ: el lan pot gitar: q̃ no pagres. e si lo sẽyor dla nau noes pagat: no li por res demanar. mas lo senyor dla nau es tẽgut de sperar lo fins a vn tẽps sabut d leuar e de carregar la roba e de portar ço es a entendre de mercaderia e la roba sua.

De mercaders q̃ vol

ran descarregar part dela mercaderia. Capitol.Ciiij.

Dau: o ley qui ira en viarge: E per ventura la maior partida dls mercaders: o dela roba volran descarregar: E fer port: on que sien: la hon lo dit viatge sera leuat: quels mercaders puscan descarregar aquella maior partida dl hauer. El senyor dela nau pusque forçar de descargar laltra part. ço es la menor part que no volra descarregar e hauer tot lo nolit. E si lo senyor dela nau haura feta lera daq̃ll nolit als dits mercaders qui hauran descarregat la maior part quel senyor dega leyar del nolit ala altra part: e per aquella manera e de aquell for de aquells primers sien posats tots los altres mercaders. E dls mariners se deu abatre de lurs loguers: segons que la nau fara lera dl nolit.

De patro qui haura

sperat lo mercader. Capitol.cv.

Si no haura pagat lo nolit al senyor dla nau: cõ lo haura sperat aquell temps que haura ab ell empres que haien bones noues: lo mercader deu carregar la sua roba. E si no la vol carregar: deu pagar tot lo nolit al senyor dela nau.

Com mercader deu

prestar al patro en cas de necessitat. Capitol.cvi.

Hcara es tengut lo mercader al senyor dla nau silo mercadr hauia moneda: e que fosse enloch quel senyor dla nau hagues ops exarcia ne res que necessari fos ala nau: lo mercader la li deu prestar: aricom lo norrer els altres mercaders conexerá que faça afer. E per aytal rao tots los personers qui en la nau seran: elsprestadors se deuen tots obligar al dit mercader. E silo senyor dela nau o los personers o los prestadors trobauen algũ home: q̃ls prestas: lo dauẽt dit mercader no es tengut de res a ells prestar.

Com mercader deu

prestar a patro per espatramẽt de la nau. Capitol.cvij.

Hcara mes: que silo senyor dla nau ha ops moneda e non troba: aricõ desus es dit: e que fos en loch agrest e que aquella mõeda hagues ops aespatrament dela nau: e silos dits mercaders noy han moneda ells deuen vendre dela lur mercaderia per aespatrar la nau. E null prestador ne personer noy pot res dir ni contrastar: entro que aq̃lls mercaders seran pagats. saluo lo loguer dels mariners. Empero fa a entendre: quel mercader veia e conega: que aço que ell p̃stara sia espatramẽt dla nau e necessari dlla.

¶ Com mercader deu

prestar vianda ala nau. Cap. cviij.

Acara es tegut lo mercader que si ell ha vianda o la viada fallia als mariners o als altres: qui en la nau fossen: ell la deu posar en comu. E lo senyor dela nau deula partir per tots cominalment. El mercader no se pot retenir mes que vn altre hom. E co lo senyor dela nau sera en algun loch de recobro de vianda: lo mercader lin pot demanar tota aytanta: com lin hauran promesa. e lo senyor. dela nau es li tengut: quela li reta.

De ancora o exarcia

lexada renunciada als mercaders Capitol. cix.

Acara son tenguts los mercaders que silo senyor dela nau vol surgir encostera o en port o en altre loch: on se dubte: aco faca ab volutat e ab acort dls mercadrs. E sils mercadrs ho vole el senyor dla nau los ho renucia: si ancora o exarcia: hi romania los dits mercadrs ho deue tot pagar: pus ql senyor o hom tinet son loch renuciat los ho haura. Encara mes son tenguts que si nau o leny lexara encores en sparagol: o en altre loch: on les hauran surtes: e les lexara ab volutat dels Mercaders sien pagades cominalment per tota la roba dla nau. El cors dla nau noy pag res. e si les saquira ppor d leny armat sien pagades de comu de tot lauer e la nau deu hi metre pla meytat daco: que valra. e si laquira barca ne homes en algu loch ab volutar dls mercaders: la roba dels Mercaders pag la barca: e faca lamessio dls homens: entroque sien enaquell loch: on la nau o leny haura fet port: el cors dla nau noy pag res.

De barca lexada.

Capitol. cx.

Si nau o ley tirara barca e omple e tira plena: silos mercaders vole: q la lexe anar: la barca sia lexada e sia pagada per tot lauer: e lo cors dla nau noy pag res. si romp lo cap menys de lexar lanar: e q no sia voluntat dels mercaders: los mercaders no sien tenguts de res apagar.

De gitfet en absencia dels mercaders. Capitol. cxi.

Si algun senyor de nau o de ley haura carregada la sua nau o lo seu leny en algun loch si ell stara surt en algu altre loch o enaquell mater: on haura carregat: e tots los mercaders seran en terra: q en la nau o leny no haura algu romas sino tansolament lo senyor dela nau o dl leny ablos mariners: si aqui vedran lenys armats de enemichs: os metra teporal soptosament: ql senyor dela nau o del leny no pora fer leuar los mercaders: e perqual

seuol de aquestes codicions desusdites lo senyor dela nau o dl leny se haura a leuar: e los mercaders romandran en terra: si al seyor de la nau o del leny couendra a gitar o sia: que git per destret daquells lenys armats: perco que mils los pusca fugir e quemils se pusca dlls defedre: o sia ql temporal lo fara gitar: per qualseuol deles condicios desusdites q el git o faca gitar val aytant: co si tots los mercaders hi ere. En aquesta guisa empo: q co q ell faca: q ho faca ab osell e ab volutat de tot lo cominal dela nau o del leny. e aytabe lescriua q pes de scriure totes les couinences: ques empendran en presencia de tot lo cominal. e si lescriua aquella hora o en aquella sao nou podia scriure scrigau tantost co la nau o lo ley tedra prois en terra e a bans que lescriua isca en terra e si: peruentura lescriua sera romas en terra ab aqlls mercaders: en la nau o leny haura algus seruicials de aquells mercaders: lo seyor dela nau o ley deu fer aplegar tota la companya de la nau e aquells seruicials d aqlls mercaders. e aqui ab tots tenir capitol el senyor dela nau o del leny deu dir dauant aquells seruicials e tot lo cominal dela nau tates vegades les quinneces: que ell ab ells empedra: que quascu ne sia be mebrat. perco que quat aquell senyor dela nau se encontrara ab aquells mercaders: qui romasos sera noy pusca hauer algun contrast: ne encara algu daquells qui enaquell ca pitol fos stat no pogues dir: q ell nou hauia oit nil hauia hoz dema nat: e si lo senyor dela nau o dl ley fara: ari co desus es dit: deu hauer valor: aricom si tots los dits mercaders hi eren stats o la maior pti da. encara mes si aquella nau o aquell leny vendra cas de ventura: que per rao dels lenys armats desusdits o per rao del temporal haura anar en terra. Silo senyor dela nau o del leny fara: o aura fet aricom desus es dit ab consell de tots aquells: qui desus son dits: e ab lur sabuda e ab lur volutat: tota conuinença o emprenyment ql senyor dela nau o del leny haura feta ab tots aquells qui desus son dits: e en aqlla guisa e en aquella manera: que desus es dit mercader negu ne altre algu noy pot metre contrast. E sin hi met: has aparar a tot dan e a tot destrich: e a tot greuge e a tota messio: quel senyor dela nau o del leny a qui aytal cas com desus es dit: sera pengut: ne sostendra per culpa del contrast: q algu daqlls q desus so dits: li hauran mes: o li metra. E tot aco q desus es dit: du esser fet menys d tot enga e menys d tot frau. E si algu d tots aqlls q des so dits. frau algu mostrar o puar pora p algua iusta rao: aqll o aqlls contra q aqll frau puat fera du se par a tot da e a tot iteres daqlla part: q aqll frau puara cotra ella esser fet. Empero la pua dl frau sobredit q sia puat p psones: q sien de gran esser menys d tota suspita: encara q sien homes

qui sapien e deguen saber dela art e del fet: en que ells seran trets en testimoni per qual rao: perço que si voleu dir: q̃ bastaros o vils homens que hom pogues gitar p diners: valgues lo testimoni que ells fariẽ: seria mala cosa: perço car ab mals homens quel sẽyor dela nau donas per testimonis contra los mercaders si creguts eren: lo sẽyor dela nau poria desser los Mercaders ales vegades: p que testimoni que vil home faça: e qui hõ pusca gitar per diners: no val ne deu hauer valor per neguna rao.

Com se paguen auaries.

Capitol.cxij.

Ota messio o couinença que de mercaderia sia d auaries: se deu pagar per sou e per liura: per los Mercaders saluo empero carregar: si donchs nos hauia a leuar per fortuna de maltemps o daltre cas: q̃ si esdeuẽga. coes p entrar en port o en freu o en loch: on se pogues saluar la dita mercaderia o la dita nau o leny en aytal cas deu fer la vna roba e laltra p sou e p liura o p besant. E sino ha enla nau mercader: qui haia aytant com altre de mercaderia: o sien cinch dela vna part: e dos o tres dlaltra: que aq̃lls mercaders dos pus haguessen tanta o mes mercaderia que aquells cinch tot ço que conuenguessen p pagar de auaries: se deu pagar comunalment ari be dla poca mercaderia com dela molta. Empero q̃ sia fet lealment menys de frau: e q̃ no si faça res per voluntat. E aço due iurar tots los mercaders: que ho facem lealment Empero aquest capitol va ala esmena dela nau de res que li prometran de restituir car la nau ha aytal priuilegi: que si los mercaders li prometen res de esmenar: es mester que liu atẽguẽ latsesia no sia escrit: sol que lescriua hi sia: o queu oia el scriua du ho scriure: quant la nau tendra prois en terra. que ladonchs anaua per mar quant la conuiença fon feta.

Qui es dit peregri.

Capitol.cxiij.

Li parlarem: que deu fer senyor de nau o de leny a peregri: e peregri a senyor de nau o de lẽy car aricoz fara nau ari deu fer leny. Tot home es appellat peregri: qui do nolit dela sua p sona: e de roba: qui no sia mercaderia. E tot hom qui port de. x. quintars en auall: deu donar nolit dela sua persona. E no pot esser mercader: que de. xx. besants en auall dona de nolit. E lo senyor dla nau no es tengut a aquell de du quintars en auall de portar cara ni cõpanyia ne roba: si ab lo sẽyor dela nau no sen aue. E si met roba en la nau que non veia lo senyor o lescriua: o altre: qui lo senyor dela nau o lescriua haia mes en son loch per no lietar o per veure tota quanta ni metra: e si aquell nou ha vist: o lo

senyor o lescriua: por demanar lo maior nolit: quis do enla nau de alguna roba: multiplicant lo bolum dela roba o dela mercaderia ab altra: qui hi sera. E en aquella manera mateira de psona: q̃ entra mẽys de volũtat del senyor o dl scriua en la nau: es en voluntat del sẽyor de pendre: quin nolit se volra.

De roba mesa sens sabuda del patro o del scriua.

Capitol.cxiiij.

I tant sera: que la nau fos maça carregada o lo senyor dela nau nola vulla portar: lescriua la deu fer gitar en terra e a negun damnatge que prenga la roba: lo senyor dela nau non es tẽgut pusque al cartolari no fos scrit coes a entẽdre: quant la nau haura feta vela e sera fora del port: los mercaders e los mariners e los pelegrins: e tota persona q̃ enla nau haia mesa roba: deu venir: e manifestar al scriua la roba: q̃ enla nau haura mesa. E si nou fa: d algũ dãnatge que hagues la roba o la mercaderia: non seria tengut lo dit sẽyor ne lescriua.

Roba no manifestada.

Capitol.cxv.

I nau gitaua per fortuna o per altra vẽtura queli esdeuẽgues e gitaua la roba veent per algu de aquell mercader o pelegri o mariner o de altra q̃lseuol persona: que nos fos scrita en lo libre o en les taules: o al scriua o al sẽyor no fos manifestada: o a hõ q̃l senyor o lescriua hi hagues mes en loch dells per veedor: e la roba se gitaua: os pdia: os banyaua: lo senyor dela nau no es tẽgut de restituir p testimonis: quey hagues: quila haguessen vista carregar. E si la roba sera trobada al descarregar: sia a voluntat del senyor de pẽdre lo nolit que volra: e lo dit mercader li deu pagar aquell sens tot cõtrast. Mas si lescriua la hauia scrita abans o despuys: que la dita nau hauia feta vela: tot lo damnatge que la roba pendra: deu esser tẽgut lo senyor de esmenar e restituir sens tot contrast..

De que es tẽgut lo patro al pelegri. Capitol.cxvi.

Ficara mes es tengut lo senyor de nau als pelegrins de donar plaça e aygua e portar lo on los haura conuẽguts o fer portar: e si ell na pres sẽyal: ell los deu attẽdre: ço q̃ls haura promes. Empero lo pelegri q̃s manifest lo terç iorn dauant lo sẽyor o lescriua. e lo pelegri deu donar paraula al senyor. E si l senyor los dona terme: mes que no deu e lo pelegri roman: tot lo nolit deu retre e lo dãnatge que aquell haura rebut: tot lo li deu restituir lo sẽyor dela nau. E si l pelegri sen va sens paraula: o no es vengut al terme que la nau fara vela: si l pelegri hauia donats mil marchs d senyal

o que hagues pagat tot lo nolit:lo senyor noli es tengut de retre res.

De plaça donadora

a pelegri:e si mor en nau. Ca.cxvij.

Senyor de nau deu donar plaça apelegri o home per ell.coes a dir lo notrer.e lo pelegri deu hauer aqlla plaça: que hom li haura donada e assignada.e sil pelegri mor:ell pot iaquit la plaça:a quis volra. e deu esser la millor vestidura que el hauia:del notrer. E la moneda sinoy ha parent:deu la pendre lo senyor e lo seyor: du la estoiar e tenir fins q̃ sia en loch: q̃ sia demanada fins a tres anys.e acap de tres anys sino li es demanada: ell la deu donar per lanima daquell en p̃sencia del bisbe dela terra. E lescriua es tengut per aquell cap mateix de manifestar al bisbe o al senyor dla terra.e scriure la dita moneda e totes les coses del mort. E ell deu ne tenir vn scrit: e altre los mercaders e altre lo senyor dela nau.e quant seran tornats en la terra: lescriua deu mostrar aquell scrit al bisbe o a son loctinent: o al clergue:qui tẽga la cura de aquell loch: e lo clergue deu metre enscrit allo al libre dela sglesia. E si lo senyor dela nau no es sufficient de tenir aquella moneda: que ell sia mal mercader ho malbaratador: ell la deu assegurar e sino la pot assegurar ell la deu metre en loch que si ve demanador fins al terme dels dits tres anys.quela pusca hauer. E si lo senyor dela nau moria:la moneda fos posada en loch q̃ fos salua.

Dret de patro daqll

qui mor en nau. Capitol.cxvij.

Aço deiusdit deu hauer lo seyor dla nau en guardo: lo lit e lo vestit del pelegri:enfora aqll: que du hauer lo notrer Mas empero lo seyor de nau no deu hauer tãt del poch cõ dl molt q̃ de cẽt besants e nauall no du hauer sino lo vestit e tot lal tre deu stoiar o vẽdre e fer ne diers.

Exceptio del damũt

dit. Capitol.cxix.

Mas si algun home qui vaia per viatges per sõ coes es comptar per pelegri:e si mor: lo senyor dela nau ne notrer ne hom dela nau non deu hauer res. Mas si es pelegri:que vaia en vltra mar o en altre pegrinatge: ells deuen hauer aricom desus es dit. Car molt homens son:qui van de vn viatge en altre ab poca mercaderia. E van en altre loch per poblar:e son dits peregrins:e d aqlls aytals non du hauer res lo senyor dela nau. Mas lo senyor si consol no ha en la nau si algũ hõ hi mor: ell es tengut de guardar la roba dl mort:sil mort no ha fet testament: e no hauia iaquit a home: de qui hagues fet son pcuradore sõ marmessor enla nau o sõ hereu:e si noy

hauia parent seu:lo seyor dela nau deu guardar la roba:e la deu tetre a sos parents o asa muller o a sos fills o a quells:a qui mils dia esser retuda. E lescriua deu aço scriure tot:e retenir vn scrit e lo senyor altre e fer aricõ des es dit e stablir.

Dret de barquer e

guardia d pelegri:qui mor en nau Capitol.cxx.

E barqr dela nau deu hauer dl pelegri:q̃ mor a:les sabates el coltel e lo correia:e lo guardia dela nau deu hauer les calces. E lo barquer e lo guardia abdos ensemps deuen lo sebollir en kra:o ẽ altre loch o gitar en mar

Dela vianda dl pelegri

qui mora en nau. Cap.cxxi.

Encara mes que la vianda del pelegri o de tot altre home: qui mora enla nau.deu esser donada al senyor dla nau E aquest capitol es ari fet entenent dels pelegrins e dels altres homens q̃ vagẽ de vn loch en altre:aricom desus es dit.

De nolit pagat:sil pelegri resta.e d nolit d roba.c.cxxij.

Si algun hom daquests hauia donat nolit al seyor de la nau:e volgues romãdre:lo Senyor no li es tengut de retre lo nolit. Encarasi algun pelegri o altre hom o mercader no lleiara al seyor dela nau: e cõ seran en terra o en altre loch e volra vẽdre son hauer: e q̃ noli bast aquell hauer:al seu nolit: quascu paga sõ nolit: valla o no valla aquest present hauer:que dura pagar son nolit.e si lo mercader haura altre hauer:q̃ fos millor: aquell millor no ha damnatge per lo pus auol. E a ris paga lo nolit als senyors deles naus o dels lẽys. Emperço fon fet aqst capitol:quells mercaders no poguessẽ la hu a lal tre enganar ne mãleuar sobre aço:que no volria si no enlo principal hauer.

De que es tengut pelegri. Capitol.cxxij.

Aco deu fer pelegri a seyor d nau.e tot hõ q̃ enla nau vaia:q̃ es tẽgut de aiudar e de saluar e guardar la nau e de no abandonar entro al cap del viatge:si donchs nou fahien ab volũtat del senyor dela nau. E perço fo fet aqst capitol:car molts seyors de naus leuen menestrals perpelegrins e homẽs darmes: ells fan millor mercat del nolit:que no farien:si sabessen:q̃ sen volsen exir.e molts mercaders no si metrien sino perco:car saben:q̃ homens darmes hi van Encara son tẽguts los pelegrins e tots los altres: qui en la nau iran: de esser e star al consell e a totes costumes:qui seran mes ne stablides enla nau.

De q̃ es tẽgut patro

mariner. Capitol.cxxiij.

Ara facam compte:que vn senyor de Nau acorda vn

mariner sia auol o bo o que sapia o que no sapia: lo seu loguer li ha a paguar. Empero en aquesta forma que sil mariner li promet: que ell sera calafat o mestre dara o notrer e lo senyor dela nau lo haura pres per aquella fiança: que no haura altre leuat per fiança de aquell: si aquell no sabres: noli deu donar lo senyor dela nau o del leny sino axi com coneguen lo notrer e lescriua per sagrament que deu hauer.

De gitar mariner de nau. Capitol. cxxv.

Encara sapiau: quel senyor dela nau no deu gitar mariner dela nau: fins ql viatge haia fet. sino per tres coses. La primera per ladronici. e laltra per rasa e laltra: sino fa lo comãdamẽt del notrer empero lo notrer noli deu comandar cosa: que noli haia de comandar e nos du gitar p vna volta: entro a. v. vegades. e sino fa puys lo comandament del notrer ell lon deu gitar: o home qui tengua lo loch del comandament en la nau. Mas tu atten be en aqll mariner: quila comandaria: o laltre si ho sap fer. Encara p altra cosa lo pot gitar dela nau aximateix: coes sis periurara de sagrament q̃ faça. perço car los mercaders noy hauran pus fiança.

Mariner nos pot gitar p altre d menor loguer. c. cxxvi.

Encara es tengut lo senyor dela nau al mariner: que silo mariner ses accordat ab lo senyor dela nau per gran loguer: e lo senyor dela nau ne trobaua altre p menor loguer: nol pot gitar dela nau: que noy vage: sol q̃ enla ma ho hagen cõuengut lo vn al altre: que axibe deu esser tengut: com si era scrit en cartolari.

Patro no pot gitar mariner per parent. Capũ. cxxvij.

Encara es tengut lo senyor dla nau al mariner quesi lo mariner ses accordat ab lo senyor dela nau: nol ne pot gitar per parent ne per altre hom: pusque sia scrit enlo cartolari o que sia dada palmada: tatsia no sia recollit enla nau. E si gitar lon vol: haurali apagar son loguer axi be: com si hauia fet sõ seruey en tot lo viatge. Encera es tengut lo senyor dla nau: que si fins a tres toms haura lauorat: el pren malaltia: li deu pagar la meytat del loguer: e sino pot entrar enla nau deu lo iaquir: silos mariners coneixen: que no pusca anar: esi es en loch strany ha li a donar lo senyor dela nau la meytat de son loguer: haia o no: e si nol ha: quel manleu que mester es: quel mariner laia. E si lo senyor mor: los marmessos del senyor deuen aço attendre.

De mariner qui mor en nau. Capitol. cxxviij.

Encara es tengut lo senyor dela nau al mariner: que si malaltes lo mariner e mor enla nau: que deu esser pagat de tot sõ loguer. E siy ha algun parent seu a aquell si en dades les coses de aquell. E si a quell qui mort sera ho ha dit o no dit: als infants o ala muller sia dat si ab ell staua ella: com lo marit era viu. E si la muller noli era leal: ono staua ab ell: com parti de sa terra: o silli sera fuyta despuys quel marit ne sera partit: lo Senyor dela nau ab lescriua ab consentiment dela cort als parẽts pus pismes ho do.

De mariner accordat: qui mor abans o apres de feta vela. Capitol: cxxix.

Ariner q̃ sera acordat en viatge: e per voluntat de deu mor ans que la nau haia feta vela: deu hauer lo quart del loguer. E sia assignat e donat als hereus. Encara si mora apres q̃ haura feta vela: e abans que sia: la on la nau fara port: la meytat del loguer deu esser del mort. e q̃ sia dat a sos hereus. E si hauia rebut tot lo loguer: ans que mors: tot deu esser seu: e donat a sos hereus. e senyor de nau o d leny noy pot res cõtrastar ne res demanar.

De mariner qui va a mesos. Capitol. cxxx.

Si lo mariner ses acordat a mesos e mor: si a pagat e donat als seus hereus perço: que haura seruit.

De patro a mariner sobre fet de portades. Capũ. cxxxi.

Encara es tengut lo senyor dela nau de pagar son loguer al Mariner laõ les mercaderies paguẽ lo nolit. E si lo mariner es a saylanda mateixa: es li tengut de dir: si tornara al viatge: que haura fet: o no o cap de viij. toms. Encara es tengut lo senyor dela nau al mariner: que si lo mariner met ses portades: que les pot metre en loch qualseuulla sol que no sia stibat. e que les portades dels mariners coes a entendre: no meten en git. Empero les portades deuen esser daytant com lo preu del loguer: de cinquãta besants en auall cõprades. coes a entẽdre: q̃ si hauia cent liures de loguer: q̃ nõ pagaria deles cinquãta e dles. l. en lo pagaria. E si ha. xxxx. o. xxx. o. xx. besantes e hauia tãt. cõ du hauer: de. l. auall no paga lo gitne aueries. E pot les metre aquelles portades en qual loch seuulla. E sis banyẽ os affollẽ: lo sẽyor dla nau noli es tẽgut. E lo mariner es tẽgut: q̃ les meta: que lescriua ho sapia e que sia scrit. E sino es scrit: du les totes perdre. e no deu dir sino daço q̃ seran e si diu dals e que fos prouat: que no fos allo: que haura dit: tot ho deu perdre: e deu esser d la senyoria hon sera e lo senyor dla nau deu ne hauer lo terç.

Declaracio del damunt dit capitol. Capitol. cxxxij.

SEgõs que enlo capitol
dsusdit diu:portades d
mariners no pagan ne
deuẽ pagar en get:mas
gens no demostra ne d
clara:com deu esser en
tes ne com no E per la rao desus/
dita los bons homens qui primer
anaren per lo mon:en aquesta ma
nera ho volgueren esclarir:e decla
raren ho ari:que si algun mariner
compraua ses portades del seu pro
pi:ari es a entendre:que ell no ha/
ia encara rebut lo seu loguer:si cas
de ventura vẽdra ala nau o al lẽy
on ell ira:e encara hi haura meses
les portades aricom desus es dit:
e seran comprades ericõ desus es
dit:los dits mariners son tenguts
de metre enlo git: que fet sera per
sou e per liura:segons que les por/
tades valran:o hauran costat.aço
es a entendre: segons que git sera
stat fet.Empo silo senyor dela nau
o del leny hauria o haura feta gra
cia que volgues hauer prestat o pa
gat als dits mariners:ans que en
lo viatge entrassen:lo loguer:q̃ ells
hauer deuen per aquell viatge:on
serã acordats e deuẽ anar:los dits
mariners no son tenguts d metre
enlo git que fet sera:en aytant com
la meytat de aq̃ll loguer sera.Em/
pero si les dites portades costaren
mes que la meytat dl loguer no se
ra:los mariners son tẽguts pagar
en aquell get:q̃ fet sera:per tot:ay/
tant com aquell mes sera: que les
portades costaran o valran mes:q̃
la meytat del loguer: que ells pres
hauran .E si peruentura lo senyor
dela nau o dl leny nols fara la gra
cia:que dsus es dita: e los dits ma
riners compraran les portades d
sus dites aricom desus es dit:ells
son tengutes de metre en lo get:q̃
fet sera:tot enari com desus es dit
empero qual que hora quant que
quant lo senyor dela nau o leny da
ra o pagara lo loguer als dits ma/
riners:los dits mariners no sõ tẽ
guts de lurs portades enaytant cõ
la meytat del loguer los abastara
que seran stades comprades. E p
les raõs desusdites son fet aquest
capitol.

De esportades de mariners. Capitol.cxxxiij.

SEnyor de nau du leuar
al mariner les sues por
tades les quals li hau/
ra promes dleuar.E lo
mariner deu les metre
ans : que la Nau haia
tot son ple.E si la nau ha tot carrec
e ell les hi vol metre: lo senyor no
lin es tengut de leuar les. Mas si
lo mariner les hi vol metre ans q̃
la nau haie son ple e quel sẽyor liu
vet:lo senyor es tẽgut de donar ay
tant al mariner:com haura de no/
lit de aytanta roba: com lo mari/
ner deu metre ples portades. e ari
lo mariner no les deu metre.

De sportades nolie=tades. Capitol.cxxxiiij.

MAriner no pot ne deu nolie/
tiar les sues portades a merca
der ne amariner: que sia dela nau
tengut ne nolietat.E si ho fa:lo sẽ/
yor dela nau pot pendre lo nolit:
quel mercader hauia empres ablo
mariner p rao daquelles portades

De assenyalar roba en nau. Ca.cxxxv.

MAriner ne mercadr ne
altre hom no deu fer sẽ
yal en bala ne en altre
hauer:pusque carregat
es en nau:e si ho fa:lo sẽ
yor dela nau ho pot tot pendre: e
ell du perdre tot ço que senyalara.

Cõpartiment de mariners. Capitol.cxxxvi.

NAcara es tẽgut lo sẽyor dlanau
als mariners:q̃nt haura stiba
da la nau:daço q̃ls du pagar.e si es
leny:la meytat. E deu los donar a
comprar lurs portades.vi.iorns e
du venir a mar lo vn iorn lo terç: e
laltre lo terc dels mariners. E los
altres duẽ fer lo fuici:q̃s fa en nau

Del carregar dela=roba dels mariners. Cap̃.cxxxvij.

NAcara es tnegut lo sen/
yor dela nau quel mari
ner pot carregar e des/
carregar les sues porta
des ab la barca dla nau
e duẽli aiudar los altres mariners

Com se deu pagar lo guer a mariners. Cap̃.cxxxviij.

NAcara es tẽgut senyor de nau
a mariners:que del nolit que
li sera pagat:e ell du pagar als dits
mariners. E si lo nolit noy basta:
ell deu mãleuar.e sino troba a mã/
leuar:que la nau sia venuda. e q̃s
paguen los mariners ans que hõ:
qui hi sia prestador ne altre hom.
Car lo mariner sinoy hauia sino
vn clau: de ques pogues paguar:
se deu pagar. Sols empero:que la
dita nau non sia anada en terra a/
quell viatge que haura començat
E si lo senyor dela Nau hauia ab a
mor manleuats en algũ viatge lo
loguer dels mariners:fos quel lo/
guer multiplicas a cõquist:pus al/
tre viatge que hagues començat:
la nau se rompia:lo loguer del pri/
mer viatge se deu pagar enfora lo
conquist: de aytant com la nau se
restaurara:e si nos restauraua sino
sol vn agut: sia del loguer a pagar
del mariner. e noy pot res dir al/
tre hom prestador ni altre:que los
mariners deuen esser pagats. solq̃
res hi troben:pusq̃ hauran ari fet.

On:e com e de quina moneda duẽ esser pagats los Mariners. Capitol.cxxxix.

Ot senyor de nau o de
lẽy es tẽgut de pagar lo
loguer als mariners la
on ell reb lo nolit:segõs
que enlo capitol desus/
dit es ptengut. Mas es ari a entẽ
dre:que noy haia alguna conuinẽ
ça:quels mariners haien ab lo sen
yor dla nau o del leny q̃ nols sia tẽ
gut de pagar: tro q̃ ells siẽ tornats
en aq̃ll loch: hõ hauran començat
e leuat lo lur viatge.e si aquesta cõ

uinença es entre ells empresa: los
mariners no poden ne deuen de-
manar lur loguer: tro que ells sien
tornats en aquell loch: on ells ferē
la cōuinēça ablo senyor dela nau o
del leny. si donchs lo sēyor dla nau
nols en volia fer algūa gra. Mas
lo senyor dela nau deu pagar los
mariners en continent: que ells se
ran tornats en aquel loch: on la cō
uinença sera empresa entre ells e a
ço deu fer sens tot lagui e sens tot
cōtrast. E si alguns daquells mari
ners sostendran algun dan o algu
na messio per rao del seu loguer a
cobrar: lo senyor dela nau li es ten
gut de tot aquell dan e de tota aql
la messio: que aquell mariner hau
ra sostenguda per culpa cō lo sen-
yor dela nau noli haura volgut pa
gar lo seu loguer. E si entre lo sen-
yor dla nau e los mariners no hau
ra conuinença ne spera empresa al
guna lo senyor dela nau lo es ten-
gut de pagar los lurs loguers: los
quals lo senyor dela nau e los ma-
riners se hauran empres: enconti-
nent quel Senyor dela nau rebut
haura lo nolit: e de aquella mone-
da mateira: quel senyor dela nau
rebra dels mercaders. E si peruen
tura los mercaders seran trafega-
dors: o la roba que ells haurā por-
tada no valra lo nolit: quels mer-
caders deuen donar al senyor dela
nau: e los dits mercaders iaquirā
la roba perlo uolit: valga la roba
lo nolit o no valga mester es: que
los dits mariners haien los lurs
loguers: si la dita nau sen sabia vē-
dre. encara ques degues donar per
aquell preu: quals mariners deuē
hauer per lurs loguers. ne presta-
dors ne alguna altra persona noy
pot res dir ne contrastar per negu
na rao. Que mester es: quels mari
ners haien lurs loguers en aquell
loch on lo senyor dela nau haura
promes de pagar los. si donchs los
dits mercaders no volran fer gra-
cia al senyor dela nau: quel vullen
sperar: tro que ell sia en loch: en tro
be consell de moneda on ells sien
pagats dl lur loguer. E fon fet per
ço aquest capitol: que tot senyor d
nau deu guardar: cō nolieiara ne
com no: aqui ne a q no: ne qui na
roba ne qui na no: pco haia lo no-
lit o nol haia: mester es quels ma-
riners sien pagats d lurs loguers.

De loguer de mari-
ners en cas que la nau se vena so-
ta ma. Cap. cxl.

Encara es tengut lo sen-
yor dla nau que si ell es
penyorat de senyoria o
daltre hom e los merca
ders e lo senyor farā vē
dre la nau a sots ma: e puys la re-
tendra a sos ops: e fer la compiar a
altre: perço que la senyoria nou co
nega o per altra cosa: lo mariner
no deu perdre son loguer: pusque
al senyor romanga la nau e lo no-
lit o lo nolige: quel Sēyor no pot
gitar lo mariner: sinol paga. Empe
ro lo mariner ha ametre lo terç de
son loguer perles aueries ques se-
ran fetes. Encara mes dela altra

moneda que haura leuat loguer:
deu metre aricom los mereaders
per sou e pliura. Saluo empo ql
senyor dela nau vulla eriuernar ql
mercader no li pot res dir: q afer
ho ha. E si lo senyor eriuerna: q sen
poria tomar: ho espera lo nolit en-
tretāt al senyor dela nau ne ve em-
patrament: q es penyorat: que ha
a vendre la nau aricom desus es
dit: lo senyor ha apagar lo mariner
de tot. e lo mariner no ha res a me
tre del loguer en aueries. E perço
fon fet aquest capitol: que lo mari-
ner no pot res fer: sino aricom lo
senyor dela nau vol: que ell p tots
iorns son tēps puys eriuerna e no
li deu hom res creser de son loguer
e ell met sa persona e sos vestimēts
a consumament: e lo senyor esta en
esperāça e ha affermat son viatge:
e esta en sperança de guanyar: tot
lo loguer li deu pagar sens conte-
sa e sens aueries. Saluant empero
quel senyor no hagues dit e conuē
gut per pati e per acort quels de-
gues creser lurs loguers: e qls en
dgues pagar perla spera quels ma
riners fessen. E siy ha neguna con-
uinença quels mariners consentē
per lur plana voluntat: lo Senyor
nols nes tēgut sino aytant com si
ells eren cominals. La nau e lo lo-
guer saluo vn al altre de totes co-
ses multiplicament la nau ab lo lo
guer. Mas si noy ha neguna con-
uinença: tot en ari deu pagar: com
desus es dit. Encara es tengut lo
senyor dela nau al mariner de pa-
gar per ell: aricoz en moltes parts
fan aueries qui paga vn diner: ho
vna malla enles comunes. Car lo
senyor dela nau ho deu tot pagar.

Patro deu fermar
dret perlos mariners. La. cxli.

Encara deu esser tengut
lo senyor dla nau al ma
riner d fermar dret per
ell aytant: cō son loguer
valega: si nol ha pres. e
daytant cō faça compte:
que valega la roba: que haura en-
la nau. E que li deu aiudar de son
poder: saluant que per ell nos me-
ta en baralla ne en perdicio: dl seu
ne dels promēs qui sien enla nau.

Loguer de mariner
com se deu esmerçar. La. cxlij.

Encara es tengut lo senyor del
leny al mariner de esmerçar
sos diners com laura pagat: la hon
conerera lo senyor dela nau: que fa
ça a fer: saluant quel senyor no ha-
ia dānatge. E si lo senyor dela nau
es en vila: sia luny o prop: ql mari
ner vaia per esmerçar son loguer:
lo senyor li es tēgut de donar a mē
iar enla nau dos iorns: e no pus: si
nos vol.

De mariners qui ple
deien ablo patro. La. cxliij.

Encara que tot senyor de Nau
ho de leny sia tengut de donar
a meniar als mariners stant enlo
viatge: si ab ell pledeiaran.

Declaracio dl prece
dent capitol. La. cxliij.

Segons que enlo capitol ia desus es contengut: que mariners: qui pledeiaran ablo senyor dela nau ho leny: que lo senyor de aqlla nau ho de aquell leny los es tengut: quels do a meniar: mentre que ab ell pledeiaran: mas no demostra com ne com no per qual raho. Enaxi perço com enlo capitol desusdit no esclereix: ne poria tomar grã dan als senyors deles naus ho dels lenys: e per la raho desusdita los bons homens q̃ aquests stabliments ho costumes faeren: veren e conegueren q̃ gran dã sen poguera seguir: e perço sobre algũs capitls q̃ no sõ clars ells faeren esmenes: perço q̃ dã ne traball no sen pusca seguir. E sobre lo capitol desusdit diẽ e declarẽ: q̃ los senyors deles naꝰ ho dels lẽys son tenguts de donar a mẽiar als mariners: q̃ ab ells pledeiaran: ço es a saber: per casos sabuts. Lo primer cas es: si lo senyor dela nau ho del leny no dara viãda a sos mariners sufficiẽt: axicom ia es acostumat: e en vn capitol ia desus es dit esclarit e certificat. Lo segõ cas es: si ell no attendra les conuinences: que ab ells empẽdra lo dia: que ab ell se accorden. Lo terç cas es: si ell se girara en algun loch: on isca de son viatge si ab ells no sen aue: ho nols ho hauia fet entenẽr: com ab ell se acordaren. Lo quart cas es. Si ell volra cambiar viatge sens voluntat dells e de lur sabuda. Encara mes per tot cas: qui iust sia. que nols attenia torto: que promes los haura: com ab ell se acordaren. Per aytals coses com desus son dites: lo senyor dla nau ab qui ells seran los es tengut: quels do a meniar: si ab ell ne hauran a pledeiar. Empero lo cambiament del viatge es axi a entẽdre: quel senyor dla nau ho del leny fos en loch on trobas mariners: si aqlls qui ab ells serien: no volien anar: si ell los nevolia forçar. Empero si ell hauia cambiat viatge per algunes condiciõs ho per empatx de senyoria: que ell no gosas anar descarregar en aqll loch: hon deuia descarregar: e empres hauia ab aquells mercaders: qui carregaren: los mariners hi son tenguts de anar. Empero es axi a entendre: que segõs quel senyor dela nau se millorara del nolit per aquell cambiament de viatge: que per aquella forma sia tengut ell de millorar los Mariners de lurs loguers. E per les rahons desusdites feren aquesta esmena e aquest declarament los antichs qui primerament anaren perlo mon. perque. perço com gran dan e grã mal fora e seria: que qualque tẽps ho qualque hora: ho en qualq̃ loch que la nau ho leny prengues terra per qualseuulla raho que lay prengues: que los marines poguessen metre en pleit lo senyor dela nau o del leny: ablo qual ells serien sens iusta raho. perço car ales vegades hi ha mariners: que sols que ells poguessen fer lo lur dlit: e complir la lur voluntat: ells no serien en res: si lo Senyor dela Nau ho del leny abqui ells serien: hi consumauen sa nau ho son leny que abans los plauria: perque molt mal hom va per lo mon: que es dolent e desesperat: com veu algun altre profitar e millorar: perço com el volria que axicom ell es malestruch e dolent que axi tots los altres ho fossen. E aquella manera aytal es manera de auol hom. Encara mes car lo qui es auol hom: no volria ell trobar null temps algu millor de si mateix per negũa manera enlo mõ E per aquesta manera los nostros antichs antecessors volgueren e declararen los casos e les rahons: p̃ que los senyors deles naus e dels leyns fossen tenguts de donar a mẽiar als dits Mariners qui ab ells dits senyors pledeiaran. Perço q̃ daqui auant algun auol home no pogues fer cõsumar a algun altre daço que hauria. E per les rahons desusdites son fet aquest capitol. e si mariner algu metra lo Senyor dela nau ho del leny en algun pleit sens iusta raho ho iust cas: ell es tengut a aquell senyor de aquella nau ho daquell leny: abqui ell sera acordat: e qui ell haura mes en algũ pleit: de retre e de donar tots dãs e dammatges e de tot destrich: que ell ne sostendra: ho ell ne haura sostẽgut. perço car no iustamẽt ell haura fet pledeiar lo dit senyor dela nau ho del Leny: e fet consumar lo seu. E si ell no ha de que li pusca pagar ne retre: ne donar ço del seu: ell deu esser pres e menat e mes en poder dla senyoria: e estar tãt tro: que ell haia sati sfet aquells dans ho dammatges: los quals aquell senyor daquella Nau ho daquell leny ab qui ell sera acordat: haura sostẽguts per culpa dell pus que axicõ no deuia: laura mes en pleit e en dãnatge. Perque tot home se deu guardar de fer algun dã a altre sens raho. Perço que sobre si mateix no li puga tomar aquell dammatge: que ell cuydaua ser a altre sens iusta raho: perço es iusta cosa: que sobre si mateix tom.

Deles viandes que deu donar lo patro als mariners.

La. cxlv.

Encara es tengut lo senyor dla nau ho del leny: q̃ sia cubert: que deu donar a meniar a tots los mariners. iij. iorns dela sedmana car. ço es a saber enlo diumenge: e enlo dimarts e enlo dijous. e enlos altres iorns dela sedmana cuynat e quascũ vespre de quada dia lur cõpanatge. E axi mateix tres vegades p̃ quascũ mati los deu fer donar vi e axi mateix los ne du fer donar q̃scũ vesp. E lo cõpanatge du esser tal: cõ se segueix: ço es formatge o ceba o sardina o altre per. encara lo senyor es tẽgut d donar vi: ẽtro q̃l vi valega. iij. besants e mig. E si troba atzebib: o ẽcara figues: ell ne du fer vi. e si no troba atzebib ne figues: ho q̃li costas tot mes de. xxx. millares os la millera feta: lo sẽyor dla nau o dll lẽy nols es tẽgut d donar vi. Encara mes es tẽgut lo sen

por dela nau o del leny de doblar la
reccio als dits mariners a festan
yal encara deu hauer seruicials q̃
adoben de menar als mariners.

Patro no es tẽgut d̃

dar menar a mariner: q̃ no dorm
en nau. Capitol. cxlvi.

Senyor de nau o de lẽy
noes tengut de donar a
mẽiar als mariners p̃
que no iaguẽ enla nau
o enlo leny.

Mariner no es tẽgut

de anar en loch perillos . C. cxlvij.

Encara senyor de nau no deu
trametre en loch reguardos
sil mariner noy vol anar: lo senyor
nol ne pot forçar.

De prestar mariner

a altra nau Ca. cxlviij.

Encara senyor de nau no pot p̃
star mariner a altra nau ho a
altre leny sens voluntat del mari-
ner: saluant empo quel senyor d̃la
nau hagues ops: vn mestre ho vn
mariner: qui sapia fer cosa que ha-
ia ops ala nau: que aq̃lls no sapiã
fer: qui en aq̃lla nau ho enaq̃ll lẽy
serã: e aquell mariner hi deu anar.
Mas no pas en terra: si dõchs no
era a seruey de aquella nau en que
aquell seria. diu saluo: que aquell
Mariner no bastairas ne q̃ leuas
fair ne algun carrech a son loch: ne
res que ell fer no degues.

De q̃ haura patro

dls mercaders p d̃scarregar. c. cxlix.

Senyor de nau es tẽgut
al mariner que tot sem
blãt pari cõ tara al mer
cader: lin deu descarre-
gar en algũ loch: enari
com haura dels merca-
ders ariu d̃u donar als mariners.

Fet lo viatge Mari-

ner es libertat. Ca. cl.

Si senyor de nau prẽ al-
tre viatge laon la Nau
haura d̃scarregat lo ma
riner noy vol anar: lo sẽ
yor nol pot forçar saluãt
q̃ sia en loch: que trobe
mariners: mas si non trobaua: ha
los a fer iuncta al viatge en ari: cõ
sia conegut perlo senyor ho p lo not
rer e perlo scriua de iuniyr: segõs q̃
el hom volra mes en aquell q̃ en al
tre. mas lo senyor non pot minuar
a nẽgu de son loguer. E si vn hom
valra mes: quel senyor nos cuyda
ra al comẽcamẽt: deu lo millorar:
car molt bõ hom se vol exir de vna
terra: pco car noy es conegut: epco
quẽ isca fa grã mercat de sa psona.

Cõ la nau se vẽ en ter

ra de cristians. Ca. cli.

Si senyor de nau vẽdra
la nau ho altre: qui la
pusca vẽdre: a hõ strãy:
qui noy hagues part:
tot lo loguer deu pagar
als mariners: e son sca
pols. E si los mariners sõ en loch:
q̃ noy vullẽ nauegar: lo sẽyor o aq̃ll
q̃ la nau haura venuda es tẽgut de

ser lurs ops a ells fins que sien tor
nats alla hon los leuaren.

Com la nau se ven en

terra de serrahins. Capitol. clij.

Si nau: o leny se vendra
en terra de serrains: lo
senyor del leny deu do
nar lẽy e viãda als ma
riners fins q̃ sien en ter
ra de crestiãs a hon pu
guen hauer recobre.

De mariner quis te-

ma Capitol. cliij.

Si peruẽtura sera acor-
dar mariner en forma
d̃ cartolari: que digues
enlo acordament quey
hagues emprenimẽt: se
gons quel senyor dela
nau ho hauria fet scriure aentení
ment del mariner: que ell fos dub-
tant en algun loch: e quel dit ma-
riner noy gosas anar: lo senyor de
la nau li d̃u donar la meytat d̃ son
loguer: e li deu donar vianda: fins
que sie enloch de recobro. Empero
si es acordat sens tal emprenimẽt
lo mariner es tengut de anar: alla
hon lo senyor dela nau sera tẽgut
de anar ab los mercaders.

De mariner quãt es

acordat: com es obligar. Capitol. cliij

O mariner es tengut
a Senyor de nau ho de
leny: que pus que sera
acordat ab lo senyor: e
dõara palmada: es me
ster: que lo mariner va
ia ab ell ari be: com sin hauia feta
carta de notari. E lo mariner da-
q̃ll iorn auant q̃ sera acordat ab lo
senyor dela nau: no pot anar en al
guna part sens voluntat del sen-
yor. E deu lo mariner demanar pa
raula al senyor: si res ha afer fora d̃
la vila: hao no sera. E deu hauer si es
enloch fora la vila: recollida: la ro-
ba al terc iorn si la nau es en loch
estrany. Encara es tengut lo mari
ner al senyor: que li haia aiurar de
esser fel e leal: aricom en aq̃ll capi-
tol es scrit: que demanen los mer-
caders al senyor.

A quins seruicis es

obligat lo mariner. Capitol. clv.

Encara es tengut mari-
ner al senyor dela nau:
que ell nos pot partir d̃
ell: ni dela nau alguna
cosa sino per tres p esser
senyor de nau: o leny: o
per esser notrer: o per cõuinença. e
E si mor lo sẽyor o aq̃ll q̃ fra logat
e serã sobre el lẽy los bẽs: daq̃ll quey
seran: deuen pagar los mariners al
terme. Encara es tengut mariner
en totes coses: q̃ per tãgan ala nau
a anar abosch. e a serrar e alẽya: e a
fer exercia: e a forn: e a barqueiar
ab los barquers: e a stibar: e a dese
stibar: e tota hora q̃ lo notrer liu
comãda anar a aygua: e a leuar en
nau totes companyes dels merca
ders: e a dõar lats a la nau: e anar
a tota exercia: e a aportar lenya: e
a iudar a fer maior a nau: e a totes
coses: que sien a millorament de a-

quella es tēgut ō fer: e ço q̄ ptāga
ala nau mētre sera tēgut a la nau.

Rabons per ques

pot abstraure lo mariner apres q̄
sera acordat. Capitol.clvi.

Ariner q̄ sera acordat
en nau: o en leny: pusq̄
sera scrit en capbreu: o
haura dada palmada
al sēyor: o al scriua: nos
pot abstraure de anar
al viatge: si dōchs per aq̄stes coses
nou fahia ço es p muller a pendre
o per anar en romiatge: e que ē ha-
gues fet vot: ans que al viatge se
acordas: o si es mariner de proa: p
esser panes o p esser notrer: o si es
notrer: p esser senyor. E tot aço q̄
sia menys de frau.

De mariner qui fugí

ra. Capitol.clvij.

Ariner qui ha acordat
en nau: o en leny: e fugí
ra: pusque sera acordat
e haura iurat seruir: es
dgut: que la nau ne lo
gue altre en loch daq̄ll
E si costa mes de loguer deu resti-
tuir lo mes: q̄ laltre haura rebut.
ab q̄ sia semblāt ō aq̄ll mariner en
marinatge.

Esmena dl precedēt

Capito.clviij.

Segons q̄ diu enlo capitol de
sus dit: mariner qui fugira a
pies: q̄ sera acordat es tengut si a
conseguit es: si lo senyor dela nau
neha a logar altre per la falla que
aquell li haura feta: e costa mes q̄l
senyor dela Nau no daua a aquell:
q̄ li es tengut de rette e de donar
tot ço q̄ costara mes: q̄ ell no hau-
ra: enaq̄ll senyor de aquella nau: o
de aquell leny: ab qui ell sera acor-
dat. Mes es enari a entendre q̄ a
quell mariner fugira en aq̄ll loch
mateix: haon sera acordat: mas no
diu ne declara: si algun mariner se
ra acordat en alguna nau: o en al-
gun leny: e la nau: o lo lēy sera par
tit ablos Mariners ensemps da
quell loch: haon los acorda: e sera
en algun loch altre estrany: si algū
mariner li fugira: de que li es ten-
gut: e de q̄ no. E ço q̄ enlo capitol
desusdit nou esclareix: los antichs
qui primerament anaren p lo mō
volgueren ho esclarir: e fer aq̄sta es
mena: perço q̄ algun contrast o al-
gū mal no sen pusca creyer. E diē
ari: que tot mariner qui fugira a
algūa nau: o algū leny en loch strāy
si es aconseguit: o trobat en algun
loch: ell es tengut de pagar e resti-
tuhir tot dany e tot destrich: e tot
enteres: q̄ aquell senyor de aquella
nau: o leny haura sostēgut ne hau
ra a sostenir per rabo del fugir: q̄
ell haura fet. E sien cregut per sa
simpla paraula. e si lo dit mariner
no ha: de q̄ pusca ferni esmenar
deu esser pres e mes en poder dela
senyoria: e star tant pres: fins haia
satisfet lo dany e lo destriche e lo in
teres q̄ aq̄ll senyor de aq̄lla nau: o
leny dira: ne haura a sostengut. E
sien creguts per sa simpla paraula
ar com desus es dit E per lesclari-

mēt desusdit son fet aq̄sta esmena

De remolcar altra

nau. Capitol.clix.

Encara mariner es tēgut q̄ va
ia a remolcar nau o lēy p en-
trar en port: si lo notrer liu cōman
da: saluāt q̄ no siē lurs enemichs.

De roba trobada en

mar. E de mariner qui va p mil-
lers. Capitol.clx.

Encara es tēgut mariner: q̄ si
troba a algūa cosa: pusque se-
ra tengut ala nau: q̄ la nau ne ha
tres parts e los mariners vna: siē
molts mariners: o pochs. E si son
en mar: e veē res: q̄ fos mercaderia
ells hi deuē anar: o altra cosa sense
mercaderia: sol q̄l senyor dla nau
los ho comāda. E deuē ne hauer: a
ricō de sus es dit. E ço prē tā grā
pt lo senyor cō meniā: e prenē son
loguer. E si algū senyor de lēy loga
son leny a altre: aquell ho deu pen
dre: q̄ loga lo leny e fa la messio. E
si aq̄ll mor abans del terme: q̄ sera
sobre leny: les coses enaq̄ll se deuē
pagar: encara es tēgut lo mariner
ala nau: q̄ si va p rabo de millars:
q̄ la ha a seguir anant fins al cap
del mō: e si p vētura la nau sera tor
nada alla de hon ha ptida fet viat
ge e que noy sera tornada ab aq̄lla
mercaderia: e q̄ haia descarregar:
en altra pt: lo mariner no li es ten
gut. Mes si la nau descarrega no
ha lo mariner li es tengut de anar
per milles. E ço fo fet aq̄st ca-
pitol: car molt senyor de leny: o de
nau sera en deutat: e no volra tor
nar en sa terra per malmirēt: que
hi sera: o perço car haura paor: que
no li encantē la nau: e axi tostēps
tendria los mariners.

Condicions de pa-

tro a mariners. Capitol.clxi.

Lo mariner es tēgut: q̄ si hi-
ra en viatge: q̄ no dū anar: si
no alla hon lo sēyor li haura fet en
tenent al començamēt del viatge.
E si lo senyor ven la nau: ell dū do
nar al mariner: en q̄ sentom afer
sos ops si leua viatge: com haura
anat: alla hon duia anar: e ell hau-
ra descarregat ho desorrat: E lo
Senyor dla nau haura leuat viat
ge: e sera enloch de recobro ō ma-
riners: lo mariner no li es tēgut: e
lo senyor dela nau: no lon pot for-
çar. E si la nau: no sera en loch de
recobro: que no pusca hauer mari-
ners aq̄lls mariners lo deuen se-
guir: e q̄ siē pagats segōs laltre viat
ge e per rabo de laltre multiplicat
quāt leua: e quāt es laltre. Aquest
capitol fonch fet perço: com la nau
perdria son viatge: perço Nau no
pot perdre son viatge per mari-
ners. Mes si lo senyor dela nau o
dell leny met altre hom sobre si: la
quinēça no es tēguda de mariner
a senyor de nau: pus ell sera despos
seit dela senyoria.

Mariner com es ten

gut de fer lo comendament del
Senyor e del Notrer. Cap.clxij

Marier es tēgut ō fer tot comā
damēt ō sēyor ō nau o dlēy o
dl notrer abq̄ no sia a huey daltra

nau ne daltre leny: mas tot seruey que p tãgua ala nau. es tẽgut ỏ fer

De mariner qui fara

rasa cõtra son sẽyor. Capitol. clxiij.

Acara mariner qui fara rasa contra son senyor de nau o de lẽy: ỏ perdre la meytat del loguer ela robe: que haura enla Hau: e deu asser gitat dela nau. E si leua armes contra son sẽyor tots los mariners lo deuen pẽdre e liguar e metre en preso: e menarlo ala senyoria. E aquells qui pendre nol volran deuẽ perdre la roba el loguer: que hauran o hauer deuran per aquell viatge.

De mariner qui toca

ra iradamẽt sõ sẽyor. Cap. clxiiij.

Acara mariner qui tocara iradament son senyor: es periur e bara: e deu esser pres en persona e perdre tot quant haura.

De mariner com deu

comportar son senyor. Cap. clxv.

Acara mariner es tengut de acolorar son senyor de Hau: si li diu vilania: e si li corre ne sobre: lo mariner deu fugir fins a proa. e ỏ se metre ỏ lats dela cadena. e si lo senyor hi passa ell li deu fugir de la altra part: e si lo senyor lo encalça de laltra part pot sen defẽdre lo mariner leuant ne testimonis: con lo senyor la encalçat: que ell senyor no deu passar la cadena.

Mariner q̃ exira en

terra. Capitol. clxvi.

Acara mariner es tengut deno exir en terra ne anar sens paraula ỏl notxer: o del scriua. saluant lo manament ỏl senyor: qui enla nau haia res a fer.

Mariner qui embla-

ra. Capitol. clxvij.

Acara mariner qui emblara roba o exarcia o hauer: qui sia en la nau deu perdra son loguer e la roba: que haura en la nau. E lo sẽyor lo pot pendre e metre en vn cep e tenir pres: mentre sia en aquell viatge. e puys si vol metre en poder dela senyoria: pot ho fer.

Meriner qui gitara

vianda acordadament. C. clxviij.

Acara mariner qui gitara vianda o vi: coes acordadamẽt deu perdre lo loguer e la roba que haura enla nau: e star a merçe del senyor de la nau.

¶ Pena de mariner:

q̃ ir de nau sens licẽcia. Cap. clxix.

Segons que en vn capitol qui des es dit: mariner no deu exir ỏ nau sẽs paula e sẽs volũtat del senyor ỏla nau o ỏl notxer o del scriua o de aquell: qui romãdra enla nau: qui

haura loch de comandament: e al capitol qui sa desus es dit: no esclareix ne certifica: aquell mariner de que es tengut e de que no qui sens paraula exira de Hau ho de leny: e perço que entre los Senyors deles naus ho dels lenys: e los mariners qui ab ells seran e exiran: no pusca hauer algun cõtrast: los nostros antichs antecessors esclareixen aquest capitol ỏ mariners qui sens paraula sen irã dela nau ho del lẽy e sens voluntat del senyor: o de aquell q̃ tendra loch de comandament: en axi. Mariner qui fara ho cometra: ço que desus es dit: es tẽgut que si aquella nau ho leny de hon per ay tal rabo com desus es dita: exira o sera exit pendra dan per causa: cõ ell ne sera exit ell es tengut de esmenar tot aquell dã: que aquella nau ho aquell leny haura pres per culpa daquell ho daquells qui axi seran exits. E si aquells mariners no han de que puscan esmenar e retre aquell dã: que aq̃lla nau ho aquell leny haura pres per culpa dells: a aquell e qui sera: ells deuẽ esser presos e mesos en preso en poder dela senyoria: e star tant: tro que ells hauen satisfet a aquell de qui aquella nau ho leny sera: tot lo dan que per culpa dells sera fet: ho que sen sien auenguts ab ell. E si los dits mariners exirã en terra en algũs lochs: ou lo senyor dela nau ho del leny sera per recaptar son nolit ho per no lleiar sa nau ho son leny ho per q̃l que rabo lo senyor dela nau sera en terra e si per aquell exir quels mariners faran en tera: e sens paraula ỏl senyor o de aquell: que ell haura iaquit en son loch hi exiran: si lo senyor ỏla nau ne perdra nolit: on sostẽdra algũ dan: aq̃lls mariners li son tẽguts ỏ tot aq̃ll nolit a retre e aq̃ll dã esmenar: q̃ per culpa ỏlls haura sostẽgut ho perdut. E si ells no hauran de que retre: ne de que puscã esmenar: deu ne esser fet: axi com desus es dit. E son fet aquest capitol: car molt mariner cuydava ler tant: que li es semblãt: quel senyor dela nau nel notxer ne hõ qui enla nau sia: no haia ne valega tãt com ell: no li es semblant que res que ell faça: pusca tornar a dã. Per que tot mariner se deu guardar: cõ exira ỏ nau e cõ no pco q̃ la pena q̃ ỏsus es dita no li pusca venir ỏsus

De mariner quis des

pulla. Ca. clxx.

Acara mariner nos ỏu despullar sino en port e riuerador. E si ho fa: per quascũ avegada ỏu esser surt en Mar abla veta del morgonal p tres vegades: e de tres vegades auant ỏu perdre lo loguer e la roba: q̃ ha enla nau.

Mariner nos ỏu par

tir del leny: pus comença a carregar Ca. clxxi.

Acara mariner es tengut que nos partesca ỏl leny: pus comẽça a carregar: en loch perillos menys de voluntat del senyor ho notxer. E siu fa es tẽgut

e

de esmenar tot dan quela Nau ol leny sostendran per culpa dell.

De mariner qui ven ses armes. La.clxxij.

Encara lo Mariner no pot vendre ses armes: entro q̃ haia fet lo viatge. E si ho fa: deu star a merce del Senyor dela nau ho del leny.

Mariuer no deu traure res de nau sens licēcia. ca.clxxiij.

Encara Mariner no pot res traure de Nau: si nou mostra al guardia o al scriua ho al notrer. E si u fa: deu li esser demanat per la dronici.

Mariner no deu dormir en terra La.clxxiiij.

Encara mariner no deu dormir sens paraula dl senyor dela nau en terra. E si ho fa: es periur.

Mariner deu donar exarcia dauant nau e ormeiar. La.clxxv.

Encara mariner es tengut e du donar exarcia dauāt la nau e ormeiar: oy sia lo noxer ho no sia. Mas nō gosa leuar que desormeig: si nō ha comandament.

De barqr. ca.clxxvi.

Encara es tengut mariner: si es barquer: de posar tots los homēs en terra: e ques dscalç: e si nou fa ho nou vo. fer: deu pagar tota messio que ho m ne faça.

Mariner deu anar a moli. La.clxxvij.

Encara es tengut mariner: que si lo senyor ho le scriua dela nau lo volra trametre a moli: q̃ y du anar. E es tēgut de fer tots seruicis: que p tangan ala nau.

Deles armes de mariner. La.clxxviij.

Encara es tengut lo mariner dmetre les armes que haura conuengudes al senyor dela nau. e si no les hi met: lo senyor les pot cōprar sobre son loguer sens volūtat del mariner el escriua deu hi esser.

Mariner no deu derēclir la nau. La.clxxix.

Los mariners no deuen de renclir la Nau part lo temps que han star en aquell viatge e enaxicō la nau ho lēy guanyara del nolit: e mariners creser de lurs loguers.

Mariners deuen desfoxar e sorrar carregar e dscarregar La.clxxx.

Mariners son tēguts de desfoxar e sorrar labon la Nau començara lo viatge: e de estibar la roba e los hauers: e descarregar ab la barca ho a barquers dela nau o del leny. E puys labon la Nau fara portper rabo de descarregar la uer dels mercaders caxes e lurs armes e sorrar la nau e desfoxar e carregar e stibar: de qualsque hauers sia nolieiat: e si descarregara la dita nau: labon los mariners deian e ser scapoles: no sien tenguts de descarregar ne de sorrar mas dla nau a hormeiar a acomandament del senyor e tirar entenes e timons en terra: e fer destre en terra e enmar: e puys no sien tēguts a nau fet aqst seruey damunt dit.

Mariners deuē tirar leny. La.clxxxi.

Encara es tengut mariner que si l senyor del lēy no vol traure en terra ho en fou que no se deu partir: tro quel leny sia en terra ho en fou. E si nol vol tirar ne metre en fou: queli deu aiudar a ormeiar. E si nou fa: deu pagar tota messio: que per culpa dell sera feta.

De mariner trames per lo senyor: si es pres. La.clxxxij.

J algun mariner quel senyor dela nau tramet en algun loch: ell hi du anar: e si es pres: hō ha algun damnatge: lo senyor lin es tengut e si es pres lo deu rembre. Empero saluāt que nol trameta luny mes de mita milla dela nau: e que sia en loch menys dubtant. E si es pres de cossaris p força lo mariner: deu hauer son loguer axi be com si hauia fet son viatge. Encara es tēgut lo mariner de fer tot comandament de tot home. quel senyor dela nau ho del lēy meta en son loch si ell romā del viatge.

De Nau logada a scar e aque son tenguts los mariners La.clxxxiij.

Senyor de nau ho de lēy si loga a scar a algū homaço que haura mostrat al logader: allo li haura a donar per quinēt. E si lo logater es trafegador: e los mariners se acorden ab ell e aquell nols pot pagar: ell es tengut: guart se lo senyor del leny: a qui haura logat. E si lo senyor del Leny nolieta lo leny a scar a algū mercader: e lo senyor ses desexit dela messio: e aqll qui haura nolleiat la fa: enaxi es tēgut lo mariner a aquell: quil Leny haura nolieiat ppriament: com si era senyor que senyor sera: pus ell dara lo loguer al senyor e als mariners: e fara les messions. E si lo mariner hauia alguna cōuinença ab lo senyor del leny de altre viatge d anar e de tornar: lo mariner no lin es tēgut. E perço son fet aquest capitol: car molt bon hom tra p mariner: e sera mercader e honrat hom e vendra algun hom: qui sera vila e haura diners: e lo bō hom no volra nauegar ab ell. E per aquesta rabo lo Senyor del leny ses desexit del mariner: e lo Mariner dell: pus haura nolieiat lo Leny a son scar. Lo leny cō sera nolieiat a scar tots Homens qui hauien a seruir

al senyor: deuen seruir al nolleia/
dor per aquell cap mateix. E si res
se pert per temps: que nou puscan
recobrar: lo nolieiador quil Leny
haura nolieiat: no lin es tegut de
res mas ques aiudara de aço que
enlo leny sera: si pot. E si copta res:
que ops sia al leny: al cap del viat/
ge ho pot recobrar: sia erarcia o via
da: q li sobre. quel senyor del leny
no li es tengut de res a compriar si
no allo que mostrat li haura.

De patro qui promet

d leuar: ço que no pora. ca. clxxxiiij.

Senyor de nau ho de ley
qui prometra a merca/
ders d leuar quantitat
de roba ho qntalades:
e no pora: lo senyor dla
nau es tegut de donar
als mercaders ley: qui valegua tat
ho mes quel seu. E si costa mes de
nolit: deu ho ell pagar. E aço es a
alt dels mercaders: siu pendran o
no. E lo senyor dela nau es mester:
ques auenga ablos mercaders: de
ço que promes los haura. E fon fet
aquest capitol: car molt senyor de
Nau fa de paraula la sua nau ho lo
leny maior lo terç ho lo quart: que
no sera.

De allo mateix.

Ca. clxxxv.

Senyor de nau ho d ley
q nolieiara la sua nau
als mercaders: e pme/
trals de leuar mes ro/
ba q no pora lo Senyor
dela nau es tengut als mercaders:
aricom enlo capitol de sus es dit. e
los mercaders deuē abatre del pu
q emps haurā ablo seyor dla nau e
dla roba: q leuar mltiplicāt a aqlla
q leuar no pora. E fon fet aquest ca
pitol per aquella raho: ques conte
en aqll capitol: que desus es dit.

De roba quis guasta

ra sobre cuberta. Ca. clxxxvi.

Senyor de nau q nolieia
ra la sua nau a Merca
ders a scar ho a quinta/
lades si lo Senyor dela
nau metra o portara ro
ba sobre cuberta menys
de sabuda e de voluntat dels mer
caders: si aquella roba que sobre cu
berta sera mesa e portada sens vo/
luntat e sens sabuda dels Merca
dera: se perdra os guastara: iatsia a
ço. que sia scripta en cartolari: los
dits mercaders no son tenguts en
la roba: que sobre cuberta sera: de
fer esmena a aquella roba: que per
aytal raho sera perduda ho gua/
stada. Mas lo senyor dela nau sia
tengut de retre e de donar tota aqll
la roba que per la raho desusdita se
ra perduda ho guastada ho lo va/
lent de aquella mercaderia de qui
sera. E si lo senyor dela nau no hau
ra de q pagar: deu se vendre la nau
que personer ni prestador ne algū
altre noy poden contrastar ne de/
uen per neguna raho saluant los
mariners p lurs loguers. e si la nau
no bastaua: e lo senyor dela nau ha
uia bens en altre loch: deuen sen
vendre tāts: entro qll mercader sia

entegrat. mas los personers no sie
tenguts sino tansolamēt daço: que
la part valra: que haurā enla nau.
Empero si el mercader d qui la ro
ba sera: haura dit o empres ablo se
yor dela nau que sol que ell li leu a
quella roba: mete la en qualq loch
ell se volra: e aço que sia scrit en cap
breu o ab testimonis: ab que los te
stimonis no sien tenguts ne pren
guen loguer dela nau: mas lo car/
rolari deu esser tota via cregut: e si
lo senyor dela nau leuara la roba
sots aquella condicio o empressio
e aquella roba se pdra os guastara
ella deu esser perduda a aquell: de
qui sera: q lo senyor dela nau nels
mercaders qui dins la nau seran:
non son tenguts de fer alguna es/
mena a aquell mercader: qui la sua
roba haura mesa en la Nau per la
condicio o empressio que desus es
dita: mas aquell mercader es ten/
gut al senyor dela nau de pagar lo
nolit: que ab el haura empres: e to
tes les haueries: que p aquella ro/
ba seran feres. E aquest capitol fon
fet per ço car senyor de nau o d ley
no du leuar res sobre cuberta sino
tansolamente la erarcia e sa compā
ya: que aia ops o seruey e necessa/
ri dela nau.

De roba mesa frau

dulosament que deu esser della en
cas de git. Capitol. clxxxvij.

Mercader o mercaders qui no
lieiaran quantitat de roba a
algun senyor de nau o del leny: e a
quella quantitat de roba sera no/
lieiada ab carta o ab testimonis o
en forma de cartolari: façan cōpte
que aquella quantitat d robo que
nolieiada sera: segōs la forma que
desus es dita: que sien mil qntars
q ari podē fer cōpte de mil qntars
cō d. c. o de mes o d mēys: lo seyor
dela nau li es tengut d leuar aquel
la quantitat de roba: que nolieia/
da haura: e si leuar no la por: es tē
gut e obligat a aquells mercaders
qui nolieiada la hauran tot enari
com en vn capitol. ia desus dit es e
esclarit e certificat. E si Merca/
der o los mercaders hauran nolle
iat al senyor dela nau o del ley mil
quintars: e ell ne metrā mil e cinch
cents o mil e dos cents quintars o
mes o menys e si ablo senyor dela
nau o de leny nou hauran empres
ne enla carta sera contengut: ne en
lo cartolari dela nau o del leny se/
ra scrit: e los testimonis no haurā
oit sino tansolament de mil quin/
tars: si aquella nau o aquell leny gi
tara: o li vendra altre cas de ventu
ra: e si lo senyor dela nau pora pro/
uar o mostrar: que aquells merca/
ders hasē mesa mes roba enla nau
o en lo leny: que aell no hauriē no
lieiada: ne enlo cartolari sera scri/
ta: si la nau gitara o sostendra algū
dan per raho de aquella roba que
enginyosament o fraudulosamēt
sera mesa enla nau o en lo ley: aqll
mercader o mercaders q ari engi
yosamēt o fraudulosamēr hi hau/
rā mesa aqlla roba: cō desus es dit
son tenguts de retre a aqlls merca
ders: de qui aqlla roba sera gitada

ho lo preu daquella e al senyor dla nau ho del leny tot lo dan: que per culpa dells haura sostengut. E si la roba aquella d aquells mercaders qui aytal cosa com desus es dita feta hauran e començada: no bastara a esmena a fer a aquells mercaders: de qui la roba sera: qui sera gitada: e encara al dan a restituhir: q̃ lo senyor dela nau ne haura sostengut: e aquells mercaders haurã altres bẽs en algun loch: aquells bẽs deuen esser venuts per fer esmena a aquells mercaders: de qui aquella roba sera: que sera gitada: e per esmena a fer al senyor dela nau ho del leny de tot lo dan: que per culpa dells hauran sostengut. E si los bens daquells mercaders qui aytal cosa hauran feta: com desus es dita: no bastaran a esmena a fer a aquells mercaders de aquella roba que gitada sera e encara a restituhir lo dan que lo senyor dela nau o del leny ne haura sostengut: si ells son aconseguits: deuen esser presos e mesos en poder dela Senyoria estar hi tant tro: que ells haien satisfet a aquells mercaders e al senyor dela nau ho del leny de tot lo dan: q̃ per culpa dells hauran pres ho sostengut. E sia a alt daquells mercaders e del senyor: qui aquell dan haura sostengut per culpa daquells: qui aytal cosa com desus es dita hauran feta: de fer demãda cõtra ells: tot en aycom aquells: qui inginyosament ab semblança de amistat protan algu a luy de mort. E si per ventura la Nau ho lo leny no gitaua: nen sostendra dan algu lo Senyor dela nau ho del leny. E trobara al descarregar aquella roba: que aquells noliejada no hauran: sia en son alt: q̃ la meta en poder dela Senyoria: on sera. E si la met en poder dela senyoria: deu esser ayi partida: que lo terç de aquella roba deu esser del Senyor dela nau ho del leny. e los personers deuen hi hauer en aquell terç la part lur: segons la part que hauran en la nau ho enlo lẽy. E laltre terç du esser dela senyoria. e laltre terç deu esser donat per amor de deu a catiua traure. E si lo senyor dela nau ho del Leny volra fer gracia a aquells mercaders: de qui aquella roba sera: que no la meta en poder dla senyoria: sia en alt del senyor dela nau ho del leny: de pẽdre quin nolit se volra segons que en vn capitol ia desus es dit. Perq̃ tot mercader se deu guardar: que no meta roba en nau ne en leny si dõchs no la hauia noliejada. Perço que la condicio que desus es dita: no li pusca de sus esser posada.

De adob e de exarcia necessaria: a Nau noliejada a scar. La.lxxxviij.

Nau ho leny que sia noliejada ascar per Mercaders. Deu seguir lo viatge segons que enla carta sera contengut. E si per ventura la nau ol leny staua tant enlo viatge: q̃ li sia mester donar lats: ho que haia mester mes de exarcia: que la sua sia cõsumada tota o partida: lo Senyor dela nau no es tẽgut de donar lats ne de refrescar exarcia: pus complidament haia fet compliment de exarcia ho de adob: e lo dit Senyor dela nau stant enlo viatge no deu res fer: pus no haura fallit daqui q̃ haura promes als mercaders: aycom de exarcia ho de adob: com ia haia fet compliment lo dit senyor. E si algües coses aycom exarcia: o altres coses necessaries hi haura mester: e los mercaders ho volẽ cõprar: ells ho podẽ fer: e puys fet lo viatge los mercaders podẽ cobrar aquelles coses: les quals seran enla nau ho enlo leny per ells comprades. E lo senyor dela nau ho dl lẽy nols pot retenir.

lo senyor ne deu comprar: si ve en loch: on ne pusca cõprar a preu cominal. ço es a saber que es tengut de dar lo dit senyor dela nau fins a dos preus: que enla terra de on ell parti costaua. E si p lo dit preu non podia hauer. ço es a saber per dos tants que enla sua terra valia: non es tengut de comprar. E sin compra: e costa mes dels dits dos preu: los dits mercaders deuẽ pagar del lur lo sobrepus per sou e per liura ho per besant de tota la roba. E si cas es que ans que haien comprada la dita exarcia hauien tallada entena p fer timo ho timoneres: o altre lenyam necessari ala nau per falta de exarcia: los mercaders son tenguts de pagar la dita antena e lo senyor dela nau deu comprar altre antena en esmena de aq̃lla.

Del temps que stara mes la nau noliejada ascar. La.clxxxix.

Si nau ho leny es noliejada ascar a temps sabud: si los mercaders la tenẽ stãt en aquell viatge passat lo temps los dits mercaders deuen donar per aquella raho ala nau ho al leny del temps: que la tendrã mes. E si volien comẽçar altre viatge: los mercaders se deuen posar ab lo senyor dela nau ho del leny.

De nau noliejada a q̃ntarades si li fall exarcia. ca.cxc.

Nau ho leny qui sia noliejara a quintarades: si li fall exarcia aycõ arbres ho ancores ho timõs:

De nau qui no pora fer lo viatge empres per empatx d senyoria. La.cxci.

Si nau ho leny per alguna condicio sera empatrat de senyoria: e no gosaua anar: labon lo viatge sera leuat: e lo Senyor dela Nau trobara ablos Mercaders altre loch per fer port: si lo dit loch era pus luny quel loch on lo empatrament era: on volien anar: de cent e cinquanta milles: los Mariners deuen seguir lo dit viatge menys de iunta a lur loguer. Empero si la Nau creyia del nolit per les dites cẽt e cinquanta milles: quels Mari-

ners fossen crescuts de lur loguer p aquella manera: que la nau se crexera de nolit. E si la nau no crexera del nolit: ne ari los dits mariners de lur loguer. Encara mes si la nau per lo dit empatramẽt haura a romandre en vn loch a descarregar: segons que la nau guanyara de nolit: los mariners guanyaran de lur loguer en aquella forma mateixa.

Si la nau per empatx de senyoria no carregara e ira en altra part. Ca.cxcij.

I mercaders nolieiaran nau ho leny per carregar en algun loch: e quant ells seran aqui iunts ab la nau ho ablo leny: on deuian carregar: aqui haura empatrament de senyoria: q̃ negu no gosa carregar ne res traure dela terra: sils mercaders el senyor dela nau sabran altre loch on no haia empatx de senyoria on ells poguessen carregar: sil senyor dela nau e los mercaders sen auenen: lo Senyor hi pot hanar: que Mariner no li pot contrastar: segons que enlo capitol ỏ susdit es contengut. E si los mercaders no faran iunta de nolit al Senyor dela Nau: lo Senyor ỏla Nau no es tengut de fer iunta als Mariners de lurs loguers. E cõ ells seran iunts en aquell loch on ells hauran fe: que poguessen carregar: ho abans que los Mercaders fossen espatxats ho la nau fos carregada tota ho partida: vẽdra aqui lo dit empatxament: axicom desus es dit: e los Mercaders no porã acabar: que ells puguen traure de aquell loch aquella Mercaderies: que ells comprades haurã ne encara algues altres: q̃ ells volgressen comprar: e lo Senyor dela nau congorara als Mercaders: que ells que espatxen: e lo Senyor dela nau veura e conexera: que ells nol poden espatxar: per raho del empatrament: que aqui sera: e lo Senyor dela nau demanara als Mercaders lo nolit e la messio: q̃ ell fara: ho quel espatxen: los mercaders no son tenguts al Senyor dela Nau de pagar lo nolit tot ne partida. Perço car no es lur culpa: quel empatrament es de Senyoria: car a empatramẽt de deu ne de senyoria no pot algu res dir ne cõtrastar. E si los mariners demanaran lo loguer al senyor dela nau nols es tengut del loguer a donar: pus que ell no guanya lo nolit iatsia aço que los mariners hi haien molt maltret hagut: encara ni ha mes lo Senyor dela nau mes que ells: qui cõsuma si mateix e la nau eha fet messio. mas los mercaders son tenguts de pagar al senyor ỏla nau la meytat de tota la messio q̃ ell haura feta. E sie cregut per son sagrament: e los mercaders li son tẽguts de donar lay menys de tot contrast: e res als no li sien tẽguts donar: sino axi com desus es dit: si donchs ells no li volen fer algũa gracia per raho ỏl traball: quel senyor dela nau haura sostengut. Empero si com los mercaders nolieiaren la nau: lo senyor dela nau e los mercaders sabien ia aquell empatrament ans que la nau se nolieias e perço com ells seran volũtaris de anar a guanyar e cuydaran acabar que ells ni pusquen carregar ab ỏ huey q̃ ells facen ala senyoria: e quãt seran en aquell loch: que entre ells sera empres: on ells deuien carregar: e per neguna raho no poran acabar quey puguen carregar: ne res traure daquell loch: los mercaders son tenguts de res a donar al senyor dela nau dela messio: que fera haura: ne de esmena a fer dels dãs ne dels destrichs: quel senyor dela nau ne haura sostenguts. Perço com lo senyor dela nau sabia aytãbe aquell empatrament mateix cõ los mercaders. e per aquesta raho los mercaders no li son tẽguts de pagar nolit ne messions ne dan q̃l senyor dela nau ne hagues fet o sostengut. Mas empero si los mercaders sabien aquell empatramẽt abans que ells nolieiassen la Nau: el Senyor dela nau nou sabes: si lo senyor dela nau pot puar e metre en veritat: quels mercaders sabien aquell empatrament: ans que ells nolieiassen la nau: los mercaders son tẽguts de donar e de pagar al senyor dela nau tot lo nolit: que entre ells sera empres e tota la messio que el senyor dela nau ne haura feta: e lo senyor dela nau es tẽgut als mariners de pagar tot lo loguer: q̃ ell promes los hauia axibe: com si hauiẽ fet tot lo ỏ huey de tot lo viatge: ab quel senyor dela nau haia tot son nolit. Empero qualq̃ pati q̃l senyor dela nau fara ablos mercaders: a aquell pati deuen esser los mariners. Encara mes si lo senyor ỏla nau sabia aquell empatramẽt ans que ell nolieias la nau a aq̃lls mercaders: e los mercaders nou sabien: si los mercaders loy poden puar e en veritat metre: lo senyor de la nau es tengut als mercaders de retre e de donar tot lo dan e tot lo greuge e tota la messio e tot lo interes quels mercaders ne hauran sostengut p culpa del senyor dela nau qui sabia lempatrament: e nols ho hauia dit ni demostrat. Encara es tengut lo senyor ỏla nau de pagar als mariners tot lo loguer: que ell promes los hauia: si dõchs los dits mariners no sabien ia aq̃ll empatramẽt ans que ablo senyor se acordassen. E si los mariners sabien aquell empetrament lo Senyor de la nau nols es tengut de res a donar ne de pagar lur loguer. e tot co que desus es dit: deu esser menys de frau e de tot engan.

Patro qui nolieiara ascar com es tengut als mariners. Capitol. cxciij.

Senyor de nau o de lẽy qui haura logat lo leny a scar a algun hõ lo senyor dela nau se guart: a qui nolieiara: que si aquell no pot pagar: sos mariners p drien lur loguer. q̃ vn barater e vn

trafeguer se troba pus tost ab vn altre que no fa ab vn bon home. q̃ lo senyor del leny hi poria trobar trafechs: que nolieiara son leny a algũ home e pus metriay trafech que quant lo mariner hauria seruit son temps poch o molt ell faria amagar aquell o fugir: e lo mariner pdria son temps: perlo senyor dela nau qui seria endeutat p lo leny. Sia per aquell qui fugira o morra: lo leny sia tengut de pagar los mariners: aricõ ellsho hauran seruit: e lo leny es en aquella forma dls mariners: si hom no troba bens del sobredit logater: qui sera fugit o mort o amagar. E si tant sera: quel senyor dela nau o dl leny hagues fet per trafech: a aquell hõ quey hagues prestat o no mẽys q̃ no degues: o que moris: lo senyor dela nau: o aquell qui la nau menara: du pagar lo mariner: que lo mariner no pot perdre son loguer per fugidor ne per trafegador: ne per prestador ne per mort de senyor.

Com patro deu anar enlo viatge sino per certes casos.

Capitol. cxciiij.

Senyor de nau o de leny qui ha nolieiada la sua nau o lẽy a mercaders o a altres nos pot abstraure de anar al viatge en persona: si donchs nou empren al començament: com nolieiara la nau als mercaders. E si roman del viatge menys de volũtat dels mercaders ell es tengut de esmenar e de restituhir tot lo dã q̃ls Mercaders sostendran en aquell viatge: lo q̃l ells hauran sostengut per culpa del senyor: qui romas sera. E si lo senyor dela nau roman del viatge ab voluntat dels mercaders: nols es tengut dalgũ dan: que ells sostinguessen. Mas ell los es tengut de metre vn home enla nau en loch dell: qui sia tengut als dits mercaders a totes les cõuinẽces: que ell los era obligat. E aquell senyor qui ell hi metra: sia a cõeguda del notrer. E lo notrer sia tengut als mercaders perlo sagramẽt que fet ha: de dir veritat: ia aquell hom si sera sufficient de tenir loch de senyor. E si sufficient noy sera lo senyor dela nau los es tengut de metre hi altre: qui sia sufficient en loch dell. Empero senyor de nau se pot abstraure de anar enlo viatge per quatre coses. coes per malaltia e per pendre muller: e per anar en romiatge: ab quẽ hagues fet vot abans que nolieias la nau o lo leny o per empatrament de senyoria: e quascuna daquestes coses desusdites que sia menys de frau. E gens per totes aquestes rahons desusdites no sia escusat: que no haia a metre vn home: ari com desus es dit E aq̃st capitol fo fet pco: car molt mercader nolieia la sua roba a aq̃ll senyor d'Nau per amistat que haura ab ell o per gran bondat que hõlin haura dita: e sil mercader sabia quel senyor dela nau degues romãdre del viatge: ell no li haguera nolieiada la sua roba: nemesa ẽla nau si ell li fes tomar mes que noli deu dar de nolit.

De nau q̃ p fortuna o altre accident ha a ferir en terra.

Capitol. cxcv.

Dau o leny qui haia aferir en terra per fortuna o mal temps o per qual seuol altre cas se sia: lo senyor dela nau o leny deu dir e manifestar en aquell pũt e en aquella hora als mercaders e noida del scriua e del notrer e dels mariners: senyors nos poden ascondir que no haiam a ferir en terra: e yo diria enari: que la Nau anas sobre los hauers: e los hauers sobre la nau. Si los mercaders ha atorgan tots o la maior partida: e si la nau ne va en terra es romp: o pren algun dan aquella nau o lẽy a qui a quest cas o aquesta ventura sera esdeuẽguda: deu esser preat e posat preu: quant valia abans que la dita nau o leny ne vengues en terra: entre los mercaders: de q̃ la roba sera: ques sera saluada: e lo senyor dela nau o leny si entre ells se poran auenir: sino deu esser mes aquell contrast: qui entre ells sera per rao del preament dela nau o dl leny: aqui ayral cas com desus es dit sera esdeuẽgut en poder d dos bons homens qui sien e sapien be dela art dela mar. E qual seuol cosa q̃ a aquells ne sera vista per be: e ells ne diram: allon du esser seguit. E si la nau ol leny se rompra: lo hauer qui saluat sera: du donar al senyor dela nau o del leny tot aquell preu: que entre ells sera auẽgut: o a quell que aquells dos bons homẽs en poder de qui sera mes: ne haurã dit: on diran. Empero tota la eyarcia e tot ço ques saluara dela nau o leny: a qui ayral cas sera esdeuẽgut deu esser preada e mesa en preu: e a quell preu deu esser leuat del preu de aquella nau o leny: qui trencat sera. ço es del preu q̃ entre los mercaders de q̃ lauer saluat sera: el senyor dla nau o lẽy sera empres o tot en aricõ aquells dos bons homẽs ho haurã dit. E lo senyor dela nau deu la rebre en aquell preu que dela nau deu hauer. E si ell pẽdre no lay volra: sia mesa al encant: e qui mes hi dara: aquell la haia. Empero tota via deu hauer lo senyor dela nau aquell preu qui posat sera a la nau. E si per vẽtura la nau o lẽy nos rompra: mas que es consentirabo pendra algun dan: lo senyor dla nau ho del leny es tẽgut de metre part en aquell consentiment o en aquell dan que la Nau ho leny haura pres per tot aquell preu: que la nau ho leny sera preat per sou e per liura aricom lauer: qui saluat sera: e en tota la messio que contra aquel consentiment ho aquell dan que la Nau ho leny haura pres.

Empero si lo senyor dela nau dira: q̃ la nau vaia sobre los hauers: q̃s saluaran: e los mercaders loy otorgaran: e lo senyor dela nau no agermanara la nau ab lauer: si la Nau ne va en terra: e prẽ algun dan: tot lo dan que la nau pendra li deu es

menar:aqll senyor dla nau noy es tengut de res a metre perço car la nau nos fa agermanada ab lauer e perço car los mercaders loy hauran otorgat. E si la nau se rompia: aço no cal dir ni recapitular. pco car ia es enlo capitol desus dit esclarit e certificat. Empo si los mercaders dien e manifesten al senyor dela nau quels hauers perduts facen a aquells:qui restauraran:e lo senyor dela nau els mercaders ho atorgan tots o la maior partida:la uer perdut du esser comptat sobre hauer restaurat per sou e per liura: E lo senyor dela nau es hi tengut de metre tot lo preu que haura hagut en esmena dela nau: al hauer perdut:axicom fara lauer restaurat per sou e per liura. E si per ventura enla nau no hauia mercader algu lo senyor deu e pot esser mercader en aquell cas e en aquella sao. E aço que fara: queu faça ab consell dl notrer e del scriua e dls mariners. e sil senyor dela nau fa axi aço:deu esser axi tengut p ferm com si tots los mercaders hi eren o axicom si tota la roba era sua.

De nau carregada

quin va en terra. Capitol.cxcvi.

J algũ Senyor de nau o Leny haura carregada la sua nau ol seu lẽy de roba de mercaders per anar dscarregar en algun loch:lo qual loch serala empres entre ell e los mercaders: de qui aquella roba sera:e anant en aquell viatge vendra li cas de ventura quen ira en terra: e si la nau o lo leny se rompia o pẽdra algũ dan: du li esser feta esmena: segons que entre ell e los mercaders sera empres: abans que la nau o leny vaia en terra. E sil senyor dela nau o leny demana lo nolit:deu li esser donat: si quantitat d roba si haura saluada. e si res no si saluara:negu nolí es tẽgut de nolit a pagar:pusque axi sera que tota la roba sera perduda. e si quãtitat de roba si salua: ell demana lo nolit axi de la roba perduda cõ de la saluada:deu li esser pagat segõs la roba que haura portada:e ell es tẽgut de aiudar a esmẽar aqlla roba q̃ sera perduda per tot aytãt:cõ ell haura rebut de nolit per sou e p liura axicom fara la roba: que sera saluada. E si lo senyor dela nau no demanara nolit:sino dla roba:que sera saluada ne el ne pendra:ell no es tengut de aiudar a esmenar aquella roba:que sera perduda:pus que nolit algu non haura pres ne hagut res. ço es a entendre per lo nolit. E si per ventura entre lo senyor dela nau o lẽy e los mercaders no haura conuinença ne empressio alguna:com la nau o leny ne va en terra:si la nau o leny romp o pren dan los Mercaders nolí son tenguts de esmena a fer:pus alguna cõuinẽça ne empressio no sera feta entre ells:si dõchs los mercaders: no li voltan fer alguna gracia. Mas son li tenguts de pagar lo nolit de la roba:q̃ sera restaurada:per aytãt com ell portada la haura. E si per ventura entro lo senyor dela nau o leny e los mercoders haura conuinença o empressio alguna:los mercaders li son tenguts de esmena a fer:segons que la conuinença o empssio sera feta entre ells e lo senyor dela nau o leny e pot edeu retenir de aquella roba dels mercaders tãta fins que li sia ben bastant a aqlla esmena: a que los mercaders li seran tẽguts de ser:e encara amolt mes. per ço que ells nols haia anar derrere per lo seu mateix:e aço nolí pot algu ne deu cõtrastar. El senyor dela nau ho leny no es tengut de pendre fiança ne penyora de altra roba sino daquella mateira: q̃ ell sen hauia portada:si ell nos vol ne senyora ne algu altre no lon du forçar ne pot si ell nos vol.

Del descarregar pt

ab bonãça:e pt ab fortuna.c.cxcvij

J alguna Nau vendra a descarregar en algun loch:e vendra ab bonãça ho ab fortũa:si la nau ho leny vendra ab bonança e descarregara aquell iorn vna quantitat dela roba a bon mercat:e la nit ho al iorn metras tẽporal e enlo sendema costaran de descarregar mes la meytat ho les dues parts:que no fabia lo iorn:que ell comença a descarregar:aquells mercaders de qui sera aquella roba que sera dscarregada a bon mercat:no son tẽguts de res esmenar a aquells mercaders de q̃ sera la roba:ques dscarregara a carestia: si donchs entre ells no era feta conuinença:com començaren a descarregar:que la vna roba aiudas ala altra:si mes costaua de descarregar: perço com per ventura se esdeue a quascu de pendre mercat ho carestia. Encara mes si com la nau ho leny haura dscarregada vna quantitat dela roba:que haura portada:se metra temporal tan gran: que la roba que sera romasa a descarregar pendra:aquella roba que sera descarregada ia no es tenguda de res esmenar a aquella que sera perduda. si donchs entre los mercaders de qui aquella roba sera no era empres que la vna roba fes aiuda al altra. E si Mercader noy haura algu enla nau:e lo senyor dela nau ho leny agermanara la vna roba ab altra:du esser axi tẽgut per ferm com si tots los mercaders hi eren ho axi com si tota la roba era sua que sua es: pusque la te en comanda. E si la nau ho leny se perdra ho pendra algun dan:el senyor dela nau ho leny e los mercaders agermanaran lauer ab la Nau ho leny:e la nau ho leny ab lauer se pendra: aquella roba ques saluara:d aiudar a esmenar la nau ho leny:segons que les auinences seran entre ells empreses. E si empresio ne conuinences noy haura alguna:qui perdut haura:per perdut se haura anar Si enla nau ho leny no haura mercader algu:el senyor dla nau agermanara la nau ho leny ab lauer ab consell d tot lo co

minal dela nau ho dela maior partida : deu esser tegut axi per ferm: com si tots los mercaders hi erẽ:o en axi com si tota la roba era sua q̃ sua es:pusque la te en comãda:empero si lo senyor dela nau ho leny nou fara ab consell de tot lo comynal dela nau ho dla maior partida no deu hauer valor.perque tot senyor de nau ho leny se deu guardar com fara ses faenes e com no.perço que ço q̃ ell fara : queu faça en guisa que sia tengut per ferm.

De roba banyada p culpa de barques. Ca.cxcviij.

Barquers ho iouens homens de ribera qui carregaran ho descarregaran nau ho leny:ells deuen carregar e descarreguar be e diligentment per ço que la roba nos pusca banyar ne guastar ne perdre per culpa dells.E si roba se bãyara os guastara os perdra sens culpa dls:ells no sien tenguts de alguna esmena a fer a aquells mercaders de qui aquella roba que banyada ho guastada sera ho perduda:pusque per culpa dells nos sera banyada ho guastada ho pduda . Encara mes si ells carregaran roba ho descarregarã:e les manilles daquell fax ho bala ho farcell que ells carregaran ho descarregaran:los romandran en les mans : e ells mostraran ho prouaran ho porã:si aquell fair ho bala ho farcell ho q̃lseuulla roba q̃ sia a q̃ les manilles seran fallides: se banyara os guastara os perdra ells no son tenguts d alguna esmena a fer a aquell de qui aquella roba sera:a qui les manilles seran fallides . Empero si al carregar ho al descarregar se banyara alguna roba os guastara os perdra per:culpa dells son tenguts de tota aquella roba esmenar a aquell:de qui sera:e si ells no han de que la puguen esmenar:lo barquer de qui la barca sera:nes tengut:siha alguns bẽs de que ho puga fer : sino deu esser pres e star tant enla preso : tro que bala satisfet a aquells mercaders de qui aq̃lla roba sera:que per culpa dell ho dells homens q̃ ell hauran mesos enla sua barca : ho que p ell hi seran:si sera banyada ho guastada ho pduda . perço com ell prẽ aytant be bona part del guany : q̃ aquells homens fan abla sua barca com ells mateixs e encara molt millor e es raho : que qui part vol hauer del guany:que part dega hauer dela perdua : per que tot barquer se guart es deu guardar:quis homẽs metra en la sua barca eqns no que si aquells homens faran be lurs affers:ell ne haura la sua part e si los dits homẽs fan mal:tot tornara sobre ell qui sera senyor:perço com negu no sia res a aquells homens sino tansolamẽt a ell:qui es senyor : pco com negu no sab aq̃lls homens qui seran ne qui no perq̃ quascũ barq̃r se guart es deu guardar:quins homens metra enla sua barca e quins no:perço que dan algu no lin pogues venir.

De barq̃r q̃ pẽdra ascarregar ho descarregar. Ca.cxcix.

Si algun barquer ho iouen hom de ribera pendra alguna nau ho lẽy a carregar ho descarregar a scar ho a preu sabut:ells son tengutes d carregar ho descarregar be e diligentment:e com pus tost poran.E si ells aco faran be e diligentment axi com des es dit:los mercaders ho lo senyor dela Nau per los mercaders los son tẽguts de pagar tot ço:que promes los haurã:be e plamament:que en res nols deuen cõtrastar . E si ells cõtrast algu los hi metran:e los barquers e iouẽs homens desusdits ne haurã a fer messio on sostendran dã algu:los dits mercaders ho lo senyor dla nau ho leny per los mercaders son tẽguts de retre e de donar tota aq̃lla messio ho dan ho destrich que per culpa de ells hauran sostenguda. E a ço son tenguts de fer los sobredits mercaders ho lo senyor dla nau ho leny p ells sens tot contrast:si tots ells hauran fet lur seruey : axicom damunt es dit. Empero si los dits mercaders ho lo senyor dla nau ho leny ne pendran algũ dan:on hauran a fer alguna messio per culpa dels sobredits barquers ho iouẽs homens:perço car ells no hauran carregat ho descarregat axicom p mes hauran : tot aquell dan e aq̃ll destrich e aquella messio q̃ aquells mercaders o lo senyor dela nau ho del leny per ells hauran sostengut per culpa dels dits barquers ho iouens homens ells son tenguts de tot oquell dan ho destrich ho messio : que per culpa dells sera pres e son tẽguts:donar e retre a aquells mercaders ho al senyor dla nau ho leny per ells tot dã e dstrich e messio : que p culpa dlls sera fera : sens tot contrast.E si ells no han:d que puguen retre ne esmenar:e son acõseguits ells deuen esser presos e meso en poder dela sẽyoria e star tãt en la pso:tro hagen satisfet a aq̃lls mercaders ho al sẽyor dela nau ho leny per ells de tot aquel dan:que hauran coffert per culpa dells:ho que sen sien auẽguts ab ells ho ab lo senyor dela nau ho leny per ells.

De naus ormeiades primer ho derrer. Capitol.cc.

Nau ho leny qui primerament sera ormeiat en port ho en platia ho en costera ho en sparagol: tota nau e tot leny qui apres de aquella pẽdra e aquella encara se deu ormeiar en guisa e en manera:que no faça algun dan a aquell:qui primeramẽt sera ormeiat. E si dan li fa deu lo li tot esmenar e restituhir sens negũ contrast:saluo empero : q̃ si el leny ho la nau q̃ apres de aq̃lla entrara venia ab fortuna de mal tẽps:que nos pogues ormeiar:e fabia algun dãnatge ala dita nau:q̃ primeramẽt hi sera:no li sia tẽgut d esmenar tot lo dã : q̃ en aquella hora ho p aytal

cas fet li haura: perço car no es sa culpa. E axi aquest dan axtal qui per axtal raho sera fet ou esser mes e posat en coneguda de bons homens: e que sien e sapien dela art dela mar.

De axo mateix. c. cci.

Au ho leny qui primer sera ormeiat ho en port ho en plaia ho encostera ho ē esparagol ho en altre loch: si fara dānatge a aq̄lla nau ho a aq̄ll leny: qui apres della sera vēgut ho entrat no sia tengut de res esmenar del dan: que fet li haura: per aquesta raho: que sia ala nau q̄ primer sera ormeiada falra sa exarcia ho non haia mes quen puga donar si no aquella que dauant tendra: e q̄ haia fets tots sos enuits: ho que sia en loch: que non puga trobar de exarcia a prestar ne a loguar, ne per nenguna raho: es metra tansoptosament lo mal temps: que nos sia poguda ormeiar: si per axtals occasions com demunt son dits: li fara aquell dan: que ōsus es dit: noli es tengut de esmena a fer. Mas empero si la nau ol leny haura exarcia a prestech ho a loguer: ho que fos en loch: quel senyor ōla nau las pogues pendre: ho aquells qui serien enla nau ho enlo leny: qui apres ō aquella Nau ho daquell leny primer sera ormeiat: en aqualseuulla loch que sien: diran a aquells: que ells pensen de ormeiar: perço que nols puguen fer algun dan: que no es bell temps: e hā dubte: que nos meta mal temps: esi aquells qui la nau ho leny: qui primer sera ormeiat: repembra que nos volra ormeiar: si mal temps se met sobre aço: que aquells qui seran enla nau ho en lo leny. qui derrer sera ormeiat e entrat. los haurā dit e demostrat e si la nau qui primer sera ormeiada. fara dan a aquella qui apres ōl la sera venguda e ormeiada: ella li es tenguda de fer esmena de tot lo dan que fet li haura per raho dela condicio que per aquells qui en la nau ho leny qui derrer sera entrada los fa dita e manifestada: mas empero si la nau qui primer vengu da sera haura dada tota sa exarcia e haura fets tots sos enuits: tal sia que ella sia en loch que trob recobre de exarcia ho no: noli es tengu da de dan que li faça car negu nos deu pensar. que si lo senyor ōla nau troba exarcia a manleuar ho a loguer ho a venda. que ell vulla perdre. ço que ha per fer dā a altre ab sa voluntat. ne algu non deu creure ne pensar. E aquest capitol fon fet perço: que desus es dit.

Declaracio del precedent.

Capitol. ccij.

Au ho Leny q̄ primer sera ormeiada en algū loch: e aquella nau ho leny que apres della vēdra ho entrara: se deu ormeiar en guisa ho en manera: que noli faça dan. E si lin fa: es lin tengut de tota esmena a esmenar: segons què enlo capitol ōsus dit es contengut esclarit e certificat. Mas empero axi es a entendre: que aquella nau ho leny qui primer sera ormeiat: no mudas ancores ne prois: que tengues de dins ne de fora: pusque la nau ho leny q̄ apres de ella sera entrar: se sia ormeiat. E si ell les mudara ho les cambiara apres que aquella nau darrera sera ormeiada: e aquella nau pēdra algun dan que primer sera ormeiada: aquella nau que apres della sera entrada: no li es tenguda ō tot aq̄ll dan esmenar: mas de partida. Perço car ella haura mudades ancores e prois de dins e de fora e aquell dan que aquella Nau q̄ derrer sera ormeiada: haura fet a aquella que primer sera ormeiada: e deu esser mes en poder de sauis homens e certs: qui sien e sapien be e diligentment dela art dela mar: e ells segons lur consciencia e segōs consell que trobaran dels promēs dela mar: ells son tēguts: quels ho deuen partir be e diligentment. per ço que mal ne traball no pusca esser ne creyxer entre los senyors ōles naus ho ōls lēys ne encara entrels altres: que haguessen algū cōtrast entre ells. Mas si la nau qui primer sera ormeiada: no mudara ne cambiara dins ne de fora ancores ne prois: aquella nau que derrer sera entrada: li es tenguda de tot lo dan: que li fara de esmena a fer tot axicom enlo capitol desusdit es esclarit e certificat. Empero si aquella nau que primer sera ormeiada: e apres que aquella sera ormeiada mudara ho cambiara ancores ho prois: si per culpa daquelles ancores ho prois qui mudats ho cambiats seran: aquella nau q̄ primer sera ormeiada e entrada: sostendra algun dan: aquella nau q̄ apres de ella sera entrada e ormeiada li es tenguda de tot aquell dā que fet li haura: a esmenar. Perço com haura mudades e cambiades les ancores al pis. Mas si ella no cābiara ancores ne prois e aquella nau o leny qui primerament sera ormeiada les mudara e les cambiara pus intra ho pus fora: e aq̄lla nau que derrera entrada e ormeiada sera nos muda no li es tenguda de esmena a fer sino tāsolamēt enaricom enlo capitol desusdit es stablit e certificat. Mas empero si aquella nau que primer sera entrada e ormeiada: pēdra algū dā sens culpa de aquella: q̄ apres sera entrada e ormeiada: no li es tenguda de alguna esmena a fer p dan q̄ ell prēgues: pusque sens culpa daquella nau q̄ apres della sera entrada e ormeiada lagues pres. E fō fet perço aq̄st capitol: q̄ quascū se guart ia q̄ fara: e cō se ormeiara: q̄ segons q̄ ell fara: es ormeiara: aq̄ll guardo que desus es dit: lin pertanyara. Perq̄ q̄scu se guart: q̄ faça: co q̄ afer haura: be e sauiament. Perço q̄ entre ells ne altres no puga hauer algun contrast per lur culpa.

De ormejar. ca. cciij.

SI vna nau ho dues ho quantitat de Haus ho ò lenys entrarã en port ho en sparagol o en plaia: ho en altre loch e entrarã ensemps es ormeiaran: quascun dells se deu tan lũy ormeiar del altre que per res no poguessen fer algun dã la vn al altre. Empero si per ventura ells estan en algũ dels lochs sobredits se metra mal temps: quascũ dells se deu ormeiar be e gint: e fer tot son poder: perço que algu de ells no puga pendre algũ dan. E encara mes perço que la vn no pusca fer dã al altre. E si peruentura stant aquell mal temps a alguna deles naus o lenys faira exarcia: e iran sobre los altres e ferlos ha dã: si aquella nau ho leny aqui la exarcia sera fallida hauia fet tot son poder de ormeiar se: e la exarcia que ell hauia: era bona e sufficient a aquella nau o leny e encara a molt maior que aquell no es: aquell dã que fet sera: no deu esser esmenat a aquell: qui pres laura. Pusque per culpa de aquell de qui la nau ho leny sera aqui la exarcia sera fallida no sera fet. Encara mes per altra rabo: perço car ell haura fet tots sos enuits e tot son poder de ormeiarse. Encara mes que aquella exarcia que fallida li sera: era bona e sufficient a aq̃lla nau ho leny e a maior que aquell no era E axi per les rabons desusdites no es tengut de esmena a fer daquell dan: que fet haura a algu. Empero si aquell senyor daquella nau ho leny aqui la exarcia sera fallida: hauia mes flix: que no sera ormeiat aricom fer deguera e poguera: e la exarcia que ell haura: no sera sufficient a aquella sua nau ho leny ne encara a menor que aquella nau es si per aquestes rabons desusdites a quella sua nau ho leny fara dan algu: ell nes tengut de tot aquell dan a restituhir e esmenar a aquell: qui suffert ho sostengut laura per culpa de flix ho ò mala exarcia: que ab ell se aportaua. Perque tot senyor de nau ho lẽy se guart: es deu guardar: que no meta flix a ormeiar se e que no port absi exarcia: que no sia sufficient. Perço que la pena ne cõdicio no li pusca esser ò sus posada: que desus es dita.

De stiba de botes.

La. cc. iiij.

SEnyor de nau ho Leny qui logara stiba de botes a viatge cert o a tẽps sabut: e lo logador diu al senyor dela nau q̃ no leu ne faça leuar ni prẽga ni faça pẽdre aq̃lla stiba si dõchs no li paga lo loguer esi la prẽ: q̃ vaia a rische a vẽtura dei senyor dela nau: esi sobre aquesta condicio la sen porta: quel logador li haura dita: ele stiba se pt lo senyor ò la nau li es tengut de esmenar la stiba ol preu de aquella: e encara mes lo loguer q̃ haura empres ablo logador. encara mes si lo senyor ò la nau te mes la stiba: q̃ no haura ẽpres ablo logador: o la portara en altre viatge: lo qual no sera emps entrel logador e lo sẽyor ò la nau esi lestiba se pt en aq̃ll tẽps o ẽ aq̃ll viatge: lo q̃l entre ells empres no fa: lo senyor ò la nau sia tẽgut ò esmenar lestiba deles botes al sobre dit logador o lo preu ò aq̃lles e tot lo loguer daq̃lla m̃tiplicat de viatge cert o de tẽps empres: al viatge o al tẽps: que entre ell no sera stat empres. Encara mes si lo sẽyor ò la nau la iugaua: o la barataua: ho la venia: os pdia per culpa: p aquella rabo maior: que desus es dita. Empero si lo logador no posara aq̃stes cõdicions desusdites al senyor ò la nau: cõ ell logara: ho pẽdra lestiba: e lestiba se pdra: sera pduda al dit logador: pag lo loguer ho no lo senyor dela nau: abq̃ nos perdra p culpa: axicõ damunt es dit: ne la condicio q̃ desus es dita: li hagues posada lo logador. saluo empero lo loguer perdas la stiba o nos perda: tota via sia saluo lo loguer al logador. E si lestiba se pt p les ꝓdiciõs desusdites: lo senyor dela nau sia tẽgut de esmenar la dita stiba. E si lo senyor dela nau e lo logador no sen poden auenir sia mes en poder de dos bõs homẽs boters qui haguessen vista aq̃lla stiba: e q̃ fossen be ò sofici dela boteria: e q̃l seuulla cosa q̃ aquells diguessen per lur sagrament: que allo sia tengut de esmenar lo senyor dela nau al dit logador. Saluo empero q̃l loguer dela stiba deu tota via esser pagar.

De carrech de vi.

Capitol. ccv.

SI algun senyor de Hau ho lẽy hauranoliciada la sua nau ho lo seu lẽy a alguns mercaders: si aquella Hau ho aquell Leny deura ho haura a carregar de vi e si lo senyor ò la nau ho del leny sera tengut de donar lestiba als mercaders per tot lo carrech dela nau ho del lẽy: deu fer en axi: que deu fer bella lestiba: e deu la fer omplir a sos mariners o aq̃s volra: ans que la meta en sa nau o en son leny. E axi plena daygua du la mostrar als mercaders ho a home pells: e dir encara enaxi ho fer dir a aquells mercaders quiy son ho seran E ta sils sembla aquella stiba esser bona e sils sembla stãya e si volen: que ell la meta enla nau. E si los mercaders ho hõ per ells diran: que la tendran per stanya. e que la meta ho la faça metre enla nau ho enlo leny: si los mercaders la ompliran ho la faran omplir de vi: puiquc stibada sera enla nau: si aquella stibada sera enla nau si aquella stiba se extra ho vessara alguna quantitat del vi: que ells mesa hi hauran ho fera metre: lo senyor dela nau ho leny nols nes tengut de alguna esmena a fer perço: car no es sa culpa e encara mes per co car ell lals mostra plẽa daygua. Encara mes pco cõ a volũtat dells ho de hom per ells la ha mesa enla nau. E ells ho hom per ells la tengueren e digueren: que era stanya. mas los mercaders li son tengut

de pagar tot lo nolit:que promes li hauran. E axi be del vi:qui vesat sera:com daquell q̃ sera saluat. Pus que per culpa dll nos sera vesat ne pdut. Empero si lo senyor dla nau dura donar la stiba als mercaders com desus es dit: e ell ne hom per ell:nola mostrara als mercaders ne a hom per ells:e sila tẽdran per stá ya ho no:esens vista dlls ho de hõ pells ell la metra en la nau ho lẽy la fara metre si los mercaders sostẽ dran dan algu per culpa de aquel la stiba:que ell mostrara no haura lo senyor dela nau ho leny los es tẽ gut de esmena a fer: e los merca ders nolí son tẽguts de nolit a pa gar daquell vi:qui vessat sera. Per co car ell nols mostra la stiba si era stanya ho no. Empero si lo senyor dela nau ho leny nõ dara ne sera d stiba tẽgut a donar a aq̃lls Mer caders qui nolleiat laurã:e los mer caders hauran ho deuran hauer le stiba:sia stanya: ho no sia stanya:q̃ ves lo vi tot ho partida los merca ders son tenguts lo nolit a pagar de aytant com la sua nau ho lo seu leny haura mes: tot axicom ab ell ho hauran empres sens tot cõtrast E per lo que desus es dit:son fet a quest capitol.

De exarcia logada.

Capitol.ccvi.

Senyor de Nau ho leny qui logara exarcia per anar en viatge:e aquel la exarcia q̃ logada hau ra:se pert sens culpa dll no es tẽgut de res esmenar a aq̃ll: qui logada la li haura: sino tanso lamẽt lo loguer: q̃ entre ells emps sera. Empero si la exarcia se perdra p culpa del senyor dela nau:sia ten gut ell de fer esmena a aquell: q̃ lo gada la li haura:tot aytãt cõ la ex arcia valega ho valia en aq̃ll tẽps que ell la pres:ho la loga:ho de do nar aytãta e exarcia:cõ aquella era al tẽps:q̃ ell la pres. Encara mes si aq̃lla exarcia se trencara ho guasta ra per culpa del senyor de la nau: ell sla tengut de esmena a fer:axicõ dsus es dit. mas sis trẽcara os gua stara sens culpa dell:no sia tẽgut d res esmẽar: sino axicõ dsus es dit. Saluo empero si aquell qui la ex arcia logara:hi posaua preu ho cõ dicio alguna: e lo senyor dela nau rebia aquella exarcia sots les con dicions q̃ aquell li posara:lo senyor dela nau sia tẽgut d donar tot aq̃ll preu q̃l logador dit li haura:ho de retra aytanta exarcia cõ aquella e q̃ valgues tãt cõ aquella. Empero sia en volũtat del logador: si pẽdra di ners ho exarcia. Empo si lo senyor dla nau portara aq̃lla exarcia en al tre viatge:e no tansolamẽt en aq̃ll q̃ haura empres ab aquell:q̃ la ex arcia haura logada: e la exarcia se perdra en aquell viatge:qui entre ells no sera empres: en qualseuul la guisa que la exarcia se perdra os guastara: lo senyor dela nau sia tẽ gut de donar e de retre aytanta ex arcia com aquella: ho lo preu:que aquella valia al temps: que ell la pres ho posat hi sera E lo loguer sia

pagat del viatge empres multipli cat a aquell:qui no sera empres. E en qualseuulla guisa sia dela exar cia:tota via sia pagat lo loguer.

De exarcia manleua

(da La.ccvij.

Senyor de Nau ho leny qui manleuara exarcia: es perdra: os guastara lo senyor dela nau q̃ mã leuada la haura: es ten gut de retre e de donar aytanta de exarcia com aq̃lla: que mãleuada haura ho lo preu:q̃ aquella valia al tẽps q̃ ell manleua. E sia en volun tat de aq̃ll qui prestada la li haura: de pendre exarcia ho diners. Em pero en q̃lseuulla guisa que la exar cia se perdra os guastara q̃ manle uada sera: deu esser restituhida a a q̃ll:qui prestada la haura. E lo sen yor dela nau qui mãleuada la hau ra no hi pot metre negun cõtrast. E son fet perço aquest capitol: car molt senyor de nau ho de leny mã leuara exarcia:quis perdra os gua stara: e com aquell qui prestada la haura:la li demanara ell li metra contrast. E per aquestes rahõs de susdites Senyor de nau no pot ne du cõrrastar ab aquell:qui la exar cia li haura prestada.

Com exarcia troba

da en ribara per necessitat pot esser (presa. La.ccvij.

Tot senyor de nau o de lẽy pot pẽdre exarcia: q̃ trob en ribera: ab q̃ la haia mester a sa nau o a son lẽy ho ormejar:q̃ haia por de mal tẽps ho que sia en loch perillos. Abque aquella exarcia q̃ en la ribera sa:no faes fretura a aq̃ll de qui sera: q̃ la hagues ops aytambe a son leny a ormejar. E si lo senyor dela exarcia hi es:deu la li demanar. E si lo sen yor dela exarcia noy era:por las pẽ dre: abque encontinent q̃ presa la haura:que ho saça a saber a aquell hom sil troba:o a home per ell. E si ell ne vol pendre seruey quel li du fer. Perço car haura presa la sua e xarcia menys de voluntat sua. que p als no. Empo lo senyor dela nau q̃ la exarcia haura presa:la deu tor nar ẽ aquell loch:on leuada la hau ra:encontinent quel mal temps se ra passat. E si aquell de q̃ la exarcia sera: ne sostendra dan o messio: lo Senyor dela nau qui presa la hau ra:ho deu tot pagar. Encara mes si la exarcia se perdra os guastara en qualque guisa:lo senyor dela nau q̃ presa la haura:du retre e donar ay tant de exarcia com aquella:que ell presa haura ho lo preu: q̃ aq̃lla va lia al temps: q̃ ell la pres a aquell d qui la exarcia sera. E aco du fer me nys de tot contrast. E si aquell de q̃ la exarcia sera:no volra cobrar la exarcia per aquella: que perduda sera: e vol pendre diners: si ab dos sen volen auenir: si no sia mes en poder de dos bons Homens de Mar: qui haguessen vista aquel la exarcia. E co que fos dit per a quells dos bons homens allo sia se guit. Axi que la vna part ne laltra noy puga res contrastar. E son fet

perço aquest capitol:quel Senyor dela nau ho del leny se pot pendre exarcia menys daquell de qui sera a sa nau ho son leny a ormetar:que silo senyor dela nau hauia a cercar lo senyor dela exarcia:serias mes puentura tan maltemps que la nau ho leny a tot ço que dins seria iria a condicio de perdres:ans que ell hagues trobat lo senyor.E per aq̃stes rahons desusdites senyor de nau ho leny se pot plauir de exarcia:que en ribera sera: menys daquell:de qui sera. Abque lo senyor dela nau la haia ops perles condicions que damunt son dites.

De exarcia presa o manleuada. Capitol.ccix.

Senyor de Nau ho leny qui manleuara ho pendra exarcia de ribera p la sua nau ho lēy ormetar:si ell la sen porta en viatge ho en viatges: menys de sabuda e menys de voluntat de aquell:de qui sera.Si aquell de qui la exarcia sera:ne sostēdra algū damnatge:que haia a logar exarcia a ops: dela sua nau ho lo leny:perço com sen hauran portada la sua aquell q̃ portada la sen haura:deu pagar tot lo dan e tota la messioio tot greuge: q̃ aquell ne sostendra.Encara aq̃ll qui la exarcia sen haura portada: deu pagar lo loguer daquella exarcia:que ari sen haura portada de aquell:d̃ qui sera.E sia a son pler daquell:de qui sera la exarcia de pendre tot ayta loguer:com se volra. E aquell deu loy donar menys d̃ tot cōtrast. Encara mes sia a son pler daquell: de qui es la exarcia ho de cobrarla ho lo p̃u:que aquella valia. E ell quē sia cregut per son sagrament.que aquell qui ari sen haura portada aquella exarcia: noy pusca res contrastar ne home p ell. Encara mes sia a voluntat daquell de qui la exarcia sera:quel ne pot metre en poder de senyoria e demanar per ladronici. E si aquella exarcia se perdra os guastara:aquell qui leuada la haura: sia tengut de fer esmena a aquell:de qui sera tot en aquella guisa.que ell la livolta prear que lin dega ayt ant donar. Ab que aquell de qui es la exarcia: ho diga per son sagrament. E fon fet perço aquest capitol: car molt senyor de nau sen portaria exarcia daltri: si aquestes cōdicions que desus son dites:no eren posades per iusticia ales parts.

De comanda a viatge cert. Capitol.ccx.

Mercader nemariner ne algun altre que pendra comanda a viatge cert ho a loch sabut:si en aquell viatge cert ho en aquell loch sabut se perdra tota la comanda:abque no fos culpa del comendatari:no es tengut de retre res ne de esmenar li a aq̃ll:q̃ comanada la haura. Mas empero silo dit comendatari la aportara en altre viatge ho en altre loch menys de aquell.que empres haura ab aquell.qui la comanda li haura feta.sis pert la comanda. lo comendatari es tengut de tot a retre a aquell qui la comanda li haura feta.pusque ell la haura aportada en altre loch ho en altre viatge lo qual no haura empres ab ell.Encara mes si lo dit comendarari aportara la dita comanda en viatge ho en loch.hon no haura emp̃s ab lo dit comanador. e si guanya: tot lo guany que ab la dita comanda fara.deu donar a aquell. qui la dita comanda li haura feta: e no sen deu res tenir:si no tansolamēt ço que empres haura ab lo dit comanador damunt dit: e si als sen rete:es ne tengut:ari com si loy emblaua dela caira. E si la comanda ho lo guany fet ab aquella se perdra en aquells lochs:en los quals lo comandatari es tengut de retre de donar a aquell:qui la comanda li haura feta:ari be es tengut d̃ tot lo guany com de la comanda:que presa haura.

De empediment a comanda. Capitol.ccxi.

Comēdataris qui aportaran comandes en viatge ho en loch sabut:e seran partits dalla:hon la comanda hauran reduda:e seran en aquell loch:que hauran empres:ab aq̃lls: qui les comandes hauran fetes: e stant en aquell loch venia ocasio d̃ penyores: ho empediment de les senyories:oy vendriē lenys armats de enemichs: e si per qualseuol de aquestes condicions que desus dites son:se perdra la comāda.lo comendatari no es de res tēgut a fer esmena a aquell:qui les comandes li haura fetes. Mas empo si stant al viatge: ans q̃ en aquell loch fossen:hon anar deuien:hauien sabuda de aquelles coses:que desus son dites:e ells ne eren certs: que ver fos:e ells hi entrauen:e la comanda se perdia:los comēdataries son tenguts de retre e de esmenar tota la comanda: que aquells los hauien feta. E si perueatura stant en lo dit viatge:ans que ells fossen en lo sobredit loch:hauien certenitat de les occasions desus dites: e los Comendataris se podiē auenir ab lo senyor dela nau ho del leny:en q̃ ells serien: per anar en: altre loch hon no haguessen pahor de les condicions desus dites:car comendataris son dits. Mercaders entre los senyors de les naus ho leny e lo senyor dela Nau se auendra ab los dits mercaders:iat sia aço que aquell loch que empendran lo senyor dela nau e los comendataris no sia empres ab aquells:qui la comanda hauran feta: perço per les tres rahons damunt dites tot comendatari pot aportar la comanda en altre loch: pus q̃ sia p saluar les comādes q̃ ab si aportara: e no p algūa altra raho. E aço deu esser fet menys d̃ tot frau.E encōtinēt q̃ ells hauran fet port en aquell loch: que estant en lo viatge haurā em-

pres ab lo senyor dela nau los dits comendataris deuen vendre e esmercar totes les comãdes:que ells tendran: e tornar a aquells e retre la comanda:que fetals hauran. E si en aquell loch ahon per aytal rahó com damunt es dita:sera:se perdra la dita comanda: tat sia aço q̃ aquell loch no fos empres ab aq̃lls qui la comanda los hauran feta: no son tẽguts de res a retre ne a esmenar los dits comẽdataris. mas si ells la aportauen en altres lochs ho en altres viatges: pus que ells haurien fet port aricõ desus es dit: abans que haguessen comptat ab aquells: qui la comanda los hauríen feta:e la comãda se perdra los dits comendataris serien tenguts de retre tota la comanda. E si ells guanyauen:aricom enlo primer capitol es contengut:hauríen a retre aribe lo guany com la comanda.

Declaracio dl precedent. Capitol.ccrij.

Segons que enlo capitol desusdit diu e dmostra e dclara:que tot comendatari qui portara comandes a viatge ho a loch cert e sabut: si en aquell loch on ells deuien portar aquelles comandes seran a quelles condicions:que enlo capitol desusdit son ia esclarides:e que ell noy gos entrar:e si ell se pot auenir ab lo senyor dela nau o dl leny:ab qui ell sera:per anar en altre loch:on aquelles condicions que enlo capitol desusdit son ia dites e esclarides: no seran que ell hi por anar: iatsia aço que aquell loch on ell se auendra ab lo senyor dela nau ho leny:e ira no haura empres ab q̃ll: qui les comandes li hauran fetes: mas enlo capitol dsusdit no diu ne esclareir:si lo senyor dla nau ho dl leny porta mercaderia sua e haura rebudes comandes de altre o de altres:e si pora fer aricom los comendataris volran: ho si sera de pior condicio que altre comãdatari. E ari los nostres antichs antecessors veren e coneguerẽ:que los senyors deles naus ho lenys qui portẽ mercaderies lurs e p̃nen comanda dal tre ho daltres:ho que porten mercaderia lur ho no:sol que aporten comandes daltres no deuen esser de pior condicio: que vn altre comandatari:per qual rahó perço cõ comendataris vã plo mon molts: qui en tot ço que porten:no han alguna cosa:encara mes si aquells comandes no eren que hõ los fa:iriẽ a onta encara mes si aquells comãdes se perden: ells noy son en res perço car a ells no costara res del lur:ney perdran res. Mas lo senyor dela nau ho leny sia q̃ port mercaderia sua ho no:totavia val mes ço que ell ha enla nau ho leny:que no fa gran res deles comãdes:que ell porta e haura preses en si. E ena ri lo senyor dela nau ho lẽy no pot ne deu esser de pior condicio q̃ vn altre comendatari. Empero es ari a entendre que si en la sua nau ho en lo seu leny haura alguns altres

comendataris:si les cõdicions que son dites:seran en aquell loch: on ells deuẽ descarregar e anar lo senyor dela nau se deu a consellar e hauer acort e consell ab ells. E a quella cosa que ells abells tendran per be:ells ho podẽ fer:q̃ algu noy pot res dir. Empero si enla sua Nau ho Leny haura roba de mercaders:e sobre aquella roba noy ira algu:me lo senyor dela Nau ho Leny la tendra encomanda: sino tansolomẽt que ell la deia deliurar a algu en aquell loch:on deuia descarregar: si les condicions desusdites hi seran que ell noy gos entrar:lo Senyor dela Nau ho Leny no les deu portar pus en altre loch: pus a ell no seran comanades:que les pura vẽdre. Ans les deu tornar a aquells mercaders:qui les li liuraren. E si lo senyor dla Nau ho del Leny les porta en altre loch: e aquella roba se perdra:lo senyor dela nau es tengut de tota a retre e esmenar Encara mes si ell la portara en altre loch si ell la vendra:e en aquella roba se guanyara: lo senyor dela Nau ho Leny es tengut de donar e retre a aquells mercaders:de qui aquella roba sera:lo cabal e tot lo guany en aquella fet. E los dits mercaders no son tenguts de donar ne retre a aquells senyors de Naus ho lenys ho daquell leny dan ne messio:que ell ne haia sostengut si nos volran Empero si lo Senyor dela nau ho leny haura mercaderia sua:e tendra tota la roba: que enla sua nau ho leny sera: en comanda: que ell la pusca vendre encara que ell noy haia roba sua:mas que tenga tota la roba ho mercaderia: q̃ enla sua nau ho leny seraen: comanda:que ell la pusca vendre quen sia mercader sil lo dit senyor de nau ho lẽy no gosara entrat en aquell loch on les comandes deuria vendre: que ell sen haura star per les condicions: que enlo capitol desusdit son ia esclarides:e certificades:ell pot mudar lo viatge per anar en altre loch on no haia reguart deles condicions:que desus son dites. en aquesta guisa empero: que ell aço faça ab cõsell d tot lo cominal dela nau ho leny ho dela maior partida: e si tot lo cominal dela nau se acordara de anar en aquell loch:on ell los dira:ells fara cert e dara entenent ho la maior partida:ell hi pot anar e ari pot cambiar lo viatge. Empero si tot lo cominal dela nau ho la maior part se acordaran mes dl tornar en aquell loch:d on partits seran:que de mudar lo viatge per anar en altre loch: lo senyor dela nau o leny sen deu tornar. ho sino sen volra tornar:e ell per sa autoritat mudara lo viatge:si les comandes que ell portara ab si:se perdrã de tot ho de partida:ell es tengut de retre aquells qui les comandes li hauran fetes tot ço que les comãdes costaren e lo guany que ells diran per lur sagrament:que poguerẽ hauer fet:si ell sen fos tornat aricõ lo cominal dla nau ho la maior ptida li cõsellaua. Empo si lo sẽyor dela nau ira ab accort e ab cõsell de

tot lo cominal dela nau ho dela ma
ior partida: si les comandes se per
dran de tot ho de partida: lo sen
yor dela nau no es tengut de esme
nar a aquells: qui les comandes li
hauran feres: pus ab consell de tot
lo cominal dela Nau hi sera anat.
Que rabo es quel senyor dela nau
puga cambiar viatge: pus ell sera
mercader de tota la roba que por
tara. Pus q̃ ell la pot gitar en mar
si mercader noy ha ab ꝓsell de tots
los mariners per casos sabuts. E p
les rabons desusdites feren aque
stes esmenes los nostres antecesso
res: per los contrasts que poden es
deuenir. E tot ço que desus es dit
deu esser fet menys de tot frau. E
si frau algu puar si pora: la part con
tra qui prouat sera: deu satisfer tot
lo dan ala part: que sostegut laura:
sens tota malicia e sens tot diffugi.

De comanda presa

com a cosa propria. La. ccxiij.

Comendataris qui por
taran comandes a viat
ge ho a loch sabut: e ells
empendran ab aquells
qui la comanda los fa
ran: que ells puguen fer
dela comanda aricom dela sua co
sa propria e aquells qui la coman
da los faran: los ho atorgan: en q̃l
seuulla loch anant en aquell viat
ge ells leraran la comãda: perço cõ
no la hauran poguda vẽdre: e los
comendataris iuraran: que si lur
propri fos: que noy feren altre: aq̃lls
qui enaytal forma feren comanda
no poden de res altre destrenyer als
comandataris: sino aricõ los dits
comandataris ho cobrarã: que ho
deuen retre e donar a aquells: qui
la comanda haura feta. Salno lo
lur maltret: aricom haurã empres
ab aquells: qui les comandes hau
ran feres. Mas empero los comẽ
dataris deuen cobrar aquella roba
que leyada hauran: e retre e donar
a aquells qui comanat los haura.
E aço sia fet sens frau. e deuen co
brar: ço que dela comanda sera ha
gut: com pus hiuas puguen.

Item de comanda.

La. ccxiiij.

Mercader ho altre q̃ fara
comanda a algu en aq̃
sta guisa: que aquell q̃
la comanda pendra: la
puga portar totavia ab
si en tot loch: on la sua persona va
ia: e la comanda se perdra: ella sera
perduda a aquell qui comanada
la li haura. Empero si aquell qui la
comanda portara: la iugaua ho la
bagassei aua ho la barataua ho la p
dia per sa culpa: ho si ell la comana
ua a altri: es perdia: ell es tẽgut de
retre a aq̃ll: qui la comanda li hau
ra feta sens tot contrast.

De comanda prome

sa La. ccxv.

Mercader ho altre qui p
metra de fer comãda a
algu ab carta ho ab te
stimonis: nos pot ab
straure: que no haia fet
la comanda a aquell: a qui promes

ho haura. E si ell vol abstraire que
no faça la comanda a aquell: a qui
promesa la haura: e si aq̃ll ne hau
ra feta messio ho aueries alguns: o
haura nolieiat nau ho lẽy per fian
ça dela comanda que aquell li hau
ra promesa ell loy deu tot esmenar.
E fon fet perço aquest capitol: car
si aquell no li hagues promesa aq̃l
la comanda: ell no haguere nolie
iada tan gran nau: sino perço que
aquell li hauia promes e aquell ha
guera fet son prou ho haguera fet
son viatge.

Item de comanda.

La. ccxvi.

Si algun comendatari
pendra comanda: e si lo
comendatari haura al
guns diners: e lahõ pen
dra la comanda ell es
merçara la comanda e los seus di
ners: e quant sera: la hon anar deu
ra ab la comãda: ell esmerçara los
diners seus e no esmerçara la co
manda: si ell guanya ablos seus di
ners: ell es tẽgut de donar a aquell:
qui la comanda li haura feta anãt
al viatge: aytant com ell guãyara
ablos seus diners per sou e per liu
ra. E si ell pdra ab los seus dines:
tota la pdua deu esser sua: si dõchs
aquell qui la comanda li fara: no
li hauia dit: que nols esmerças sino
en coses sabudes. e si aquell dit no
loy hauia: e ell esmerçara la coman
da ablos seus diners ensemps: lo
guany e la pdua se partira per sou
e per liura.

Comanda en diners.

La. ccxvij.

Si algu comanara a al
gu diners: si aquell qui
la comãda fara empen
dra ab aquell: qui la co
mãda rebra: que ell no
li esmerce aquells diners seus sino
en cosa sabuda: si aquell qui la co
manda haura rebuda: no trobara
daço que ell li haura dit: ell ne deu
leuar testimonis: com ell no troba
daquella cosa: que ell li hauia ma
nat esmerçar. Perço que si hauia
en aquell loch mateix alguns mer
caders: qui haguessen comprades
daquells mercaderies en que ell d
uia esmerçar aquells diners: q̃ ell
ha rebuts en comanda: e si aquells
hi guanyauen alguna cosa: e si aq̃ll
qui los diners li haura comanats
lin fahia demanda ell pogues mo
strar e metre en verper aquells te
stimonis: que ell no hauia trobada
de aquella mercaderia: en que aq̃ll
li hauia manat esmerçar sos diñrs
E si per ventura prouar nou pora:
que ell dallo en que ell deuia e ha
uia manamẽt: que esmerças aq̃lls
diners: que ell en comanda haura
presos: que ell non hagues trobat:
ell es tẽgut de retre e de donar a a
quell qui los diners li haura coma
nats: tant com aquells mercaders
hi hauran guanyat per sou e p liu
ra E si per ventura ell esmerçara a
quells diners en altres coses: sens
voluntat daquells: qui los diners
li hauran comanats: si enaq̃lls mer

caderies se guanyara: ell es tengut a aquell: qui los diners li comana de retre e de donar tot lo guany. E si en aquelles mercaderies que ell haura cõprades sens voluntat daquell qui los diners li comana: se pdra de tot ho de partida: tota la pdua deu esser sua. Perço car ell los esmerça en aço: de que ell no hauia manament: quels esmerças. E encara mes: car negu no ha poder enço daltri sino aytant com aquell ỏ qui es: lin dona. E si per vẽtura ell sera en loch: q̃ pogues retre aq̃lls diners a aquell: qui comanats los hi haura: e ell nols hi retra: ans los sen portara ab si: si aquells diners vendra cas deventura: ques perdẽ ỏ tot ho de partida: tota la perdua deu esser sua. Empero si ell no sera en loch: que pogues retre aq̃lls diners a aquell: qui comanats los hi hauia: ell los sen pot portar. E si en aytal manera cõ es dita: a aquells diners vendra algun cas de ventura: ques perdran de tot ho de partida: ells deuẽ esser perduts a aq̃ll quils hi comana. Perq̃ no es culpa del comẽdatari. empero si lo dit comendatari los lugara os perdrá per alguna raho per culpa dell: ell nes tengut de tots a restituhir. E tot enaquella manera q̃ desus es dit dela comanda dels diners. axi deu esser fet dela roba ho mercaderia: si algu la comanara a altre sots condicions sabudes. E per les raho̅s desusdites fõ fet aq̃st capitol.

De comãda de nau.

¶ Capitol. ccxviij.

Senyor de nau ho de lẽy q̃ comanara la sua Nau a algu per anar en viatge sabut: si anát ho stãt ho tornant en aq̃ll viatge la nau se rompra ho pendra algun dan: aquell qui la nau ho leny haura pres en comanda: no es tengut de res esmenar al Senyor dela nau qui comanada la li haura. empero si ell la menara en altre loch ho en altre viatge: sino tansolamẽt en aquell loch: que ablo senyor ỏ la nau haura empres ho ab aquell: q̃ comanada la li haura: si la nau se pdra ho haura algun dan aquell aq̃ lo leny sera comanat: es tengut de esmenar la nau ho leny a aquell: q̃ comanat lo li haura ho lo preu daquell e lo dan que sostengut ne haura. E si no ha de que pagar: ỏ star enla preso: tro que haia satisfet a aquell qui comanat lo li haura e ha ta de q̃ pagar o no. E lo senyor dela nau qui comanat lo li haura: es tẽgut de donar als psoners les parts que hauran enla nau e lo guãy fet de aquelles. Mas si lo senyor dela nau lay comanara ab voluntat de tots los psoners ho dela maior partida: e la nau se perdra: axi com es dit: lo senyor dela nau no es tẽgut de fer esmena als personers: perque tot senyor de nau ho deu demanar als personers: com volran comanar la sua nau a altre: si en loch q̃ls personers hi sien tots ho partida. E si ell es en loch: on no haia algun personer ell nol deu comanar a negu sino per cõdicions sabudes. ço es a saber per malaltia: o que la nau fos noliciada per anar en loch on ell se temes de Senyoria: ho que hagues fermada muller: ans que la nau nolieias: e quels amichs lo forçassen que la prengues: ans que anàs al viatge ho per anar en romiatge: e quen hagues fet vot ans que la nau nolieias. E totes aquestes condicions desusdites que si en sens frau.

De comanda de nau sens sabuda dels psoners. C. ccxix.

Si algun senyor de nau haura comanada la sua nau a algu sens sabuda dels companyons: si aquell a qui la nau sera comanada: vendra algun viatge ho viatges: e retra compte a aquell q̃ la nau li haura comanada: e aquell qui senyor sera: encara haura comanada la nau a algu: si ell retra compte e dara part a quascu de sos cõpanyons tot aytant: com a quascu pertanyara per raho dela part: que enla nau haura: del guany que aquella a qui ell haura comanada la nau: haura fet ab aquella nau: que ell comanada li haura: si los dits personers pendran la lur part del guany: que a quascu per la part q̃ en la nau haura: se pertany: si los dits personers tots ho partida dirã a aquell: que ells daquella nau hauran fet senyor: que ells no volen: que ell la coman a algu sens lur voluntat: e si ell ho fa: e la nau pendra algun dã: ho fara alguna perdua ho consumament: que tot sia e stiga sobre ell e si sobre les dites cõdicions desus dites per los personers a aquell: q̃ ells daquella nau en que ells hauran lur part: hauran leuat ho fet senyor: si ell sens voluntat de tots los personers ho dela maior partida a algu la comanaua: si aquella qui la comanara: guanyara: ells es tengut de donar a quascun personer: que ell haura: la part ỏ guany que per la sua part li pertanyara: e si peruentura aquell a qui ell haura comanada la nau sots les condicions desus dites: pdra la nau ho pendra algun dã ho fara algun cõsumament: lo senyor dela nau es tẽgut de tot a retre e esmenar ho als personers sens contrast. Empero si los dits personers veurã e sabrã que aquell que ells hauran fet senyor: no va ne ira en la nau ans sabẽ ells e son certs: que la comana a altre: si los personers pendran part del guany. que aquell ab aquella nau q̃ comanada li sera fara. e los personers non diran res a aquell: qui ells hauran fet senyor: ans los plau ells abellir lo guany. que ell los dona. e si sobre aquestes rahons desus dites: la Nau se perdra. No pendra algun dan. Lo senyor dela Nau nols es de res tengut. Perço car los personers sabien: que ell no anaua en la Nau que ans la comanaua a altre: qui la menaua per ell e encarames perço cõ los perso-

ners prengueren quascun viatge: que la nau fes: la part del guany: q̃ a quascu pertanyia per raho dela sua part: que en la nau hauia: e es raho: que pus ells prenien part del guany e encara que eren certs: que aquell quin hauien fet senyor: noy anaua ans la fabia menar a altre: e los personers nou denunciauen a aquell: q̃ ells hauiẽ fet senyor: ans los plabia lo guany: que ell los donaua: e perço es raho q̃ axicom los plabia lo guany: tot en axi es roho que deian sostenir lo dan e la perduael comsumamenr: que deu li donaua: axicom los playa els abellia lo guany: com aquell qui ells hauien fet senyor: los donaua. E per les rahons dites fo fet aquest capitol. Empero es axi a entẽdre: quel senyor d̃la nau sia en vn loch ablos personers ensemps ab tots ho ab partida: car altramẽt no la pot ne la deu comanar sino per les condicions: que son ia en vn capitol desus dit esclarides e certificades.

De comanda q̃ algu pẽdra en lo comu ho sparsa. c. ccxx.

I senyor de nau ho lẽy ho altre leua algun comu: e ell pendra de algun mercader comanda sparsa de roba ho de diners: e si aquell qui la comanda pendra: no fara entenẽt que aquella comanda que ell pren que ell la mesclara al comu: ne en la carta que entre ells sera feta nos entendra: que aquella comanda q̃ ell pren se dega mesclar ab aquell comu que deu portar ab si: ell es tẽgut de retre compte aquell: qui la comãda li haura feta: e si li fara comanda de roba: ell li deu retre cõpte: daço: que de la roba haura hagut: encara mes aquells diners q̃ haura haguts: d̃u esmerçaren qual que cosa: que lo dit comẽdatari se volra: si dõchs aquell qui la comãda li haura feta: no haura empres ab aquell: que no li esmerç los diners: que haura haguts daquella roba: que ell comanada li haura o que ell non compre sino cosa sabuda: axicom entre ells abdosos sera empres. E si li comana diners: e ell compraua roba. ell li es tengut de retre compte de ço que haura hagut dela roba: que ab los diners q̃ ell li comana: haura comprada: e ell haura venuda: e daço q̃ esmerçara daq̃lla roba: que ab los seus diners haura comprada: e metre en cõpte per a quant que ell sia tornat del viatge: e metre en son poder lo cabal el guany que ab la dita comãda sera fet soluo lo seu mal tretique entre ells sera empres. E si lo comu pert ho guanya: aquel qui la comanda li haura feta nõ es entres: ne aquell qui la comanda haura presa: noli es tengut sino dela comanda a retre: e si guanya ho pert ab la dita comanda: tot li u deu donar e metre en son poder axi be lo guany com la perdua: per q̃ ell no es tengut a aquells: d̃ qui lo comu sera: per raho daquella comanda: que ell dalgu presa haura: si dõchs

ell nols hauia fet entenent: que al comu anaua aquella comãda: que ell hauia presa: mas aquell qui la comanda haura feta: no es tengut de res a aquells: de qui lo comu sera: sia que perden ho que guanyen ne aquells de qui lo comu sera: a aquell: qui la comanda haura feta: mas si pert ho guanya: d̃u esser seu axi be lo guany com la perdua. E si per ventura aquell qui leua lo comu: e haura presa la comanda mesclara aquella ab lo comu menys d̃ sabuda de aquell: qui feta la li haura: e lo dit comendatari compte retre no lin pora: pço car la haura mesclada ab lo comu: sia en voluntat de aquell qui la comanda li haura feta: de pendre lo maior preu dela roba que haura hagut: la hon la comãda haura venuda: encara mes lo maior preu d̃la roba: que ell haura portada: e lo maior guany: que en la roba se fara: e aquell li sia tengut de dar aquell: qui la comanda haura presa a aquell: qui feta la li haura: perço car ell la haura mesclada ab lo comu menys de volũtat sua. E aço li es tengut d̃ donar e de retre menys de contrast.

De comanda q̃s perdra e lo comẽdatari se abatra.

Capitol. ccxxi.

Ot comendatari qui portara ho pendra comandes si les comãdes se perdrã: per les rahõs que en los capitols desus dits se contenen: ell no es tengut de les comãdes aretre. Mas si les comãdes se perden per altres rahons. e no per aquells que en los capitols desusdits se contenen. ell es tẽgut de retre e de donar totes les comãdes. el guany ab aquelles fet a aq̃lls q̃ les comãdes li haurã fetes si donchs ell no pot mostrar iustes rahons: p q̃ aquelles comãdes sien perdudes. E si ell mõstrar ne prouar no pot ne les comandes retre no pora a aquells: de qui seran e lo dit comẽdatari se abatra: si ell se abatra: e es aconseguit: ell deu esser pres e mes en ferres e star tant tro que aquells: de qui les comandes seran se sien auenguts ablo dit comendatari. E fon fet pço aquest capitol: car molt comendatari se abatria: si sabia: que algun mal ne algun dãnatge ho greuge no lin pogues esdeuenir: e son hi posades pço les cõdicions q̃ d̃sus son dites.

De patro qui leixa la nau per negocis ppris. Cap. ccxxij.

I algun senyor de nau ho leny portara mercaderia sua ho comãdes e ell serala on la nau haura fet port: e la nau sera espatxada: que no sta si no per ell q̃ no es espatxat: e no por vendre la sua mercaderia: si la nau ne fa messio: ell la deu pagar d̃ seu propi: e si ell roman per la sua mercaderia a vendre: e ell ne trametra la nau si la nau pendra algun dan ell es tengut de fer esmena als personers: si donchs ell nou hauia em

ptes ablos personers:com ell parti
dells:labon la nau hauia carregat:
e si ell ho hauia empres ablos per/
soners ab tots ho ab partida:e ells
loy hauien otorgat: que ell pogues
romãdre e romanja:e trametria la
nau:si la nau pendria algun dã: ell
no es tengut de esmena als perso/
ners. Empero si lo senyor dela nau
romãdra perço: car no pora hauer
lo nolit:e no yromandra per res q̃
ell hi haia a fer sino per lo nolit a re
captar:e ell ne trametra la nau:per
ço que noy faça messio:e ella pẽdra
algun dan: lo senyor dla nau no es
tengut de fer esmena als personers
pusque per profit dela nau sera ro/
mas: e no per res:que hagues a fer.
E aço deu esser menys de tot frau.

De testimoni de ma/ riners en cõtrast de patro ab mer/ caders. La.ccxxiij.

Senyor de nau ho leny
qui haura contrast ab
mercaders: los Mari
ners dela nau no podẽ
fer testimoni al senyor
dela nau ne als mercaders a lur pu
ne alur dan del vn ni del altre stãt
enlo viatge. Mas lo cartolari du
fer testimoni e esser mijancer entre
ells. Mas empo cõ la nau haura
fet viatge:e los mariners serã de si
mateirs:que no serã tẽguts al sen/
yor dela nau:ladonchs poran fer te
stimõi al senyor dela nau e als mer
caders: abque ells no sien perso/
ners del contrast:on seran demanats
per testimoni:nen speren dã ne pu
hauer. Que sin esperauen dan ne
prou:hauer res q̃ diguessen no hau
ria valor e serie tẽguts per falsaris.

De testimoni de mer caders en contrast de patro a ma/ riners. La.ccxxiiij.

A riners qui hauran cõ
trast ab lo senyor de la
nau de algunes coses:q̃
no sien scrites en lo car/
tolari:los mercaders q̃
seran enla Nau poden fer testimo/
ni enlo viatge stant: ho què fossen
exits ari be al senyor dela nau com
als mariners. Ab que ells no fos/
sen personers del contrast: que se/
ria entre ells: nen sperassen hauer
dan ne prou. E si los mariners ha
uien contrast ablos mercaders lo
senyor dela nau pot fer testimoni:
pus sien exits dl viatge mas stant
enlo viatge no: e que no sia perso/
ner del contrast que sera entre ells
Encara mes lo vn mariner pot fer
testimoni al altre:pus sien exits dl
viatge: ab que no sia personer del
cõtrast:en que sera tret en testimo
ni:nen esper dan ne prou. Empero
los mariners poden fer testimoni
estãt en lo viatge al senyor dla nau
e als mercaders per aquestarabo:
ço es a saber per fet de gir ho si per
mal temps ho per altra vẽtura la
nau hagues anar en terra:car en a
quell cas ne en aquella saho lescri
ua no pot metre les cõuinences en
lo cartolari. E perço fon fet aquest
capitol:car si en oquell cas los ma/
riners no poguessen fer testimoni:

ne lescriua nou hagues pogut me/
tre encartolari lo senyor dela nau
poria negar totes les conuiuences:
que haura empreses ab los merca/
ders: que a ell deguessen tornar a
dan: e diria tot ço: que a si mateix
tornas a profit: e los mercaders fa
rien altre tal al senyor dela nau:per
aquesta rabo poden fer testimoni
los mariners e en aytal cas estant
en lo viatge:perço q̃ frau algu noy
puga hauer. Mas per altra rabo
no poden fer testimoni estant en
lo viatge: a prou ne a dan del sen/
yor ne dels mercaders:per cõtrast:
que entre ells fos.

Testimoni d̃ mariner

¶ Capitol.ccxxv.

S I mercaders qui seran
en nau hauran algũ cõ/
trast entre ells:e traurã
los mariners en testi/
moni:los mariners po
den fer aquell testimoni:en que se
ran demanats:si que ells sien enca
ra al viatge:ho que sien exits: ab q̃
non esperassen dan ne prou hauer
ne volguessen mes lo pu dela vna
part q̃ dela altra: nõ haguessen pres
seruey: que si ells amauen mes lo
profit dela vna part q̃ del altra ho
ells ne haguessen pres seruey si pro
uar los podia esser:ells serien ten/
guts de retre tot lo dã e tot lo greu
ge e tot lo interes que:aquella part
ne haura sostengut per culpa da/
quell testimoni:que aquells li hau
ran fet:encara mes quels ne poria
metre e affromar e dstrenyer ab la
senyoria:e mes encara que no seri/
an per nul temps creguts de res:q̃
ells diguessen:e a alguns quils cri/
das periurs: senyoria no lin daria
alguna pena per testimonis:q̃ ells
ne donassen: que ans caurien ells
en dobla pena:qui aytal testimoni
fals haurien fet. E fon fet perço a/
quest capitol: car moltes vegades
son los mercaders en algũs lochs:
e no ha ab ells sino tansolamẽt los
mariners:e en presencia de ells los
mercaders faran algunes conuinẽ
ces ho empreniments dels vns als
altres: e per vẽtura lo vn ho laltre
penedir se a de aço: que haura fet
e com aquell altre mercader li de/
manara la conuinença: que entre
ells sera empresa:aquell li pora ne/
gar:e si aquell la li negaua: aquell
mercader ne sostendria gran dan:
e per aquella rabo deuen fer testi/
mini los mariners dels contrasts:
que serian entre los mercaders: p/
ço q̃ algũ frau no puga ẽtre el esser.

De loguer de notrer ho mariners:qui iran a consiment

¶ Capitol.ccxxvi.

Senyor de nau ho leny
q̃ menara ab si en viat/
ge ho en viatges lo not
rer a cosimẽt:lo senyor
dela nau deu donar de
loguer alnotrer:ari com pẽdra lo
millor proher dela nau ho altre dls
cominals encara mes segons bon
dat e valor:quel notrer haura. E si
p vẽtura los mariners irã acosimẽt
delsenyor dla nau lo sẽyor dla nau

los es tengut de donar loguer: se/
gons que ells affanyaran ho haurã
affanyat: e segons la bondat q̃ ells
hauran: e lo seruey que faran: e aço
deu esser a coneguda d̃l notrer e d̃l
escriua que ells loy deian dir per
lur sagrament: que ells fer hã al sen
yor de la nau be e lealment ia aq̃ll s
mariners qui seran a cosimẽt quin
loguer haurã affanyat: e quin no: e
que ells noy deguen per voluntat
ne per mal volença ne per seruey:
que hom los hagues promes: ne p
mal que ells volguessen a algu de
aquells mariners: qui en la nau se/
rien a cosiment: e aço deuẽ ells dir
sots pena del sagrament be e leal/
ment al senyor de la nau. El senyor
de la nau los es tengut de dar aq̃ll
loguer quel notrer e lescriua li hau
ran dit per lur sagramẽt: e noy deu
res contrastar.

¶ De dã pres per fal

(ta dormeig. La.ccxxvij

Senyor de nau ho leny
qui sera en platia ho en
port ho en altre loch ab
la sua nau: e los merca/
ders qui ab ell seran li
diran e li denunciarã: que ell se or/
meig e lo senyor de la nau hi metra
flir: que nos ormeiara: ho per ven/
tura ell no haura tota la exarcia: q̃
promesa los haura: e per aquestes
rahons desus dites los mercaders
ne sostendran dan: lo senyor de la
nau es tengut de restitubir aquell
dan quels Mercaders hauran so
stengut per aytal raho. E si lo sen/
yor de la Nau no ha de que pagar
deu se vẽdre la nau: e si la nau noy
basta: e lo senyor de la nau ha algũs
bens aquells se deuen vendre per
fer compliment a aq̃lls mercaders:
empero saluo los mariners: que no
perden lur loguer. Mas los perso
ners no son tenguts de res esme/
nar sino la part: q̃ hauran en la nau
que altres bens no. E so fet aquest
caritol: car molt senyor d̃ nau plãy
exarcia e nos por ormeiar e per aço
la nau ho leny pert se e la roba dels
mercaders.

¶ De nau quis pert

en terra de sarrahins. La.ccxxviij.

Senyor de Nau ho leny
qui sera o nauegara en
terra de sarrahis e li vẽ
dra cas de ventura: que
per mal temps ho per
Lenys armats de ene/
michs perdra lo leny ho nau: si ell
pert la nau ho leny per la rahon de/
sus dita: ell no es tengut de res a
donar als mariners: si donchs ell
nol perdra al loch: hon ell hagues
tot son nolit: que si ell ha tot son no
lit: ell es tẽgut de dar tot lo loguer
als mariners: mas empero qualse/
uulla pati quel senyor de la nau ho
lẽy fara ablos mercaders: a aquell
pati mateix deuen esser los Mari
ners. Mas si lo senyor de la nau o
leny deuia als mariners loguers p
altres viatges ell los es tengut de
pagar: axi com en lo capitol qui de/
sus es dit: se conte. Mas senyor d̃
nau ho leny qui per aytal rahon cõ

desus es dita: perdra la sua nau ho
leny: no es tengut de donar lẽy ne
vianda als mariners: entro que siẽ
en terra de christians perço car ell
ha perdut tot quant hauia e per ven
tura mes que no hauia. Fo fer per/
ço aquest capitol: que pups lo sen/
yor d̃la nau haura perduda sa nau
no es tengut de donar leny ne viã
da a mariners tro sien en terra de
christians: pus que non ha per ell.

Casos en q̃ lo patro

deu demanar los personers per lo
(nolieiar. La.ccxxix.

Senyor de nau ho Leny
qui nolieia la sua nau p
anar en terra de sarra/
hins ho en loch p̃llos:
si ell es en loch: hon ha/
ia personers: ell los ne deu dema/
nar abans que ferm lo viatge. E si
ell los endemana: e los personers o
volen: ell pot nolieiar: que personer
algu no u pot vedar. E si ell nolieia
que nols ne deman: los personers
li poden contrastar e poden encan
tar ab ell: perço car nols haura de/
manats: e si demanats los ne ha/
gues: los personers nol pogueren
encantar: tro q̃ fos vengut del viat
ge. E si los personers encanten ab/
lo senyor de la nau ho leny qui no/
lieiat haura menys de lur sabuda:
e ell exira de la nau ho del leny per
encant ho per qualseuol rahon: e los
personers retendran la nau ho lẽy
deu seguir lo viatge a aquell mer/
cader: qui nolieiada la haura: per
qual preu ho nolit: quel mercader
haura empres ab aq̃ll: qui ladõchs
era senyor: com ell nolieia: per que
sen guart quascu: qui fara part en
nau ho leny que qualseuullia cosa q̃
aquell fara ho empendra ab mer/
caders: a lo se haura a seguir. mes
si lo senyor d̃la nau sera en loch: hõ
no haura personer algu: ell pot no/
lieiar e anar en tot loch: hõ ell se vul
la: e si la nau ho leny pendra algun
dammatge personer algu no li pot
fer demãda per aq̃lla rahon. Mas
si ell ho iugaua ho baratejaua: os p
dia per alguna rahon: que fos culpa
sua: los personers lin poden fer de/
manda. Mas senyor de Nau qui
nolieiara per anar en terra de chri/
stians: no es tengut de demanar p
soners algunsi nos vol: ne perso/
ner no la pot encantar: pus que ell
haura nolieiada tro al torn d̃l viat
ge: mes lo senyor de la nau ho leny
deu donar fiança al personer: si la li
demana: que ell no mut viatge: tro
aqui haia tornada la nau ol lẽy en
poder dels personers e la fiança q̃
dara: que no sia tenguda sino tanso
lament a vs e a costum de mar. E si
per ventura lo senyor de la nau no
lieiara per anar en los desus dits
lochs: e los personers serã en lo dit
loch: e sabran que hauran nolieiat
ho no u sabran: e lo senyor de la nau
nols ho haura dit: ni ells a ell res
contrastar: e aquell viatge la Nau
ho leny se perdra ho pendra algun
dammatge: los personers no po/
den fer alguna demanda: e lo sen/
yor de la nau no es tengut de res a
respondre a ells.

BIBLIOTECA BARCELONA

De rescat ho auinença ab nau armada. Ca.ccxxx.

Senyor de nau ho leny qui en mar deliura en port o ẽ plaia o en altre loch se encõtrara ablẽys armats de enemichs: lo senyor dela nau pot parlar e fer auinença ab los Comits e ab lo Almirall per quantitat de moneda. perço q̃ ells no façen mal a ell ne res dela sua nau. E si enaq̃l la nau ho lẽy ha mercaders ell los deu dir lo pati que fara ho haura fet ab ells: ço es ab los comits e ab lalmiral daquella armada. E tots ensemps deuen se acordar: e deuẽ pagar aquella renso: la qual lo senyor dela nau ho lẽy haura empresa ab los comits e ab lalmirall daq̃lla armada. E du se pagar per lo comunal dela roba per sou e per liura ho per besant: e lo senyor dela nau du bi metre per la meytat de aço que valdra la nau ho leny. E si mercaders noy ha enla nau ho enlo leny lo senyor dela nau se deu aconsellar ab los panesos e ab lo notxer e ab los prohers: e si lo senyor dela Nau paga aquella renso que desus hauẽ dita ab consell e ab consentiment de tots aquells qui desus son dits los Mercaders de qui la roba sera: noy deuen ney poden res contrastar: ab quel Senyor dela Nau pag per la meytat daço que valra la nau. Mas empero si lo Senyor dela nau ho Leny se encontrara a ricom desus es dit ab lẽys armats qui no sien de enemichs: e ell los vol donar estrena e refrescament si enla nau ha Mercaders: ell los ho deu dir e demanar si ells ho volen los mercaders: e lo Senyor dla nau ho deu dir: e fer ab consell de tots aquells: qui desus son dits: e si lo senyor dela nau fa aço: deu se pagar: aricom desus es dit. Empero si lo senyor dela nau nou fara ab voluntat dels mercaders: o ab cõsell daquells: qui desus son dits: e ell per sa auctoritat fara pati e dara refrescament sens sabuda dels mercaders e sens consell daquells: qui desus son dits lo Senyor dela nau ho deu pagar del seu propi: que los Mercaders no li son tenguts de res a donar ne a retre dela messio ho del pati del refrescament: que ell haura donat aquells lenys armats.

De rescat ho conuinença ab Lenys armats de enemichs. Ca.ccxxxi.

Si alguna nau ho lẽy fa entrada de enemichs e en loch dubtos: stant aqui carregat de tot ho dpartida vendran aqui lenys armats de enemichs e lo senyor dela nau ho del lẽy parlara pati ol fara parlar a aquells lenys armats: perço que ells no facen mal a res: que enla nau ho leny sera: e a q̃ll pati q̃ ell parlara o fara parlar si los ñicadis fã enla nau o ẽlo lẽy ab ell ensemps tots ho la maior partida: ell los deu dir aquell pati que ell ha fet ho fet fer ab aq̃lls comits de aq̃lls lenys armats: e ab ꝓsell e ab voluntat dels mercaders ell ho du donar. E los mercaders son hi tenguts de pagar per sou e per liura: segons que hauran roba en la nau ho en lo leny. E si per ventura los mercaders no erẽ en la nau ho leny tots ne partida: e eren en loch: quel senyor dela nau ho leny hagues espay: que el los pogues fer a saber aquell pati: q̃ ell hauria fet ho fet fer ab aquells lenys armats per saluar si e tota la roba: ell es tẽgut: quels ho deu fer a saber. E si ell no hauia espay que ho pogues fer a saber als mercaders lo senyor dela nau deu fer en ari: que tot ço que fara: que ho faça ab consell de tot lo comunal dela nau: e si ell ho fa en ari: los mercaders hi son tenguts de metre e de pagar tot en ari: com si tots ells hi erẽ estats: que en res noy duen ni poden cõtrastar. Empero si lo senyor dela nau fara algũ pati ab aquells lẽys armats: e los mercaders seran en la nau tots ho la maior partida: ho seran en loch que ell los ho pogues fer a saber: e nou fabia aquell pati q̃ ell los hauria fet ho fer fer: e no haura demanats los mercaders pus q̃ ells fossen en aquell loch que ell fer ho pogues: a aquell pati aytal q̃ ell haura fet los mercaders no son tẽguts de res a metre: iat sia aço que la roba sia enla nau ho leny tota ho partida: perço que nols ne haura demanats. Mas empero si ells serã en loch: q̃ nols ne puga demanar: e lo senyor dela nau fara aquell pati ab consell de tots aquells: qui desus son dits: los mercaders hi son tenguts de pagar: aricom desus es dit. E si per ventura lo senyor dela nau fara aquell pati menys de sabuda dels mercaders: e menys de consell de aq̃lls: qui desus son dits aquell pati que haura dit per sa auctoritat: e menys de sabuda e de consell de negu: lo senyor dela nau ho leny ho deu tot pagar del seu ꝓpi que negu noy es tengut de res a metre pco car ell o haura fet mẽys de sabuda de tots aquells: qui desus son dits. Empero si la nau ho lẽy sera ẽ algu dls sobredits lochs: e haura dscarregat: e entre los mercaders e lo senyor dla nau sera empres: quel senyor dela nau deia esperar los mercaders: e los mercaders que deiã hauer espatxat lo senyor dela nau: si dõchs en aq̃ll tẽps vendran aq̃ lenys armats: e lo senyor dela nau fara pati ab ells: perço que ell no li façen mal: ho encara si li vendra cas de ventura: q̃s perdra la nau ho leny: en aquell pati ho en aquella perdua que dins aquell temps quel senyor dela nau los deu esperar: sera feta: noy son tẽguts de res a metre: pus q̃ ells hauran descarregat: si donchs no li volien fer alguna gracia. E si per ventura los dits mercaders no haurã esparrada aquella nau ho leny a aquell temps: que empres ho promes hauran: e si passat aquel tẽps vendran aqui lenys armats: e lo

senyor dela nau haura a fer pati oy perdra la nau: los dits mercaders son tenguts de pagar aquell pati o aquella perdua: quel Senyor dela nau ho Leny haura feta per culpa dells: qui nol hauran espartat en aquell tẽps: que entre ell e los mercaders era empres.

De roba leuada.

La. cxxxij.

SI algun senyor de nau ho leny haura carregat en algũ loch de roba de mercaders ho que rotasia dalgũ mercader particular: per anar descarregar en algun altre loch: lo qual loch hon ell descarregar deura: sera ia empres entre ell e los dits Mercaders ho mercader: si sera cas de vẽtura: que aquella nau ho leny se encontrara ab alguns lenys armats ho no armats de enemichs: si aquelles males gents qui en aq̃lls lẽys armats ho no armats seran: li tolrã ho senportaran la terça part dela roba: o les dues parts ò les tres: e no li leixaran sino tansolament la quarta part ho mes ho menys: si cõ lo senyor dela nau ho leny sera iunt alla: hon deuia descàrregar aquella roba que romasa li sera: e encara aq̃lla: q̃ tolta li sera estada si lo senyor dela Nau ho Leny se retendra aquella roba: que romasa li sera: que no la vulla donar a aquells mercaders ho mercader: qui rebre la deura: si dõchs ell ho ells no li paguen axi be lo nolit daquella roba: q̃ tolta li serã: com daquella que sera romasa e que ell haura portada: lo senyor dela nau nou pot fer ne ỏu ab iusta raho: per qual raho perço car nengũ mercader no es tẽgut de pagar nolit sino daytanta roba: com lo senyor dela nau ho leny li deliura enlo cas desusdit. Empero es axi a entendre en tal cas: com desus es dit: saluo empero: que si los mercaders qui aquella roba axicom es desus dit: hauran mesa en aquella dita nau ho leny: si ells la agermanarã: ho si los dits mercaders eren en aquella nau ho leny: e quãt hagueren vista daq̃lls lenys armats: la agermanarẽ: que si algun cas los esdeuenia q̃ la vna roba fes alaltra si lo agermanament desus dit sera fet axicom damunt se conten: aq̃lla roba que restaurada sera: deu esser comprada ab aquella: que sera perduda per sou e per liura. E si lo senyor dela nau ho lẽy: e los dits mercaders ho mercader de qui sera aquella roba desus dita: serã en guerra ho de guerra ab aquelles males gents qui aquella roba los hauran tolta: lo cors daq̃lla nau ho daquell leny qui restaurat ho romas sera deu esser cõptat per sou e per liura ab aquella que sera restaurada: e axi lo senyor dela nau ho lẽy deu hauer aytant de nolit cõ per sou e per liura li esdeuẽdra: e de res altres coses los dits mercaders ho mercader no li son tenguts. Empero si la roba no ha stada agermanada: axi com ỏsus es dit: laroba que restaurada sera: no es tẽguda de aiudar a esmenar aquella que perduda ha. E encara los mercaders qui la roba haurã perduda: no son tẽguts de res a donar a aquell senyor dalquella nau ho leny: a qui alls aq̃lla roba que perduda sera: hauiẽ no lieiada: ni lo senyor dela nau o lẽy a ells. Si donchs los dits Mercaders prouar ho mostrar no poran: que per culpa ho ab sentimẽt o ab voluntat dell sera feta aquella tolta ho aquella robaría. E si los dits mercaders prouar ho mostrar ho poran: lo dit senyor dela nau los es tẽgut de tot a retre e esmenar sens tot contrast. E si los dits Mercaders prouar ne mostrar iustament nou poran: lo senyor dela nau o lẽy nols es de res tengut. Empero los dits mercaders ho mercader de q̃ sera aquella roba: que restaurada sera: son tenguts de donar e pagar tot lo nolit daquella roba: que restaurada sera e ỏ altra cosa no. empero si los dit mercaders seran en guerra ab aq̃lles males gents: qui la roba los haura tolta: e lo senyor dela nau ho leny ables dites males gents en guerra no sera: lo cors dla nau ho leny no deu esser comptat per sou e per liura ab aquella roba que perduda sera si donchs axicõ desus es dit: agermanat no sera: q̃ la vna roba aiudas alaltra: si cas ỏ ventura hi vendra. E los dits mercaders no sien tẽguts de pagar nolit sino dela roba: que romasa los sera: axicom desus es dit. Empero si lo Senyor dela nau ho leny sera ab aquelles males gents en guerra e los dits Mercaders ab ells en guerra no seran: lo cors dela nau o Leny sia tengut de metre per sou e per liura a esmenar aquella roba: q̃ perduda sera: e lo nolit sia aytãbe comptat per sou e per liura axi be com los cors dele nau ho del leny: e axibe ala roba restaurada com ala perduda: si algun agermanament hi haura fet: axicom desus es dit: e si entre ells agermanament fet no sera la vna roba no deu esser tenguda al altra de esmena a fer: mas q̃ estruch sera: e estruch se romandra. E lo senyor dela nau no deu hauer nolit sino dela roba que restaurada sera. E si lo senyor dela Nau ho del leny menara los mariners a viatge nols es ỏ res tẽgut a donar de lurs loguers: sino axicom ell guanyara del nolit. E si per ventura los mariners hi yran a mesos: lo senyor ỏla nau no es tengut de pagar sino en aquella forma quell guanyara ỏl nolit per qual raho: perço car a empatrament de males gents no esta algu saluo. Empero si los dits mariners qui a mesos seran acordats: haurã empres ablo senyor dela nau ho leny: que ell los deia pagar per quascun mes: co que ab ells empres lo iorn que ell los acorda: lo senyor dela nau ho leny los es tẽgut de pagar p̃ aytants mesos cõ ells hauien seruit: abans que aquella robaria fos feta: haia ell nolit ho no per q̃l raho. perço car auinença lo venç. E si per ventura algun Senyor de nau ho leny sera aturat ho detengut per senyoria ho per males gẽs

en algun loch:si aquell loch hon ell detengut sera:es loch hon ell ne puga donar paraula als mariners:sia que los dits mariners vagen a viatge:ho que sien acordats a mesos: lo senyor dla nau ho deu fer:e nols estegut de res a donar de tot aquell temps:que ell aqui haura estat per raho daquell detenimẽt:que fer li sera: perço que per culpa dell no romãdra:que ell no anas a guanyar: si vedat no li era : encara mes que lo senyor dela nau ho leny assats bi pert pus que y pert la vianda : e cõsuma sa nau ho son leny. Mas empero si lo senyor dela nau ho Leny sera detengut en algun loch per empatrament de senyoria ho de males gents:si ell sera en loch hõ ell pogues donar paraula als sobredits mariners:e ell no lals dara:ans los tendra els aturara absi:ell los es tẽgut de pagar de tot aytant : cõ ab ell estaran:perque.perço car si ell se volia ell los poria els poguera hauer donada paraula:e pus que ell fer nou volgue : els volgue aturar e tenir ab si:es raho quels deia pagar de tot aytant:com ab ell estarã. Salues empero totes conuinences ho emprenyments : que ell hagues empres ab ells : com a ell se acordaren : e ell ab ells. E per les rahons desus dites fon fet aquest capitol.

De palanques vasos

bo arguens presos ho logats.

¶Capitol.ccxxxiij.

Senyor de nau ho de lẽy qui pendra o logara palanques ho vasos o arguens a ops de sa nau o de son leny a traure ho a verar : si les palãques ho los vasos setrencaran : si ell los haura logats:no es tengut de esmena a fer sino tansolament lo loguer que ab ell haura empres quils loga al senyor dela nau ho del Leny. Empero es tengut de esmenar aquelles palanques ho aqlls vasos ho aquells arguẽs qui a serueyseu seran tots:a aquell: de qui serã sens tot contrast: si ell los haura presos sens voluntat de aquell de qui son E trenquen se ho nos trenquen:tota via sia pagat lo loguer : que empres sera ab ells menys de tot contrast e de tot lagui.

De patro qui promettra de sperar als mercaders a dia cert. La.ccxxxiiij.

Senyor de nau o de lẽy q̃ nolleiara la sua Nau ho lo seu leny a mercaders:el senyor dela nau pmetra als mercaders de esperar temps sabut : la hon la nau ho leny fara port:ell los es tengut de esperar lo dit tẽps : q̃ ables mercaders haura empres:e si ell se parteix ab la nau ho lẽy abãs de aqll tẽps q̃ entre lo senyor dela nau e los mercaders sera empres : si los dits mercaders ne sostẽdrã algun dan per co com lo senyor dela nau o del lẽy sen sera partit abãs del tẽps

que entre ells sera empres: lo Senyor dela nau ho leny es tengut de esmenar als mercaders tot aquell dã que p culpa dell han sostengut. E si los mercaders no espatrarã lo Senyor dela Nau ho del Leny al temps:que ells hauran empres ab ell: si lo senyor dela nau algũ dã pẽdra ho sen creixera de messio : los Mercaders son tenguts de restituhir tot lo dã e tota la messio: q̃ p culpa dells haura feta. Saluo empro : q̃ si lo senyor dela nau se temia de empatrament de senyoria ho de lenys armats de enemichs : ho era en loch quels ne fes leuar mal tẽps si per aqstes condicions que desus son dites: sen partia ans qll temps q̃ entre ells sera empres fos passat: lo senyor dela nau ho leny no es tẽgut als mercaders dels dans:q̃ ells ne sostẽguessen: perço car no es culpa sua. He los mercaders a ell per aquella mateixa raho.

De espatrament de nau promes a dia cert. La.ccxxxv.

Ercaders qui nolleiaran nau : e prometrã al senyor dela nau ho lẽy: que ells lo haurã espatrat a dia cert:e aqlla cõuinẽça sera feta ab carta ho ab testimonis:ho sera escrita en lo cartolari dela nau ho Leny:hõ sera donada palmada entre lo senyor dela nau e los mercaders: hõ sera posada alguna pena : si los dits mercaders a aquell temps no hauran espatrada la nau ho lo leny : si lo senyor dela nau se volra : los pot demanar aquella pena: q̃ entre ells empresa sera posada. E si entre lo senyor dela nau e los mercaders pena alguna posada no sera:lo senyor dela nau pot demanar als mercaders ꝯ tota la messio:que per culpa dells hauta feta:saluo empero que sils ho hauia tolt ho vedat empatrament de ꝯ ho de mar e que per culpa ꝯls no fos romas:ells no son tenguts de pagar al senyor ꝯla nau aquella pena que desus es dita:e q̃ entre ells fa estada empresa ne encara messio:qll Senyor dela nau ne hagues feta en aquella mateixa manera. Si donchs aqll temps que sera empres entre lo dit senyor dela nau e los mercaders vendra empatrament de senyoria:que ells no gosen carregar ne anar en algun loch:o encara mes que no gosassen res traure ꝯla terra los mercaders no son tẽguts de res a donar al senyor del nau : pus que no es lur culpa.mas empero si vltra lo dit tẽps quels mercaders hauran empres ab lo senyor dela nau: vendra empediment de senyoria: e los mercaders per lur culpa no haguessen espatrat lo senyor dela nau: los mercaders son tenguts de pagar la pena:que entre ells es empresa e posada sera:e si entre ells pena alguna mesa ne posada no fa:los mercaders son tenguts de retre e donar : tota la messio quel Senyor dela Nau : haura feta : per culpa dells encara mes tot lo dan e tot lo interes,quel Senyor dela nau hau

ra sostēgut e sostendra. Saluo em pero q̄ aquell dany e aquell enteres deu esser mes en mesura e en vista e en coneguda d̄dos bons homēs qui be e diligentmēt sien e sapiē de la art dela mar: e aquells dos bons homens deuen en tal guisa tēpiar aquell dan e aquell interes q̄l senyor dela nau haura sostengut p culpa dels Mercaders: quel Senyor d̄la nau ne los mercaders noy sien mal caēts: e en guisa e en manera: quel senyor dela nau e los mercaders romanguē en amistat e en bēuolença. E si lo senyor d̄la nau guāyara res de nolit: ell es tengut d̄donar als mariners per lur loguer en aquella forma que ell guanyara de nolit. Empero qualseuulla pati q̄l senyor dela nau fara ab los mercaders: en aquell pati mateix deuen esser los mariners. E en aq̄lla mateixa manera que desus es dita: es tengut e obligat lo senyor d̄la nau ho leny als mercaders: quells prometra de esser espatrat a dia cert: e per culpa d̄ll romādra. E si los mariners van a loguer: lo senyor dela nau nols es tengut de res a donar perço car lo senyor d̄la nau no haura empres abells: quant sera espatrat: ne quāt no mes si los mariners serā acordats a mesos: lo senyor d̄la nau los es tengut tot en axi: cō entre ell e los mariners sera empres lo iorn que ell los acorda. E los nostres antecessors qui primerament començaren anar per lo mon: veeren e conegueren: que aquell dan q̄ entre los mercaders e los senyors de les naus poria esser: que sia mes en coneguda e en a gualtat per los bons homens dela mar: perço: car nengu no sab ne pot saber: ia aq̄ll destrich ho aquell impediment: si sera per son prou ho per son dany. Per q̄ es bona la cominalesa e la egualtat e lo temprament d̄ls bōs homens. E fon fet perço aquest capitol: car si mercaders no eren: no calria a algu fer nau ne leny. He si les naus no fossen: no seria tant bō hom mercader: cō es. Per que los Mercaders deuen cofferir e passer ab los Senyors de les Haus. E los senyors de les Haus son encara mes tenguts de cofferir e de sostenir als Mercaders mes: q̄ los mercaders no son als senyors d̄les naus per moltes rahons: les quals no cal ara a nos dir ne recapitular: perço car quascu es tan cert e tant saui: que les veu e les coneix: per q̄ ara no les nos cal recapitular: e si per ventura algu ni ha: qui sia tan negligent: que no les sapia: deman les a aquells: qui li sera semblant que les deian saber mils que ell.

De nau q̄ estibara de gerram. Capitol. ccxxxvi.

Au ho leny qui estibara de gerram: los mercaders son tenguts de donar homens qui estibē la nau ho leny: ab que sien en loch hon ne puguen trobar per diners. E si son en loch: hon non puguen trobar per diners: los mercaders se d̄uen auenir ab los mariners els mariners deuen ho fer. E los mercaders deuen los pagar a coneguda del notrer: e lo notrer deu fer en guisa e en manera: quels mariners sien ben pagats de lur maltret en tal guisa quels mercaders no siā mal caēts: e aço deu esser posat en fe del notrer que lo notrer axi es posat com a balança de tenir veritat: e de ferma dretura axibe als mercaders cō al senyor dela nau e als mariners e a tot hom: qui en la nau sia ho vaia: q̄ nos deu mes tenir ab los vns que ab los altres: e si ho fa: es ne periur: e si puat li sera: ell no seria creegut per nengun tēps de sagrament que ells fes. Empo si lo senyor d̄la nau prometra ho empēdra ab los mercaders: que fara estibar la nau los mercaders no son tenguts de logar estibadors: mas lo Senyor d̄la nau sen deu auēir ab los mariners se volen: e pagar a ells: axicō desus es dit. Mas si los mariners volran fer gracia al senyor d̄la nau deu los ho regoneixer a coneguda del notrer: en guisa que los mariners ne sien pagats.

Si gerra se trēcara (dittre nau. Capitol. ccxxxvij

Si algun senyor de nau ho lēy haura nolieiada la sua nau ho leny a alguns Mercaders e los dits mercaders carregaran aquella nau o leny: que ells no lieiada hauran: si ells carregarā de gerrā e los dits mercadrs haurā lurs estibadors: qui per ells estiben aq̄l la nau ho leny que ells hauran no lieiat: sia que aquells estibadors: q̄ per ells estibaran e ells hi hauran mesos per lo lur gerrā a estibar sia que aquells estibadors ho estiben be ho no: si gerram algu ho gerres si trencaran: ho si rompran: ho si cō sentiran: lo senyor dela nau ho del leny no sia tengut de alguna esmena a fer: pus que per culpa dell no sera fet. Mas los mercaders de q̄ aquell gerram sera: sien tenguts d̄donar a aquell senyor daq̄lla nau ho leny tot aquell nolit: que pmes li hauran de donar per quascuna gerra. Empero es axi a entendre: quel senyor dela nau ho leny puga retre ho mostrar los tests en testimeni de aquella gerra ho gerres q̄ rotes ho trencades seran sens tot contrast. empo si lo senyor dela nau ho lēy fara estibar aquell gerram: e los estibadors q̄y metra: stibarā be sufficientment: e sens culpa del estibar que ells haurā fet: gerra ho gerres si rōpran: lo senyor dela nau no es tēgut de fer esmena a aquell mercader: de qui seran: sino tansolament que non deu hauer nolit. E per qual rahō no li es tengut q̄ li esmen lo dan: quel mercader ne sostendra: per aquesta rahō: car algu no deu creure ne encara en ver poria metre: que algū senyor d̄ nau ho leny fos pagat ne sia: que algun mercader pda ne faça son dan en la sua nau ho leny per culpa d̄ll ne per res: que ell fer hi puga: empero si los mercaders puar ho amostrar

poran: que per culpa del senyor de la nau ho dels stibadors que ell hi haura mesos si rōpra gerra ho gerres: ell es tengut de esmena a fer a aquells mercaders: de qui seran. Per que senyor de nau ho leny no deu estibar ne fer estibar sa nau ho leny de gerram: si los mercaders ho hom per ell noy eren presents al estibar: perço que dan no lin puga tornar. Empero si al estibar del gerram haura mercaders ho algū hom per ells: qui veia al estibar: si gerra ho gerres si rompran lo senyor dela nau no es tengut de alguna esmena a fer: ne encara los mercaders no li duen ne li podē lo no lit tolre per neguna taho: pus que ells ho hom per ells hi seran estats al stibar. Empero si al carregar ho estibar se trencara gerra algūa los mercaders no sien tenguts de donar ne nolit al senyor dla nau mas empero sis trencaran al descarregar: los dits mercaders son tēguts d donar ne nolit al senyor dla nau ho leny. E perço que desus es dit: son fet aquest capitol.

Si mariners sen mēarā la nau sens volūtat del senyor.

Capitol. cccxxviij.

Senyor de nau ho leny qui haura nolieiada la sua nau per anar descarregar en algū loch e cō lo dit senyor dela nau sera en lo dit loch: hon ell deura descarregar: ell deu descarregar sa nau E quant la nau sera descarregada: ell se deu espatrar: com mils pusca en cercar lo profit dela nau: perço que el pusca donar guany a si mateix e a sos personers. E los mariners deuen lo esperar: que nol deuen congoixar: ell pagant a ells aquell loguer: que ab ells haura empres: tro fins que ell sia espatrat. E si los mariners p desalt q̄ ha guessen del senyor dela nau: se leuaren daquell loch: hon hauran descarregat e sē menarā la nau ho lēy mēys de voluntat ho de sabuda del senyor: qui en terra sera: los mariners qui aço cometran ho faran: no deuen hauer dret en hauer ne en persona ne en res: que ells hagen: e lo senyor dela nau pot los metre en ferres: e metre en poder de la senyoria: e fer demanda cōtra ells tot enari: com aqlls qui desconeixen lur senyor: ell desposseheixen de sa senyoria. Axi es a entendre que la nau sia en fra de amichs e en loch menys d peril. Encara son tēguts de mes los mariners qui aço faran ho consentiran: de retre e de esmenar tot lo dan e tot lo greuge e tot lo interes: q̄l senyor de la nau haura sostengut. E lo senyor dela nau sia cregut per sa simpla e plana paraula. E los mariners qui aço hauran fet ho consentit: deuen tant estar en la preso: tro fins que hagē satisfet al senyor dela nau: ho quesien tenguts ab ell ala sua voluntat. E son fet pço aqst capitol: q̄ mariners no sen deuen menar nau ne leny: si be lo senyor dela nau los fara algun tort. Mas deuē sen anar

a la senyoria: hon seran: e clamar se del tort: que a ells sera semblant: q̄ el los faça: que no seria ben fet: que qualque hora que fos semblant als mariners: quel senyor dla nau los faes algun tort: ols tengues en algun loch vltra lur voluntat q̄ ells sen poguessen la nau ho lēy menar en que ells serien: e per aquesta raho es hi posada la pena desus dita

Del cōprar deles vitualles e coses necessaries ala nau.

Capitol. cccxxix.

Senyor de nau ho leny qui haura nolieiada la sua nau ho lo seu leny p anar a guanyar en algunes parts: ell deu fer cōprar el escriua vianda e companatge e totes les altres coses: que sien necessaries ala nau ho leny. Saluo empero que si la nau haura mester exarcia: que la deu comprar lo senyor dla nau ab lo dit scriua. E quāt haura comprat e fet complimēt de companatge: e de totes coses: que sien a necessari dela nau: el senyor haura comprada aquella exarcia que necessari sera dela nau: empero si lo senyor dela nau sera en loch quey sien personers: ell los deu demanar de aquella exarcia ans: que la compre: e si los personers nouvolen e lo senyor de la nau coneixera q̄ aqlla exarcia sia ops e necessaria a la nau: ell la pot ben comprar: que no deu estar per los personers: perço car personers romanen per ventura sals en terra: e ab que ells haguessen diners: anas quis volgues a ventura dela mar: e per aquesta raho los personers noy deuen contrastar a aquella exarcia: q̄ nos cōpre pus quel senyor dela nau veia: que a la nau sia gran necessari: que si la nau era menys de aquella exarcia: ella nauegaria a gran condicio e lo senyor dela nau poria esser repres dels mercaders: e per aquesta raho noy poden res contrastar E si lo senyor dela nau tendra algun comu dela nau: ell deu pagar la companyia: e la exarcia: que ell haura comprada. E si lo senyor de la nau no te algun comu dela nau: ell deu comprar e sumar ab lescriua: tot quant costa la companya: e tot ço que lescriua haura comprat e ço que costara la exarcia: quel senyor dela nau haura cōprada. E cō lo senyor dla nau e lescriua ho hauran comprat e sumat: lescriua deu anar a quascun personer e dir: q̄lls deian pagar tot ço: q̄ a quascu vendra per la sua part. E sils psoners ne volien hoir compte: lescriua los nes tengut. E cō los psoners hauran hoit compte del escriua: ells sō tengutes de donar al escriua tot ço que a quascu vendra per la part: que haura en la nau. E si y haura algun personer: qui no volra pagar ço que a ell ne vendra per la sua pt e contrastara: e lo Senyor dela nau ho haura a manleuar. Perco car aquell Personer no haura volgut pagar: dela part que aquell Personer haura en La Nau. Se deu pagar aquell dute. E tot lo guany:

quel senyor dela nau promes a aqll
qui prestatloy haura:si tota aquel-
la part sen sabia cõsumar:que aqll
psoner haura en la nau: perço car
per culpa dell se sera feta aqlla mã-
leuta:e si venia cas:que la nau sep-
des: e que la manleuta no fos pa-
gada: los bens daquell personer si
hauien a parar a aquell dute a pa
gar: perço car ab sabuda e per cul-
pa dll se seria feta aquella dita mã
leuta. Mas empero si lo senyor de
la nau sera en loch: hom no haura
personers:ne lo senyor dela nau tẽ
dra comu dela nau:e ell fara man
leuta per les rahons:que dsus son
dites tot lo cominal dla nau o ha
a pagar que personer algu noy pot
contrastar. Empero si abans que a
quella manleuta que desus es dita
sia pagada:si la nau se perdra:per-
soner algu non es tẽgut de res a re
tre a aquell:q̃ pstat hi haura:pusq̃
la nau sera rota e perduda: guart
se aquell: ia compprestara ne com
no:quel psoner assats hi pert: pus
que la sua part hi pert:e ari per la
rahó dsus dita lo prestador no pot
res demanar a aquells:qui hauiẽ
part enla nau: per que ell se guart
com prestara la sua moneda ne cõ
no:que com la nau sera rota:los p
soners no son tenguts de res a me
tre en aqlla nau. Empero si la nau
sera en algun loch e aquell presta-
dor se volra pagar del prestech:que
ell fet haura: si lo senyor dela nau
haura diners seus ho daltre:ho ell
tendra algun comu dla nau:ell es
tengut de pagar aquell prestador e
encontinent tornar la nau als per
soners:e comptar ab ells dl guany
e dela perdua: que ell fet haura e si
guanya: ell es tengut de donar pt
daquell guany a quascũ personer se
gons que haura part. E deu esser p
tit lo guany per lo cominal dels p
soners E si guãy noy haura:ey hau
ra perdua:quascun personer es tẽ-
gut de retre e de donar al senyor de
la nau: tant cõ a ell ne vendra per
la sua part. que rabo es. que q̃ part
vol hauer del guany que part deia
hauer dela perdua. E si lo senyor d
la nau no haura diners d si ne dal
tri: ne la Nau no haura guanyat:
ne ell no tendra algun comu dela
nau: ell pstador fara vẽdre la nau
com la Nau sera venuda:el presta-
dor sera pagat: si dela venda dela
nau sobiara alguna cosa: lo senyor
dela nau es tẽgut de venir en aqll
loch:on seran los psoners e de do-
nar lur part de tot ço que dela ven
da dela nau sobiara. E si lo senyor
dela nau haura haguda a vẽdre la
nau per les rahons: que desus son
dites personer algu noli pot fer de
manda. Si donchs los personers
noli podẽ puar lo cartolari. Que
aquella manleuta per la ql la nau
sera venuda:que ell la hagues feta
per son ioch ho per altres barats:
que ell menas ho faes. E si los per-
soners aço prouar li poran:lo sen-
yor dela nau es tengut de retre e d
donar als personers totes les pts:
que enla Nau hauien ho lo preu da
quells. E si lo senyor dela nau no
ha de que pagar:ell deu esser pres e

mes en ferres e star tãt: tro que ell
sia auengut ablos psoners: ho qlls
haia satisfets del dan: q̃ fet los hau
ra. E si com lo senyor dela nau hau
ra venuda la nau ari com desus es
dit:si ell allo que dela nau li sera so
brat: no tornara retre compte als
personers: e a donar la part que a
ells pertanyera de tot ço q̃ dla nau
li sera sobrat: e ell sen ira en altres
parts:si aço que dela vẽda dla nau
li sera sobrat se perdra:ell nes ten-
gut de esmana a fer als personers:
ari com desus es dit. E si ell sen ira
en altres parts ab allo:que dla nau
li sera romas:e ell guanyara:tot lo
guany que ell fet ne haura:es ten-
gut de donar als personers a quas
cu: segons que la donchs hauiẽ pt
enla nau:mẽys d tot frau e ptrast.

Com lo patro dudar compte als psoners quascũ viatge.

Capitol. ccxl.

Lo senyor de nau ho lẽy
es tengut de retre com
te asos personers quas-
cun viatge:que ell fara
E si lo senyor dela nau
no retra compte asos personers de
quascun viatge. q̃ ell fara: si la nau
ho leny se perdra ho pendra algun
damnatge:lo senyor dla nau es tẽ
gut de retre e de donar tot lo guãy
q̃ ell fet aura:als personers. Que
per rahó dela nau que pduda hau
ra ho dl leny lo senyor dla nau nos
duescusar ne pot:que no haia a re
tre e a donar tot lo guany: que ell
ab aquella nau ho leny haura fet.
E si lo senyor dela nau ho leny no
haura de queu pusca retre: si ell es
tengut: ell deu esser pres e mes en
ferres tot enari:cõ enlo capitol de
susdit se conte. E so fet pço aqst ca
pitol:car molt senyor d nau ho lẽy
repriem e triga:que no vol comptar
absos personers:e cõ ve:q̃ ell hau-
ra perduda sa nau ho leny e ell di-
ra:que tot sies perdut:e sia que si p
dra que no si ho perdra lo senyor d
la nau ho leny nes tengut:ari com
desus es dit. Perque tot senyor de
nau ho leny deuria e deu comptar
quascun viatge:que fara ab sos per
soners del guany ho dela perdua:
que fet haura: perço que la pena q̃
desus es dita:noli pogues venir d
sus. Encara es de mes tẽgut lo sen
yor del leny als personers:que si lo
senyor dela nau guanyara ab aqll
comu que dels psoners haura ho
tendra: ell los es tengut de donar
lur part de tot lo guany que fet ne
haura. E si ell peruentura hi hau-
ra perdut:personer algu no li es tẽ
gut de perdua: que ell fetan haia:
perço com ell tendra aquell comu
malgrat dels personers desusdits

Cõ patro dudar cõpte e sis mor sens cõptar. Ca. ccxli.

Si algun sienyor de nau
ho leny nauegara en vi
atge ho moltes:si ell na-
uegara ho tornara algu
na vegada ho moltes
en aquell loch on seran
tots los seus personers ho la ma-
ior partida:ell los es tẽgut de retre

compte quascun viatge que ell fa/
ra. E si ell nou fa: ell es tẽgut tot en
ari: com enlo capitol desusdit se cõ
te. Empero si lo senyor dela nau ho
leny nauegara aricom desus es dit:
e ell cessara que no retra cõpte als p
soners: ne encara nols dara res da/
ço: que guãyara los dits personers
lon deuen requerir. E si per ventu
ra ell simplamẽt e sens malicia fer
nou volra: los sobredits personers
lon poden forçar: e si los dits per/
soners lon requeren ho no: e força
alguna si ell fer nou volra: ells noli
metran: si al senyor dela nau ho del
leny vendra cas de ventura ques
mora: si los dits psoners ladõchs
apres la mort sua ells demanaran
als hereus daquell: qui mort sera o
als detenidors dels seus bens cõ/
pte ho part del guany que aquell q̃
mort sera: hauia fet ab aquella nau
ho leny: los dits hereus ho los teni
dors daquells bens seus nols son
tenguts de retre compte: ne de res
a donar de guany: que aq̃ll hagues
fet. Si donchs los dit personers p
uar nou porã ho aquell qui mort se
ra nou hauia iaquit manat en son
testament. E si peruentura aquell
qui mort es: sera mort intestat: los
hereus daquell ho los detenydors
dels seus bens no son deres aldre
tenguts a aquells sobredits perso/
ners sino tansolamẽt daço: que en
lo cartolari de aquell qui mort sera
se trobara scrit. E si ells trobaran
enlo desusdit cartolari scrit gun
guany: los dits hereus ho deteny/
dors dels bens de aquell qui mort
sera: son tenguts de retre a quasc
dels dits personers la part que li p
tanyara de aq̃ll guany: que ells hau
ran trobat scrit: si tots los bens da
quell qui mort sera ne sabien esser
venuts. E si per ventura enlo car/
tolari daquell qui mort sera: algun
guany scrit no sera trobat: si algun
consumamẽt scrit trobat sera: que
la nau ho leny hagues a tornar a a
quell qui mort sera: ho alguns de
qui ell ho hagues manleuat per ra
ho de consumament: que la nau o
leny hagues fet los dits personers
hi sont tẽguts de pagar lur part. Em
pero es enari a entẽdre que aquell
consumament no fos fet per culpa
daquell qui mort sera: qui ladõchs
en temps dela vida sua era senyor
daquella nau ho leny e qui aquell
consumament desusdit haura fet:
e si lo dit consumament poran pro/
uar los dits personers que per cul
pa daq̃ll q̃ mort sera: qui ladonchs
en temps dela vida sua era senyor:
fos fet ells noy son tenguts de res
a metre pus ells en ver metran: q̃
p culpa daquell qui mort sera: sia
stat fet lo consumament desusdit.
Altrament los dits personers son
tenguts de donar e de pagar a aq̃ll
consumament: segons que a quas/
cu ne pertanyera dela sua part. E
es raho: que aricom ells prenguerẽ
volẽters part del guany: si y fos: ari
es raho: que paguẽ part enlo dit cõ
sumament. Encara per altra roho:
perço com aquell qui mort sera: e la
donchs en temps dela vida sua era
senyor daquella nau ho leny: ana/

ua staua e nauegaua entre ells cõ
ells non destrenyien que comptas
ab ells ho quels donas part daço:
que guanyaua. E si peruentura a/
q̃ll qui mort sera abintestat: carto/
lari algu no hauia fet ne haura scrit
los sobredits personers no poden
demanar als hereus de aquell: qui
mort sera algũa cosa. He los hereus
ho detenydors dels bẽs de aquell
mort no poden res demanar als so
bredits personers de consumamẽt
dela nau ho leny: que hagues fet
pus enlo cartolari no sera scrit: per
testimonis que ells ne demanasen.
Per que quascu se guart: e ia com
fara les sabenes e com no. Perço
que dan ne greuge no li pura tor/
nar. E per les raho̅s desusdites son
fet aquest capitol. Empero salues
totes conuinences e promissions
quel senyor dela nau ho lẽy hagues
fetes als sobredits personers per al
guna raho: e los personers a ell. E
saluo encara: si lo dit Senyor dela
nau ho leny haura comprat ablos
psoners ab tots ho abla maior par
tida si al compte que ell los retra:
los haura a dar algun guany: si ell
per ventura dar nol los pora: e los
dits personers li faran gracia: quel
ne speren: si ell ans que dat los ho
haia mora: los dits personers de/
uen esser pagats dels bens: si tots
ne sabien esser venuts.

Declaracio del pre-

Segons q̃ (cedent. La. ccrlij
enlo capitol desusdit declara e
demostra: tot senyor de nau ho lẽy
es tengut de retre compte a sos per
soners quascun viatge: que ell fara.
E si nou fahia: es ne tẽgut e obligat
tot enari: com enlo capitol desusdit
es contengut. Mas empero es ari
a entendre: si l Senyor dela nau ho
leny sia ho venga quascun viatge o
alguns viatges: que ell fara enaq̃ll
loch: on sien tots los personers ho
la maior partida. E si lo senyor dela
nau ho leny fara port en algun loch
on no haura personer algu: encara
que ell nauegara e fara viatge ho
viatges en moltes parts: on perso/
ner algu no haura ne sera: si al sen
yor dela nau ho leny vendra algun
cas de ventura: que ell perdra tot
ho partida daço: que ab la nau ho
leny haura guãyat: si per culpa dell
nos pdra: ell no es tengut de res es
menar als sobredits personers pus
per culpa dell no sera perdut. Em/
pero si los dits personers empẽdrã
ablo senyor dela nau ho del leny: cõ
ell se partira dells ho li diran: que
si ell per ventura se aturara en al/
gunes parts per neuegar: q̃ ell q̃ls
deia trametre per quascun vietge:
que ell fara: tot ço q̃ a ells pertãya/
ra del guany. q̃ ell fet haura: lo dit
senyor dela nau ho leny los ho deu
trametre. Empo si ell nols ho tra/
met e so retendra: si ell ho pdra en
qualseuulla manera q̃ ell ho perda
ell los es tengut de tot a restituhir.
E si ell no ha de que: ell es tengut
de tot enari com enlo capito desus
dit es contengut. Empero si los
dits Personers empressio alguna
no faran ab lo Senyor dela Nau

ho leny: com ell se partira dells: ell nols es tengut que res los trameta. E si s ho tramet es pr: sera molt be perdut al senyor dela nau ho ol leny q̃ sens lur manamẽt los o tra metra: Empero qualseuulla conuinença ho empresio que lo senyor dela nau ho del leny fara ab sos psoners: com dells se partira: aquella es mester quels atenga. E si ell peruentura nols ho attendra: e p culpa dell romandra: ell es tengut de restituhir tot lo dã que los dits personers ne sostendran ho sostengut ne hauran. Empero si al senyor dela nau ho leny ho tolra ho veda ra empediment de deu ho de mar o de senyoria ho de males gents que ell no attendra: ço que a sos personers promes haura: cõ dells se parti: e per culpa dll no romandra: ell a sos personers dela promesa nols es de res tengut. Perço com a empediment de deu ho de males gẽts no pot algu res dir ne contrastar. Empero tot ço que ds us es dit: que sia e deia esser menys de tot frau. E si frau algu prouar si pora: la part contra qui prouat sera: sia tẽgut de retre e restituhir tot lo dã a aquella part que sostẽgut lo haura: sens tota malicia E per les rahons desusdites son fet aquest capitol.

De patro qui volra

creser la sua nau. La.ccxliij.

Senyor de nau ho lẽy qui volra creser la sua nau ho lo leny si ell es en loch: hon sien tots los personers ho la maior partida: lo senyor dela nau ho Leny los ne deu demanar. E si tots los dits psoners ho volen ho la maior partida q̃ la nau se cresca: lo senyor dela nau ho lẽy la pot creser. E tots los personers son hi tenguts de metre per la lur part aytant com de aq̃ll creriment los vendra. E si y ha personer quiy volgues contrastar no pot pusque a sabuda e ab volũtat dela maior part serafet aquell creriment e si lo senyor ds la nau o haura a manleuar: aquell personer es tengut axi: com enlo capitol desusdit es cõtengut. E si los personers no volen que aquella nau se cresca lo senyor dela nau nols pot forçar. Mas pot lo forçar de tot ço que enlo capitol desusdit es contegut. Encara mes si lo senyor dela nau fa aq̃ll creritmẽt mẽys de sabuda e de volũtat ds psoners los psoers no sõ tenguts al senyor dela nau de res a donar: sino axi com enlo capitol de susdit es contengut. Empero si lo senyor dela nau ho del leny sera en algun loch: on no haura personer algu: e ell volra creser sa nau ho lẽy ell la pot creser: segons que enlo capitol desusdit es contengut. E los personers noy poden res contrastar: sino en axi: com enlo capitol de susdit es contengut. E lo Senyor dela nau es obligat als personers ds totes aquelles conuinences e empresions que al capitol de ser de adob parla: e es contengut. Perço com creritmẽt que hom fa ala nau: es judicat per adob.

Declaracio del pre-

cedent. La.ccxliiij.

Segons que deu e demostra en vn capitol desusdit: que si senyor ds nau vol creser ho fer algun creriment en sa nau ho leny: si lo senyor dela nau es en loch on sien tots los personers o la maior partida: lo Senyor dela nau ho leny los deu demenar del dit creriment: que ell vol fer enla dita nau ho lẽy. E si los dits personers tots ho la maior partida no volran: que lo dit creriment se faça: lo dit senyor dela Nau nou deu fer: nels ne pot forçar. Mas lo dit senyor dela nau pot forçar los dits personers ds aço: que es dit enlo ds usdit capitol ço es a entendre dencantar: e los dits personers al senyor dela nau o leny per aquella rabo mateira. es ver: e axi es acostumat de fer. Empero segons que encát deu esser fet. E alla on diu e demostra q̃ si lo dit senyor dela nau ho lẽy es ho sera en loch: on no sien ne seran tots los dits personers ensemps ho la maior partida que si lo dit senyor dela nau ho del leny volra creser la dita nau ho lo Leny lo dit Senyor dela Nau ho leny ho pora fer: que personer algu no pot en res contrastar sino axi com enlo capitol desusdit es contengut e es ver. Mas empero es axi a entendre: que lo dit sẽyor ds la nau ho lẽy no nola cresca sino per dues rahons. ço es a saber per gran nolit ho gran viatge: que ell trobas: ho per gran profit: quel dit senyor dela nau vees ho conegues: quen vẽgues ho quẽ pogues venir a si mateix e a tots los desusdits personers: ço es a endre per passatge ho per falliment daltres naus ho lenys que alguns mercaders no trobasen. E si lo dit senyor dela nau ho leny fara lo creritmẽt desusdit per les dues rahõs desusdites los dits personers li sõ tenguts de pendre en compte tota messio e despesa: que lo dit senyor dela nau ho leny haura feta p lo dit creriment si donchs los dits personers lo contrari prouar no li poran. E si lo dit contrari prouar no li poran esser ver: sia que lo dit senyor dela nau ho leny los aport guany ho consumament: tot li deu esser pres en compte. E si lo dit senyor ds la nau los aportara algũ guáy los dits personers ne deuẽ hauere pendre be e entegrament lur part: segons que quascu dels personers la haura enla nau. e si lo senyor ds la nau ho leny aportara algun consumament als personers: los personers son tẽguts de pagar al dit senyor dela nau ho leny segons que a quascu dels dits personers ne pertanyera: segons la part que enla dita nau haura. E es rabo: que axi cõ quascu prenguera part del guany: si lo dit Senyor dela nau ho Leny lols hagues portat: axi es rabo: que quscũs dels dits personers paguẽ sa part enlo dit consumament: si esdeuenia per algun cas. E pusque lo dit senyor dela nau ho leny hau

ra fet lo dit creriment a bon ente/
nirent e per les rahons desusdi/
tes. E maiormēt p lo dit otrari no
li pora esser stat prouat. Mas em/
pero si los dits personers poran p/
uar lo dit contrari al dit. senyor dla
nau ho leny aquell dit Senyor de
la nau ho del leny: qui no haura fe/
ta la dita hobra ho creriment ples
dites rahons: ans ho haura fet per
sa auctoritat e per vana gloria del
segle: e perço que les gents diguē:
que aytal es Senyor de gran nau
ho de gran leny: aquella messio ay
tal que pera quella rabo ho rahōs
com desus son dites sera feta: los
dits personers no son tenguts que
la li prenguē en compte: si los dits
nou volran sino enaytal manera:
que aquella messio que per les ra/
hons dsusdites sera stada feta: que
sia mesa en coneguda e en vista e
en poder d dos hons homens e ço
que ells ne diran e coneseran: que
allo sien rēguts los dits personers
de pendre en lur compte al dit sen
yor dela nau ho leny. Ayi q̄ la vna
part ne laltra no pusca en res con/
trastar al dit e ala coneguda d aq̄lls
damunt dits dos hons homens. E
en aquesta guisa empero: que si los
dits personers no encantarā la di/
ta nau ho leny: e lo dit senyor dela
nau ho Leny romandra en sa sen/
yoria tot enayi: com sera e ab aq̄lls
mateixs sobredits personers no sō
tenguts de res a donar al dit sen/
yor dela nau ho leny dela dita mes/
sio: que ayi com desus es dit: sera
stada feta: ne encara p los dits bōs
homens sera stada arbitrada ho e
stimada ho sentēciada. sino enayi
com lo dit senyor dela nau ho leny
so guanyara ab la dita nau ho leny
Encara mes li fan grā gracia: com
ell roman en senyoria dla dita nau
ho leny: e com d tot la dita messio
noli abatran del compte que ayi cō
desus es dit haura feta no rahona/
blament. Mas es se fet e fas per e
stat rabo: car en totes coses e en tots
fets es bona egualtat e tempramēt
e couinença de bons homens. Em
pero si los dits personers encanta/
ran la dita Nau ho leny al dit sen/
yor: ell gitaran de tot dela senyoria
e desposseiran los dits personers sō
tēguts de donar e pagar al dit sen/
yor tota la messio e dspesa que per
los dits bons homens los sera esta
da arbitrada ho estimada ho sentē
ciada: encontinent: que los dits p/
soners hauran la dita Nau ho leny
encantat: e aquell quin era senyor
ne hauran gitat. Empero si aquell
qui era senyor dela dita nau ho lēy
haura manleuats alguns diners p
rabo dla dita hobra ho crer que ell
ayicom desus es dit: haura fet no
degudament: si ell ne dara loguer
hon haura donat los dits psoners
no son tenguts de metre ne de pa/
gar part enlo dit loguer: si donchs
los dits personers fer nou volran.
Mas empero si lo dit Senyor de
la Nau ho Leny haura fera la dita
hobra ho creriment per les rahōs
desusdites: si lo dit senyor dela nau
ho. Leny haura manleuada mo/
neda dalgu. Per rabo Dela di/

ta obra ho crerer: si lo dit senyor ne
dara loguer ol ne haura donat: los
personers hi son tenguts de metre
e de pagar segons que a quascu per
tanyera: e segons la part q̄ enla di/
ta nau ho leny haura: sens tot con
trast. E iatsia aço que enlo capitol
desus diga e demostra: q̄ creriment
que hom faça a alguna nau ho lēy:
ques iutge per adob ver es mas en
tal guisa se pot hom strar de creri/
mētq̄ nos d ni es por strar d adob
que haura ops la dita nau ho leny.
E ayi los dits senyors de Naus ho
lenys deuen se guardar com seran
en algun loch estrany ho priuat: si
ells volran fer alguna obra ho algū
creriment en lurs Naus ho lenys:
que ells queu façē ab iusta rabo ho
rahons. Perço quels casos desus/
dits no li puscan esser desus posats
Ho perço quel dan desusdit nols
pusca de sus venir. Salues empo
tots conuinēces ho emprenimēts
fets entre los senyors deles naus e
los psoners en totes e per totes co/
ses. E per les rahons dites son fet
aquest capitol.

¶ De adob de nau.

¶ Capitol. ccxlv.

Senyor de nau ho Leny
de qui la sua nau haura
ops adob: si lo Senyor
dela nau es en loch: hō
sien sos personers tots
ho partida: lo senyor dela nau deu
dir e de mostrar a aq̄lles personers
aquell adob: q̄ la nau ho leny hau/
ra mester. E si los psoners ho volē
ell ho d u adobar ells psoners son tē
guts metre enlo adob quascu tant
com li vendra ala sua part. E si hi
haura algun de aquells personers
qui no volrā pagar: ço que a ell vē
dra: e lo senyor dela nau ho haura
amanleuar: lo personer es tengut e
obligat: ayicom lo capitol desusdit
conte. E si los personers no volran
que la nau ho leny se adob: perço
car per ventura ell costaria mes de
adobar: q̄ no valria: ho encara nues
que com la nau ho Leny sera ado/
bat e ells lo volran vendre: ells no
trobarien tant com ell costaria de
adob: perço lo senyor dela Nau ho
leny no deu adobar sa nau ho leny
menys de voluntat dels personers
pus sia en loch ab ells nels ne força
ra. Mas lo senyor d la nau pot for
car de vendre e de encantar als p/
soners: pus que ells no volran que
la nau ho leny se adob. E los perso/
ners ne poden forçar aytambe al
senyor dela nau ho del leny. Que a
encant no ya negu Senyor: que
tots son e deuē esser personers sim
ples. Si donchs algunes conuinē
ces no hauia entre ells que algu d ls
personers: hi degues hauer qual/
que senyoria. E si lo senyor adoba/
ra la nau ho leny menys de volun
tat dels personers: Personer algu
no li es tengut de res a donar da/
ço: que costara aq̄ll adob qui mēys
de sabuda dells sera fet. Mas
lo senyor dela nau se deu pagar: ayi/
com la nau ho Leny so guanyara.
Que allo Personer algu no y por
res contrastar. Mas si la Nau

ho leny se perdra ans quel senyor sia pagat daço que haura prestat a aquell adob: Personer algu no li es tengut de fer esmena. Mas cō la nau ho leny se perdra: si exarcia alguna se restaurara: lo senyor dela nau se deu entregar: que personer algu no loy pot contrastar. E si res hi sobre lo senyor dela nau o deu retre: e donar a quascu personer: tāt com li venga per la su part. E si algunsdels personers volran vēdre aquella part: que hauran enla nau que sia adobat: ell deu fadigar a aquell qui senyor ne sera. Car aq̄ll hi haura hagut molt de maltret: ey haura bestret tot aquell adob. e si aquell personer no sen pot auenir ab aquell qui senyor ne sera: sia mes en poder de dos bons homēs de mar: qui vegen aquell adob ia quant costa. Perço que si aquell p soner venia la sua part a altri: que entre lo senyor dla nau e aquell qui aquella part compraria: no pogues hauer cōtrast. E tot ço que aquells dos bons homens ne diran hon faran: allon sia seguit. Axi quel senyor dela nau ne aquell personer p qui lo contrast seria: noy puguen cōtrastar. Mas tot ço que ells ne diran ab consell: quen demanan a homens de mar: allon sia seguit. saluo empero q̄ si lo senyor dela Nau sera en loch: on no haura algun p soner: e la nau ho Leny haura tan grā ops adob: que menys de adob no pogues nauegar: lo Senyor dela nau deu guardar lo profit de si e de sos companyons. E ço deu mes amar lo profit dels companyons: com ells noy seran: encara perço car ells lo hauran fet senyor del lur. Perque ell deu guardar si mateix de blasme e de dan e encara mes aquells qui enell se fian. E si lo senyor dela nau veu e coneix: que aquell adob que la nau ha mester: sia ho deia esser mes a profit dels p soners que a dan: segons son semblant e segons sa conexença e sa consciencia: allo que a ell ne sia semblāt allon deu fer a son bon entenimēt. E qualseuol cosa que ell ne faça: sia que la adob: ho q̄ la vena tot li deu en be esser pres: pusque ell ho haura fet a bona intencio. E axi los personers no poden res contrastar en ço que ell ne faça. Perque quascu se guart aqui fara part. Si donchs no era empres entrel Senyor dela nau e los personers que ell nos degues adobar ne vendre la nau ho leny: si nou fabia ab volutat d̄ tots los personers ho dela maior partida. Empero si aquella conuinença no era entre ells: aquella cosa quel senyor dla nau ne fara: aquella nau ran a seguir los personers. Saluo que si ell la ligaua ho barataue ho la perdia per sa culpa: aquell los es tengut de esmenar: axi com enlo capitol desusdit se conte. E aquest capitol fo fet: ques guart quascu: aq̄ fara part e aqui comanara lo seu e aqui no e cō no loy comanara: q̄ les conuinēces que entre ells serā empres: aquelles se hauran a seguir.

De arborar ancores

¶ Capitol. ccxlvi.

Senyor de nau ho leny qui pendra ho fara pendre senyals gayatells ho races de ancores dalguna nau ho Leny: qui prop dell stara ormeiat: si aquelles ancores se perden: aquell senyor daquella nau qui haura orbades aq̄lles ancores ho fetes orbar: es tēgut de esmena a aquell senyor daquella nau de qui aquelles ancores serā tot ço que ell dira per son sagrament: que valguessen encara li es tengut de fer esmena de tot lo destrich: que ell ne sostenga. Encara mes si aquell Senyor de qui aquelles ancores serā: se vol: en sen pot clamar ala senyoria e demanar a aquell senyor daquella nau o lēy qui aytal cosa haura feta ho feta fer per ladronici. Encara mes si mariner algu orbara ancores menys de volutat e menys de sabuda daq̄ll senyor de nau ab q̄ ell sera: si lo mariner ho fara p sa auctoritat e mēys de comendament: ell es posat en aquella pena: quel Senyor dela nau deuria hauer: si comendament lin hagues fet. Encara mes que si aq̄lls mariners q̄ aytal cosa hauran assaiada de fer: no hauran de q̄ pagar a quells ancores qui per culpa dells seran perdudes: perço com ells les hauran orbades: encara mes si ells no podē entegrar lo dā el destrich e la messio: quel senyor daq̄lla nau ne haura sostengut aquells mariners deuē esser presos e mesos en p so e estar tant tro q̄ haien satisfet a aquell Senyor de aquella Nau de tot lo dan e d̄ tot lo interes: que ell dira per son sagrament que per culpa dells haura sostēgut. Si dōchs aquell senyor daq̄lla nau nols volia fer gracia quels speras per dies e per horas ho que vulla: que ells guanyen ab ell tot ço que li hauriē a donar en esmena del dan: que per culpa dells haura sostengut. E ço sia en voluntat daquell Senyor de nau: qui aytal dan haura sostēgut de fer aquelles coses desusdites: q̄l ell mes se volra. ço es de sperar los ho de metrels en preso: o que ell los vulla fer gracia: que u guanyen ab ell. E fo fet aquest capitol: que si aq̄lla pena desusdita noy era posada molt dan e treball se seguiria. Encara si algūa nau tendra prois e perço quel prois no frete ne sencaste: hauray posats senynals quel sospenan qui aquells senyals ne leuara o fara leuar: en aq̄lla pena matexa deu esser posat: que delus es dita.

De nau q̄ ira a pts.

¶ Capitol. ccxlvij.

Senyor de nau ho leny qui menara la sua nau a parts ell es tengut de fer scriure totes les conuinēces e empreimēts: que ell fara ho haura fetes ab tots aquells mariners: que ab ell haurā anar a parts. Encara mes deu fer scriure lo dit senyor dela nau en presencia de tots los mariners ho dla maior partida: la quantes parts pē

dra la nau e quãtes parts fará per
totes e aqui deu fer milloramẽt e
a qui no: e quant equant no perço
q̃ ala particio entre los mariners
el senyor d̃la nau no pogues hauer
algun contrast. Encara es de mes
tengut lo senyor dela nau: que deu
mostrar tota la exarcia: que la nau
haura a tots los mariners ensẽps
ho la maior partida: si tots noy po
den esser: perço car si los mariners
conexien ablo senyor dela nau en
semps: quey hagues exarcia que ha
gues ops ho adob ho enfortiment
que lo senyor d̃la nau queu degues
fer: fer al lescriua: e perço q̃ noy po
gues hauer entre ells algũ cõtrast.
que si alguna exarcia se perdra: q̃lls
mariners noy poguessen metre al
gun cõtrast: q̃ diguessen: que ells no
hauien vista aquella exarcia: que p
duda sera. perço com de comu sa
esmenar. E si lo senyor dela nau fa
ra aço: que desus es dit: los mari
ners li son tẽguts de seruir tot axi
com si anassen a loguer sabut e en
cara mes. que per nẽguna rabo no
poden metre contrast: saluo per a
quelles condicions: que en los ca
pitols desus dits son ia certifica
des e esclarides. En axi lo senyor d̃
la nau ho leny quant deu los hau
ra donat a guanyar: d̃u los donar
be e lealment les parts: que aqua
scu pertanyen tot en axi com entre
lo senyor d̃la nau e los mariners se
ra empres: e axi com en lo cartolari
dela nau sera escrit. E lo notxer es
tengut sots pena d̃l sagrament que
ell fet ha: de guardar tot lo profit
de aquells mariners: que ells be e
entegramẽt hagen tot ço: quel sen
yor dela nau los haura promes lo
dia: que ells se acordaren ab ell. E
lescriua es tengut de guardar lo p
fit dela nau sots aq̃lla mateira pe
na: que al notxer es posada: que ell
noy faça res engenyosament per la
nau ne per los mariners: mas que
be e lealment do sapart: q̃ ala nau
pertanyera: e als mariners atresi
El notxer el scriua deuen ne hauer
milloramẽt ço que entre ells esta
ra empres: com la nau començara
de acordar los mariners: e si p ven
tura entre ells no es estat empres:
ells ne deuen hauer quascu vna pt
per honrament e per rabo del mal
tret: que ells hi haurã per tot lo co
minal d̃la nau: e aquelles dues pts
deuẽ se leuar d̃ tot lo comu ensẽps
Ara parlem de les cõdicions: si per
cas de ventura hi venien. Si nau
ho leny pra ab veles: e anant ab ve
les ella pdra arbre ho antenes ho
vela alguna: los mariners no son
tenguts de esmena a fer si donchs
lo sẽyor dela nau ho lo notxer nols
hauia manat abans: quel arbre ho
les antenes ho la vela se perdes: q̃
calassẽ: e si lo senyor dela nau los ha
uia fet manament q̃ calassen: e ells
no hauien volgut calar: e per aquel
la rabo aquella exarcia que desus
es dita: se perdra los mariners son
tenguts de tota aquella exarcia a es
menar: axi es a entendre que tot lo
cominal dela nau la deu pagar. E
si lo senyor dela nau ho leny ho lo
notxer manaran surgir ancores en

qualque loch: q̃ ells serã: e los mari
ners diran: que aquella exarcia ab
que ells manen surgir aquelles an
cores no es sufficient: e si les anco
res se perdran sobre allo: quels ma
riners haurã dit al senyor d̃la nau
ho al notxer e aquells no faran cã
biar la exarcia en les ancores: q̃ hau
ran manades surgir los dits mari
ners no son tenguts de alguna es
mena a fer: pus que ells ho hauran
dit al senyor dela nau: e demostrat
al notxer E si los mariners nou di
ran neu demostraran al senyor de
la nau ne al notxer e aquelles anco
res se perdran ells son tenguts de
esmena a fer: perço car ells surgirẽ
aquelles ancores. e no diguerẽ ne
denunciarẽ: que aquella exarcia no
era fort ne bona. Encara mes si ala
nau vendra cas de ventura quen
paia en terra es romp: si lo guany
que la uau haura fet sera tant: que
bastas aquella nau a refer: lo senyor
dela nau len pot refer. E si ell refer
no lan volia: aquell nau deu esser p̃
ada: e portada a preu entre lo sen
yor dela nau e los mariners: ia que
valia aquella nau: com ana en ter
ra. E si entre ells no sen poden aue
nir: deu esser mes aquell contrast:
que entre ells sera: en poder d̃ dos
bons homens: que sien e sapien be
e diligentment de la art dela mar.
E qualseuulla cosa que aquells ne
diran: allon deu esser fet e seguit. E
si exarcia si saluara: aquella exarcia
e tot ço que saluat ne sera: tot deu
esser preat e mes en preu al senyor
dela nau. E com lo senyor d̃la nau
sera entegrat: si alguna cosa de aq̃ll
guany que ells fet hauran: sobrara
ho romandra: tota deu esser par
tida per tots cominalment: axicõ
entre ells sera empres. E si per ven
lo guany que ells fet hauran: no ba
stara a esmena a fer a aquella nau:
que de tot rota sera ho en partida:
los Mariners noli son tenguts
de alguna asmena a fer perço com
lo mariner assats hi pert pus quey
pert son temps: ey haura cõsuma
da sa persona. E empero los Ma
riners son tenguts al Senyor d̃la
Nau daiudar a saluar tot ço: q̃ ells
poran be E lealment. E retre e do
nar tot ço: que ells saluar ne poran
al Senyor dela Nau. Encara mes
si per ventura la Nau no haura
guanyat res Los. Mariners son
tenguts de retre e de donar al Sen
yor de la Nau tot ço: que haura de
spes en vianda de aquell tom que
ells sacordaren: tro fins que ells se
partiren dela Nau. E aço deuen
los Mariners pagar mẽys de tot
contrast que lo Senyor dela Nau
assats hi per pus hi cõsuma la nau
e si matcix. E lo Senyor de la nau
pot a aquell Mariner q̃ contrast
hi meta. allo que a ell ne vendra
que deia pagar per la sua part a
xi demanar com si liu hauria co
manat ab carta: e pot ho metre en
poder dela senyoria. E aquel ma
riner du estar tant pres tro que ha
ia satisfet d̃ tot ço: que a donar hau
ra a aquell senyor de la nau ho que
sen sia auengut ab ell. Empero si
lo sẽyor d̃la nau veura e conexera

que aquell mariner qui li cõtrasta
ra:nou fara per alguna altra male/
sa: sino que no ha de que pagar ne
entegrar:lo senyor dela nau es ten
gut:que deia esperar per dies e per
hores tant tro que ell ho pusca ha/
uer guanyat:en axi empero:q̃l ma/
riner es tengut al senyor dela nau
de assegurarloy ab carta ho ab fiã/
ces:perço quel senyor d̃la nau nou
pusca perdre ell ne los seus. Enca/
ra mes si algu dels mariners per/
dra alguna roba a seruici dela nau
si la nau guanya:aquella roba deu
esser retuda a aquell mariner: qui
aquella roba haura perduda: si ell
prouar ho pot:e si ell puar no pot:
no li es hom tengut. de esmena a
fer. E si per vẽtura la nau no guan
yara no li es algu tengut daquella
roba:que ell perduda haura de es/
mena a fer: per testimonis que ell
ne donas:car assats hi pert quascu:
pusque hi pert son temps:ey con/
suma sa persona. E fo fet pço aq̃st
capitol car molt senyor de nau ho
leny hauria sa nau vella podrida:
e si sabia quels mariners qui ab ell
yrien aparts:si ell rompra la nau li
fossen tenguts dela nau a esmenar:
per fort poca de fortuna que fes ell
faria en guisa e en mancra:que per
des la nau:perço que ell ne pogues
hauer desmena mes que no valriẽ
dues naus aytals com aquella. E
per aquesta rabo los mariners qui
van aparts:no son tengutes de es/
mena a fer a la nau:que rota sera:si
no tansolament d̃l guany:que ells
ab la nau hauran fet: tot en axi cõ
en lo capitol desus dit es declarat
e certificat.

De exarcia tolta per leys armats. Capitol.ccxlviij.

Si alguna nau ho algun
leny yra a parts: e sera
cas de ventura:que aq̃l
la Nau ho leyq̃ aparts
yra:se en ꝓtrara ab leys
armats si aquells leys
armats li tolrã ho sen portaran ve
la ho veles ho gumena ho gume/
nes ho ancora ho ancores ho algu/
na altra exarcia:aquella exarcia d̃u
esser esmenada per tot lo cominal
dela nau. E es axi a entendre: que
quascu sia tengut de metre en la es
mena:que per aq̃ll la exarci a se hau
ra a fer: qui tolta li sera:per aytan/
tes parts:com pendre deu. Empe/
ro es axi a entendre:que la nau ho
leny hagues guanyat: e de aquell
guany:que aquella nau ho leny ha
gues fet: que sia esmenada aquella
exarcia:que aquells lenys armats
sen haurien portada. E si per ven/
tura lo guany que aquella nau ho
leny haura fet:no bastaua a aquel/
la axarcia a esmenar:los mariners
qui yran a parts no sien tenguts d̃
alguna altra esmena a fer:perço cõ
lo sobre dit mariner ne algun altre
com parteix de son alberch e va ab
algu a guanyar: nou fa per fe:que
per algun cas de ventura que esde
uenga a la nau: hon ell deu anar a
guanyar: que la roba que ell iaq̃ix
en casa:li hagues aiudar a esmenar
que siu fabia:mes li valria:que ro/

mangues encara mes p altra rabo:
car lo mariner assats hi pert: pus
quey pert son tẽps:ey haura totes
les vestidures consumades:ey hau
ra consumada sa persona. Empero
si lo guany que la nau ho leny hau
ra fet:bastara a aquella exarcia es/
menar:que tolta los sera lo senyor
dela nau ho leny qui aquella esme
na haura presa:deu iurar en persẽ/
cia de tot lo cominal dela nau ho
leny: que ell que la d̃ia cobrar:com
abãs pusca:e quey faça tot son po/
der. E si ell cobrar la pot:ell es ten/
gut de retre tot ço: q̃ ell haura p̃s
dels sobredits mariners en esme/
na daquella exarcia:q̃ aquells leys
armats los hauiẽ tolta:sens tot cõ
trast. E si per ventura en la nau ho
leny haura alguna partida d̃ls ma
riners:qui ho contrastaran:que a/
quella exarcia que aquells lenys ar
mats los hauran tolta:que no de/
ia esser esmenada del guany:q̃l leys
fet haura perço car es cas de ven/
tura:nou deuen fer ne poden: car
si als sobre dits mariners o altres
estant ells en la nau ho leny venia
cas de ventura que sencontrassen
ab alguna caixa: hon hagues mo/
neda ho alguna altra roba:que val
gues molts diners: ho ab alguna
bala ho ab alguna altra cosa:que a
ells tornas a profit:noy hauria al/
gu: qui no volgues hauer be e en/
tegrament la sua part:que pertan
yer lin degues:e encara molt mes:
que pertanyer no lin deuria: si ell
fer ho podia:e donchs en semblant
cas es iusta rabo:que axi com qua/
scu volria e d̃manaria be e entegra
ment sa part del guany:qui p cas d̃
ventura los seria esdeuengut: tot
en axi es rabo que quascu sia tẽgut
de fer esmena a aquella perdua: q̃
per cas de ventura los sera esdeuẽ
guda:del guany que ells fet haurã
E per les rabons d̃sus dites sõ fet
aquest capitol.

De roba quis banya ra en leny descubert. Cap.ccxlix.

E mercaders qui nolie
taran ho metrã roba en
algun leny descubert si
aquella roba que en a/
quell leny descubert se/
ra mesa:se banyara hos
guastara per mar:qui al leny entre
ho per aygua de pluia:lo senyor de
aquell leny no sia tengut d̃ esmena
a fer neguna a aquells mercaders
de qui aquella roba sera: per ço car
no es sa culpa:que aytambe saben
los mercaders com ell mateix:que
aquell leny hon ells metẽ la lurro/
ba es descubert. Mas empero si lo
senyor del leny descubert es en al/
gun loch que li pogues fer tenda:
e que no fos tant mal temps: que
ell la pogues tenir feta. e no lin fa/
bia. si los mercaders prouar loy po
ran: ell es tengut de esmena a fer a
aquells mercaders per aquella ro
ba que banyada ho guastada sera
per culpa dell. qui no volia tenir
la tenda feta. Empero si aquell sen
yor del leny sera en algun loch. e fa/
ra tanta de mar e tant de vent que
no la gosas tenir ne pogues e plo/

uia tant:que la tenda no hagues fa
cultat de tenir la: si aquella roba se
banyara os guasta per neguna dea
questes rahons : que desus son di⸗
tes:lo senyor del leny no es tengut
de esmena a fer. Encara mes si aq̃ll
leny fara aygua per murades:e per
culpa daquella aygua:que fara per
les murades aquella roba se banya
ra os guastara: lo senyor daq̃ll leny
es tengut de esmena a fer a aquells
mercaders:de qui la roba sera. E si
lo lẽy no fara aygua per murades:
en fara per lo pla:si aquell sera bo e
sufficientment be encrostamat: si p
aquella aygua que per lo pla fara:se
banyara roba es guastara : pus lo
leny sera be e sufficientment encro⸗
stamat:lo senyor del leny no es ten
gut de fer esmena a aquells merca
ders: de qui aquella roba sera: que
per aygua de pla sera banyada: p⁹
quel leny be e sufficientment sera
encrostamat. Empero si lo senyor
del leny prometra a algun merca⸗
der:que li metra e li portara la sua
roba sots bon talem:e lo senyor del
leny no lay metra:ans la metra en
altre loch si aquella roba quel seyor
del leny haura promesa de portar
sots lo talẽ : e nolay haura mesa ne
portada:e aquella roba se banyara
es guastara:lo senyor del leny es tẽ
gut de fer esmena a aquell merca⸗
der:de qui aquella roba sera:perço
com ell no la haura mesa sots lo ta
lem:ari com ell hauia conuengut a
aquell mercader. E si lo senyor del
leny lay hagues mesa: aricom pro⸗
mes li hauia: e la roba se banyaua
es guastaua:lo senyor del leny no li
fora tengut de esmena a fer: pus ell
haguera ates:ço que hauia promes
a aquell mercader: qui aquella ro⸗
ba li hauia liurada per aquella pro
missio que fera li hauia. E ari si ro⸗
ba si banyara es guastara sots lo ta
lem: lo senyor del lẽy no li es tẽgut
de fer esmena pus no es sa culpa:
perque guart se tot senyor de leny:
sa que pormetra als mercaders : q̃
mesteres que los ho attena . E per
aquesta raho fonch fet aq̃st capitol.

De Pilot. Ca. ccl.

Senyor de nau ho de lẽy
q̃ nolieiara: ho sera no
liat per anar en algũes
parts enles quals ell ne
hõ qui enla nau sia nos
certificara: que ell hi sa
pia:e lo senyor dela nau ho lẽy hau
ra a logar pilot:que hi sapia : e aq̃ll
pilot se affermara:e dira al Senyor
dela nau ho leny q̃ ell sab e es cert
en aquelles parts : hõ lo senyor d̃la
nau volra anar:e si aquell pilot di⸗
ra:que no ha loch en vers aquelles
parts: hon lo senyor dela nau vol⸗
ra anar ho sera nolieiat : que ell tot
nou sapia:e si aquell pilot attẽdra
al senyor dela nau ho leny tot allo:
que promes li haura be e diligent⸗
ment: lo senyor dela nau ho leny li
es tengut:de donar tot lo loguer: q̃
entre ells sera empres sens tot con⸗
trast: encara li es tengut de donar
mes:que promes no li haura segõs
la bondat e valor:que en aquell pi⸗
lot sera:perço car aquell pilot hau⸗

ra attes al senyor dela nau:tot ço q̃
promes li haura. Empero totes les
conuinences que entre lo senyor d̃
la nau ho leny e aquell pilot seran
empreses : deuen esser totes meses
en forma de cartolari dela nau ho
leny:perço que entre lo senyor dela
Nau ho leny e aquell qui pilot sera
no pogues hauer algun cõtrast . E
si per ventura aquell qui pilot sera
leuat:no sabra en aq̃lles parts:hon
ell dit e promes haura e cõuengut:
aquell qui pilot sera mes:e qui aço
al Senyor dela Nau ho leny haura
promes:e res no li pot attendre da
ço que promes haura:aquell q̃ ay⸗
tal sera deu perdre lo cap encomi⸗
nẽt sens tot remey e sens tota mer
ce:el Senyor dela nau ho leny pot
loy fer tolre : que no es tengut quẽ
deman ala senyoria:si nos vol:per⸗
ço com aquell laura enganat e mes
a luy de perdre si e tots aquells:qui
ab ell son e encara la nau e tot lauer
Empero no sia tansolament en co
neguda del senyor dela nau ho lẽy
ia aquell pilot qui sera leuat : si d̃u
perdre lo cap ho no:ans d̃u esser en
coneguda del notrer e dels merca
ders e de tot lo comunal dela nau:e
si tots aquells qui desus son dites
ho la maior partida:veurã e conei
xeran : que aq̃ll deia perdra lo cap
ell lo d̃u perdre:e si a ells no es sem
blant quel deia perdre:que nol per
da:mas sie fet tot ço que ells ne co⸗
neixeran : que allon deu esser fet:e
als no:perço car si per vẽtura a les
vegades hom anaua ala voluntat
dalguns senyors de naus ho lenys
ells volrẽ be:q̃ algũs de q̃ ells ha⸗
gusse desgrat q̃ haguessẽ pdut lo cap
e perço que lin romãgues lo loguer
que promes e dar li deu:que ari be
hi ha senyors de naus ho de lenys
qui son rasos d̃ seny:cõ vn altre hõ
E encara mes que molts senyors
d̃ naus ho lenys son no saben: qui
que deu anar dauant ne que de
tras:ne saben:ques vol dirla mar
ne que no . E perço seria malfet :
que hom fes mort per asalt ho en
coneguda tansolament del senyor
dela nau ho leny . Per que tot ho
me quis met per pilot:se deu guar
dar:ans que si meta:que puga e sa
pia attendre tot ço que prometra :
perço que la pena que desus es di⸗
ta noli pogues venir ne altre dan .

De guaytes de nau

Capitol. cclí.

Tot senyor d̃ nau ho lẽy
es tengut que encomi⸗
nent que parteix de alla
hon haura leuat viatge
e haura fera vela ell d̃u
ptir ses guaytes:q̃ guaytẽ enla nau
ho lẽy ari be anãt ab veles cõ estãt
en port ho en platia ho en espagol:
e ari be en terra d̃ amichs cõ d̃ ene
michs. E es ari: q̃ aq̃lls q̃ guaytẽ a
nãt ab veles:si sadormẽ a la guayta
d̃ tot aq̃ll iorn no deuẽ beure vi. E
si aq̃lls q̃ guaytarã ẽ plaia ho ẽ port
ho en espagol:e q̃ sia ẽ tra d̃ amichs
si a la guayta se adormirã:d̃ tot aq̃ll
iorn no d̃uẽ beure vi ne hauer algũ
cõpanatge. E si per vẽtura sera en

terra de enemichs:aquells qui ala guayta sadormiran: si es mariner de proba:deu perdre lo vi e lo companatge de tot aquell iom: e encara que deu esser açotat tot nuu per tota la nau:ho du esser surt en mar tres vegades ab la veta del morgonal: e aço sia en coneguda del senyor dela nau e del notrer de dar li qualse volra de aqlles dues penes que desus son dites:e si es de popa deu perdre lo vi e tot lo companatge de tot aquell iom: e deu li esser gitat vn cau daygua per lo cap en auall. E si alguns daquests qui de sus son dits:serã trobats dormẽts a la guayta de tres vegades en sus: du perdre tot lo loguer:que hauer deuia de tot aquell viatge: hon seran:e sil hauien agut deuen lo retre ho deuẽ esser gitats en mar:e sia en asalt del senyor dla nau e del comunal ho dla maior partida d dar los de aquestes dues penes: qual ells se volran: perço car ells metẽ a tuy e ventura d perdre si mateix e tots aquells qui en la nau ho leny serã. E fon fet per aço aquest capitol.

De roba trobada.

Capitol.cclij.

Roba qui sera trobada en platia ho en port ho en ribera: que vaia sobre aygua: ho q̃ la mar la hagues erauga da en terra. Aquell qui trobara aquella en platia ho en port ho en ribera: ab que la mar no la hagues erauga da en terra ne deu hauer la meytat de trobadures en aquesta guisa:q̃ ell la du presentar ala senyoria: e la senyoria du la tenir manifesta a tot hom vn any e vn dia. E si era roba que guastar se pogues:deu esser venuda:e lo preu que daquella roba se haura hagut:du esser manifestat ari cõ desus es dit. E si passat aqll temps d roba qui ari sera trobada ho del preu que daquella se haura hagut: senyor no haura vengut:la donchs la senyoria deu donar a aquell:qui trobada la haura:la meytat per ses trobadures:e dela meytat que romãdra:du fer la senyoria dues parts e pot sen pendre la vna part:e laltra que roman:deu la donar peramor de deu la hon a ell bẽ vist sera:per lanima daquell d qui estada sera. E si per ventura aquella roba qui trobada sera:la mar la haura eraugada en terra: aquell q̃ la trobara ne deu hauer trobadures conuinents: segõs que aquells bons homens daquell loch hon sera trobada:vist sera. Empero deu esser ari fet daqsta:qui sera ari trobada:com es ia dit desus daquella altra e ari fetes parts daço que ala senyoria romandra. Empero si alguna roba sera trobada en golf ho en mar deliura:aquella deu esser p tida: aricõ en vn capitol desus dit es ia contengut:per que ara no hocal dir ne recapitular. O si peruentura roba sera trobada: qui iaura a fons:aquella ayral q̃ sobre aygua no yra myporia anar: aquella no deu esser venuda ne alienada:per ço com roba qui iaura a fons tota

via espera son senyors deuen ne esser donades trobadures cõuinẽts a aquell:qui la trobara:a coneguda dela senyoria:e d dos bons homẽs dela mar:qui sien dignes d fe:e q̃ sapien be e diligentment de partir e la senyoria deu tenir tota aquella roba manifesta ho lo preu daquella:si sera roba:ques pogues affollar E si al temps dela vsança dela costuma quel senyor haurã establida en aquell loch:hon aquella roba sera trobada: demanador ho senyor no li haura vengut ne exit:la sobre dita senyoria deu fer crida publica per trenta dies:e si senyor algu haura exit:a aquella roba:que li sia liurada:sino sia de partida ari:com de sus es dit en aquell capitol mateix de roba qui surara e yra sobre laygua:ari deu esser fet d aquesta mateixa: pus quel temps sera passat: quel senyor hi haura posat. Empero es ari a antendre:que aquell ho aquells qui la desus dita roba trobaran:e la hauran:trobada: que la deuen hauer manifestada ala senyoria del loch hon la dita roba sera trobada:dins tres dies: si en loch ne seran e dit ala senyoria. E si dins tres dies no la han presentada:deuen ho fer dins sis dies. E si dins los sis dies no la poran hauer presentada a la senyoria deu fer en ari per malicia a sobrar: e per dans e p greuges e per messions esquiuar a aquell ho aquells:qui la dita roba hauran trobada:que la hagen manifestada e p̃sentada dis deu dies E si dins los deu dies no la hauran manifestada:ney sera aquell:d qui la roba sera: la senyoria per ell deman e pusca demanar la dita roba:que aricom desus es dit sera estada trobada: a aquell ho a aqlls qui trobada la hauran:per ladronici: e estar a merçe dela senyoria: e encara q̃ deuẽ perdre tot lo diet: que dela dita roba deuien hauer p raho de les dites trobadures. Saluo empero:que si aquell ho aqlls q̃ la dita roba hauran trobada: ari com desus es dit he dins los deu dies no la haurã presentada ala dita senyoria segons damunt es dit: si ells empero iusts casos ho iustes rahons a mostrar poran:per q̃ ells la dita roba no haguessen poguda p̃sentar ho manifestar a la dita senyoria dins los .x. dies:deuen los esser rebudes. En ari empero que si los casos e les rahons desus dites e posades ells en ver metre les poran:sino que la senyoria pusca auãtar contra ells segons que d̃sus es dit en la forma dita desus. Empero si la dita roba q̃ sera estada trobada: sera estada perduda vn any haura e vn dia:e passat lãy e lo dia la dita roba sera estada trobada: a quell de qui era la dita roba nõ pot res demanar ans deu esser de aqll ho de aquells qui la hauran trobada e aquell de qui era la roba: non pot res demanar. E es rahó car no es roba al mon q̃ haia estar vn any sots aygua ho pres de aygua ho sobre aygua per lo dit temps: q̃ aqll d qui estada sera pogues iustamẽt conceixer algũ senyal per q̃ pogues

dir: que la dita roba fos estada sua si donchs nou fabia per arbitre: saluo ferro ho acer o altre metal: e axi la dita roba que axicō desus es dit sera trobada: deu esser daquell: qui trobada la haura. Empero si aqll qui la dita roba esser sua dira: fara fe que sua es e sua fo: deu li esser deliurada ell ēpero fahent satisfacio a aquell q̄ trobada la haura: a sa voluntat: si aquell qui trobada la haura fer ho volra: que en altra manera senyoria nol ne deu destrenyer: si donchs aquell qui la dita roba d̄ manara: puar ho en ver metre nopora per testimonis dignes de fe la dita roba esser sua: e si axicom d̄sus es dit: en ver metre pora: la dita roba esser sua e de tot en tot la dita roba ell cobrar volra: ell es tengut de donar e de pagar a aquell: qui trobada la haura tots dans e tots destrichs e interessos: que en ver metre pora: que per culpa dela roba desus dita li seran esdeuengutsi haguts ne haura a sostenir: a coneguda d̄la dita senyoria e d̄ dos bons homēs: qui sien dignes de fe. E si dela dita roba que trobada sera: aquell ho aquells qui trobada la hauran: sen seruiran ho guanyaran: hon faran algū guāy: si los dits q̄ la dita roba haurā trobada sē serā fults: hō haurā fet algū guāy si ells d̄manarā les dites trobadures deuē los esser donades: segōs que es costumat: e lo dit guany ho seruey que dela dita roba hauran hagut ho fet: deu los esser mes en compte deles dites trobadures. E per les rahons desus dites fo fet aquest capitol.

De conuinença feta en golf ho en mar d̄liura. Ca. cclij.

SI alguna conuinença o promissio ho obligacio sera feta de vns a altres en golf ho en mar deliura o en altra loch d̄ mar saluo que la nau ho lēy no sia en loch que tenga prohis ho ratayre en terra: per qualseuol rahoque sera feta la conuinença ho promissio: no deu hauer valor per quales vegades van en naus ho lenys Mercaders e homens honrats e molts daltres: a q̄ fa mal lamar o hā algun greuge en si mateixs: e si ells podien exir en terra: hon poguessen esser aleuiats daquells greuges ho de aquell enuig: q̄ ells en si mateis han: si ells hauien mil marchs de argent: tots mil los prometrien a algu quils demanas: e quels posas en terra: per aq̄sta rahono deu hauer valor: hoc encara mes: si per ventura se encontraran ab alguns lenys armats: si per promissio ho p conuinença ho per obligacio q̄ ells los fessen: se podien tolre daquells lenys els farien conuinença ho promissio perço que ells nols fahessen mal: de mes que per ventura nols porien attendre per la pahor q̄ hauien dells: e per aquesta rahoprom̄issio ne cōuinença feta per pahor o per força no val ne deu valer p nēguna rahoi. Mas empero si nau o leny tēdra prohis ho ratayre en terra: tota cōuinença que sera feta de vns a altres: en qualseuulla guisa que sia feta: val e deu valer. Empero si la nau ho leny sera en golf ho en mar deliura o en qualque altre loch se vulla sia de mar: e que tenga prohis en terra ho no: e aquells q̄ en la nau serā faran alguna conuinēça ho promissio: deu hauer valor p estes quatre rahons: ço es a saber per fet deget: o si per fortūa de mal temps ho per que altre cas ho ventura sia: que la nau ho leny ne vaia en terra ho per qualque conuinença que mercaders façen de fer esmena a nau ho leny per alguna rahoi: ho per viatge a cambiar: e que lescriua sia present e tantost cō la nau ho leny tendra prohis en terra que encontinent ho pense de escriure en lo cartolari. E per aquestes rahons desus dites neguna conuinēça feta en golf ho en mar deliura o en qualseuulla altre loch sia: no d̄ hauer valor: saluo per les quatrera hons: que ia son en aquest capitol desus d̄clarades e certificades. Empero si nau ho Leny sera en fou ho en estany: tota conuinença que aquells faran: qui seran en la nau o Leny: deu esser tenguda per ferma: tenga prohis en terra ho no: perço com qui es en estany ho en fou: aytant val com si era en terra: que assats es en terra: pus que mal temps nol ne pot gitar: ne li pot algun dan fer.

De conuinences entre patro e mercaders e mariners. Capitol. cclliij.

QualQue conuinença que senyor de nau o leny fara o haura feta a mercaders ho a sos mariners o ab algūs q̄ siē fā tēguts de sa nau o lēy: aq̄lla es mester: q̄ls attena sēs algun cōtrast. E si per ventura lo dit senyor dela nau o leny la dita cōuinença o promissio attendre nols volra: ell los es tēgut de restituhyr tot dan quels desus dits ne sostendrā: hon haurā sostengut: hō esperan a sostenyr sens tot contrast: si la dita nau o leny ne sabia esser venuda. Saluo empero tot empediment: que per iusta rao venir y pogues: oy fos esdeuengut per lo qual lo dit senyor dela nau ho Leny no hagues attes ho no hagues pogut attendre la dita conuinença o promissio a tots los desus dits. E p sēblant los dits mercaders e mariners e tots aq̄lls q̄ dela dita nau o leny seran tēguts son tēguts e obligats de attendre al dit senyor dela nau o leny tota conuinença ho promissio: q̄ ab ells hagē empresa sens tot contrast. E si peruetura la dita cōuinēça o promissio attendra no li volran: si los dits han alguns bens deuen esser venuts per restituhyr lo dan per la dita conuinença ho promessio sostengut o per sostenyr sens tot diffugi. E si los dits lurs bens al dit dan per la dita conuinēça o promissio sostengut o a sostenyr a restituhyr no bastaran si los dits son aconseguits: deuē esser presos e mesos en poder dela Senyoria e estar tant: e tan longament en la dita Preso tro. Que pagen

entegrar al dit senyor dela nau tot lo dan desus dit: ho que sen sien auenguts ab lo dit senyor dela Nau ho leny a la sua volũtat. Saluo empero: quel desus dit empediment nols ho hagues tolt ho vedat: que ells no haguessen pogut attendre la dita conuinença ho promissio al dit senyor dela nau o per culpa dells no fos romas: que ells no hagen ho no haguessen attessa la dita conuinença ho promissio: segons que desus es dit. E per les rahons desus dites son fet aquest capitol.

De comanda feta a

(vs de mar. La.cclv

Si algu comanara a altre roba: la roba es entẽdre mercaderia amiga blamẽt ab carta o mẽys de carta e sens conuinẽça alguna que no sera empresa entre ells: sino tansolament: que aqll qui comanda reb: quela reb a vs e costum de mar: e a risch de mar e d̃ males gents: e ell que la deu vendre en qualque loch q̃ ell fara port abla dita mercaderia en aquell present viatge enlo qual ell haura rebuda la comanda e vendra tot axi com mils pora: e segons que entre ells sera empres. Mas empero si entre ells no sera empres: aquell q̃ la comanda portara: que deu hauer per son maltret: ni que no: sien tre ells empres no sera: aquell qui la comanda sen haura portada no sen deu res retenir: Musque entre ells empres no sera. Ans es tengut de donar e de retre totço q̃ dela roba hara hagut encontinent: que tornar sera de aquell viatge perlo qual ell sen haura portada la dita comanda. Empero aquell de qui la comanda sera: es tengut de donar al comandatari: qui la sua comanda haura portada e arribada perlo seu maltret: segons que guanyara: e segons lo maltret que aquell hi haura hagut. E aço du esser en son cosiment e a sa coneguda. E lo comãdatari nol pot dals destrenyer. Perque tot comandatari se guart es deu guardar com reb comanda de algu: e ia com fara ses sabenes e com no. Perço que no haia auenir en cosiment ne en coneguda de aquells: qui les comandes li faran per rabo del seu maltret E aquesta rabo que desus es dita de roba: a aquesta matera son e deuen esser aquells: qui prenen comãda de diners.

De patro qui vẽdra

la nau sens sabuda dels personers Capitol.cclvi.

Si algun senyor de Nau ho leny vendra la nau ho leny sens voluntat e sens sabuda dels personers: ell es tengut en cõtinent: que ell venuda la haura de tornar e retre compte a sos personers: e de retre e de donar totço: q̃ a quascu vendra perla sua part: si ells pendre ho volran: e si los personers pendre nou volran: ell los es tẽgut de retre e de tornar en lur poder aquella nau ho aquell leny que ell venut haura sens volũtat e sens sabuda dells. E si aquella nau o lẽy nols pot tornar en poder: ell los es tengut ne retre e de tornar aytambona nau ho aytambon leny com aquell era: e lo guany: que fet pogue ra hauer ab aquell leny: ho sen haura auenir ab ells: axicom mils pusca. E si entre ells no sen poran auenir: deuen hi metre dos bons homens: qui sien dignes de fe: e aqlls quels ho departesquen: e qualse uol cosa que aquells ne diran e conexeran: allon deu esser seguit. Empero si com lo senyor dela nau ho Leny haura feta la venda: axicom desus es dit: ala maior força dels psoners plaura a aquella venda: lo Senyor dela nau ho lẽy q̃ venut sera: nols es de res als tengut: sino de donar los: ço que a quascu pertanyera p̃ la maior força dels personers si acordaran. E si peruentura lo Senyor dela nau ho leny qui venut sera: no vendra ne tornara a retre compte a sos personers: ne encara per donar sa part a quascu daço que dela venda dela nau ho leny los pertãyera: e ell sen ira de ues altres parts: si ell es aconseguit: ell es tẽgut de retre e de donar aquells personers: tot ço que dela venda dela nau ho lẽy los pertanyera. E encara tot aytant com los personers diran per lur sagramẽt: que aquella nau ho aquell Leny poguera hauer guanyat. E si ell no ha dequels pura satisfer ne entegrar deu esser pres e mes en poder dela Senyoria: e star tant pres tro que haia satisfet a aquells seus personers daquella demanda: que ells li fan: ho que sen sia auengut ab ells. E si per ventura aquell qui la nau haura venuda: no sera trobat e los personers trobaran aquel la nau ho lẽy: quele sera stat leuat ells los poden pendre e demanar abla senyoria. E la senyoria deu lals deliurar: ells empero demonstant que lur fos per testimonis ho per cartes. Si donchs aquell qui compriat haura no podia mostrar carta que aquell qui la dita nau li haura venuda ho leny hagues dels personers loch: que la poguen vendre e fer a sa voluntat. Per que quascu se guart e deu guardar: com comprara nau ho Leny: e com no. perço que dan algu no lin pusca venir. Empero si ell la vendra per vellesa que la nau ho Leny hagues ho emprestadors la faran vendre per prestech: que aquells hi haguessen fet a ops de coses: que fossen necessaries ala nau ho Leny: aquell qui senyor de nau sera: no sia tengut sino enari: com enlo capitol qui parla de fet de adob de nau ho Leny: es ia dit e certificat.

De roba amagadament mesa en nau. La.cclvij.

Si algun Mercader ho mercaders noliegaran a algun Senyor de nau ho leny balcs o farcells ho qualseuol altra cosa: e los mercaders metrã ho faran metre en aquells fairs ba

les farcells ho altra roba que sia: en mig del vn daquells ho de tots alguna cosa amagadament: aricõ es or argent moneda p les ceda ho altra roba nobla ho mercaderia q̃ ells se volran: e allo que dins aq̃lls fairs bala ho fardell cara ho qualo que altra roba se sia: que ells amagadament dins aquells fairs hauran mesa: que nou diran ne ho demostraran: com nolieiaran al senyor dla nau ho al notrer ho al guardia ho a lescriua daquella nau: en que ells ho metrã: sia que la nau ho leny haura a gitar: ho li vẽdra cas de ventura: quenira en terra: es rõpras: si aquell fair ho bala ho farcell ho cara ho altra roba en que allo dsus es dit: sera se gitara: en fet daq̃ll get: que fet sera: noy deu esser comptat sino tansolament aquella roba que ell haura nolieiada: per testimonis quen donas: qui diguessen: que ells lay hauien vista metre pusque al senyor ho al notrer ho al guardia o al scriua nou haura mostrat ne dit ne enlo cartolari no sera scrit. E si la nau ho leny ne va en terra: e aquella roba se perdra nolidu esser feta esmena sino perço que ell haura fet entenent: com ell la nolieia: ia quina roba era e quina no. E si peruẽtura aquella bala ho fair on algunes coses seran meses amagadament: aricom dsus es dit nos perdra nes gitara e en aquella bala ho fair sera trobat allo: que dsus es dit: qui amagadament hi sera mes deu metre per tot ço q̃ vala en aquell gir: ho noufraig que sera fet. Encara mes si aquella roba ho mercaderia que desus es dita: se perdra per culpa del senyor dela nau ho del scriua no sien tẽguts de esmenar a aq̃ll de q̃ sera: sino tansolament per ço que ell los haura fet entenent: com lals nolieia. Perço car ales vegades hi ha alguns mercaders: qui si hõ los crehia de tot ço: que ells dirien ho farien sagrament: si perdien algun fair per algunes deles rahons dsus dites: dirẽt: que en aquell fair hauien ells mes valẽt mil marchs daur ho dargẽt. E per esta raho noli es algu tengut sino daço: q̃ al nolieiar fa entenent a algu daq̃lls: qui desus son dtis. Perque tot Mercader se guart es deu guardar com nolieia la sua roba a algu: q̃ liu faça tot entenent perço que noli pogues tornar a dã aricom desus es dit.

Si algũ patro donara sõ loch a altre p nolieiar. C.cclviij.

J algun senyor de nau ho leny dara son loch a algun hom que ell pusca nolieiar aquella sua nau ho leny de tot ho dptida e entre lo sẽyor dla nau e aq̃ll aq̃ haura donat son loch d nolieiar sera emps dia cert ho tẽps sabut si dis aq̃ll tẽps sabut aq̃ll nolieiara: segõs q̃ entre ell el sẽyor dela nau sera emps val aq̃ll nolit q̃ aq̃ll qui lo senyor dla nau hi haura mes p nolieiador haura fet ab algun mercader ho mercaders. E deu hauer valor tot aytant com si ell era senyor dela nau ho leny: que Senyor nes: pus que aquell hi haura donat son loch quant aquell nolieiamẽt que aq̃ll qui haura loch de nolieiar dins aquell temps cert: q̃ ablo senyor dela nau haura emprès fara: si quen haia auol nolit ho bo: deu hauer valor. E si lo senyor dela nau ho leny nolieiara dins aquell tẽps sabut: que ell haura donat son loch a algu pusca nolieiar de tot ho de q̃ntirat sabuda: tanta de roba: que ell no pusca leuar aquella: que aq̃ll hõ haura nolieiada per se dll e per son manament: lo senyor dela nau es tẽgut: que iaquesca aq̃lla que ell haura nolieiada dins aq̃ll temps emprès ab aquell a q̃ ell haura donat son loch de nolieiar ho ques auẽga ablos mercaders de qui la roba sera que mester es que aquell que ell haura mes p nolieiador ne sia guardat de dã: si la nau ne sabia esser venuda. Encara mes si lo senyor dela nau ho leny dara son loch a algu d nolieiar: e lo dit senyor dela nau ho leny no li dara dia cert ne temps sabut: si lo senyor dela nau ho lẽy nolieiara abans que no haia haguda sadiga ho missatge cert daquell: q̃ ell haura iaquit per nolieiador: tot enari nes tengut: cõ ia es desus dit e esclarit. empero si lo Senyor dela nau ho leny trametra a dir a aq̃ll: qui ell haura iaquit en algun loch per nolieiador: que ell no nolieg algũa cosa: si aquell no hauia res nolieiat com lo senyor dla nau loy trames a dir: ell no deu pus nolieiar e siu fa: lo senyor dela nau ho Leny no li es tengut de dar: q̃ lin esdẽuẽga: ne encara no es de res tengut a aq̃lls mercaders qui ab aq̃ll se nolieiarã: pus que ell li haura trames a dir que ell no nolieg. Perço car algu no ha poder enço daltre: sino aytant com aquell de qui es linvol donar. Empero si aquell haura res nolieiat abans: que sabes lardit del senyor dela nau: du hauer valor ari com dsus es dit. Empero lo senor d la nau ho leny no deu nolieiar de tot fermament pus haura donat son loch a altre de nolieiar: tro fins que sapia certenitat daq̃ll: que ell haura fet nolieiador e ia que ha nolieiat: e que no: perço quel dan que desus es dit. no li pusca esdeuenir.

De patro qui tira ra raig trobat sens voluntat dels mercaders. C.cclix.

J algun senyor de Nau ho leny haura carregat en algun loch der oba d mercaders: e anant a veles ho que surt sia en algun loch: se encontrara ab algun raig de fusta: aricom de arbres ho Entenes ho de veles ho de qualque altre Lenyam se volra: si lo Senyor dela Nau ho Leny li dara cap: ol li sara donar: Perço que ell lo tir: si los mercaders qui enla nau ho enlo Leny seran: diran al Senyor dela Nau ho Leny que iaquesca anar aquell raig: e que ell nol tir: si lo Senyor dela Nau

ho leny nol vollexar per dir quels mercaders li facen: e si los Mercaders diran e lo denunciaran: e que si ell no lexa anar aquell raig: que tot dan quels esdeuenga ne ala lur roba: que tot sia sobre ell: e si lo senyor dela nau ho Leny nol lexara anar sobre allo: quels Mercaders li hauran dit e denunciat: si als mercaders ne a lur roba vendra algun dan: lo senyor dela nau ho leny los es tengut de tot aquell dã: que ells per culpa dell hauran sostengut: e si ell no ha de queu pusca esmẽar: ou sen vendre la nau ho leny que negu noy pot en res contrastar: saluo los mariners per los lurs loguers. E si la nau ho Leny noy basta e lo senyor dela nau ho Leny a algunes bens: deuen esser venuts per fer esmena a aquells Mercaders de tot lo dan que per culpa dell hauran sostengut. E si aquells seus bens noy bastaran: si ell es aconseguit: deu esser pres e estar tant enla preso entro que aquells mercaders sien entegrats ho q̃ ell se sia auengut ab ells. E si per ventura lo senyor dela nau ho del leny volra leuar algues de aquells fusts: que enaquell raig serã el ho pot fer si los mercaders o volran. E si ell los leua malgrat dels mercaders ell nes tengut tot oricõ ia desus es dit del raig a tirar: si los dits Mercaders ne sostendran algun dan. E si per ventura enla nau ho leny no haura mercader algu: e lo senyor dela nau ho del Leny sen contrara ab raig: el tirara: on leuara algun fust: si los mercaders o la roba dells pendra dan si ells en veritat metre ho poran: que per culpa del raig quel senyor dela nau o leny tirava ho per culpa daquell fust o fusts que ell haura leuats: los sera esdeuengut aquell dan: lo Senyor dela nau ho leny nes tengut e obligat: aricom desus es dit: per q̃ tot Senyor de nau ho leny deu fer en tal guisa: ço q̃ a fer ha: que no li puga tornat a dan: ço que ell fara.

De nau nolicjada pa nar a carregar en algun loch.

La. celx.

SI mercader ho mercaders iran en algũ loch estrãy per nolieiar nau o leny e q̃ aq̃lla nau ho lẽy ꝯga anar a carregar en aq̃ll loch q̃ entre el senyor dela nau ho Leny e los mercaders sera ia empres: e a dia cert ho a temps sabut. E aq̃lla nau ho leny que nolietada sera vẽguda en aquell loch: on deura carregar: aquell dia ho en aquell tẽps quel sobredit senyor dela nau o lẽy hauia empres ablos mercaders: q̃ nolieiat lauran: si los Mercaders ne sostendran dã ho messio o greuge algu lo senyor dela nau ho leny los es tengut de tot a restituhyr. E si per ventura los dits mercaders nolietaran altra nau ho leny per ꝯ falliment daquell quells hauiẽ nolietat: que no sera vengut a aquell dia ho enaquell temps: que entre lo senyor dela nau ho del Leny que ells hauran nolieiat: era empres: si aquella dita nau ho aquell dit leny

que ells hauran hagut ho nolieiat per culpa daquell: que ells ia hauiẽ nolieiat: e no sera vengut aricom entre ells fa stat empres: si los costa mes de nolit: que no dauen a aquell que ells ia hauien nolieiat: lo senyor de aquella nau ho de aquell leny que primer sera stat nolieiat: los es de tot tengut a restituhyr: ço que demes los costara. Perço car ell no sera vengut enaquell temps que ell hauia promes als mercaders com ells nolieiaren. E si perventura passat lo dit temps que entre ells empres fo: com ells lo nolieiaren: aquella nau ho aquell Leny pendra en aquell loch: hao carregar deuia: si los mercaders ne hauran altre nolieiat: no li son de res tenguts. Pus que no sera vengut en aquell temps: que entre ell e los mercaders fo empres: com ells lo nolieiaren. Empero si aquella nau ho aquell leny que ells hauien nolietada: vendra vltra lo dit temps que entre ells empres fo com la nolieiaren: e aquells Mercaders no haurã nolietada encara altra Nau ne altre leny: los dits Mercaders son tenguts de donar a aquell: qui vengut sera aquell carrech: qui nolieiat li hauiẽ. Empero es ari a entendre: que lo senyor dela Nau ho daquell leny sia tengut de retre e ꝯ donar a aquells mercaders tot lo dan e tot lo destrich e tota la messio: qui per culpa dell haura feta e sostenguda qui tant se haura stat: si los mercaders demanar la li volran: e siẽ ne creguts p lur pla sagrament. Empero sia ari a entendre: q̃ sia aquell senyor de aq̃lla nau ho de aq̃ll leny q̃ ells primer hauiẽ nolieiat ho hauran tot ho vedat empediment de deu ho de mar: ho de senyoria: e per culpa ꝯll no fa stat romas que ell no sia vengut a aq̃ll temps: que ell promes e empres hauia ablos sobredits mercaders: a q̃ll senyor dela nau ho del leny que ells nolieiat hauiẽ: no es tẽgut als mercaders de dan ne ꝯ destrich ne de messio: q̃ ells haguessen feta pus per culpa ꝯ ell no sera feta. E si los mercaders hauran nolieiada altra nau ho altre leny: ells son tenguts a aquest senyor da aquesta nau ho de aquest lẽy: que ells primeramẽt haurã nolieiat: de donar de liurar lo carrech que ells nolieiat li hauiẽ E deuen lo hauer spatxat a aquell temps: q̃ entre ells fonch empres: com lo nolieiarẽ. E si los dits mercaders carrech donar no li poran: ells son tenguts q̃ li paguen aquell nolit: q̃ entre ells fo empres de donar cõ lo nolieiaren: ho q̃ sen auenguẽ ab ell: si lo senyor dela nau o ꝯl leny ne vol fer auinẽça: si no negu nol ne pot forçar. Encara mes q̃ si lo senyor dela nau ho leny haura a sostenyr dan o messio per culpa ꝯls mercaders qui nol hauran espatxat o nol volran espatxar a aquell temps q̃ ells promes li hauran: los dits mercaders li son tẽguts ꝯ tot esmẽar e restituhyr. E lo senyor ꝯla nau sia cregut p son sagramẽt. E fõ fet perço aq̃st capitol: que a empedimẽt de deu ne de mar ne de vẽt

ne de senyoria algu noy pot res dir
ne contrastar:ne es raho:que u pu-
ga fer. Perque quascu se guart: es
deu guardar: que faça en tal guisa
tot ço que fara que no li pusca tor-
nar a algũ dãnatge:si ell fer ho po-
t.

Si mercader nolieia-
ra nau en loch estranyre mora.

Capitol.cclxi.

Si algun mercader hau
ra nolieiada nau ho lẽy
en algun loch stranye q̃
aquella Nau ho aquell
leny dega anar acarre-
gar en aquell loch: enlo qual lo so-
bredit mercader haura empres ab
lo sobredit senyor dela nau ho leny
a dia cert: si aquell mercader mor-
ra stant en aq̃ll loch: on la nau ho
leny haura nolieiat: si aquell mer-
cader mora ab intestat: o quel dit
mercader haia fet testament lo sen
yor dela nau ho del leny qui nolie-
iat sera: ans que ell partesca de aq̃ll
sobredit loch: on sera nolieiada: e
on encara aquell mercader hi sera
mort qui nolieiat lo haura ans que
ell faça messio ell du tramette al cõ
panyo: que aquell sobredit merca-
der q̃ mort sera: hauia enlo seu loch
on vsaua: ho era vebt: e quey trame
trayna carta sua ho missatge cert a
aquell companyo qui era daquell
sobredit mercader en sa vida: qui
mort es. E hauer fadiga dell: si vol-
ra: que aquella nau ho lẽy que son
sobredit companyo hauia nolieia-
da en temps que ell hera viu: faca
lo viatge. E si aquell companyo ho
vol e quer: que aquell sobredit no-
lit e conuinença que ab lo sobredit
cõpanyo seu haura fet: lo qual mort
sera: valla e hata valor e aquella so-
bredita nau ho aquell sobredit lẽy
que venga: que ell es prest e aparel-
lat de complir tot ço que aquell so
bredit son companyo qui mort se-
ra: hauia promes a aquell sobredit
senyor de aquella sobredita nau ho
daquell leny lo dia que ell nolieia.
E si puentura lo Senyor dela nau
ho del leny qui nolieiat sera: ven-
dra en aquell loch on deuia carre-
gar: abans que sadiga no haura ha
guda del companyo de aquell mer
cader: qui uolieia qui mort sera: a-
quell companyo q̃ viu romas: no
li es de res tengut: si nos vol. Per
ço com lome pusque es mort: no ha
cõpanyo: que lo dia quel home es
mort es partida la companya. sal-
uo empero que si aquell mercader
qui mort sera: hauia obligat aquell
companyo: qui seu era en vida: en
la carta: que ell fera hauia a aquell
senyor dela nau ho del leny: per ra-
ho del nolit e de tota la conuinen-
ça: que ell atendre li hauia: aquell
companyo nes tengut: que ell la li
attena. En axi empero es a enten-
dre: que aquell companyo q̃ mort
sera hagues loch de son companyo
que pogues nolieiat per ell: ço es a
entẽdre: que ell ne hagues fera car
ta de cessio ho de procuracio ho quẽ
hagues testimonis: que qualque co
sa que ell faee: que ell ho haura per
ferm. Si aquesta carta ho testimo
nis lo Senyor dela nau ho Leny

q̃ nolieiat sera pora mostrar aquell
companyo qui viu sera: li es tẽgut
tot enari com aquell qui nolieia: e
ra ho fora si ell viu fos. E si lo sen-
yor dela nau ho leny mostrar car-
tes ne testimonis no pora: aquell
companyo qui viu sera romas: no
li es de res tengut: si be aquell com
panyo seu lo hauia mes enla carta
dela obligacio del nolit: que ell fet
hauia ab aquell senyor dela nau ho
leny que hauia nolieiat pusque per
voluntat d̃ aquell no son fet. Que
dura cosa seria: que si algun hõ obli
gaua altre per sa auctoritat e sens
sabuda de aquell: aqui ell obliga-
ra: valia ho hauia valor seria mala
cosa: que tot hom poria dessir a al-
tre: perque no es dict ne es raho q̃
algu puga obligar a altre per algu-
na raho si dõchs iustes rahõs noy
hauia: com ia desus son dites. E si
per ventura aquell mercader qui
mort sera: q̃ la nau ho lẽy haura no
lieiat haura fet testamẽt: e en son te
stamẽt haura d̃ ptits sos bens a sos
fills ho a sos pismes ho quis volra:
e lũ daquells haura fet hereu. E lo
senyor dela nau qui nolieiat sera:
sabia que aquell Mercader q̃ no-
lieiat laura: es malalt: e haura fet
tot son orde si lo senyor d̃la nau ho
sap cert: que ell es malalt: e si lo sen-
yor dela nau hi es a temps: abans
que ell muyra: ell li deu dir empre-
sencia de bons homens: que si deu
sabia ses voluntats dell que volra.
que fos daquell nolit que ell li hau
ra fermat e quen tendra per be: e q̃
ell que ses que si deu sabia ses vo-
luntats dell: que ell no fos mal ca-
ent. E si aquell mercader qui nolie
iat lo haura: e qui sera malalt: li da-
ra: que ell q̃ pens de espatrat prest:
que ab deu ell lon guardara de tot
damnatge: e que per la sua malal-
tia no stiga: que ell no atena tot ço
que promes li haura: que ell es apa
rellat de attẽdre tot ço que li ha p
mes. E si lo senyor dela nau ho ley
se partira dell: qui malalt sera ab
la sua voluntat e ell li fara fer: es a
entendre letra segellada del seu se-
gell a son companyo si il ha: ho a hõ
qui per ell sia en aquell loch: que ell
dega espatrar aquell. Nau ho leny
ho li d̃guen d̃liurar aquell carrech
perque el nolieiat hauia la Nau si
aquell Leny sera vengut en aquell
loch hõ d̃uia carregar: estant ia: au
ho lo leny aqui vengut aqueil mer
cader q̃ li haura nolieiat sera mort
e la mort sua vendra a saber a son
companyo: si il hom ho aquell qui
en loch dell hi sera: si aquells se ab-
straurã que no la volran carregar
ne espatrar: los bens de aquell mer
cader qui mort sera si deuen parar
pusquell Senyor dela Nau ho del
leny sen fagida a ell qui malalt era
ans quen volgues partir dalla on
fo nolieiat: e ab voluntat E ab fa-
buda de aquell qui nolieiat lauia:
e ab letra sua sen parti En la qual
letra fabia manement a son com-
panyo: si il hauia ho altri: qui en son
Loch fos: que ell lo deuen espat-
rar Tot enari: com ell li hauia pro
mes. E Si peruentura lo Sen-
yor Dela Nau ho del Leny no

sera partit de aquell loch: on ell so
nolieiat: ans que fos mort: aquell
mercader: qui nolieiat lo hauia: ell
no sen deu partir: tro que haia tra
mesa carta ho missatge seu al dit cõ
panyo ho a aquell: qui hauia fet he
reu aquell mercader: qui mort sera
e hauia nolieiat que vinga per le-
uar aquell carrech que ell nolieiat
li hauia: e si ells ho lo vn dells li at
tendran totes aquelles conuinen-
ces que aquell li hauia promeses cõ
lo nolieia: e si ells tremeten a dir p
carta lur ab lur segell sagellada: ho
per missatge cert: que la nau ho lẽy
que pens d venir: que ells ho lo vn
dells es prest e aparellat de attẽdre
tot ço: que aquell qui nolieiat lo
haura: li hauia promes: e enla car-
ta del nolit que entre ell e lo dit no
lieiador sera feta: es contengut. la-
donchs ell pot venir e amenar la
nau: e si ell ne sofferra algũ dan ho
messio per culpa de aquells: qui la
carta ho lo sobredit missatge li hau
ran trames: ells li son tẽguts d tot
a restituhyr entegrament: e encara
de aquell carrech a donar: pusque
per manament dells hi sera ven-
gut: e ab lur fadiga. Empo si lo sen
yor dela nau ho leny vendra en a-
quell loch: on deuia carregar ho p-
tida de aquell loch on era stat noli
eiat: despuys que aquell mercader
sera mort: e es axi a entendre: que a
quell mercader qui mort sera: ha-
ia fet testament: e enlo testamẽt ha
ia fet algun son hereu: si lo senyor de
la Nau ho leny vẽdra en aq̃ll loch:
on deuia carregar a aq̃ll dia o tẽps
enlo qual ell hauia promes: e enla
carta del nolit sera contengut e a-
quell quil nolieia si aquell quil no
lieia: qui mort sera: haura feta men
cio ho manament: que aquell seu
Hereu dega donar aquell. Carrec
que ell hauia nolieiat e promes a a
quella nau ho leny: aquell qui he-
reu sera romas: lo li es tengut d do
nar. e si fer nou volra. senyoria lon
deu destrenyer: que mester es: quel
manament del defunt sia complit
Empero si lo defunt non hauia fe-
ta mencio: no manat nou hauia en
aquella sua derrera voluntat: aq̃ll
qui ell haura lexat per sou hereu en
son restament: si nos vol: non es tẽ
gut. Empero es axi a entẽdre: que
aquell hereu nol vulla portar en al
guna part: sino quell volra aqui vẽ
dre: per complir lo manament da-
quell qui mort sera. Segons que
ell haura fet manamẽt enla sua d r
rera voluntat. Encara mes perco
car aquell senyor daquella nau ho
leny sera aqui vengut menys de sa
buda: ho menys de fadiga: que no
haura haguda de aquell: que hereu
sera romas. empero si aquell bui he
reu sera romas: no la volra a q̃ vẽ-
dre: sns ell volra trametre ho por-
tar dita. Roba a ho carrec deuers
aquelles parts: enles quals aquell
q̃ mort sera: les hauia en cor de por
tar si visques: e les hauia nolieia-
des: si aquell hereu no les volra me
tre en aquella nau: que aquell qui
mort sera hauia nolieiada: e per fe
daquell qui mort es hi sera vengu
da: si ell la met enla altra nau e no

en aquella: los bẽs de aquell defunt
ne son obligats a aquell senyor d la
nau: que ell hauia nolieiada en sa
vida si lo senyor daquella nau ha-
uia ates tot lo que hauia promes a
aquell: q̃ nolieiada. Empero si ell
ates no hauia: aquell hereu ne los
bens del defunt qui nolieiat lauia
no li sõ tẽguts ne obligats si dõchs
lo senyor dela nau nou podia mo-
strar ho, puat iusta escusa o iust im
pediment: q̃ p culpa dell no romas
que ell no hagues ates. E si ell pro
uar ne mostrar nou pora: aquell he
reu ne los bens del d̃funt no li son
d res tẽguts. Pusque ell no haura
ates. ço que hauia promes. Empe-
ro si lo Senyor dela nau prouar ho
mostrar ho pora: aquell qui hereu
sera: e encara los bẽs daq̃ll d̃funt q̃l
nolieia: li son obligats: axicõ es dit.

Si a mercader qui no lieiara nau vendra malaltia.

La. cclxij.

I algun mercader no-
lieiara nau ho leny: e cõ
ell haura aq̃lla Nau ho
leny nolieiat: vendra li
cas de vẽtura: que li vẽ
dra malaltia: e si ell haura promes
al senyor dela nau ho de aquell lẽy
que ell haura nolieiat: que ell lo d̃u
hauer espatrat a dia cert. E si aq̃ll
mercader qui malalt sera: dira ho
sara dir a aquell Senyor daquella
nau ho daquell leny q̃ ell haura no
lieiat: que pens de fer son prou: la
on fer lo pusca: Perço com aquell
Mercader no li pot atendre: ço q̃
promes li haura: perço que es ma-
lalt: que si ell fos sa: volanter liu at-
tenguera: e si lo Senyor dela Nau
li demana la messio: que ell seu per
ell lo Mercader no li es tengut.
Pus no es sa culpa: ne encara mes
perço com no liu haura fet a saber
dins lo terme que ell deuia hauer
espatrat. Encara es en aquella ma-
teira voluntat: que li attena tot ço
que li promes: si aquell senyor de a-
quella nau ho daquell leny lo vol
sperar: que ell sia guarit. E encara
mes per altra raho no lin es tẽgut
perço com a impediment de Deu
negu nov pot res dir ne contrastar
Empero si lo dit Mercader cau-
ra en malaltia: pusque la Nau ho
lo Leny haura nolieiat: e ell nou
fara a saber a aquell Senyor dela
nau ho leny: que ell haura nolieiat
dins aquell temps: que ell lo deuia
sperar: e pusque aquell temps que
entre ells era estat empres: sera pas-
sat lo dit Mercader liu fara a sa-
ber e li dara paraula ho lo li fara do
nar que ell que pens fer son prou:
la on lo tropia si aquell Senyor de
la nau ho leny haura feta messio per
ço com aquell Mercader no liu
haura fet a saber axicom fer ho de-
guera: en aq̃ll temps: que entre ells
era stat empres: aquell Mercader
lin es tengut que la li restituesca p
ço com ell no lo haura fet a saber
dins aquell temps quel deuia ha-
uer espatrat. Empero si lo senyor d
la nau ho leny ne haura sostengut
algun dan ho algun greuge aquell
Mercader no lin es tẽgut pus ell

no roman del viatge per sa volun/
tat:ne per frau algu:q̃ ell li volgues
fer mas tansolament per la malal/
tia:que ell hague absi. Empero si lo
dit mercader sera ia malalt: com la
nau o lo lẽy nolieia:si ell se abstrau/
ra de anar en aquell viatge que se/
ra empres dins aquell temps: que
ell haura empres:que degues hauer
espatrada aquella nau ho aq̃ll leny
axi es a entendre: que aquella ma/
laltia que ell hauia li fos encrusca
da perque per altre frau nou ses ell
es tengut de retre e ∂ donar aquell
Senyor de aquella nau ho daquell
leny: que ell hauia nolieiat: tota la
messio que ell haura feta per culpa
dell:e sia cregut per son sagrament
que la culpa es del Mercader pus
malalt era:perque nolieiaua nau o
Leny ni se empatraua ab algu per
ser de nolieiar. Encara mes:si lo dit
mercader nou fara a saber a aquell
senyor daquella nau ho daquell lẽy
que ell se vulla abstrer de anar en a
quell viatge dins aquell temps: q̃
ell lo deuia hauer espatrat: e puys
passat aquell temps que entre ell se
ra empres que ell lo deuia hauer es
patrat liu fara a saber:es tengut de
donar e de retre a aquell senyor de
aquella nau ho Leny tot dan e to/
ta messio e tot greuge quen haia so
stengut. Empero aquell dan e aq̃ll
greuge deu esser mes en coneguda
de dos bons homens de mar quiu
meten en adobe e enegualtat per ra
ho del encruscament dela malaltia
que ell hauria: que per altra raho
no:que si a aquell mercader no era
encruscada la malaltia sino ques so
stengues en aquella forma e enaq̃ll
la manera que era: com la Nau ho
leny nolieia:no deu esser mes en po
der de algu: sino q̃ pens de donar
e de retre a aquell senyor daquella
nau ho leny que ell haura nolieiat
tot greuge que ell haura sostengut
E en aquella mateira manera que
desus es dit: es tengut e obligat lo
senyor dela nau ho leny als merca/
ders:aqui ell nolieia sa nau ho leny
axicõ enlo capitol desus dit se cõte.

De mercader qui no/ lieiara nau e mora ans que sia car/ regada. La.ccxliij

Si algun mercader hau
ra nolieiada algũa Nau
ho leny si aquell merca/
der qui aquell leny ho a
quella nau haura nolie
iat mora ans q̃ sea car
regada la nau de tot ho de partida
ell ne los bens dell no son tenguts
de res a aquell senyor de qui aq̃lla
nau ho leny sera: que ell haura no/
lieiat:perque a hom qui mort sera
conuinença que haia fera no li nou
saluo empero per deute que ell deia
ho tort: que ell tenga que deu esser
pagat dels seus bens: si alguns ne
ha:hon que sien trobats. Empero
pus quel mercader haura carrega/
da aquella nau ho leny: que nolie/
iat haura de tot ho ∂ partida: si ell
mora:e ell la haura carregada dins
lo temps:que ell deia hauer espat/
rada:ell no es tengut al senyor ∂la
nau de messio que ell ne haia fera p

tal raho:perço car es semblant que
si ell visques que hauria en cor de a
tẽdre a aquell senyor daquella nau
tot co q̃ pmes li hauia e pus mort
loy ha tolt: no es sa culpa q̃ a mort
noy esta algu. Empero si vltra lo
dit temps la hauia de tot carrega/
da:si lo dit mercadr mora:los bẽs
daquell son tenguts de satisfer la
messio:que aquell Senyor de aq̃ll/
la nau ne haura feta per culpa dell
qui nol haura spatrat en aq̃ll tẽps
quell deuia espatrar: e no li haura
donada paraula que ell que faes sõ
prou:que ell no era encas ne guisa
que li puixa attendre co que pro/
mes li hauia. Empero si lo merca/
der haura carregada la nau ho lẽy
e la nau ho leny haura feta vela: e
lo mercader puys mora: a hon se
vulla que sia que muyra: lo senyor
dela Nau sen ∂u tornar la ahõ hau
ra carregada aquella roba:e retre e
donar la a sos phismes:si en aquell
loch hon hauien carregat:seran. E
si en aquell loch hon hauien carre
gat prohismes ho comanadors al/
guns no haura: lo senyor dela nau
ho Leny deu fer descarregar aquel
la roba de aq̃ll mercader:qui mort
sera:e fer posar en terra en loch que
sia saluo e quant la roba sera en ter
ra en loch saluo:lo Senyor ∂la nau
ho Leny ∂u trametre carta sua ab
missatge cert a aquell loch:hon sa/
pia q̃ sien e deiã esser los seus phis/
mes: ho aq̃lls de q̃ ell tenia les co/
mãdes. Empero tores les auaries
que ell fara per rao de aq̃lla roba a
descarregar ∂u pagar la roba. E en
cara mes quant que algun prohis/
me ho algun de aquells qui les co/
mandes hauien fetes a aquell:qui
mort sera: seran aqui venguts en
aquell loch:hon lo senyor dela Nau
ho Leny haura fera descarregar a/
quella roba ∂ aquell mercader qui
mort sera:ells son tenguts de satis/
fer tot lo dan E missio que lo Sen
yor dela Nau ho leny haura sosten
gut per raho daquella tornada que
haura haguda a fer. E si lo Senyor
dela Nau ho Leny E aquells pro/
hismes:ho aquells qui les coman/
des hauran fetes a aquell Mer/
cader:qui mort sera: no sen poran
auenir:deu esser mes aq̃ll contrast:
que entre ells sera:en vista e en co/
neguda de dos bons homens qui
sien dignes de fe. E que sapien E
que sien dela art dela mar. E qual/
seuol cosa que aquells Dos bons
Homens ne diran E tendran per
be:allon deu esser seguit. E si lo sen
yor dela Nau ho Leny guanyara
res del nolit: ell es tengut De do/
nar als Mariners per lur loguer
en aquella forma:que ell guanyara
∂l nolit. Empero si los prohismes
E aquells qui les comandes haui/
en fetes:seran en aquell loch: hon
lo Senyor dela Nau ho Leny ha/
uia carregat. E encara sera tornat
a descarregar:si aquells prohismes
E aquells qui les comandes ha/
uien fetes:se acordaran:que aquel/
la Nau ho Leny que aquell Mer
cader qui mort sera hauia carregat
que vaia E que faça aquell viatge:
en Lo Qual viatge deuia anar ab

aquell mercader:si viu fos: lo senyor dela nau es tengut de anar hi: ells pagant empero tot ostrich e tota la messio que ell haura feta per raho de aquella tornada que ell haura haguda a fer per raho de aquell mercader: q̃ mort sera ho que sen auenguen ab ell. E encara que li fa cen carta: que ells ho lo vn dells li attena tot ço: que aquell mercader qui mort sera li era tengut de attẽdre: si viu fos. E si ells ho lun dells li attendran ço: que desus es dit: lo senyor dela Nau ho leny: los es tengut de anar: e en altra manera no. Mas empero si aquell mercader qui mort sera: haura carregada aquella nau ho leny en terra de sarrahins ho en loch perillos per anar descarregar en terra de amichs lo senyor dela nau no es tẽgut pas de tornar en aquell loch: hon haura carregat ans deu anar descarregar en aq̃ll loch hon hauia empres ab aquell mercader: qui ladonchs era viu: e qui sera mort e aqui descarregar. E ans que descarrech ell ho deu fer a saber a la senyoria e ab testimoni de mercaders e dela senyoria ell ou fer metre la roba en bo tigues e en loch q̃ sia salue a aq̃lls: de qui esser deu. E la senyoria ab cõsell de mercaders deu fer vendre o aquella roba tanta: tro que haia entegrat al senyor dela nau ho ol lẽy tot aquell nolit: que ell hauer deura e encara mes auant que sien totes lès aueries pagades: que per raho de aquella roba seran feres. Empero es ari a entendre si en aquell loch no seran los prohismes: ho aquells: qui les comandes hauran fetes a aquell mercader: qui mort sera. E si aqui no seran: la senyoria ab lo senyor dela nau ho leny deu los tramettre carta en aquell loch: hon pusquen saber que sien: e la senyoria ab consentimẽt dels bons homens daquell loch hon la roba sera descarregada: deu la tenir en sequestre: fins los phismes ho aq̃lls qui les comandes hauien fetes a aquell mercader: qui mort: sera sien aqui venguts ho hom per ells. Empero si era roba de q̃ hom hagues dubte ques pogues affollar deu esser venuda e la moneda que hom ne haura: deu esser mesa en loch: q̃ tota hora que vengan aquells: qui hauer la deian: la puscan hauer ells ho hom per ells menys de contrast algu pus sia sert que aq̃lls qui hauer la deian ho hom per ells haura aqui vengut qui la demanan. E per aquestes rahons ofus dites so fet aquest capitol.

De nau nolieiada e lo patro mora: ans que sia carregada. Capitol. cclxiiij.

Si algun senyor de nau ho leny haura nolieiada la sua nau ho leny a algũ mercader: si lo senyor: o la nau ho lẽy mora: ans q̃ la nau ho leny sia carregat de tot ho de partida aquella nau ho leny sia carregat: a q̃ al senyor sera esdeuengut ayta cas com desus es dit: no es tenguda de

anar al viatge: si donchs los personers ab los prohismes de aquell q̃ mort sera: nos acordan que la dita nau ho leny q̃ hi vaia: ho si dõchs tots los personers ho la maior partida no eren estats al nolieiar: e q̃ tots ho lo vn daquells fos obligat a aquell mercader: qui aquella nau ho aquell lẽy haura nolieiat. Per raho car hõ mort no ha ne pot hauer senyoria en res daquest setgle: saluo ayrant q̃ tots los seus torts e les sues iniuries: que deuẽ esser pagades: si hon troba bẽs seus: de q̃s pusquen pagar. Empero si la nau ho lẽy sera carregada de tot ho o la maior partida abans quel senyor dela nau muyra: ella es tenguda o anar e de seguir lo viatge a aquell mercader qui nolieiada la haura: perço car los personers q̃ en la nau ho leny hauran part ne encara los prohismes daquell senyor q̃ mort sera: noy hauran mes algũ cõtrast: mentre que ella carregaua: e per aquesta raho q̃ desus es dita la nau ho lo leny es tengut de seguir lo viatge e encara los personers hi son tenguts o metre ab los prohismes de aquell qui mort sera vn home: qui sia ho tenga loch de senyor: e encara obligat a aquell mercader de totes conuinences e emprenimẽts que aquell qui mort es fora e era: si viu fos: perço car ells vehien que aquell qui era senyor dela dita nau: era malalt e cuytat e ells no contrastaren en res: cõ la nau ho leny carregaua. Empero si los prohismes daquell qui mort sera ho los personers de aquell: qui ladonchs mentre viu era: era senyor de aq̃lla nau ho leny: digueren e contrastaren a aquell mercader: qui la nau ho lẽy hauia nolieiat: que ell no carregasne faes res carregar: perço car ells hauien dubte que aquell qui malalt era: qui era senyor: que morís: e si ell morta que aquella nau ho leny anas en aquell viatge si aquel mercader nos volra estar del carregar: perço que ells dirã ho li haurã dit: si lo senyor daquella nau ho leny q̃ ladõchs era morta: aquella nau ho leny noy deu ne es tenguda o anar en aquell viatge ne encara los personers ne los prohismes ho hereu de aquell senyor q̃ mort sera no son o res tenguts a esmena a fer a aq̃ll mercader: qui la nau ho lẽy hauia nolieiat: e encara carregat: per dan que ell ne sostenga: pus que per dit ne per lo renunciament que ells li haguessẽ fet: no sen era volgut estar Empero si la nau ho lẽy haura carregat: e haura feta vela e partida sera de aquell loch: hon haura carregat ari es a entendre: q̃l senyor o la nau sia ab ells si q̃ sia sa ho malalt: si lo senyor dela nau ho del lẽy mora gens pla sua mort nos ou estar que la nau ho leny no oia seguir lo viatge. En aquesta guisa empero: que si en la nau ho leny haura personer algu: ho algu qui fos prohisme de aquell: qui mort sera: qui era senyor: metre que viu era aquell deu esser leuat per senyor: si los mercaders e lo notyer e lescriua veurã e conceyeran ab tot lo cominal dela

nau que cufficient hi sia algu de aquells sia leuat per senyor. E si ells veen: que algu d aquells no y sia cufficient: e en la nau haura panes ho proher algu qui cufficient hi sia lo vn daquells deu esser mes per loch tinent de senyor. Empero es axi a entēdre: tansolamēt en aquell viatge: lo qual qui mort sera: hauia fermat a aquell mercader e no pus: e encōtinent fet aqll viatge deuē tornar aquella nau ho aquell leny en poder dels personers e dels prohismes daquell: qui mort sera: qui ladonchs era senyor. E lescriua es tengut de retrecōpte a ells axi dl guay com dela perdua si fet hi sera: tot en axi com fera a aquell qui ladonchs era senyor: com la nau ho leny parti dalla: hon hauia carregat: e eren sos prohismes e sos psoners: si viu fos. Empero si la nau hauia carregat en algun loch hon prohisme ne personer no hagues algu ells la deuen tornar fer lo viatge en aqll loch hon la leuaren: si aquell loch saluo sera: e si lo loch saluo no es: ells la d uen metre e tornar en loch saluo: e lescriua ablo notrer ensemps deuē fer vna carta: e trametre en aquell loch: hon sapien que sien ho deian esser los seus prohismes e los seus personers daquell qui mort sera ab missatge cert: que ells que venguē a rebre aquella nau ho leny: perço com aquell qui senyor era: es mort. E lo escriua e lo notrer no la deuen desemparar ne derenclir: tro fins que recapte hagen hagut dels prohismes e dels personers de aquell: qui mort sera qui ladonchs era senyor. Encara mes: que aquells sien satisfets e entegrats d tots los lurs maltrers e de totes les fatigues: q̄ holdes e preses haurā per raho daquella nau ho leny a saluar. E p les rahons desus dites fo fet aquest capitol.

¶ De nau nolieiada sens temps determenat. Ca. cclxv.

SI algun mercader ho mercaders nolieiaran nau ho leny ab carta ho ab testimonis e no hauran holt: que aqlls mercaders deian hauer espatrat aquella nau ho Leny q̄ ells hauran nolieiat a dia cert o a tēps sabut: si los mercaders la guiaran: que ells no espatren aquella nau o leny: que ells nolieiat hauran: axi com lo senyor dela nau volria e q̄ria: ab que per culpa dels dits mercaders no roman gues: los mercaders no son tēguts a aquell senyor dela nau ho leny: que ells axi hauran nolieiat de messio que ell ne faça de algūa esmena a ser. Perque tot senyor de nau ho leny deu guardar sa com nolieiara sa nau ho son leny: perço que a dan no li puxa tornar. Empo si los dits mercaders nolieiaran alguna nau ho algū lēy axicom desus es dit: e ells no laespatraran: axicom ells míls poran: e per culpa dells romādra: si lo senyor dela nau ho leny pora prouar e mostrar: que per culpa dells haura sostengut algū dan: los mercaders

li son tenguts de esmenar e restituhyr: pus q̄ per culpa dells lo haura sostengut. Encara mes: sia que aquella nau ho leny que axicom desus es dit: sera nolieiat: deia carregar en aquell loch hon lo contracte sera fet per raho del nolieiar: ho sia que dia anar carregar en altre loch si los mercaders se poran escusar p iusta raho ho per iust impedimēt que ells no pusquen donar ne liurar a quell carrech en aquell viatge: que ells promes li hauien de donar: pus per culpa dells no sia: ells no li son deres tenguts: pus que p culpa dells no romandra. Mas empero si ls dits mercaders trobaran millor mercat d nolit: que ells no hauien daquella Nau ho leny: que ells nolieiat hauien: e ells nolieiaran: altra Nau ho leny per raho d millor mercat: que ells ne hauran: e ells falliran e metran en falla aquella Nau ho leny: que ells p̄merament hauien nolieiat: per raho del millor mercat: que ells trobaran: ells son tenguts de donar e de retre tot dan e tota messio: que per culpa dells haura feta e sostenguda lo Senyor dela Nau ho leny que ells primer hauien nolieiada e encara d donar aquell carrech: que ells li hauran nolieiat. E si dar ells nol li voldran ells li son tenguts d donar e de pagar tot aquell nolit: que ells li prometeren: cō lo nolieiaren: pus que per culpa dells lo li hauran tolt: e p raho dl millor mercat que ells hauran ab altre: e per als no. E perço es raho: que qui en engan e frau va ho vol anar de algu: qui en res culpa no li haia: q̄ d tot li torn desus. En aqlla mateyra manera que desus es dit es tengut lo senyor dela nau ho leny: qui axicō desus es dit: haura nolieiada la sua nau ho leny a mercaders: si ell la nolieiara a altres mercaders per raho del millor nolit: que ells li donassen: q̄ no faien aquells: qui primer lo hauien nolieiat: en hauran a fer alguna messio: hon sostendrā algū dan per culpa de aqll senyor d aquella nau ho leny que ells nolieiat hauran: ell los es tengut de tot a restituhyr: pus per culpa dell lauran sostengut. Encara deu leuar a quell carrech: que hauia dells nolieiat: si la nau ho lēy ne sabia esser venuda perço com es raho: q̄ los senyors deles naus e dels lenys sien e d uē esser tēguts e obligats als mercaders: qui nolieiat hauran: en totes coses e per totes axicō los dits mercaders son tēguts a ells. E perco q̄ d sus es dit: son fet aqst capitl.

De nau nolieiada q̄ p ipedimēt no pot fer viatge. C. cclxvi

SI algun mercader ho mercaders nolieiarā nau ho lēy en algū loch: sia q̄ la nau ho leny que ells nolieiat haurā d u carregar en aqll loch mateyr hō lo ptracte dl nolit ha estat fet: ho sia q̄ deia anar carregar en algun altre loch si estant aqui en aquell loch: hon sera estat nolieiat: vendra ipedimēt d senyoria: posem que aqlla nau ho

leny qui nolieiat sera: deia carre/
gar en aquell loch hõ lo contracte
del nolit sera stat fet: si lo senyor da/
quella nau ho lẽy que aquells mer/
caders qui desus son dits haurã no
lieiat: los dira els demostrara: que
ells que damnen e que dessaçen a
quella carta: que entre ells per raho
daquell nolit sera estada feta: e quel
absolguen: e que ell puga anar a fer
son pu en algun loch ab altres mer
caders: si aquells mercaders q̃ no/
lieiat lo hauran no volran que aq̃l
la carta que entre ells es estada fe
ta per raho de aquell nolit ques dã
ne ne q̃s dessaça ne encara ells nol
volran absolre: ans li diran: que ell
nos congoix: que ells cuydẽ acabar
e son certs: que ells li daran lo car/
rech q̃ nolieiat li hauran: si ells aca
bar poran que ells li donen aq̃ll car
rech: que nolieiat li haurã: los dits
mercaders no son tẽguts a aq̃ll sen
yor daquella nau ho leny q̃ ells no
lieiat hauran: de res als sino de fer
tota la messio: que ell haura feta de
aquell dia anãr: q̃ ell los demana: q̃l
absolguessen: e aço son tẽguts de fer
menys d̃ tot ꝓtrast: perço car no es
culpa lur que empediment es de sen
yora: e encara perço car ells li liura
ren lo carrec: qui nolieiat li hauẽ.
Empero: si ells aquell carrech ho
altre en loch de aquell dar no li po/
ran: ells li son tenguts d̃ fer tota la
messio e tot lo dan e tot lo destrich
que ell ne sostendra e sostengut ne
haura. Empero es aria entendre:
que aquell dan e aq̃ll destrich deu
esser mes en coneguda de dos bõs
homens: qui sapien dela art de la/
mar perço car los dits mercaders
son stats ari volenterosos de donar
li aquell carrech que ells nolieiat li
hauran: e per res que ells hi hagen
pogut fer: no sera romas: e q̃l seuol
pati lo senyor dela nau ho leny fa/
ra ab los mẽrcaders: aquell pati ma
teix deuen esser los mariners. Em
pero si nau ho leny deura anar car/
regar en algun loch: abans quel sen
yor dela nau ho leny partesca daq̃ll
loch hon lo contracte del nolit sera
estat fet e ans que ell partesca daq̃:
lo empedimẽt hi sera vengut: si los
mercaders diran a aquell senyor d̃
aquella nau ho leny: que ells nolie/
iat hauran que ell no estiga per pa
hor de aquell empediment d̃ anar
alla: hon deu carregar: que ells son
certs e no han por ne dubte: que p
aquell empediment ell ne res dells
sia detengut ne detardat si sobre aq̃
stes rahons desus dites lo Senyor
dela nau ho Leny que ells nolieiat
hauran pria ab aquella sua Nau ho
Leny en aquell loch: hon lo car/
rech deuia leuar: en ari cõ era estat
nolielat: si los dits mẽrcaders aquell
carrech donar no li poran ells son
tenguts de fer tota la messio: que p
culpa dells hac per lempediment:
e encara de donar e de pagar tot a/
quell nolit: lo qual ells li eren ten/
guts de donar: si lo carrech los ha/
gues portat: que no es culpa dell: cõ
ell portat nol los ha. E aço no deu
esser mes en lahor de bons homẽs:
si lo Senyor dela nau ho leny nou
vol perço car segons que en vn ca/

pitol es contengut: tota nau o leny
pus q̃ hara feta vela: deu hauer tot
son nolit sens tot cõtrast. Empero
si lo senyor dela nau ho leny ne vol
ra fer alguna auinença: ell lan pot
fer: e deuen hi esser los Mariners.
Empo si com los dits mercaders
nolieiaran aquella nau ho leny era
ia lo empediment en aquell loch: e
lo senyor dela nau ho leny dix e de/
mostra a aquells mercaders ia ells
per que nolieiauen: pus que empe
diment hi hauia: e ells li diran que
pens de nolieiar: e que no sen esti/
ga per pahor del empediment: que
ells lon guardaran de dã e sobre les
dits rahõs ells nolieiaran: ells son
tenguts a aquell senyor de aquella
nau ho de aquell leny: que aricom
desus es dit hauran nolieiat: de do
nar e de restituhyr tot dan e tot de
destrich e tota messio: que ell haura
fet ne sostengut per culpa dell: qui
aricom desus es dit: lo nolieiaren.
E lo senyor dela nau ho leny es ten
gut als dits mercaders en totes e
aytãtes guises com los mercaders
son als senyors deles naus ho lẽys
e encara mes en moltes de guises
que los mercaders no son tenguts
als senyors deles naus. E per les ra
hons desus dites fo fet aquest ca/
pitol.

Com mariner no deu exir de nau per paraula del senyor.

¶ Capitol. cclxvij.

SI algun senyor de nau ho lẽy
dara paraula a algun Mari/
ner per alguna raho: no sen d̃u pas
exir tansolament per lo dit senyor
dela nau ho leny: tro fins quel sen/
yor dela nau ho leny li haia leuat o
fet leuar lo pa e la viãda dauãt. E
si il mariner se partex d̃la nau o lẽy
tãsolamtẽ p la paraula q̃l sẽyor d̃la
nau o leny li haura dõada: mẽys q̃
que no li haura leuada la vianda:
lo senyor dela Nau ho leny no li es
tengut de res a respõdre per demã
da que aquell mariner li faça. Em/
pero si lo senyor dela nau ho Leny
dar a paraula a algũ mariner: la pa
raula es a entẽdre: que li leu la viã/
da dauant ho la li faça leuar: ans
quel viatge sia acabat ne fet sens iu
sta Raho ell li es tengut de pagar
tot lo loguer: que promes li haura o
promes li es estat al temps: que ell
se acorda. E si lo mariner anaua ho
era a cosiment: lo senyor dela Nau
ho leny es tengut de donar e pagar
tot aquell loguer: quel notrer e les/
criua diran per lur sagrament: que
aquell mariner hagueran affanyat: si
lo viatge complis. Encara mes q̃ si
lo senyor dela nau lo leixara en loch
estrany si il mariner romandre noy
volra: lo senyor dela nau ho leny es
tengut: que li do nau ho leny e viã
da: tro que aquell mariner sia tor/
nat en aquell loch: hon lo Senyor
dela nau lo leua: ho que sen auenga
abell: si lo Mariner ne volra fer
auinença. Empero si lo Senyor
dela Nau ho Leny li dara parau/
la: ari com desus es dit: per algu/
na raho iusta ho per les condiciõs
que en lo capitol desus dit son ia di
tes e certificades: lo Senyor dela

nau ho leny no li es tengut: que li pag lo loguer: ne que li do nau: ab que sen tome: ne encara vianda. E per les rahons que desus son dites tot senyor de nau ho de Leny deu guardar: com dara paraula a algũ mariner: que la li do ab iusta rabo: perço que a dan no li pusca tornar. Els mariners deuen guardar atre si ia com pẽdran paraula e com no: perço que alguna iusta rabo nols puga esser posada desus: quils pogues tornar a dan. E perço son fet aquest capitol.

¶ Mariner q̃ fugira.

¶ Capitol. cclxviij.

Si algũ mariner, fugira a nau ho a lẽy: pus que haura rebut son loguer en algun loch: ans que ell no haura fet aq̃ll seruey que ell ser promes: com si acorda: es ari a entendre: que ell fugira ans: que la Nau no hura acabat ne fet aquell viatge: en que ell sera acordat: e encara lo Mariner desus dit hi sera anat en partida: aquell mariner aytal es tengut de retre lo loguer que rebut haura: a aquell senyor de aquella nau ho leny: de q̃ ell laura rebut: sens tot cõtrast e de fueyque ell haia fet no deu hauer res: pus que enari sera fugit: com desus es dit: ans en qualque loch q̃ ell sera aconseguit: deu esser pres e e star tan en la preso tro que haia rectut al patro dela nau lo loguer quel dit Mariner haura rebut: e tots dans e greuges: q̃l senyor dela nau haia sostengut e sia cregut lo senyor dela nau p sa simpla paraula e sens testimoni. E per les rahons desus dites fo fet aquest capitol.

¶ De carrech d̃ gra pres sens mesura.

La. cclxix.

Si algũs mercaders no lieiará alguna nau ho leny a algũ. E los dits Mercaders carregaran aquella Nau ho a quell leny: que ells nolleiat hauran de gra: si lo senyor dela Nau ho del lẽy q̃ ells nolieiat haurã: axicõ d̃sus es dit: no rebra a mesura ell ne hõ p ell: aq̃ll gra q̃ aq̃lls mercaders metrã en aq̃lla sua nau o lẽy: sino tãso lamẽt q̃ ell sen fiara en la paula: q̃ls mercaders o hõ p ells li dirã: si aq̃ll senyor d̃la nau o lẽy volra mesurar o fer mesurar aq̃ll gra: que en la sua nau ho lẽy sera stat mes e ell haura portat en aq̃ll loch: hõ hauia a descarregar: ell ho pot fer q̃ mercader algũ no li ho pot vedar: ne ꝯtrastar: e cõ lo dit senyor dela nau o lẽy haura mesurat o fet mesurar si ell troba mes q̃ los dits m̃ercaders o hõ p ells no li hauẽ dit ne demostrat: o p falta d̃ mesurar: o p rabo q̃ls dits m̃ercaders li volguessen fraudar lo nolit: q̃ ell ne d̃ura hauer: ho sia q̃l gra haia fet algun creximẽt p algũa rabo: p qualseuol de les rahons desus dites q̃ lo creix fa fet: lo senyor d̃la nau ho Leny deu hauer sen nolit ari del creix: com daquell que los mercaders li hauien manifestat ho hom per ells. E lo creximẽt que en

aquell gra sera trobat se deu partir peguals parts entre tots los mercaders e deu ne hauer quascu sa pt segons la quantitat del gra que en la nau ho leny haurã mes. E quascu d̃ls dits mercaders es tengut d̃ pagar nolit al senyor dela Nau ho leny ari be del creix com de aquell: que nolieiat li hauia pço car es rabo: que pus los mercaders fan de lur prou: quel senyor dela Nau ho leny no faça son dan: encara per altra rabo: perço com lo Senyor d̃la Nau ne hom per ell nol rebe a compte. Mas empero si lo senyor dela nau ho leny ho hom per ell lo haura mesurat ho fet mesurar ol haura rebut a compte: si en aquell gra q̃ lo senyor dela nau ho leny ho hõ per ell haura mesurat ho fet mesurar: el haura rebut a compte: si algũ creix hi sera trobat daquel creix no son tenguts los mercaders de pagar res de nolit: perço car lo senyor d̃la nau ho leny no sen volgue fiar en lo dit ne en la fe d̃ls mercaders e si deu los fa alguna gracia ho algun be: ques sia lur: tot en ari com lo senyor dela Nau ho leny sen fos fiat en la fe dels mercaders: hagueira part en lo profit. Que deu hi hagueira donat en ari be iusta rabo es: que aquell creix que deu hi ha donat: que degua esser dels mercaders: pus que lo senyor d̃la nau no sen volgue en ells fiar. Empero si lo senyor dela nau lo fara mesurar el rebra a cõpte si los Mercaders alguna falla hi trobaran: lo Senyor dela Nau ho del leny los nes tẽgut de esmena a fer. Empero es ari a entendre: que deu esser guardada la natura daquell gra perço cõ hi ha natura d̃ gra que may no torna a la mesura que hõ lo rebra. Empero si lo senyor dela Nau ho leny ho hom p ell sera al mesurar mas pas gens ell ne hom per ell nol mesuraran per si: nel rebran a compte ans sen fiaran en fe d̃ls mercaders en aq̃ll creix aytal d̃u hauer lo senyor dela nau ho leny son nolit. Encara mes si menys cap si troba non deu esser tengut: pus que ell ne hõ p ell nol haura mesurat ne fet mesurar: nel haura pres a compte. E per les rahons desus dites fo fet aquest capitol.

Condicions de nolit.

Capitol. cclxx.

Si algun senyor de nau ho leny nolieiara la sua nau ho leny a algũ mercader ho mercaders: e quant lo senyor d̃la nau ho leny sera iunt en aquell loch hõ ells deuran descarregar: si entre ell e los mercaders no haura empres dia cert ho temps sabut q̃ los dits mercaders li deguẽ hauer pagat lo nolit q̃ ab ell haurã emps: lo sẽyor d̃la nau ho lẽy sen pot retenir tota la roba e q̃ no leix descarregar tro fis q̃ls mercaders li haiẽ assegurat de pagar aq̃ll nolit: q̃ ab ell hauran empres lo dia: q̃ ells nolieiaren: encara dins dia cert ho temps sabut empo si ẽtre lo sẽyor d̃la nau ho lẽy e los m̃ercaders haura ẽps dia cert e

temps sabut:que ells li deguen ha
uer descarregat e pagat aquell no/
lit:que ells li prometeren de donar
lo senyor dela nau ho leny nols du
ni pot contrastar que ells no dscar
reguen la roba lur. Saluo empero
quel senyor dela Nau ho leny dub
tas ho hagues dubte: que aquells
mercaders fossē trafegadors ho ba
ratadors. E ques temes: que noli
metessen lo seu nolit en barata:que
ell lo pogues perdre. Empero si los
dits mercaders daran vna segure/
tat al senyor dela Nau ho leny:que
ell hage saluo lo nolit seu:el los du
derar descarregar tota la lur roba.
E si peruētura los dits mercaders
diran al senyor dela nau ho leny:ell
si vol pendre de aquella Roba ma
teixa:que ell haura portada:a aq̄ll
preu:que ells la poden vendre: ho
que val en aquell loch:on ell la deu
descarregar:tan tan deu dscarregar
tro que ell haia compliment de pa
ga al nolit:que ells li prometerē de
donar si lo Senyor dela nau ho lēy
se vol:ell ho pot fer. Mas los dits
mercaders nol ne poden forçar. E
si lo senyor dela Nau ho leny la pen
dra per sa auctoritat:ell ho pot fer.
E si ell hi guanya:tot lo guany deu
esser seu:e si y perdra: tota la pdua
deu esser sua que personer no lin es
de res tengut. Mas lo senyor dla
nau ho leny es tengut de donar pt
a sos personers de tot aytant cō ell
haura de nolit. Empero si los mer
caders lexaran aquella roba al sen
yor dela Nau ho leny:que ell haura
portada:p lo nolit:que ells donar li
deuen: lo senyor dela Nau ho leny
la ha a rebre:e de res als nols pot d̄
strenyer. E si per aytal raho com de
sus es dita:lo senyor dla nau ho dl
Leny ha a pendre aquella roba de
susdita:psoner algu no pot res dir
ne contrastar. Que ell haia a pen/
dre axi be sa part dela perdua com
del guany:si deu li donaua. E si per
uentura lo Sēyor dela Nau ho lēy
haura a pendre de aquella roba:q̄
ell haura portada: quantitat per lo
nolit:q̄ ell ne deu hauer:e aço hau
ra a fer per manamēt e per destret
dela senyoria del loch:on ell sera: si
en aquella roba que ell axicom de
sus es dit haura haguda a pendre
se perdra os guanyara:personer al
gu nos pot nis deu abstrer: que ell
no haia a pendre sa part axibe del
guany com dla pdua. Encara mes
si los personers diran e en pendrā
ab lo senyor dla Nau ho Leny:que
ell enqualque part que ell vage ho
venga:que ell tota via esmerç e pu/
ga esmerçar: tot ço que del nolit q̄
ell rebra:li sobrara. e si los psoners
tots ho la maior partida diran ho
empendran ab lo Senyor dla nau
ço que desus es dit:si ells guanyen
o perden de ço q̄ll senyor dela nau
ho Leny haura esmerçat: de allo q̄
del nolit li sera sobrat deuen pen/
dre lur part axi dela perdua cō del
guany: si deu ni daua. e en res los
dits personers non poden contra/
star al senyor dela Nau. Pusque p
manament de tots ho dela maior
partida ho haura fet. Encara mes
si lo Senyor dela Nau ho leny hau

ra esmerçat algūes vegades:ço que
del nolit li sera sobrat sens mana/
ment e sens sabuda de sos psoners
si ell hi guanyara:e ells pendrā lur
part de aquell guany si los dits per
soners noli daran ne li faran ma/
nament: que ell no esmerç ço que
del nolit li sobrara e si ell ho fa:que
ell pendran volenters del guany:
si deu loy dona:e si perdua si esde/
uenia:que fos tota sua:e si los per/
soners aço que desus es dit: li dirā
ho li manaran:eyltra lo manamēt
que ells li haurā fet: ell no esmerç
ço que del nolit li sobrara:si en allo
en que ell haura esmerçat: ço que
del nolit li sera sobrat:du guany hi
dara:ell es tengut d̄ donar part als
personers de tot aquell guany. E si
ell perdra: tota la perdua deu esser
sua. E si peruentura lo senyor dela
nau ho del leny esmerçara alguns
viatges ço que del nolit li sobrara:
e los personers pendrā part daço:
que deu hi dara:e ells no diran ne
faran lo manament: que desus es
dit:al senyor dla Nau ho leny:si ell
esmerçara axicom desus es dit los
dits personers son tenguts de pen
dre part axi dela perdua com fariē
del guany si deu ni daua: tro fins
que ells haguessen dit ho fet lo ma
nament:axicom desus es dit. E p
les rahons desusdites son fet aq̄st
capitol.

De nau ho leny qui stant en lo carregar sobre vendra temporal. ¶Capitol.cclxxi.

Si algun senyor de nau
ho leny carregar deura
en algun loch estant en
lo loch on deu carregar
ans que ell haia carre/
gat:metras leig temps:
e ell haura dubte:que maltemps se
meta: si lo dit senyor dela Nau ho
leny fara alguna messio:axicom es
de loguar exarcia p metre ala Nau
ho leny a ormeiar: los mercaders
qui nolieiat lo hauran:noy son ten
guts a metre:pusque no haurā res
carregat. Si donchs lo senyor dla
Nau ho Leny no haura empres lo
dia:que ells nolieiaren:que en tota
la messio que ell hagues a fer a ne/
cessari dela nau ho leny si li venia
per cas de ventura:que ells hi de/
guessen metre lur part. E si peruē/
tura lo senyor dela nau ho del leny
haura carregat alguna quātitat de
la roba que ell leuar deura:aquella
quantitat que carregada sera: deu
pagar en tota messio q̄l senyor dela
nau ho Leny haura a fer per lo cas
de ventura:que desus es dit: p sou
e per liura ab la nau ho leny ensēps
Si dōchs ētre tots los mercaders
ho la maior partida no sera empēs:
que si lo cas que desus es dit:hies/
deuēta:aquella roba qui roman en
terra:a tudas a aquella qui sera car
regada. E si la nau ho leny sera car
regada de tot:si li vendra lo cas: q̄
desus es dit:tot lo cors dela nau ho
lēy du pagar ab la roba ensēps per
sou e p liura. empo es axi a entēdre
que a q̄lla nau ho lēy sia be e suffi/
ciētmēt exarciat e q̄ la exarcia q̄ ell

haura que sia ben bastant e suffi/
cient. E si la exarcia que aquella
nau ho leny portara ho haura ab si
no li sera sufficient ne a menor dell
si lo cas desusdit li esdeuendra: los
dits mercaders ne la roba dells no
li son tenguts de res a metre en a/
quilla messio que aquell senyor de a
quella nau haura a fer per rabo del
cas desusdit. Ans lo senyor dla nau
ho leny es tengut als mercaders q̃
siells sostendran algũ dan ho algũ
greuge per rabo daquella exarcia:
q̃ ell absi portara:a restituhyr. Em/
pero deu esser enaxi entes: que los
dits mercaders no sien creguts per
lur simple paraula. Ans deu esser
mes en vista e coneguda d dos bõs
homens de lamar: que ells que co/
neguen aq̃lla exarcia si es sufficient
a aquella nau ho leny: ho no. E q̃l/
seuol cosa que a ells ne sera vista p
be: ellon deu esser seguit. Perço q̃
ales vegades e totes les demes si q̃l
que cas de ventura q̃ esdeuẽgues a
alguna nau ho leny era mes en fe d
alguns mercaders: tota via dirien
ells que per culpa dela exarcia que
la nau ho leny hauria: que no seria
sufficient: los seria esdeuengut aq̃ll
dan que ells hauien suffert. E axi si
la vista e la coneguda dels bons ho
mens no era tota via hi sirien mal
cabents los senyors deles naus ho
lenys. E per les rahons desusdites
son fet aquest capitol.

De mestres daxa e d calafats. ca. cclxxij.

Segõs que enlo capitol
desusdit declara e dmo
stra dels mestres daxa e
dels calafats qui haurã
emparada alguna obra
de fer: com son tenguts
e obligats a aquell senyor de qui la
obra sera e qui en poder lals haura
mesa: e del senyor aytambe: qui la
obra los haura liurada: e de que es
tengut als dits mestres e de que no
mas gens enlo capitol desusdit no
esclareix: la si alguns dels dits me/
stres prometran de obrar ab algun
senyor de nau ho leny: si allo que p
mes li hauran: no li volran atten/
dre: de q̃ li serã tẽguts e d q̃ no. E p
les rahons desusdites los nostros
antichs qui primer començaren a
nar per lo mon: feren aquesta esme
na. Perço que entre los senyors d
les naus e los Mestres desusdits
no pogues hauer algun contrast.
E digueren e declaren en axi: que
tot mestre e tot calafat qui prome/
tra de obrar a algun senyor de nau
ho leny: e sia que faça preu o no ab
ell es mester que liu atena: pusque
promes loy haura. E si ell fer nou
volra: es tengut de retre e de esme
nar tot dan e destrich: que aquell
senyor de aquella nau ho leny aqui
ell promes haura de obrar: pora me
tre en ver que sostengut ne heia: e
encara ne spera a sostenyr. Saluo
empero: que als sobredits mestres
nou hagues vedat ni tolt empedi/
ment de deu ne de senyoria. E paq̃l
la rabo mateixa tot senyor de nau o

leny qui prometra de liurar algũa
obra a algu o algũs dels sobredits
mestres: e nols o attẽdra: ell los es
tengut de donar los lur loguer: lo
q̃ls ab ells hauia empres. E si pervẽ
tura en ells preu algu fet no haura
lo senyor dela nau ho leny qui aq̃l/
la falla los haura feta: los es tengut
d donar tot aytãt: cõ altres mestres
pendrãenles obres que obrarũ. Es
guardada empo la valor e bondat
dels sobredits mestres. Encara los
es tengut de mes lo senyor dla nau
qui aquella falla hauria feta als so
bredits mestres de restituhyr tot lo
dan e tot lo destrich: que los dits
mestres poran en ver metre ho mo
strar: que ells ne hauran sostengut
en sperẽa sostenyr. Esguardat em/
pero aq̃lla hobra q̃ aq̃ll senyor los
haura promesa de liurar: si es poca
o grã. E esguardat aytãbe empero:
que aquell senyor de aq̃lla nau o de
aq̃ll leny nou tolgues empedimẽt
de deu ho de senyoria. E per les ra
hõs desusdites fo fet aq̃st capitol.

De seruicial e de patro. La. cclxxiij.

Si algun senyor de Nau
ho de leny tendra ab si
algũ seruicial al temps
sabut: lo dit seruicial es
mester: que atena tores
les conuinences: que ab
lo Senyor dela nau haura empses
E es rabo que axi com lo seruicial
es tengut: que attena les conuinen
ces: que ab lo senyor haura empres:
que lo dit Senyor sia tengut de at
tendre tot ço que al dit seruicial
haura promes. E si lo dit seruicial
morra ans del temps que ell hau/
ra empres de seruir ab lo dit senyor
dela nau ho del leny lo dit Senyor
dela nau ho leny es tengut de do/
nar e de pagar als prohismes d dit
seruicial per tot aytãt com ell hau
ra seruit sens tot contrast. E si per
ventura lo senyor dela nau ho del
leny morra: lo dit seruicial es ten/
gut d seruir als hereus e als prohis
mes del senyor: qui mort sera: tot ay
tãt de temps: com ell lo dia que ell
se acorda sens tot contrast. E los he
reus e los prohismes de aq̃ll q̃ mort
sera: son tẽguts de attendre al dit
seruicial tot ço que aquell qui mort
sera: li hauia promes en temps dla
vida sua: empero es axi a entendre
quel dit seruicial no sia tengut de
seruir als dits prohismes o hereus
sino aytan cõ aquella Nau ho aq̃ll
leny sera stara e yra per manament
e per destrich: dls dits hereus e pis
mes de aquell qui mort sera: e enca
ra en temps dela vida sua nera sen
yor. E si los dits hereus e phismes
vendran ho alienaran aquella nau
ho aquell Leny a algu: ans quel
dit Seruicial haia seruit: lo dit
temps. Que ab aquell qui mort se
ra hauia empres: lo dit Seruicial
deu esser Escapol al temps: que a/
quella Nau ho aquell Leny sera e/
stat venut. E los Prohismes da/
munt dits ho hereus son tenguts
de pagar lo dit Seruicial de tot ay
tant: com ell haura seruit a ells. e en
cara a aquell qui mort es: sens tot

contrast. E si per ventura los dits proismes ho hereus no hauran: de que puguen pagar lo dit seruicial: ell deu esser pagat del preu que de aquella nau ho de aquell lēy sera hagut. E si los dits hereus ho prohismes del preu que dela dita nau ho leny sera hagut nol volran pagar: lo dit seruicial sen pot e sen deu tornar a aquella nau ho a aquell leny que ell seruit haura: perço com es raho: que en qualque cosa hom faça seruey ho lauor algu: que aquella cosa lo dega pagar. Perque aquell qui aytal nau compriara: guart e du guardar com la compriara. Perço que dan ho greuge no lin pura esdeuenir. E per les rahons desusdites son fet aquest capitol.

De stiba de gerres o botes buydades. La.cclxxiiij.

Si algun senyor de nau ho de leny nauegara en barberia ho en espanya o en algūes altres parts si algūs mercaders metran en sa nau o en son leny stiba de botes ho gerres buydades per portar en algūes parts: si la stiba sra condreta e si los dits mercaders no haurā fet preu de no lit per raho d aquella roba stibada ho gerres: com aquell senyor daq̄lla nau ho daquell leny sera iunt en aquell loch on aquella stiba ho gerres deura descarregar: sia en salt dl senyor dela nau ho del leny de pendre quin nolit se volra ho de pendre la meytat de aq̄lla stiba ho gerres que ell portades haura pusque preu algu no sera fet del nolit. Empero si lo senyor dela nau ho del lēy haura feta alguna conuinença ho empressio per fet de nolit dela dita stiba ho gerres: aquella conuinença ho promissio es mester quels atenga ell. Empero si la stiba desusdita noy era condreta ans yra desfeta si desfeta yra lo senyor dela nau o dl lēy no deu hauer pas la meytat: sia quen haia fet preu del nolit ho no. Mas pot ne pendre nolit: que sia sufficient: per qual raho no deu hauer axibe la meytat deles botes desfetes com deles entegres: si preu algu noy haura fet: perço que com lo senyor dela nau ho del leny era en aquell loch ho en algun altre on trobas roba q̄ volgues leuar a nolit ell ho poguera fer: e ell per portar la stiba en condret no la pora leuar: e axi haura a perdre aquell nolit: e encara mes per altra rao: que si ell la deffabia: per ventura costar li hia mes de dreçar e de adobar q̄ ell no huaria dla roba q̄ ell poguera leuar a nolit: e axi es raho que haia e dega hauer la meytat dela stiba: q̄ yra condreta e no daquella que yra desfeta. E encara per altra raho: car si per ventura ell portaua la stiba desfeta: e sera en algun loch: on ell trobara roba: ell la pot leuar sens sōdan: e metre aquella stiba qui desfeta yra: per crostam saluo empero: q̄ si era ligada en faixs: q̄ haura a fer messio p fer la religar. E axi per les rahons desusdites non deu hauer tābe la meytat dela stiba: que portara desfeta: com daquella: que portara en condret.

Com la roba pot esser aturada ho lexada per lo nolit. La.cclxxv.

Si algun senyor de Nau o de leny qui haura nolieiada la sua nau ho lo leny a algu ho a alguns per anar en vltra mar ho en Alexandria o en Arminia ho en algūes altres parts: los mercaders son tenguts de pagar lo nolit al senyor dela nau ho leny: segōs que ab ell haurā emps. E si los dits mercaders pagar no volran: ell se pot tenir tanta de roba que valga lo seu nolit ho mes: ho lo seruia per ell: segons que en vn capitol ia desusdit es contengut. Empero si los mercaders li volran iaquir la roba que ell portada haura: per lo nolit que ells li prometeren de donar ell la ha a pendre: e en res als nols pot destrenyer. Salues empero totes conuinences e empressions dll a ells que fossen fetes. Empero es axi a entendre: que si la nau ho leny es nolieiat a scar e la roba no sia tota vna: ço es que aquells mercaders qui la nau ho lēy hauran nolieiat a scar: hauran algū faix ho fairs de ceda ho de çafra ho de grana ho de alguna altra cosa: q̄ fos nobla mercaderia: e tota la altra roba q̄ ells per lo nolit iaquir volran: no valra io nolit: lo senyor dela nau no es tengut: que la prenga si nos volra: q̄ mester es: quel senyor dela Nau sia pagat del nolit pus roba hi haura que li bast. Saluo empero tota cōuinença que dell a ells sera empresa. Empero si los dits mercaders seran en loch on no puguen vēdre aquella dita roba: ne poran hauer moneda: e ells la hauran ab algūa altra roba a baratar: los dits mercaders son tenguts de donar tanta de roba al senyor dela nau: que li sia ben bastāt al seu nolit: si ell pēdre lan volra. E si lo dit senyor dla nau pendre no lan volra: los dits mercaders li son tenguts de pagar lo nolit si tota la mercaderia lur sen sabia consumar. Que mester es q̄l senyor dela nau sia pagat. Saluant que deu esser entes a bon vs e a bō enteniment. E si lo senyor dla nau volra fer gracia als dits mercaders que ell los vulla esperar del nolit: tro que ells sien tornats en aquell loch de on partiren ho en altre: on ells pusquen fer vēda daquella roba: que ells hauran presa a barata: ell ho pot fer. Que mariner que algun altre no liu pot contrastar: ne ho deu fer. Saluo empero als mariners tota promissio quel Senyor dela nau los hagues feta. E si lo senyor dela nau los fara la gracia dsusdita: los dits mercaders son tēguts de donar al senyor dela nau guāy per sou e per liura: segons que ells guanyaran: de tot ço que dar deusē per son nolit. E si ells per ventura noy guanyaran: ells son tenguts d donar al senyor dela nau tot lo seu nolit: que no es mester: que per fer a ells plaer ell ne sostengues dan. E

perço com no roman per ell: si ells no guanyē: ni es sa culpa. E lo senyor dela nau es tengut ō donar als mariners guany per lo lur loguer segons que ell lo pendra dels mercaders. Saluant empero totes cō uinences ho emprenimēts: que fossen fets entre lo senyor dela Hau e los mercaders: e encara los mariners. Empero si la Hau ho leny sera nolieiat a q̄ntalades si los mercaders no obligaran la vna roba p laltra al nolit al Senyor dela nau: lo dit senyor dela Hau nos por ne deu retenir la vna roba per laltra. Pusque al nolieiar nos emprès p que tot Senyor de Hau ho leny seguart es deu guardar: ia com nolieiara e com no: per tal que dan no lin pusca venir. e guart se lo senyor dela nau a qui nolieiara e aqui no: e com e com no que mester es: quel mariner sia pagat de son loguer: ha ia lo Senyor dela Hau son nolit ho no: pus q̄l mariner haura fet son seruey enlo viatge. E per les rahōs desus dites son fet aquest capitol.

De nau de mercaderia presa per nau armada.

Capitol. cclxxvi.

SI alguna Hau ho leny armat q̄ entrara ē cors on exira: oy sera: sen contraran ab alguna altra nau ho leny de mercaderia: si aquella nau ho leny dela mercaderia sera ō enemichs. E ço que dins sera: en aço no cal alls dir perço car cascu es ant cert q̄ ia sap q̄ sen te afer. perque no cal enaytal cas posar alguna rahō. Empero si la Hau ho lo leny qui pres sera es ō enemichs: e la mercaderia que ell portara sera ō enemichs: lalmirall dela Hau ho del Leny armat por forçar e destrenyer aquell senyor ō aquella Hau ho de aquell dit leny que ell pres haura: que ell ab aquella sua nau li deia portar: ço que de sos enemichs sera e encara q̄ ell sore en sa nau ho en son leny: tro que sia en loch de recobre. Es axi a entēdre: que lalmirall ho hom per ell la tenga rera si en loch que no haia por: q̄ enemichs la li poguessen tolre. Lalmirall empero pagant a aquell senyor daquella Hau ho daquell leny tot lo nolit: que ell hauer deuia: si la portas en aquell loch a on descarregar la deuia: ho segons que enlo cartolari sera trobat scrit E si per ventura cartolari algu no sera trobat lo senyor ōla nau ho lēy deu esser cregut en son sagrament per rahō del dit nolit. Encara mes si per ventura com lo almirall ho hom per ell sera en loch: que ço que guayat haura: pora saluar: si el volque aq̄lla nau ho lēy que pres haura li port ço que ell guanyat haura ell loy ōu portar al dit almirall ho a aquell qui per ell hi sera. Empero deu sen auenir ab ell. e qualseuol auinença ho empresio que entre ells feta sera: lo dit almirall ho aquell q̄ per ell hi sera: es mester que lay atrena. E si per ventura entre ells p missio ho conuinença alguna per rahō del nolit feta no sera: lo dit almirall ho aquell qui per ell hi sera es mester: que paguen lo nolit a aquell senyor de aquella nau ho lēy: qui aquell guany portat los haura en aquell loch: on ells hauran volgut: tot aytant com altra nau ho altre leny ne deuria hauer de nolit ō semblant roba que aquella sera: e encara mes sens tot contrast. E sia antes pus que aquella nau ho leny sera iunt en aquell loch: on lo dit almirall ho aquell qui per ell hi sera: pora saluar ço que guanyat haura. Es a entendre: que sia en loch de amichs tro en aquell loch: on ell la li fara portar. E si per ventura aquell senyor daquella nau ho leny q̄ ells pres hauran: ho alguns dels sobredits mariners qui ab ell seran: diran q̄ han alguna roba que lur es en aquella nau ho lēy: sia mercaderia: ells non deuen esser creguts per lur simpla paraula. Ans deu esser vist e guardat lo cartolari dela nau: si trobat hi sera. E si per ventura cartolari algu trobat noy sera: lo dit senyor dela nau ho los dits mariners deuen fer sagrament. E si p lur sagramēt diran q̄ aquella roba sia lur lo dit almirall ho aquell qui per ell hi sera lals deu donar e deliurar sens tot contrast esguardada empero la fama e la valor daquells qui sagrament faran e qui la roba demanaran. E si per vētura lo senyor daquella nau ho leny de mercaderia qui pres sera cōtrastara: que ell no volra portar aq̄lla mercaderia q̄ enla sua nau o leny sera: e encara sera de enemichs tro q̄ aq̄lls qui guanyada la haurā la tēga en loch de cobro: p manamēt quel dit almirall lin faça: lo dit Almirall lo por metre a fons ho fer metre: si ell fer ho volra saluo: que deu saluar les p sones: quey seran. E neguna senyoria nol ne pot ōstrēyer per mestrar ne per clam qui lin fos fet. Empero es axi a entēdre: que tot lo carrech que en aquella nau ho leny sera ho la maior partida sia de enemichs. E si per ventura la dita nau ho lēy sera de enemichs: e lo carrech q̄ es enla dita nau o lēy: sera de amichs los mercaders qui enla dita nau o leny seran e de qui lo dit carrech sera del tot o en partida se deuē auenir per rahō dela dita Hau qui de bona guerra es ablo dit almirall p algū preu conuinente: e segons que ells poran. E lo dit almirall deu los fer tota conuinença ho pati: qui cōuinent sia: e ell sofferir puga ala iusta rahō. Empero si los dits mercaders auinença ho pati ab lo dit almirall fer no volran: lo dit almirall pote deu amarinar la dita nau ho leny: e trametre en aquell loch: on armat sera. E los dits Mercaders son tēguts de pagar lo nolit ala dita nau ho leny tot aytant: cō sils hagues portat lo dit carrech q̄ lur sera en aq̄ll loch on portar lols deuia: e als no. E si per vētura los dits mercaders seran damnificats ho agraviats per rahō dela força: q̄ lo dit almirall los haura feta: lo dit almirall nols es de res tengut perço car los dits mercaders no volgueren fer la dita auinença ho pati ablo dit

almirall per raho dela dita nau ho leny que es de bona guerra. E encara per altra raho: perço car ales vegades valra mes la nau ho lo leny que no fa la mercaderia que porta. Mas empo si los dits mercaders seran volēterosos de fer la dita auinença ho pati ablo dit almirall: segons que damunt es ia dit: e lo sobredit almirall pati ho auinēça fer no voldra per argull ho superbia q̄ en ell sera: e axi com ōsus es dit forçiblamēt ab los dits mercaders sē menara lo carrech desusdit: en que dret algu no haura: los dits mercaders no son renguts de pagar nolit ō tot ne en partida ala dita nau ho Leny ne encara al dit almirall. Ans lo dit almirall los es tēgut ō retre e de restituhyr tot lo dan: q̄ls mercaders damunt dits per la força damunt dita sostindran: ho speraran a sostenir per alguna raho. Mas empo si sera ventura ho cas que la dita nau ho leny armat desusdit se en contrara ab la dita nau ho leny dela mercaderia desusdita en tal loch: que los dits mercaders la dita auinença ho pati hauer no poguessen: si los dits mercaders seran homens coneguts e tals: que la dita auinença ho pati fos en ells segur lo dit almirall nols deu fer la dita força. E si lals fa: es los tēgut de restituhir lo dan desusdit: si los dits mercaders lo sostendran. E si per ventura los dits mercaders homens coneguts no seran: ho lo pati ōsusdit pagar no poran: lo dit almirall los pot fer la força ōsusdita.

De nau qui haura a descarregar per cas fortuit.

Capitol. cclxxviij.

Si algun senyor de Nau ho leny haura carregat de tot ho de partida en port ho en plaia ho en espagol ho en altre loch e si stant aqui: hon haura carregat ho en altre loch: li vendra cas ō vētura que ell haura a descarregar de tot ho de partida lo cas de ventura es a entendre: si li surtira stopa ho romball: ho alguna cadena ho cadenes: ho perdra alguna exarcia perque ella fos a perill: ho per lēys armats ō enemichs: si en aq̄ll loch ahon lo cas de ventura li esdeuendra. haura barques de descaregar que ell puga hauer per diners: ell les deu logar e fer descarregar: tro que sia a saluament. E lo saluamēt es a entendre: que hagen trobada aquella mala feta: ho lo dit reguart sia passat. E si per vētura ell no trobara. barquers per diners: si y haura algunes naus ho lenys qui fossen vagabunts: vol aytant dir: que no haguessen viatge: lo senyor dela nau ho leny aqui lo cas ōsusdit sera esdeuengut deu dir e demostrar a aquells qui seran senyors ho tendran en comāda les dites naus ho lenys: que a ell es esdeuēgut lo cas desusdit: e que ells li deguē donar socors e aiuda. Perque el puga saluar aquella nau ho leny e leuar: q̄ en ella es. E si ls dits senyors ho āquells qui en comanda les tendrā li volran fer aiuda e secors menys de seruey ell ho deu rebre: e deu los ne guardar ō tot dan. E si los dits Senyors ho aquells qui en comāda tendran les dites naus ho lēys ne volran hauer seruey ho loguer ell los nes tengut de donar axi: cō ab ells sen pora auenir. Empero si los dits li hauran ōmanat trop: ell los ho haura atorgat: ell non deuen hauer tot ço que ell los haura atorgat. Ans deu esser mes en poder ō bons homens: quiu meten en conuinença. Per q̄l raho ōu sser mes en poder de bons homens: pus ab ells sen seran auenguts: perço car si aquells li haguessen demanada la meytat dela Roba e dela Nau: ell lals haguera atorgada. no per raho que ells hi hagen ne lay ōguen hauer. E axi es hi bo lo tempriament dells bons homens. Empero si aq̄l la nau ho aquell leny qui lo seruey haura pres pendra algun dan aq̄ll qui lo seruey haura pmes e dat no li sia tengut de alguna esmena a fer E si per ventura en les dites naus ho lenys no haura algu: qui plauir sen gosas: ell sen deu anar ala Senyoria del loch: hon aquell cas li sera esdeuengut e ab cōsentiment de la senyoria ell sen pot e sen deu seruir: guardant tota via ō tot dan ō aquella nau ho leny del qual ell se sera plauit: e encara deu lin donar seruey: si aquell lon volra pēdre ol ne demanara a coneguda e esguardamēt ōla dita senyoria. E si per vētura lo cas desus dit li esdeuandra en algun loch hō ell no trobas tost la senyoria: ans seria pus tost a condicio: que fos tot pdut: ell sen pot plauir: guardant ell tota via empero de tot dan e de tot destrich aq̄ll de qui sera aquella nau ho leny: de que ell se sera fuit ho plauit. E encara donat a ell seruey ho loguer: si ell lon demanara: e tota via aconeguda e esguardament de bons homens de mar ho del loch: hon serā E per les rahons ōsusdites son fet aquest capitol.

De patro q̄ sera empatrat ala partida per deutes.

Capitol. cclxxviij.

Si algun senyor de nau ho leny deura deute ho deutes a algu ho algūs e lo senyor ōla nau haura stat en aq̄ll loch: hō lo deute deura e ab aquells aqui lo deute ōura ensēps vn mes ho dos ho quantitat ō temps: si aquell ho aquells aqui ell deura no li demanaran e ab la senyoria nol ne ōstrēyeran: mentre que ell sta aq̄ ab ells ensemps: tro que ell sera espatrat de tot per anar guanyar vers algunes parts: e quant ells veuran que ell es espatrat de partir dela terra los dits deutors sen yran ala senyoria e clamar san dell: aquells deutors aytals ho clamaters nols deu escoltar ne hoir la senyoria ni aq̄ll qui lo deute los deura: ōstrenyer ne destorbar ō son viatge: pus que ell haura estat ab los dits deutors: axi com desus es dit: si no tansolamēt en aytant: que si ell es hō q̄ pusca

hauer fiança. Deu ley fer do
nar en aquesta guisa empero: que
aquella fiança que ell dara: no sia ō
streta per senyoria tro aquell: qui
lo deute deura sia tornat en la ter
ra: es axi a entendre: que sia tornat
en aquell loch hon lo deute deura
e encara sera estat affiāçat: si dōchs
la fiança per tot obligar nos volra
e encara mes que la fiança que per
aytal rabo ha donada no sia destre
ta per los dits deutors ne encara p
la senyoria: tro que los dits dutors
ab la senyoria ensemps sien passats
per lo principal ho per los bens de
aquell: e si los bens daquell princi
pal no bastaran a aquell deute ho
deutes a pagar aquell: a qui seran
deguts: ladonchs los dits deutors
ab la senyoria ensemps deuen e po
den anantar contra aquell: qui fi
ança sera e contra sos bens. Empe
ro si los bens daquell principal ba
staran: la dita fiança ne los bens ō
aquell no deuen esser venuts ne a
lienats per algūa rabo: si ja dōchs
aquella dita fiança per lo tot no si
obliga. Empero si lo dit senyor ōla
nau ho del leny no trobara fiança
la senyoria nol ne pot destrigar de
son viatge sino aytant: quel deu fer
iurar que ell no ha fermança ne la
pot trobar. Encara quel deu fer iu
rar: que quant ell sia tornat en aq̄l
loch hon lo deute deura: q̄ ell q̄s
ōga auenir ab aquells: a qui ell lo
deute deura e encara sera estat de
gut be e planariament: per que la
senyoria nol deu destrigar daquell
viatge si lo dit senyor dela nau ho
leny fiança no haura pco car aq̄lls
a qui lo deute deura: nol hauran a
frontat ne destret ab la senyoria ō
mentre: que ab ells ensemps hauia
estat axicō desus es dit: ans so hau
ran esperat entro al derrer dia que
ells sabien: que ell deu esser espat
rat de la terra: encara p altra rabo:
car seria mal fet: q̄ los mercaders
qui la lur roba ho mercaderia hau
ran mesa e carregada en aq̄lla Nau
ho leny: fossen destrigats: e teugues
sen la lur roba a perill e a condi
cio de perdre per la negligencia de
aquells deutors qui ans que aq̄lla
nau ho leny fos espatrat no sen fos
sen clamats. Per q̄ quascus guart
es deu guardar aqui algu deura al
guna cosa: que nol esper tro al der
rer dia que siu sa: pendra lin axicō
desus es dit. E per les rabōs desus
dites fo fet aquest capitol. E si per
ventura aquell senyor daq̄lla nau
ho lēy mora ans: que sia tornat en
quell loch hon la fiança haura da
da: e encara hi deura aquell deute:
si la fiança sera obligada per lo tot:
que al tot ho al sabut del viatge que
ell pague ho vingua ho no: ho muy
ra aquell ho no: que la fiança es tē
guda ō pagar: qui axicom desus es
dit se obliga. Salues empero totes
auinences e obligacions: que dels
vns als altres serā fetes e empreses
per alguna iusta rabo.

De comanda q̄ lo comādatari ōga portar ab si. cclxxix.

SI algu comanara ho haura co
manat a algu alguna roba per
fet ō mercaderia: si aquell qui la co
manda fara ho haura feta: empen
dra ho haura empres ab aquell: a
q̄ ell fa ho haura feta la dita coman
da: que ell que dega portar ab si la
dita comāda en aq̄ll loch ho lochs
ho viatge ho viatges: que entre ell
e aquell qui la dita comāda li hau
ra feta: seran estats empresos: lo dit
comendatari es tengut de atten
dre totes conuinences entre ell e a
quell qui fara la comanda fetes: ho
sien fetes ab carta ho menys de car
ta: valen e deuen hauer valor: ab q̄
en ver puguē esser meses: si mester
sera. E si per ventura les dites cō
uinēces seran fetes axi: com desus
es dit: e sotes les cōdicions desus
dites: si aquell qui la comanda hau
ra presa: la liurara a altre o li trame
tra la dita comanda: sens sabuda e
voluntat daquell: qui feta la li hau
ra: si la dita comanda se perdra de
tot ho de partida lo dit comanda
tari es tēgut de retre e de donar to
ta la dita comanda: e lo guany que
en aquelles robes poguera esser fet
a aquell: qui la comana: perço com
ell no li ha ateses les conuinences:
que entre ells ab dosos forē empre
ses com ell rebe la dita comāda. E
si per ventura la dita comāda nos
perdra del tot ne en partida: ans
ya sana e salua en aquell loch hon
lo dit comandatari la haura trame
sa si la dita comanda estara en aq̄ll
loch desus dit tant de temps: que
la dita comanda pendra algun dā
ho algun menyscap per culpa ho
negligencia del dit comandatari:
ell es tengut a restituhyr tot lo dan
ho menyscap a aquell: qui la comā
da desus dita li haura feta. O si p
ventura aquell a qui lo dit coman
datari la haura tramesa la vendra
a menyscap per sa negligencia ho
perço car ell sera mal mercader q̄
vol aytant dir: q̄ aquell aqui lo dit
comandatari la haura tramesa: q̄
no sen entremetra ni la procurara:
axi com fer se deuria E mester seria
axicom lo dit comandatari faera:
si la dita Comanda hagues porta
da ab si: segons que era empres en
tre ell E aquell: qui la comanda li
feu. E si per ventura aquell aqui lo
dit comandatari la haura trame
sa ho enuiada: no la vendra ho no
ia haura venuda al for de la terra:
segons que semblant Roba de aq̄l
la valia en aquell loch. Hon lo dit
comādatari la tremes E en lo tēps
que la dita Comanda hi fo ariba
da: si la dita Comanda sera venu
da a menyscap ho a menyspreu: lo
dit Comandatari es tengut de re
tre E de donar a aquell: qui la Co
manda li feu ho li haura feta: tot
aytant: com aquell qui la Coman
dā li feu: por a prouar E en ver me
tre que semblant Roba o merca
deria ho parde aquella valia ho ha
valgut en aquell Loch hon lo dit
Comendatari la haura tramesa.
Empero es axi A entendre: que a
quell Loch hon lo dit Comanda
tari haura tramesa la dita coman
da: q̄ fos estat empres entre ell E a

quell qui la comanda li haura feta. E si lo dit comandatari haura tra mesa la dita comanda en altre loch lo qual no sera stat empres entre lo dit comandatari e aquell qui la comanda li haura feta: sia e deu esser en salt e en voluntat daquell qui la comanda li haura feta: e de pendre e legir dels dits lochs: en qual la dita roba ho comanda ho semblant o part daquella mes valra ho haura valgut en aquell temps que la dita comanda hi fo arribada: e encara hi fo venuda. E aço desus dit sia e deu esser fet menys de tot frau e de tot contrast. E tot aço desus dit es contengut lo dit Comandatari de donar e deliurar a aquell: qui la comanda li haura feta: sens tot contrast: perço car ell no seu ni ha attes a aquell qui la comanda li feu: les conuinences que dell a ell forē empreses: com ell la dita comanda rebe: ans haura fet lo cōtrari: perque es raho de tot dan: quel comandatari sostenga: encara per altra raho car no es raho ne egualtat ne deu esser: que algu haia ne dega hauer poder enço daltri: sino tansolament aytant com aquell de qui es: lin dara ho lin haura donat: e aquell aytal no deu esser dit mercader ne comandatari: ans deu esser dit planament robador e daquell aytal deu esser fet axicom de robador: e en aquella pena posat: que robador ꝟ hauer: que assats deu esser dit robador: pus que ell sen vol portar laroba daltri malgrat ho sens voluntat de aquell de qui sera. Saluant empero al dit comādatari rahons iustes: si posar les volra: e en vermetre les pora: deuen li esser rebudes. E saluant encara totes altres conuinences ho empresions: que entre ells seran stades o empreses ho fetes: car segons les dites conuinences ho empresions de qualque fet que sia ho cas: deu esser declarat e ꝟtermenat: si donchs la vna part ho laltra iustes escusacions ho iustes rahons ho iusts impedimēts mostrar no pora: per que les conuinences ho empresions entre ells fetes noure no li puguen. E per les rahons desusdites fo fet aquest capitol.

Com comēdatari ꝟ esser cregut per son sagrament.

Capitol. cclxxx.

I algu ho alguns farā ho hauran feta comanda a algun Senyor de nau ho leny de diners ho ꝟ roba: sia que lo dit comādatari a por ho reta compte de guany ho consumament: lo dit compte li ꝟ esser rebut. Saluo empero: que si aquells qui la comanda li hauran feta: han dubte: que lo dit compte que ell ret: que sia iust: los dits qui la comanda li hauran feta: lo podē fer iurare hauer del dit comendatari vn sagrament: la aquell compte quels ret si es iust: e si es axi: com ell diu: e si lo dit comendatari dira per lo sagrament que ell ha fet: que lo dit compte que ell los dona els ret: es iust e leal. E los

dits qui la dita comanda li hauran feta: nol poden de res als apremiar ne destrenyer: si donchs lo contrari prouar no li poran. E ells han e deuen rebre lo dit compte: sia que en lo dit copte se tropia guany ho consumament. E es raho: que als noy deia hauer: que par com algu comanalo seu a altre: que feba en ell: que si ell se no hauia en ell: no li comanaria ho no li haguera comanat lo seu perque es raho e egualtat: que aquells qui fan les comandes hagē se en aquells a qui fan les comandes: sia que ells les reten abguany ho ab consumamēt: tot enaxi: com lay hauien: quant les comandes li feren: si donchs lo contrari segons que desus es dit: prouar no li porā: e si lo contrari prouar no li poran: tot comendatari deu esser cregut p son sagrament sens tot altre ꝟstret e aço es vs de mercaderia plana: en qualseuol manera que la comanda sia estada feta. Per q̄ q̄scus guart: a qui comanara lo seu e aqui no e com e com no. E per les rahons desus dites son fet aquest capitol.

De auinences entre patro e mercaders per roba noliejada.

La. cclxxxi.

I mercaders noliejarā alguna roba a algū senyor de nau ho Leny ab carta ho ab testimonis: lo senyor ꝟla nau ho lēy es mester: que attena als dits mercaders tot ço que enla dita carta sera conteugut: ho tot ço que los dits testimonis hauran hoit: com lo dit noliejament se feu. Saluo empero que si lo senyor dela nau no haura vista la dita roba: com ell la noliejane encara enla dita carta sera: o no hauran hoit los dits testimonis si no tant solamēt que sen fiara o sen sera fiat: enlo dit del Mercader si lo mercader dira al dit senyor ꝟla nau hauer mesa vna roba: e ell ne haura mesa altra: es axi a entendre que si lo dit mercader noliejara a fair ho a costals ho a bales ho a farcells: e ell dira ho fara entenent al senyor dela nau ho leny: que en aquells fairs ho costals o bales o farcells no ha sino aytant ço es a saber quantitat sabuda de quintarades e si al dit senyor dela nau ho leny sera semblant: que mes hi haia oy dega hauer: quel dit mercader no li haura fet entenent: com la dita roba noliejа: e lo dit senor dela nau li feu la dita carta: ho haurā hoits los dits testimonis: lo dit Senyor dela nau la por fer pesar: e si ell mes hi trobara: quel dit mercader no li feu entenent com la noliejа: lo Senyor dela nau por ꝟmanar daquell mes que trobat hi sera aytāt nolit com ell se volra: e encara si lo senyor dela nau ho leny fara ho haura a fer al algūa messio per aquella roba a pesar: si ell mes hi a trobara: q̄ lo mercader no li hauia fet entenent com la li noliejа: la messio desus dita ꝟ pagar lo dit Mercader: e si lo dit senyor dela nau noy trobara sino axi: com lo dit Mercader li haura dit: com la dita roba noliejа si ell ne

sa messio: ell la deu pagar del seu p/
pi: e si lo dit mercader hauia fera la
dita messio: lo senyor dela nau la li
deu retre sens tot cõtrast: pus mes
noy haura trobat. Empero lo dit
senyor dela nau pot fer pesar la ro/
ba ans ques carrech ho labon fara
port per descarregar. Mas empo
si lo dit senyor dla nau haura vista
la dita roba: ans que ell la nolieig
e ans que ell faça la dita carta: vna
ho dues vegades: en aquell nolieia
ment ayral lo dit Senyor dela nau
no deu ne pot metre contrast. Sal/
uo en ayrant: que si a ell es ho sera
semblant: que lo dit mercader ha/
gues res iunt enlos dits fairs o co
stals ho bales ho farcells despuys:
que ell los hague nolieiats: e enca/
ra li hague fera la dita carta: lo dit
senyor dela nau pot aportar e fer ꝟ
strẽyer lo dit mercader de fer sagra
ment: que ell noy ha res iunt enla
dita roba. E pus que lo senyor dela
nau la pot fer pesar en ayl empero:
si lo dit Mercader li dir: que noy
hauia sino tansolament quantitat
de quintalades sabudes. mas em/
pero si lo dit Mercader no haura
dit: ne dira al dit senyor dela nau o
leny si no tansolament: ia per quãt
portara fair ho costals ho bales ho
farcells: si certa quantitat ell no li
dira: ni ell no li demanara: quan/
tes quintarades hi haura enlo fair
ho enlo costal ho Bala ho farcell:
lo dit senyor dela nau no la deu fer
pesar per alguna rabo. Mas si ha
dubte: quel dit Mercader hi ha/
ia alguna cosa iunta despuys: que
ell los hague vists e nolieiats: ell
pot destrenyer lo dit Mercader
del dit sagrament ab la Senyoria
e si lo dit Mercader fara lo sagra/
ment: deu ne esser cregut: si donchs
lo ꝓtrari no li sera prouat. e si lo dit
contrari prouat li sera: lo dit mer/
cader es tengut de doblar lo nolit:
de tota la roba al dit Senyor dela
nau ho Leny. Mas es ayl a enten
dre: que ell li deu doblar lo nolit
de aço: que ell iunt li haura: si pro/
uat li sera: ho de aquell mes deles
quintarades si trobades hi seran
mes que per ventura lo dit Mer/
cader no hauia fet entenent al dit
Senyor dela nau: com ell la nolie/
ia. Encara estar a merçe dela Sen/
yoria per rabo del fals sagrament:
que ell fet haura. Em pero si la dita
roba sera nolieiada a quintarades
e per quascun quintar sera estat fet
preu sabut: en aço no cal als dir: q̃
a quascu es tengut per tant cert:
que ia sab quey ha a fer e que no. E
per les rabons desus dites son fet
aquest capitol.

De empatrament de senyoria sobreuenint a nau nolieia/da. Capitol. cclxxxij.

I mercaders nolieiarã
ho hauran nolieiat nau
ho leny en algun loch: si
cõ los dits mercaders
hauran nolieiat la dita
nau ho lẽy: vẽdra aqui impedimẽt
de senyoria: lo Senyor dela nau ho
leny es tengut de esperar als dits

Mercaders per tant temps: com
entre ells e los dits mercaders sera
estat empres: que los dits Merca
ders lo deguessen hauer espatrat.
E si com vendra aquell iorn: q̃ los
dits mercaders lo deuen hauer es/
patrat: lo dit impediment sera exit
daquell loch: hon ells deuien ho ꝟ
uen carregar: lo dit senyor dela nau
ho leny es tengut de carregar sens
iunta quels mercaders na li son tẽ
guts de fer al dit nolit. Mas em/
pero los dits mercaders li son ten/
guts de aiudar a pagar la messio: q̃l
dit senyor dela nau haura fera per
rabo dela espera: quel dit Senyor
dela nau haura fera als dits merca
ders: en guisa e en manera quel dit
senyor dela Nau ho del leny no sia
dammificat ni los dits mercaders.
E si per ventura lo dit impedimẽt
no sera exit del loch: hon ells deuiẽ
carregar: ans sera passat aq̃ll iorn
quel dit senyor dela nau ho del leny
lo sera tengut de esperar: e los dits
mercaders al dit senyor dela Nau
espatrat: lo dit senyor dela Nau no
es tengut de pus esperar si ell nos
volra als dits Mercaders: ni los
dits mercaders al dit Senyor dela
nau ho leny: si ells nos volran. Sal
uo en ayrant: que los dits merca/
ders son tenguts defer la messio:
quel senyor dela nau haura aqui fe
ta esperãt los dits mercaders a co/
neguda de bons homens. E fet aço
pot fer quascu son prou si ser lo pot
si donchs entre ells qualque con/
uinença no sera estada fera q̃l vn ꝟ
ga esser tengut de esperar laltre. E
si auinença alguna entre ells no se/
ra: quel vn dega esperar laltre e lo
dit impediment sera exit de aquell
loch hon ells carregar deuien si los
dits mercaders diran a aquell sen
yor dela nau ho leny: que ells aricõ
desus es dit: hauien nolieiat: q̃ ell
quepens de carregar: lo dit senyor
dela nau ho leny nols es tẽgut: si ell
nos volra: si donchs los dits merca
ders ablo dit senyor dela nau o lẽy
no sen auendran: ni los dits mer/
ders a ell: sino aricom desus es dit
del fet ꝟla messio ho si los dits mer
caders al dit senyor dela nau pro/
mes nou hauran. E si per ventura
los mercaders nolieiaran nau o lẽy
ho hauran nolieiat: e entrel senyor
dela nau ho Leny e los mercaders
dia cert ho temps sabut empres no
haura: quel dit senyor dela nau ho
leny dega esperar los dits merca/
ders: ne los dits mercaders degan
hauer espatrat lo senyor dela nau: si
lo desus dit impediment a qui ven
dra: lo dit senyor dela nau no es tẽ
gut de esperar los dits mercaders:
si nos volra ne: los dits mercaders
al senyor dela nau: si entre ells em/
pres no sera: saluo dela messio ꝟsus
dita. E si com los dits Mercaders
hauran acabat: ço que hauran a fer
per raro del dit impediment: lo dit
impediment sera exit dela Terra:
si los dits Mercaders dirã al dit
Senyor dela nau ho del Leny: que
pẽs de carregar nols es tengut: si
ell nos volra: Si dochs los dits
Mercaders: ab ell no sen Auen/
dran: ho alguna Auinença en/

tre ells feta o empresa no fa: tot en
axi com ia es desus dit de nau o lēy
quis dega esperar: e ells a ell espat/
rar a dia cert ho a tēps sabut. Car
segons dret e segons raho e egual/
tat nos deu fer: car si nau ho Leny
era tengut de esperar a mercaders
tant tro: que aquell impedimēt fos
passat: no seria ben fet: que tant po
ria durar lo dit impedimēt que la
nau ho leny si poria de tot ꝯsumar
si donchs los dits mercaders ab lo
dit senyor dela nau ho leny auen/
guts no seran. Empero si los dits
mercaders diran al senyor dla nau
ho Leny que ell quels esper: que li
son tenguts de tot dan e messio e d
strich: que ell ne sostēga: e si los dits
mercaders diran axi: com desus es
dit: lo senyor dela nau los pot e los
deu esperar sobre la raho e les con/
dicions desus dites. E si lo dit sen
yor dela nau ho leny los espera so/
bre les rahons e les condicions de
sus dites: si y sera aquell impedimēt
ho no carreguen los mercaders la
nau ho no: los dits mercaders son
tenguts al dit Senyor dela nau ho
leny de tot lo dan e de tota la mes/
sio e de tot lo dstrich que ell coffert
naura: hon espera a sostenyr: d tot
a restituhyr sens tot contrast. E si
los dits mercaders en les rahons e
en les condicions desus dites algū
contrast metre hi volrā: ells son tē
guts de restituhyr tot dan e tota
messio e tot destrich e tots interes/
sos: que lo dit senyor dela nau o lēy
per culpa del Contrast quels dits
mercaders hi metran: ne sostindra
hon espera a sostēyr. E si lo dit sen/
yor dela nau ho leny algun cōtrast
metra als dits mercaders en con/
uinença o en promissio que ell los
hagues feta: que ell no lals volgues
attendre: si los dits mercaders ne
sostendran dan ho greuge ho mes/
sio: lo senyor dela nau los ho deu re
stituhyr si la nau ho leny ne sabia es
servenut. E aquest capitol sia entes
de nau ho leny: qui encara no fos
carregat de tot ne en partida: per/
ço com de Naus que ia han leuat
lur carrech: ian hi ha capitols: qui
parlen eu departeixen eu esclarei/
xen. de que son tenguts los merca
ders als senyors deles naus. Empo
deu esser axi entes que si los merca
ders qui diran als Senyors deles
naus ho lenys quels deguen espe/
rar: que los dits mercaders los son
tenguts de tot ço que de sus es dit:
attēdre e a complir: que entre ells
deu hauer dia cert ho temps sabut
quels dits mercaders deian hauer
espatxat lo senyor dela nau ho leny
perço que entre ells contrast ne tre
ball nos puga esdeuenir ne creixer.
E per les rahōs desus dites son fet
aquest capitol.

De que son tēguts p/soners a patro qui vol fer barca.

¶ Capitol. cclxxxiij.

Si algu haura en volū/
tat de fer barca: e haura
emprats a algūs bōs ho
mens: que li facē part e
los dits bōs homēs loy
atorgaran: ho loy hauran atorgat

de fer la dita part: los dits bōs ho/
mens es mester: que loy attenen. E
si aquell desus dit qui la dita barca
volra fer: e aqui los dits bons ho/
mens hauran promes de fer la dita
part: si aquell qui la barca fara ho
fer fara: no dira: e ia la barca si sera
poca ho grā: ne aquells qui la part
li hauran promesa de fer: no li dma
naran si sera gran ho poca: ne quāt
poia costar ne quant no: ne de qui/
nes mesures sera: ne de quin port:
si aquell desus dit fara ho fara fer la
dita barca: sia que la faça gran o po
ca: los dits bons Homens qui les
parts li hauran promes de fer: es
mester: que li u attenen sens tot cō
trast. Empero si aquell qui la dita
barca fara ho volra fer: dira ho fara
entenent a aquells q̄ la part li hau/
ran promesa de fer: qui na barca fa/
ra e quina no: e de quin gran sera:
e quant costara: si aquell desus dit
haura dit ho fet entenent: ço que de
sus es dit a aquells: qui les dites
parts li hauran promeses de fer: si
ell fara maior barca: q̄ a ells no hau
ra fet entenent e de maiors mesu/
res los dits bons homēs no li son
tenguts de fer iunta alguna: sino a
xicom ell los ho feu entenent. E si
la dita Barca sera maior e costraa
mes que nols haura fet entenent:
los dits bons homens hi deuē ha/
uer la dita part: que li prometeren
de fer: tot en axi com sy hauien fet
compliment en tot aquell creix: q̄
ell fet haura: sens tot contrast pus
que sens sabuda: e sens voluntat
dels dits bons homens qui la part
li prometeren de fer: ho haura fet.
Empero si ell ho haura fet a cōsen/
timent e ab voluntat de tots los d
sus dits: ho dla maior partida: ells
hi son tenguts de fer compliment:
segons que ia en lo capitol desus dit
es contengut. Empero si algu qui
barca volra fer: dira ho fara ente/
nent a aquells qui part li prome/
tran que ell fara barca: e ell no fara
barca ans fara ho fara fer leny si ell
fara lo dit leny sens sabuda e sens
consentiment e volūtat de aquells
qui part li prometeren de fer en la
dita barca: ells no li son tenguts: q̄
li attenan alguna cosa: que promes
li hagen: perço car ell no haura at
tes a ells ço que ab ells hauia em/
pres: e es raho que axi com ell no at
ten res que promes los hagues axi
es raho: que ells no li attenen res q̄
promes li hagueſsen. Empero si ell
fara lo Leny desus dit ab sabuda e
ab consentiment e ab voluntat dls
dits Personers: ho dela maior par
tida: los dits personers li son ten
guts de fer compliment dela dita
part: que promesa li hauran de fer
pus ab consentiment e ab volūtat
de tots ho dela maior partida ho
haura fet. E si per ventura algu fa/
ra entenent a aquells qui li haurā
promesa de fer part que ell fara lēy
e ell no fara leny: ans fara nau: si ell
la fara sens consentiment ho volū
tat daquells qui li prometeren de
fer part en lo dit Lēy ells no li son
tenguts de attēdre: ço que promes
li hauran: sino en aytal guisa e ma/
nera: que si ell fara del Leny Nau

sens sabuda e volũtat dels dits p/
soners:que los dits personers ha/
gen axi en la dita nau:com deuien
hauer en lo dit leny: e per aytants
diners com la part que ells hauien
promesa de fer en lo dit leny:costa/
ra ho haguera costat:ho ꝟ guera co
stat. Si dõchs no sera axi fet: cõ en
lo capitol desusdit es declarat:hon
parla de senyor de nau ho de leny q̃
començara de fer nau ho lẽy en for
ma poca. E encara que sia obserua
da la esmena que sobre lo dit capi/
tol es estada feta:e allo sia entes de
tota nau ho de tot leny:quis fara ꝟ
nou en les estepes:ho ans q̃ sia exit
del loch: hon sera estat fet ꝟ nou E
per les rahons desus dites son fet
aquest capitol.

De nau qui gitara.

Capitol.cclxxxiiij.

J algun senyor de Hau
ho leny surgira en algũ
loch: ho haura surr ab
voluntat dels merca/
ders:si estant aq̃ la nau
ho leny surt se metra tant fort tem
poral que solament la dita nau ho
leny daquell loch leuar nos pora:
ans haura agitar dela roba grã pt:
qui en la nau ho leny sera:ho quasi
tota sia q̃ los mercaders facen gitar
ho gitaran sens que nou faran a sa
ber:neu diran al senyor ꝟla nau ho
leny ho sia quel senyor dela nau ho
leny gitara ho fara gitar: sens que
nou dira als mercaders: qui en la
dita nau ho leny seran daquest git
qui per aytal rahó cõ desus es dit:
sera estat fet e per lo cas desus dit:
los dits mercaders no podẽ fer de
mãda al dit senyor dela nau ho lẽy
ni lo dit sonyor als dits mercaders
perço car git qui per aytal rahó sia
estat fet ho esdeuẽgut:nos deu nes
pot iutiar p dret ne per pla git: ans
se ꝟu es pot iutiar q̃si per semblant
de naufraig: e mes per semblãt de
naufraig que de git:e per les rahõs
desus dites no podẽ fer demãda lo
vn al altre per rahó del cas e ꝟ les
rahons desus dites. E axi lo git de
susdit deu esser comptat per sou e p
liura ho per basant segõs que git se
ra. E la nau ho leny es tẽgut de me
tre per dues parts daço que valra:
perço car si fos git pla:noy fora ten
gut sino per la meytat de aço q̃ va/
lia:e p tal rahó hi met les dues pts
pço car no es naufraig entegramẽt
qui si fos naufraig entegrament la
dita nau ho leny pagara en lo dit
naufraig per tot ço que valia: p q̃l
rahó paga les dues parts:perço car
no es naufraig ne git pla:ans es q̃/
si semblant de naufraig:e mes nau
fraig:que git. E si per ventura la di
ta nau ho leny pdra exarcia algũa
axicõ ancores ho gumenes ho bar/
ques ho alguna altra exarcia en lo
cas desus dit deu esser tot comptat
per sou e per liura: perço car no es
git pla:nes ꝟu nes pot iutiar p git
pla ans es mes semblãt ꝟ naufraig
q̃ de git que si git pla fos:e les bar/
ques estiguessen ormeiades de po/
pa ho a lats ꝟla nau ho ꝟl leny ells

fallẽ los caps:e omplẽ es pdiẽ:se/
rien pdudes al dit sinyor ꝟla nau o
leny: guardas se ell: ia quins caps
los daria: o quins los faria donar.
E si era git pla: e li fallẽ gumenes:
e les ancores se perdien hon erẽor/
metades les dites gumenes:deuẽ
esser perdudes a la nau ho al leny:
que mercader no es tengut de res
a metre ne encara la roba sua:q̃ ro
masa li sera. Empero si algun mer/
cader ho mercaders gitaran ho fa
ran gitar sens que nou faran a sa/
ber al senyor ꝟla nau ho leny ne ab
consentiment ne ab sabuda del dit
senyor e los dits mercaders gitarã
ho farã gitar: que aquella nau ho
leny sia surta:ho que vaia ab veles:
e ço que ells gitaran ho faran gitar
pora esser dit e en ver mes que pus/
ca esser git pla:lo senyor dela nau o
leny en aquell git aytal no es tẽgut
de metre part per si ni per la nau:
si ell nos volra. E si per vẽtura mer
cader o mercadrs haura en la nau
ho leny:e lo senyor dela nau ho lẽy
gitara sens sabuda e sens consenti/
ment dels dits mercaders ho mer
cader:lo dit senyor dela nau o leny
es tengut de retre als dits merca/
ders aquella roba:que ell axicom ꝟ
sus es dit:haura gitada ho feta gi/
tar ho lo pieu. Empero es axi a en
tendre: que aq̃ll git fos ho pogues
esser dit:que fos git pla:car git pla:
vol aytant dir:que nols sobras tẽ/
poral: e que los vns poguessen ha/
uer acort e consell dels altres. Em/
pero si en la Hau ho leny mercader
algu no haura: lo senyor dela Hau
ho Leny pot fer gitar ab consell ꝟ
tot lo comiual dela Hau ho Leny
ho dela maior part si espay ne hau/
ra. Empero si soptosament tempo
ral los forçara:e lo Senyor ꝟla nau
gitara o fara gitar sens que ab los
desus dits acort ne consell hauer
no pora:sia tengut per tan ferm:cõ
sils ne hagues demanats:e per tãt
ferm:com si tots los mercaders hi
fossen: e tant ferm con si tota la ro/
ba fos sua:que sua es:pus encomã
dada la te. Empero si com lo git se
ra stat fet:e lo temporal desusdit se
ra abonançat de tot ho de partida
ho no e la nau ho leny se leuara ꝟl
dit loch hon lo cas desus dit li sera
esdeuengut: si la dita Hau ho leny
sen leuara ab volũtat ꝟls dits mer
caders:e lexara aqui algũa exarcia
ab voluntat dells:sia que en la di/
ta Hau ho Leny haia romasa exar
cia:ab que puga anar e nauegar sa
nament en aquell loch hon deuia
descarregar: ho no: la dita exarcia
que romasa sera: axicom desus es
dit:sis pert deu esser comptada so/
bre la roba que romasa sera ho sal/
uada sera. E los cors dela Hau ꝟu
hi metre p la meytat daço que val/
ra. E si per ventura la dita exarcia
nos perdra: que sera romasa: ans
se saluara: ab auaries que bom ne
haura afer ho fara: aq̃lles aueries
deuen esser comptades:axicom de
sus es dit dela exarcia: si perduda
fos. Empero es axi a entendre que
lo dit lançat ho git:nofos pla. Ans
deu esser entes que fos git semblãt
ha naufraig. E si per cas ho ven/

tura lo gít sera pla e no sera semblāt de naufraig e la dita exarcia romā/ dra axicomdesus es dit ab volun tat dels dits mercaders:sia que la dita exarcia se perda del tot ho en partida:e que hō ne haia a fer aue/ ries per aqlla exarcia perduda ho les aueries fetes per ella deu esser comptat tot per sou e per liura so/ bre la roba:q̄ saluada sera e restau/ rada.E lo cors dela nau ho del lēy noy pag res perço com la Nau ho Leny assats pert:pus ques leua dl loch desusdit : es met a ventura de nauegar ab voluntat dls dits mer caders : la hon ells volran e al co/ minal dla nau sera vist:que sia fae dor. E si per ventura enla nau ho lēy no haura ney romādra exarcia ab que la dita nau ho leny puga a/ nar ne nauegar en aquell loch: hō descarregar deuia : ans sen haura a tornar en aqll loch:hon lo dit viat ge sera stat leuat e la dita Nau ho leny haura carregat : lo dit gít ho contrast q̄ entre lo senyor dela Nau ho leny e los dits mercaders sera p lo cas desusdit.que esdeuengut los sera : deu esser determenat en aqll loch:hon la dita nau carrega:e enca ra hi sera tornada per lo cas desus/ dit . empero es axi a entendre que si lo dit cas de ventura los sera es/ deuengut passada mīja vía anant: deu esser determenat en aqll loch: hon la dita nau ho leny deuia des/ carregar.iatsia aço:que la dita nau ho leny sia ho fos tornat en aquell loch:hō carrega ho hauia carregat. Empero si lo dit cas sera esdeuen/ gut ans de mīja vía daquell loch: hon deuian descarregar:deu esser d terminat alla : hon la dita nau ho leny carrega:si ab aço que romas li sera:hi tornara.E si lo dit senyor de la nau ho leny demanara nolit axi dela roba perduda com dela salua da:deu li esser donat. E ell per aqll nolit deu aiudar ala roba:que per duda sera e gitada.E si ell nol ne d manara:ne pendre nol ne volra p aquell nolit ell no es tengut de res ametre enlo dit cas.E si lo dit sen/ yor dla Nau ho leny volra hauer no lit dla roba:que saluada sera:ell es tengut de complir lo viatge ab aqll la roba:que saluada sera:e d que ell dmanara nolit als dits mercaders E si lo dit senyor dela Nau ho leny no volra nolit dela roba perduda ne de aqlla qui saluada sera : lo dit senyor dela nau no es tengut de cō/ plir lo viatge als dits mercaders:si ell nos volra.perço q̄ lo senyor dela Nau assats hi ha de perdua pusq̄ haura consumada la sua persona e encara haura pdut son temps e sa vianda:e encara sa nau ho leny en partida consumat . Saluo empe/ ro:que sia axi entes:q̄ los dits mer caders fossen ho sīē en loch menys d perill:e q̄ fossen en terra d amichs e que fossen en loch : hon trobassen nau ho leny qui la roba que roma sa los seria : los volgues portar ab lurs diners.E aquell pati quel sen yor dela nau ho lēy fara ab los mer caders:a aquell pati mateix deuen esser los mariners.E per les rahōs desusdites son fet aquest capitol.

De nau ho lēy qui p cas fortuit se haura a leuar.

Capitol.cclxxxv.

Si algūa nau ho leny se/ ra nolietada : que dega anar carregar en algun loch:si com aquella nau ho lēy sera iunt en aqll loch : hon deura carregar:e stant la nau ho leny en aquell loch:hon du ra carregar:se metra temporal tan gran : que la nau ho leny sen haura a leuar : ans que no haura leuat lo carrech:que leuar deuia ho per vē/ tura hi vendran lenys armats de enemichs : hon vendra certenitat que hi deuen venir : si aquella nau ho leny sen haura a leuar p alguna de les rahons desusdites : ans que no haura leuat lo carrech:per que hi era venguda e esta nolietada : e haura sen atornar per ventura en aquell loch:don parti: e so nolieta/ da si lo dit senyor dela nau ho leny contrastara ab aquells:quil nolie/ iaren:q̄ ell noy volra tornar quant que haia bones noues : ho q̄ lo dit temporal sia abonançat:ans los de manara lo nolit:que ells li prome/ teren de donar com lo nolieiaren : lo dit senyor dela nau ho lēy es ten gut de tornar.E si per ventura tor/ nar noy volra la senyoria lo deu de strenyer quey torne si ell per nulla raho tornar noy volra:los dits mer caders poden nolieiar alguna nau ho algun leny semblant de aquell. E sils costa mes que aquell no fa/ hia aquell senyor d aquella nau ho leny que ells primer hauien nolie/ iat deu pagar aquell mes : que als dits mercaders costara.E si ell sim plamēt pagar no volra:la senyoria lon deu destrenyer:si la nau ho lēy ne sabia esser venut . Encara mes los dits mercaders no li son tēguts de donar lo nolit pusq̄ ell nols hau ra portada aquella roba : q̄ ells ha/ uien nolietada:ni es romas en lur culpa. Saluo empero sia entes : q̄ si aquells quil hauiē nolieiat no li hauien attes ço que ab ells hauia empres com lo nolieiaren.e per cul pa ho per negligencia dels merca/ ders sen sera hagut a tornar mēys dela lur roba:lo dit senyor dla nau ho leny noy es tēgut d tornar ans li son tēguts d pagar son nolit pus q̄ per culpa dels dits Mercaders sen sera hagut a tornar menys dela roba. E si per ventura no sera cul/ pa dels dits mercaders e lo senyor de la nau ho leny hi volra tornar.e si los mariners contrastaran . que ells noy volran tornar nou poden fer ne deuen per alguna iusta raho pusq̄ en culpa no sera stat dl Sen yor dela nau ho leny : ne encara en culpa dels mercaders sino tansola mēt per los casos damūt dits. Sal uo empero que si la nau ho leny ha uia lexada alguna exarcia ho algūs homens en terra en aquell loch dō se hagueren a leuar per los casos d susdits lo senyor dela nau ho leny es tengut de metre exarcia a esme/ na daquella que lexada haura e en cara metre homens en esmena de aquells q̄ alla seran romasos . E si

per ventura lo senyor dela Hau ho leny fer nou volra: los dits Mariners noy son tenguts de tomar: si ells nos volran: ne lo Senyor dela nau ho leny nols por destrenyer p alguna raho: pus que ell nols volra fer compliment daço que desus es dit. E p aço fon fet aqst capitol.

¶ De conserua.

¶ Capitol. cclxxxvi.

SI senyor de Hau ho lēy fara ho haura fet cōseruatge ab algu ho ab alguns senyors de Haus ho lenys: sia q̄ sien grās ho pochs ho maior ho menor o semblant ala sua nau ho leny: tot ço q̄ enla dita conuinença feta sera per raho del dit conseruatge: deu esser attes e complit: sia que la dita conuinença feta per raho del dit conseruatge sia scripta: ho sia que fos feta per paraula. Empero sia ari entes: que la dita conuinença feta per raho del dit conseruatge sia e puga esser en ver mesa. ço es a entendre per testimonis: ho per scrit qui sia fet per ma descriua iurat: ho per albara fet ab volūtat deles parts enlo qual albara deu auer Any e dia e hora e nomenat lo loch: hon lo dit albara sia stat fet. encara mes scrits enla fi del dit albara los segells deles parts: los quals lo dit cōseruatge faran ho empendran ho haurā fet si en loch ne serā. Empero si les parts desusdits en lo loch hon serā com faran ho empendran lo dit cōseruatge e tot ço q̄ desus es dit noy poran fer: sino tansolament per paraules: si aquelles seran atorgades per totes les parts: qui lo dit conseruatge fará ho empendran valen e deuen hauer valor enari: com si erē scriptes per ma dl scriua iurat e meses en albara ho en cartolari de nau ho de leny abq̄ per testimonis pusquen esser les dites paraules emp̄ses en veritat esser meses si algun contrast hi esdeuendra. E si peruē tura alguna deles dites parts vendra: contra les dites conuinences ho auinences ho contra alguna daquelles per raho del dit conseruatge fetes ho empreses: sia que sien fetes per scrit ho per paraules sien tenguts de restituhyr tot dan e tot enteres que la part a qui serā trencades les dites conuinēces: ne sostendrā. Enari empero que lo dit dan e interes sia ho pusca esser en ver mes. Saluo empo en totes coses e per totes tot iust impediment per lo qual la dita conuinença ho conuinences per raho del desusdit conseruatge fetes ho empreses no poran esser attesses ne complides. E sots aytal condicio que lo dit impedimēt sia e puga esser en ver mes E si lo dit impediment en veritat mes esser no pora: aqll ho aquells qui lo dit impedimēt diran hauer hagut: e en ver metre nol poran sīē tenguts de fer: tot ço que desus es dit sens tot contrast a aquell ho a quells: los quals lo dit dñ e interes hauran en culpa dels desusdits sostengut. E per les rahōs desusdites fon fet aquest capitol.

De nau comanada p personers a algu.

La. cclxxxvij.

SI alguns bons homēs ho algūs mercaders hauran feta part a algu en alguna nau ho leny: e cō la dita part ho parts haurā fetes e fornides: los dits bōs homēs ho mercaders comanaran ho faran comanda a aquell a qui ells han fetes les dites pts: q̄ en la dita nau ho lēy ell p ells nauech si aqll aq̄ la dita nau fa esta da comanada hi haura part ho no ell es tengut de nauegar e de guanyar ab la dita nau ho leny en totes parts: hō ell guanyar ne pora. Saluo empero tota conuinença ho manament que dels dits bōs homēs ho mercaders li sera estat fet lo dia que ells la dita nau li comanaren: ho despuys. E si lo dit a qui la dita nau sera estada comanada: guanyara: ell es tengut de rette e de donar als dits bons homens ho Mercaders tot lo guany: que la dita Hau ho leny haura fet saluo lo dret: que ell hauer deu ho hauer ne deura p la part: que ell hi haura. E si part alguna noy haura: ell sen pot retenyr tot ço: que a ell ne pertanyera: quen dga hauer per la sua persona tot en ari: com pertany a Senyor de nau ho de leny. E si lo dit senyor ho comandatari nols portara Guanyans los portara consumament: los dits bons homens qui la dita nau li comanaren: ho li feren part el seu Senyor del lur deuen pendre en compte lo dit consumamēt. Si donchs prouar no li porā quel dit consumament sia stat per sa culpa es a entendre: que ell ho hagues lugar ho bagaçciat ho emblant ho mal procurat. E si aço prouat li sera: lo dit Senyor Comandatari dela dita nau ho Leny es tengut ā tot lo dit cosumament a restituhyr sens tot contrast a coneguda e voluntat dels dits bons homens: qui la dita nau li comanaren ho li feren part. E si la dita culpa prouada no li sera: e ell be e diligentmēt haura fet tot ço que haura pogut: e enla culpa dell no sera romas: que ell no haia portat guany a aquells: qui la dita Hau ho Leny li comanaren: ho li feren part: e lo contrari prouat no li sera: tot li deu esser pres en compte. E si lo dit Senyor ho comandatari menara abs Scriua de creença: si lo dit Scriua haura iurat al començament cō rebe la dita Scriuania: si no los Personers lo poden fer iurar: e demanar li sots pena del Sagrament: ia aquelles messions ho consumament que ell los met en compte: si es ari com ell ha scrit: e ari com los ho dona en compte. E si lo dit Scriua dira sots pena del sagrament: que ari es: com ell ha scrit e ari com los ho met en compte: sobre aco lo dit scriua deu esser cregut. Si donchs lo contrari prouat no li sera. E si lo dit contrari prouat li sera: lo dit scriua ā hauer la pena: q̄ ia es posada en vn capitl. E

lo dit senyor ho comandatari dela nau ho leny es tengut ꝺ restituhyr lo dit consumament als dits bons homens:qui la dita nau ho leny li comanarē. Si lo dit escriua no ha de queu pusca restituhyr.sia que sia fet lo dit consumemēt per culpa ꝺl dit senyor ho comandatari.Perço cō lo dit senyor haura lenat aytal scriua : com desus es dit. E si lo dit contrari al dit scriua prouar no sera lo dit scriua no ꝺu sostenir la pena desusdita:ne encara lo dit Senyor no son tenguts de res a restituhyr als dits personers del dit consumamēt si trobat hi sera.Pus en culpa dells no sera esdeuengut . E si per ventura al dit senyor li fallira lescriua:ho no haura menat scriua iurat:e lo dit Senyor scriura ho fara scriure algunes messions que ell haura fetes:si los dits psoners q̃ la dita nau ho leny li haurā comanada:lo tendran en suspita : e ells ne poden hauer vn sagrament:que ell quels diga si son veres aquelles messions e que sia ayri:cō ell ha scrit ho fet scriure:e aricō ell met en cōpte.E si ell diu hoc sots pena del sagrament : ell deu esser cregut . Si donchs lo contrari no li sera prouat.E si prouat li es:ꝺu restituhyr tot lo dit consumamēt:que trobat hi sera:a coneguda e a volūtat dels desusdits . E si lo dit contrari prouat no li pora esser:ell deu esser cregut:e lo dit cōpte li deu esser rebut sia que port guany ho perdua.pus en culpa dell no sera romas . E es raho : que aricom los dits psoners haguerē fiança e ell com li feren pt enla dit Nau ho leny raho es:q̃ lay haguen enloretre del compte Sia q̃ port guany ho pdua.Si donchs lo contrari no li poran prouar : cō desus es dit.E ari sia que haia menat Scriua Jurat ho no:no li nou ne li deu noure per les rahons desusdites.Empero tota via q̃ Senyor de nau mene ho puga menar scriua iurat ab si:es gran ꝺscarrech e gran aleuiamēt. Perque tot senyor de nau ho leny lo deu ꝺmanar: que fer ho puga. E per les rahons desusdites fo fet aquest capitol.

Si nau ꝺ mercaderia se encontrara ab nau ꝺ enemichs.

Capitol.cclxxxviij.

Si alguna nau ho Leny de mercaderia se encontrara ab algūa altra nau ho leny de enemichs : si enla Nau ho leny desusdit dela mercaderia haura mercader ho mercaders : lo dit senyor de la nau ho del leny los ꝺu demanar ia ells si volrā ho volen que ells aferren e combaten:e prenguen aq̃l la Nau ho leny de enemichs.E si lo dit mercader ho mercaders loy atorgan tots ho la maior partida:lo dit senyor dela:nau ho por ben fer: queper dan ne per ꝺstrich que los dits mercaders ne sostēguē lo dit senyor dela nau ho leny nols es tēgut de algūa esmena a fer : ne ꝺ res a restituhyr del susdit dā:si los mercaders lon sostendran:pusque ells loy atorgaren e ab lur voluntat se

ra stat fet. Mas empo si lo dit senyor ꝺla nau ho leny fara aço:que ꝺsus es dit sens sabuda e sens volūtat dels dits mercaders de tots ho dela maior partida:si los dits mercaders ne sostendran:hon hauran a sostenir dā ho greuge algu:lo dit senyor dela nau ho leny los es tengut de tot lo dit dā ho greuge : que los dits mercaders ne sostendran hon speran a sostenir a restituhyr sens tot contrast : si la nau ho leny ne sabia esser venut ols bens ꝺl dit senyor dela nau ho leny:si trobats li seran en algūes parts . Perço cō lo dit senyor ꝺla nau haura fet e començat ço que desus es dit sens sabuda e voluntat dels dits mercaders de tots ho dela maior partida. E si per ventura lo dit senyor ꝺ la nau haura aço fet ho començat ab volluntat dels dits mercaders ho dela maior partida perraho del dit guany que faran ho entendran hon sperarā a fer : lo dit senyor ꝺla nau ho leny es mester : quels ho atena sens tot contrast. E si per ventura entre lo dit senyor ꝺla nau ho leny e los dits mercaders de tots ho ꝺla maior partida empressio ne conuinença alguna entre ells sera no haura per raho del guany que ells faran ho speran a fer : e aquell guany aytal per aytat raho com ꝺ desus es dita:sera stat fet:hos fara deu esser partit en aquesta manera que lo dit senyor dela nau ho leny ablo cors dela nau ho leny ne deu hauer e pendre lo terç . E los dits mercaders ab la lur roba ensemps ne deuē pēdre laltre terc. E lo notrer e los panesos e mariners e tots aquells qui son tenguts e prenen loguer de nau:laltre terc. Empero deu esser leuat e pres dels dits tres terços:ço de que deuen esser hōrats e millorats aquells:qui ꝺla nau ho leny son tenguts.E lo dit millorament deu esser donat a coneguda dels dits mercaders e del scriua de la nau e del notrer e del vn dels panesos e de dos prohers.Empero es es ari a entendre : que segons quel guany sera gran ho poch:si deu esser partit.Empero sia lo dit guany gran ho poch : tota via ne deu hauer lo cors ꝺla nau ho lēy ab lo dit senyor ensemps lo terç. E lo romanent del dit guany deu esser partit p testes a coneguda dels desusdits E si lo senyor dela nau ho Leny fara ho començara:ço q̃ desus es dit: sens sabuda e voluntat dels mercaders ho dela maior partida:si dā algu non sostendran los dits mercaders : lo dit senyor ꝺ la Nau ho leny nols es tēgut de donar lo terç mas es los tengut de donar : ço q̃ li sera semblant a coneguda ꝺl notrer e del scriua e de dos prohers : e aquests deuen partir:ço que lo dit sēyor ꝺura dar als dits mercaders segons la roba e segons la valor e la bondat:que quascun ꝺls dits mercaders haura en si . Que assats es semblant arabo : que prou ne hagen:daço q̃ lo dit Senyor dela nau ho lēy los dara als dits mercaders a coneguda dels desus dits:pço car lo dit senyor dela Nau ho Leny era

tengut e fora obligat als dits mer/
caders de tot dan a restituhyr:que
ells ne sostinguessen en esperassen a
sostenir:si los dits mercaders pres
lon haguessen. E si per ventura en
la dita nau ho leny mercader algu
no haura:si lo dit senyor dela Nau
volra començar afer:ço que desus
es dit:ell nou ou fer ne por:que no
ha poder de fer. E de auenturar en
aço no cal altre dir:que si lo dit sen/
yor de nau ho leny ho auenturara
si be lin pren:sera bōdat e valor sua
si regoneix los dits mercaders:qui
la dita roba ho mercaderia haurā
en la sua nau ho leny dalguna cosa.
Empero sera en sa voluntat: si ho
fara ho no. Mas empero si lo con
trari si esdeuēdra en aço que lo dit
senyor dela nau haura auenturat e
començat lo dit senyor ola nau ho
lēye encara los bēs dell han e hau
rā estar a raho als dits mercaders
si algun dan hi pendran:hon sostē
dran:hon esperaran a sostenir: se/
gons que desus es dit perço com a
la dita nau no eran los dits merca
ders:encara p altra raho perço car
lo senyor dela nau ho leny en aytal
cas com desus es dit: no ha poder
menys de sabuda dels dits merca/
ders:ne es raho: quen dega hauer
que assats ha poder tot Senyor de
nau ho de leny: pus que ha poder
en la roba dels mercaders en fet o
git e de naufraig:si donchs los dits
mercaders no son psents enla nau
si cas de git ho de naufraig si esde/
uendra. Empero si lo dit senyor de
la nau ho leny pora mostrar ho en
ver metre ço que desus es dit que
per cas de ventura li sera esdeuen/
gut:lo cas de ventura es aytal:que
lo dit senyor ola nau o leny noy po
gues fugir:es axi a entendre:que la
dita nau ho leny de enemichs li vē
gues desus e ques afferras ab ell: e
si per la raho desus dita los merca/
ders dan algu sostendrā:lo dit sen
yor ola nau ho leny nols es tengut
de algūa esmena a fer pus lo dit dā
en culpa dell no sera esdeuēgut sia
q̄ los dits mercaders sien enla nau
ho no:e per altra raho:que a cas o
ventura no pot hom res dir. E per
ço fon fet aquest capitol per les ra/
hons desus dites.

De conuinensa feta per comendatari de nau.

Capitol.cclxxxix.

SI algu comanara ho
haura comanada sa nau
ho son leny a algun al/
tre si aquell aqui la dita
Comanda sera feta dela
dita nau ho Leny:fara ab algu ho
ab alguns alguna conuinença ho
promissio per raho o algun fet: qui
pertanga ala dita nau ho leny si a/
quell a qui la dita nau ho leny sera
estat comanat e la dita conuinença
ho promissio haura feta si ell no a/
tendra:ço que conuengut e pmes
haura a algu ho alguns si aquells a
qui la dita conuinença ho promis
sio feta sera estada:ne sostendra dā
algu:aquel qui la dita nau o Leny
li haura comanat:los es tengut de
tot lo dit dan e greuge a restituhyr

si la dita nau ho leny ne sabia esser
venut: ab que per culpa daquell a
qui ell haura la dita nau ho leny co
manat:los sia esdeuengut lo dit dā
ho greuge: en axi empero que la di
ta conuinença ho promissio sia esta
da feta per raho de fer:qui pertan/
ga ho pertanyer dega ala nau o lēy
empero si aquell qui la dita Nau o
Leny haura comanada ne sosten/
dra hon haura a sostenyr algun dā
en culpa de aquell: qui ell haura co
manat la dita nau ho leny:si aquell
ha alguns bens: ell li es tengut de
tot aquell dan ho greuge a restitu/
hyr:que per culpa del haura sosten
gut: e si aquell a qui la dita Nau ho
leny sera estada comanat: no ha de
que pagar ne o q̄ restituhyr e es acō
segut:e lo dan desus dit pagar ne/
restituhyr no pora ell deu esser mes
en poder dela senyoria:e estar tant
temps en aquell loch tro que ell ha
ia satisfet e pagat tot lo dit dan ho
que sen sia auengut ab aquell qui lo
dit dan haura sostengut per culpa
dell:e aço desus dit sia fet menys o
tot frau. Empero si aquell a qui al/
gu haura comanada la sua Nau ho
leny:fara alguna conuinença o pro
missio ab alguns:e en culpa dell no
romandra:que ell no la attena: ell
ni aquell qui la dita Nau ho leny li
haura comanada: no sostengues o
alguna esmena a fer a aquells:a qui
la dita promissio sera estada feta p
per culpa dell no romādra ne fa ro
mas:q̄ ell no lals haia attesa. Perq̄
q̄scus guart:a q̄ comanara son vei/
rell:e cō e com no:perço q̄ dan algu
no lin puixa esdeuenir nen hagues
a sostenyr p alguna raho. E per les
rahōs desus dites fō fet aq̄st capitl.

De nau presa e reco/ (brada. La.ccxc.

DAu ho leny qui sera esta
da pīsa p sos enemichs:
si alguna nau altra de a/
michs sen contrarā ab
los dits enemichs q̄ la
dita nau ho leny pres hauran: si la
dita nau ho leny qui ab los dits e/
nemichs sen contrara: tolra ho po
ra tolre per qualseuol raho la dita
nau ho leny als dits enemichs:qui
axi com desus es dit: presa lauran:
la dita nau ho leny e tot quant en
ella sera: deu esser saluo a aquell ho
a aquells de qui sera e esser deu:si al
gu viu ne haura:aquell empero do
nant a aq̄lls:qui als dits enemichs
tolta la haurā:trobadures quinēts
segō lo maltret: que hagut ne hau/
rā:e segōs lo dan:quē haurā coffert.
Empo sia e deu esser axi entes: q̄ si
los dits amichs la haurā tolta als
dits enemichs dins la senyoria e la
mar:de hon la dita nau ho leny se/
ra ho en lochhō los dits enemichs
no la haguessen rera si: aço es a en/
tēdre en loch saluo ells ne deuē ha/
uer segons que desus es dit. Em/
pero si los dits amichs tolrā o hau/
ran tolta la dita nau ho Leny als
dits enemichs en loch hō ells la tē
guessen rera si e en loch saluo: nols
ne deuen esser donades trobadu/
res: si ells se volran. Ans deu esser
del tot lur propi sens tot Contrast

que senyoria ne alguna altra perso
na nols hi deu nils hi por per algu
na iusta raho metre contrast. Enca
ra mes si alguns enemichs haurã
tolta alguna nau ho leny a algu ho
alguns: si per ventura veuran ho
hauran vista dalguna nau ho leny
de q̃ los dits enemichs haguessen
dubte ho pahor e p lo dit dubte ho
pahor los dits enemichs leixaran e
desempararan la dita nau ho leny
que ells presa haurã: axicom desus
es dit: si la dita nau ho leny de qui
los dits enemichs hauran lo dit
dubte ho pahor: pendran e amari-
neran ho sen menaran la dita nau
ho leny: quells dits enemichs hau-
ran dsemparada per la dita pahor
la dita Nau ho leny deu esser retu-
da a aquell: de qui sera ho deu esser
si ells vius seran hoals prohismes
de aquells sens tot cõtrast: ells em-
pero donant a aquells qui la dita
nau ho leny ho la roba ho merca-
deria: que ala dita nau ho leny sera
hauran presa: trobadures cõuinẽts
segons que desus es dit: si entre ells
auenir sen poriã. E si entre ells aue-
nir no sen poran: sia mes lo cõtrast
desus dit en poder d bons homẽs.
Mas empero si algu ho algũs de-
semparararan lurs naus ho lenys p
dubte ho p pahor de sos enemichs
e alguna altra nau ho leny encon-
trar sa ab la dita nau ho leny: que
axicom desus es dit hauran desem
parat: e amarinar e menar la hã en
loch saluo: es axi a entendre: que a-
quells qui la dita Nau ho leny hau
ran amenat: eno la hagen tolta a e
nemichs: e enemichs no la han ha
guda en si ne rera si: es axi a enten
dre: q̃ los dits enemichs no la ha-
guessen tolta a aquell: de qui es: e q̃
deu esser: aquella Nau ho leny e la
mercaderia que dins es no deu es-
ser daquell ho daquells qui axicõ
dsus es dit: la haurã trobada: mas
segons vs de mar poden ne dema-
nar trobadures conuinents. E si
per vẽtura entre ells auenir no sen
podẽ: sia e deu esser mes lo cõtrast
desus dit en poder de bons homẽs
perço car tota via es bona la comi
nalesa e la egualtat ell temprament
de bons homens: e es raho: que al-
gu no deu fer ne encercar tãt de dã
a altre com per ventura fer poria:
perço car nengu no sab ne pot saber
ne es cert: ahon es lo seu dan ni lo
seu perill: per que quascu duria po
sar tot contrast: que haia ab algu en
coneguda de bons homens: e ma-
tormẽt sobre los casos damũt dits
ho semblants daquells: perço qne
deu ne gens nols puguen reprẽdre
per alguna raho. Empero es axi a
entendre: que tot ço que desus es
dit: que sia e deu esser fet menys de
tot frau: perço car a les vegades tal
cuyda enganar e fer dan a altre: ql
fa a si mateix: perço com null hom
no sab ne es cert: que li ha esdeue-
nir a si mateix ni als seus: ne q̃ no
per que negu no deu anar a dã ni
a engan ni a perdicio daltre per al-
guna raho: perço com no sab: hon
ses lo seu. Empero si algu sabia: q̃
alguna nau ho leny deuia anar ho
sera anat en algun loch: hon haura

dubte ho pahor de sos enemichs: e
aquell ho aquells desus dits arma
ran lur Nau ho Leny per fer dan a
la dita Nau ho leny ho als altres:
perço que pugan guanyar les dites
trobadures: ho perço que hagen o
puguen hauer la dita Nau ho leny
ho la roba: que en ella sera ho lal-
tra per raho alguna: si aquell ho a-
quells qui axi com dsus es dit hau
rã armat E prouat los sera que ells
hagen ho haguessen armat per les
rahons ho condicions desus dites
aquell ho aquells axials no deuen
hauer les dites trobadures ni la di
ta Nau ho Leny del tot ni en par-
tida: ne la roba: que en la dita Nau
sera si be aquells de qui es ho deu
esser: la hauien habandonada: ho
encara quels enemichs lals hagues
sen tolta. Si donques los dits qui
armat hauran: en ver no poriã me-
tre: que ells no hauien armat per
les rahõs ho condiciõs desus dits.
Empero si prouat los sera: que ells
haguessen armat per fer dan a al-
gu ho a alguns ho a tot hõ: ab qui
ells sen contrassen en forma ho ma
nera de enemichs ho axicom ene-
michs fan: per qualseuol raho ho
manera ells alguna Nau ho Leny
menaran: si que la menen ab roba
ho menys de roba: ho sia que la ha-
gen tolta a enemichs ho trobada
axicom desus es dit: non deuen ha
uer alguna cosa: ans deu esser salua
da a aquell ho a aquells: de qui es
ho de qui deu esser. E aquells q̃ axi
com desus es dit: haura armat: de-
uen esser presos E mesos en poder
dela Senyoria: e deu esser fet dells
axicom de robadors: si ço que dsus
es dit: prouat los sera. Empero si
prouat nols sera: que ells haguessen
armat per les rahons desus dites:
si ells alguna Nau ho Leny hau-
ran tolta a enemichs: ho la hauran
atrobada: segons que desus es dit:
deu los esser donat E saluat tot lur
dret: que ells hauer ne deuen o ha-
uer ne deuran per alguna de les ra
hons desus dites. Empero si dub-
te sera que ells haguessen armat p
les rahons desus dites si per ventu
ra sera cas: que los desus dits: ha-
gen a reprouar les rahõs sobre ells
dites E posades: los dits ne algu
qui ab ells fos ne encara alguna p-
sona que dan o prou ne esperas ha
uer ne les rahons E condicions so
bre ells dites E posades no puga
a ells fer testimoni a lur prou p ne-
guna raho ne encara alguna perso
na que fos auaricosa: ho que hom
hagues dubte ques giras p diners.
Empero si per ventura cõ los dits
enemichs hauran p̃sa alguna nau
ho Leny ho alguna altra roba: si
los dits enemichs la dita Nau ho
Leny ho roba que presa hauran:
taquirã ho hauran taquida per lur
voluntat e no per por que hagues-
sen ne hagẽ haguda de alguna nau
ho leny de que ells haguessen hagu
da vista ne haguessen dubte ne por
que desus los pogues venir si algu
ho alguns la dita Nau ho Leny ho
roba que los dits enemichs haurã
taquida axicom desus es dit: atro-
baran ho hautã atrobada en loch

saluo: e la metran ho la menaran: no deu esser lur de tot: si senyor trobat li sera: mas deuen los esser donades trobadures cõuinents aconeguda dels bons homẽs del loch: hon la dita Nau ho Leny ho la dita roba sera estada amenada sots les rahons e cõdicions d'sus dites. Empero si ala dita Nau ho leny ho roba dins temps conuinent Senyor exit ho vẽgut noy sera: los dits qui la dita Nau ho Leny ho la dita roba atrobada hauran: deuen hauer per lurs trobadures la meytat de aço: que volra: e dela altra meytat deu esser fet: segons que demostra e declara en lo capitol qui parla d'roba que sera trobada. E si per ventura los dits enemichs sen menaran alguna Nau ho leny ho sen portaran alguna roba: e los dits enemichs no lexaran la dita Nau o Leny ho roba per lur volũtat ans la hauran a leixar per temporal ho per algunes Naus ho lenys: de que hauran dubte ho paho: de aquella Nau ho Leny ho roba: quells dits enemichs: axi com desus es dit: hauran haguda a leixar: deu esser fet axi com daquella quels enemichs hauran laquida anar per lur auctoritat: e en aquella mateixa forma. E tot aço deu esser fet menys dalgun frau. E si per ventura los dits enemichs vendran ho estaran en algun loch: enlo qual ells rembran alguna Nau ho Leny ho alguna roba: que ells hauran presa: si aquell ho aquells de qui la dita Nau ho Leny ho roba estada sera: volran cobrar dita Nau ho Leny ho roba: aquell ho aquells q̃ remuda la hauran: son tenguts d'retre la a aquell ho a aquells de qui estada sera: ells empero donant e retent la dita renço: e encara donant a ells guany: si ells pendran volran. E si per ventura com los dits enemichs hauran presa alguna Nau ho leny ho Roba: ells ne faran bon hauran feta donacio a algu: aquella donacio no val ne deu hauer valor per alguna raho. Empero si los dits enemichs la donaran ho retran a aquell: de qui estada sera: tot comunament sens alguna renço aquella donacio aytal val e deu hauer valor: e en aq̃lla donacio aytal no hane pot hauer algũ contrast. Mas si p ventura los dits enemichs diran al dit senyor dela nau ho leny: a q̃ farã la gracia: axi nos te retem la tua nau ho leny frãca de tota rẽço: mas volem hauer rẽço dela roba: q̃ en la dita nau es aq̃sta donacio no val: perço com los dits enemichs no la hã en loch saluo: q̃ puguen dir e esser certs q̃ abans q̃ la haguessen en loch saluo no la poguessen hauer p duda p alguna raho: ia sia q̃ hagen poder de cremar la ho metre a fos: si ells se volrã empero nau ho lẽy ho roba pus es cremada ho guastada no es bõ a nengu: ne algu nõ pot fer de son, pu ne amichs: ne enemichs: q̃ axi be es p duda als vns cõ als altres. E sia entes aço: q̃ d'sus es dit de nau ho lẽy axi be dela dita roba ho mercaderia cõ dela nau ho leny. E si per uẽtura la roba que enla di nau o leny sera: rembran los mercaders ho los amichs daq̃lls dels dits enemichs lo Senyor dela nau ho los amichs daquell son tenguts de metre enla dita renço per sou e per liura ho p besant: de tot aytant cõ la dita nau ho lẽy valra e aço deu esser fet sens tot altre cõtrast. E sia e deu esser tot aço antes que de sus es dit: axi be dela nau ho leny com d'la mercaderia: e dela mercaderia com d'la nau ho Leny de sus dit. Empero si los dits enemichs tendran ho hauran tenguda la dita nau ho leny ho roba en loch saluo: ço es a entendre: que la hagen treta dela mar de sos enemichs: es a entendre: que ells puxẽ hauer recobre de sos amichs si com los dits enemichs tendran ho haurã en si ho rera si la dita nau o leny ho roba que a sos enemichs hauran tolta: axi com de sus es dit donaran ho faran donacio ho venda a algu dela dita nau ho leny ho Roba: vale deu hauer valor sens tot contrast: que senyoria ne altra persona noy pot metre contrast: si donchs aquell a qui la dita donacio hauran feta: no volra fer algũa gracia a aquell: de qui la dita nau ho leny estada sera: ell ho pot fer: si fer ho volra: que en altra manera Senyoria ne algũa altra persona nol ne pot forçar ni destrenyer per alguna iusta raho: si dõchs aquell de qui la dita nau ho Leny ho roba estada sera frau algu per alguna iusta raho mostrar noy pora. E si lo dit frau en ver mes esser pora: la dita donacio no deu valer: ni deu hauer neguna valor per alguna raho: ans pot e poria esser en tal manera ho condicio lo dit frau: que a quell aqui la donacio sera estada feta d'u esser pres per la senyoria: e d'u li esser donada pena en hauer e en persona: segons la condicio e lo cas que enlo dit fraut trobat sera: sens tota merçe e la dita nau ho leny ho roba si lo dit frau trobat sera: sens tota merçe d'u esser retuda a aquell ho aquells: de qui estada sera sens tot cõtrast. E si per vẽtura los dits enemichs faran ho hauran fera vẽda a algun ho a alguns de alguna nau ho leny ho roba: que ells presa hauran: la dita venda val e deu hauer valor en aquesta manera: que a quells qui la dita nau ho leny o roba hauran comprada: pusquen mostrar: que la dita venda los sia estada feta dels dits enemichs en loch saluo: ço es que la tenguessen rera si. E si per ventura aquells diran hauer comprada aquella roba per iust cas ho per iustes rahons: e mostrar ne en ver metre nou poran la venda que diran a ells esser feta: no deu hauer valor ans si enla dita roba ho enla dita nau ho leny demanador ho Senyor algu extra: qui en ver metre puga la dita Nau ho Leny esser sua: deu li esser del tot retuda en aquesta manera: que lo dit Contrast sia mes en poder de bons Homens ho dela Senyoria: alla hon sia fet: e que sia sens tot frau. E si lo dit frau prouat hi sera: la part contra la qual lo dit frau

prouat sera sia e deu esser tenguda de restituhyr ala part la qual lo dit frau sostegut haura: e totes messiós e dans e interessos: encara la part que enlo dit frau consentira: deu esser mesa en poder dla senyoria. empero si lo dit senyor dla nau ho hō per ell cobrara la dita Nau ho leny ho roba: p qualseuol raho ques cobre: ells son tenguts de reconeixer a tots aquells: qui part hi hauran: la part: que ells ladonchs hi hauien com los dits enemichs lals tolgueren aquells empero donant a ell tot ço: que la lur part costat haura per son e per liura: segons que a quascun pertanyera. Mas empero si lo dit senyor dela nau ho leny cobrara alguna roba: e sara algū pati ho alguna conuinēça: perço que ell puga cobrar la dita nau ho leny ho roba: ab volūtat de tots los personers ho dla maior partida: lo dit senyor dela nau los pot forçar e destrenyer ab senyoria: si ell se volra: que axi li son tenguts e obligats cō si li hauien pmes d fer part en nau ho leny: que ell volgues fer de nou ho que la cōpras nouellament. Empero si lo dit senyor dela nau auinença ho pati algu fara menys de tots los psoners ho dela maior partida: no lin son tēguts de res: si ells nos volrā: ne lo dit senyor dla nau ho leny a ells respōdre ne regoneixer deles parts ho dret: que ells hi hauien: com los dits enemichs la li tolgueren: saluo de compte si entre lo dit senyor dela nau ho lēy ho roba e ells dits psoners ne hauia romas per raho de les dites parts que ells hauiē enla dita nau ho lēy ho roba: com los dits enemichs la li tolgueren. Empero si ells volran cobrar les dites pts: e lo dit senyor algun cōtrast los hi metra: ols volra metre senyoria lon pot: el ne du destrenyer: q̄ per alguna iusta raho lo dit senyor dla nau ho leny ho roba no sen pot ne deu escusar ne defendre: pus los dits personers pagaran ho pagar volran tot ço: que a ells ne pertanyera ho pertanyer ne deura: per sou e per liura: segōs les dites lurs parts seran: car no seria raho ne egualtat que algu dega ho haia poder de desposehir algūs del lur per alguna raho ells empero faent lo que fer deurā en lo cas desus dit. Empo deu esser axi entes que si lo senyor dela nau ho lēy ho roba compraro ho rembra ho hom per ell la nau ho leny ho roba: que ia era ho fo sua: dels dits enemichs ho daltres: qui dels dits enemichs la haguessen haguda per iusta raho si aquells qui part hi hauiē: no volran pagar: segons que desus es dit: lo dit senyor qui comprada la haura ho hom per ell: se deu fadigar ho hauer fadiga en los dits personers vna ho moltes vegades: e si los dits personers pagar no volrā ell la du donar al corredor: si ell se volra ab consentiment dela senyoria. E qui mes hi dara aquell la deu hauer: e si p ventura de les parts quels dits personers hauien en la dita nau o leny ho roba sua sera trobat mes: que costat no haura dela dita vendа ho renço: aquell mes deu esser donat e retut aquascu dels dits personers segons que lin pertanyera. En axi empero sia e deu esser entes si lo dit Senyor per gracia fer ho volra: q̄ en altra manera nols nes tengut: si ell nos volra. E lo dit senyor dela Nau ho Leny ho roba: ho aquell qui per ell la haura comprada ho remuda: ne deu hauer auantatge: que las puga retenir per ayant: com altre donar hi volra oydara: si lo dit senyor a corredor donar la volra. E si per vētura no trobara hō tant dela dita Nau ho lēy ho roba: com de compra ho de renço costat haura: si lo dit senyor ho hom per ell sens voluntat e consentiment dels dits personers la compra ho la reme: los dits personers no li son tenguts d dit menyscap: si ell ni fara si donchs ells per alguna gracia fer nou volrā: e axi es raho: que lo dit senyor ho aquel qui per ell la haura cōprada ho remuda: ne haia en dega hauer auantatge de retenir la per ayant: com altre dar hi volra: tot en axi com ha auātatge del consumament que es e deu esser seu. Saluo empero: que si alguns de aquells qui part hi hauien: retenir las volran: ells son tēguts de pagar part al dit menyscap segons que a ells ne pertenyera p algūa raho. E totes les rahons qui desus son dites. E tots los casos e condicions desus dites sien entes a bon entenyment: quels dits enemichs la haguessen tenguda en loch saluo. Exceptada la dita renço ho compra: si menys de frau sera estada feta.

De carrech d lenyā.

Capitol. ccxci.

Si alguna Nau ho leny carregara ho haura carregat en algun loch de lenyam per aportar en algū altre loch: si entre lo senyor dela Nau ho Leny e los mercaders de q̄ lo lenyam sera p̄u algu d nolit entre ells no haura dl dit lenyā: lo dit senyor dela nau ho lēy pot pendre la meytat del dit lēyā: si ell se volra per raho de son nolit: q̄ mercader ne alguna altra pso na ne encara seyoria no loy pot vedar p alguna raho: perço car axi es e fo establit e ordenat: e es sa costuma dl començamēt: q̄ls antichs comēçarē anar p lo mon: e establirē e ordenarē axicō damūt es dit: e axi du esser seguit cō antigamēt fo ordenat e no ē altra māera p algūa raho. saluo empo ē aytal māera: q̄ si lo dit mercader dq̄ lo dit lenyā ha dira o haura dit al dit senyor dla nau o lēy ans q̄ lo dit lenyā carregasse q̄ ells volie fer p̄u dl nolit p raho del dit lēyā e si lo dit seyor dla nau o lēy dira o haura dit als dits mercadrs q̄ nols cal fer p̄u d nolit p raho del dit lēyā q̄ ell ne fara tot ço q̄ ells ne volrā ē tēguē p be. e si los dits mercaders carregarā sobre les paules e ꝓdicīōs dl dites q̄l dit senyor dela nau los haura dites los dits mercadrs no sō tēguts d dōar la meytat dl lēyā p q̄ ells sobre les paules e ꝓdi

cions desus dites carregaran: ne lo dit senyor dela nau nols ne pot ne deu gens demanar per les condicions damũt dites: qui seran estades empreses. Empero los dits mercaders son tenguts ꝺ donar nolit cõuinẽt al dit senyor dela nau ho lẽy del dit lenyam: segõs que nolits se daran en aquell loch hon ells seran ho segons que ab lo dit senyor auenir se poran. E si p vẽtura los dits mercaders ab lo dit Senyor dela Nau ho leny auenir nos poran del dit nolit: deu esser mes en poder ꝺ bons homens e aço que ells ne diran: allon deu esser seguit e als no. Saluo empero es axi entendre q̃ los dits mercaders puguen ho poguessen en ver metre les dites paraules ho condiciõs ꝺ amũt dites que ab lo dit senyor dela nau foren empreses per escrit ho per testimonis. E si en ver metre nou porã: los dits mercaders son tenguts de donar la meytat del lenyam per raho deson nolit.

De quinẽsa. c.ccxcii.

SI alguna cõuinença sera estada entre algũs p qualseuol raho ab que la dita conuinença sia estada feta a bo e fa enteniment deu esser obseruada e tenguda entre aquells: los quals sera estada feta en loch conuinẽt. E si la dita cõuinẽça sera estada feta en loch quinẽt: e ab iusta raho e a bon entenimẽt: ꝺu esser obseruada e tẽguda entre aq̃lls: entre los q̃lls feta sera. E si p vẽtura algu de aq̃lls entre los quals la dita conuinẽça sera estada feta: no atendra la dita cõuinença e aq̃ll ho aquells als quals la dita cõuinença obseruada ho atesa no sera: ne sostendra algun dan ho algun greuge: aquell qui la dita conuinença obseruada no ha: es tengut de tot a restituhyr sens tot contrast Saluo empero q̃ aquell qui la dita cõuinẽça no haura tenguda ne obseruada: nou hagues tot ho vedat algun iust impediment: lo qual si en ver mes esser pora aquell al qual lo dit iust impediment esdeuengut sera: p lo qual ell haura haguda a rompre e trencar la dita conuinença: no sia tengut de esmena a fer a aquells: als quals ell hac la dita cõuinença a rõpre ho trencar per raho del dit impediment. E si per vẽtura ell lo dit impediment en ver metre no pora ell sera tengut de restituhyr segons q̃ desus es dit. Mas empro si aq̃ll haura haguda a rõpre e no haura a tesa la dita cõuinença a aq̃ll ho a aquells: als q̃ls ell feta la haura: p culpa e negligẽcia ꝺls desus dits: si ell la dita culpa ho negligencia en ver metre pora: si ell p la dita culpa ho negligẽcia algũ dã ho greuge sostengut ne haura: q̃ll ho aq̃lls contra los q̃ls la dita culpa ho negligẽcia prouada sera: son tẽguts de tot a restituhyr sens tot ꝓtrast. E tot ço q̃ ꝺsus es dit: ꝺu esser fet menys de tot frau. e saluo empo tot iust ipedimẽt a quascuna de les parts. E per aytal raho son fet aq̃st capitol.

De mercaderia encamerada ho falsa. Capitol.ccxciij.

SI algun mercader vendra ho haura venut a algun altre mercader alguna mercaderia en esta manera: que si lo dit mercader qui la dita roba ho mercaderia compraraa: no la veura ne haura vista ho no la volra veure ans sen fiara en la fe del mercader: qui la dita venda li fara ho li haura feta: qui dira ho fara entenent al dit mercader: a qui ell vẽ la sua roba ho mercaderia: que ell la li vẽ per bona e per fina: si lo dit mercader qui la dita roba cõpraraa ho haura cõprada: la haura rebuda sobre la cõdicio desus dita: si la dita roba ho mercaderia no fa axi bona ho fina: cõ aquell qui venuda lay haura: li fabia entenẽt: ans fa trobada mala e encamerada en qualq̃ loch: hõ aq̃ll q̃ la dita toba o mercaderia la portara o la fara portar: si l encamera mẽt ꝺsus dit trobat fa: lo dit mercader qui la dita mercaderia haura venuda sots la ꝺdicio ꝺsus dita: es tẽgut de retre e ꝺ donar a aq̃ll mercader: q̃ la dita roba haura ꝺll ꝓprada: tot aytãt cõ altre hauer semblãt daq̃ll e ꝺ semblãt natura daq̃ll q̃ ell vẽut haura valia ẽ q̃ll loch: hõ lo dit mercader lo porta. E encara li es tẽgut: q̃ si p raho ꝺla falsia o ꝺl encamera mẽt ꝺ sus dit dã ho greuges o missio haura sostẽgut algu de tot a retre e a restituhyr sens tot ꝓtrast. E encara li es mes tẽgut q̃ si lo dit mercader q̃ la dita roba haura cõpraraa pẽdra algũa falla: q̃ ell no pora hauer ne cobrar sos diners p raho dela falsia ho del encamera mẽt ꝺsus dit lo dit mercader q̃ la dita roba haura venuda sota la cõdicio ꝺsus dita li es tẽgut de donar p sou e p liura praho ꝺla falsia ho encamera mẽt ꝺsus dit pço car ell no haura pogut cobrar los diners: tot aytant cõ ell dira per son sagrament que haguera guanyat: si los diners pogues hauer cobrats: segons lo preu que ell haura venuda la dita roba: si la dita falsia ho encamerament noy fos estat trobat: e tot aço desus dit que sia e ꝺu esser menys ꝺ tot frau. Empero si aquell qui la dita roba vendra ho haura venuda: dira a aq̃ll. qui la dita roba compraraa haura: que ell la li ven per aytal: com es: desent: veiats la ho la fets veure: e sius altara vos la p̃nets e sino vos la leixats: si aquell qui la dita roba compraraa sia que la veia ho la faça veure ho no: si ell la rebra: sia que ell hi guany oy perda. en esta manera no lin es tengut: si nos volra pus que axi sia estada feta la dita venda com desus es dit: e en aytal condicio la haura comprada. Empero que si mester sera les dites condicions en ver poguessen esser meses. E per les rahons desus dites fo fet aquest capitol.

De bescõpte allegat p psoners cõtra los here⁹ ꝺl patro. Capitol.ccxciiij.

SI algun senyor de nau ho leny haura retut cõpte ho lescriua per ell a tots sos personers ho a la maior ptida ỏl guany que ell fet haura: ho del consumament: si esdeuengut hi sera: ho de qualque raho que lo dit senyor de nau ho leny sia ho dega esser tengut de retre compte als dits personers: si los dits personers o la maior partida rebran ho hoyran lo dit compte e sen tendrá per pagats si lo dit senyor dela nau ho leny viura lonch temps ho poch apres: e estãt ablos dits psoners en semps en vn loch o no: e nauegara: e quascun viatge ho alguns ell vẽdra en aquell loch: hon seran los dits personers ho alguns: ho per ventura com lo dit compte haura retut ho a cap de temps ho en continent: lo dit senyor dela nau ho Leny yra en viatge: e per voluntat de deu anãt al viatge ell mora: e cõ la dita Nau ho leny sera vengut del dit viatge hõ lo dit senyor sera mort: los dits personers tots o la maior partida diran que ells troban ho han trobat algun bescompte ho falla enlo cõpte: que ell retut los hauia: e los dits personers tots ho partida faran ho faran fer demanda del dit bescompte ho falla als bens del dit defunt ho a sos hereus o a aquells qui tendran los bens daquell: si lo dit defunt haura fet testament despuys: quel dit compte hac retut als dits personers si enlo dit testamẽt sera trobat quel dit mort haia regonegut lo dit bescompte ho falla: ho haura regonegut algun tort: que ell tengues als dits personers: lo dit bescompte ho tort deu esser restituhit als dits personers sens tot contrast: si tots los bens del dit defũt ne sabien esser venuts en axi: q̃ hereu ne alguna altra psona noy pot en res contrastar. Saluant los mariners: si de lurs loguers no seran estats pagats. E si per vẽtura lo dit defunt haura fet testamẽt segons que desus es dit: e no haura regonegut lo bescompte: los dits hereno son de res tenguts als dits personers de esmena a fer. Saluãt en aytant que si enlo cartolari hon lo dit defunt rete compte: com viu era: als dits personers sera trobat lo dit bescompte ho falla: e q̃ lo dit cartolari sia aquell per aquell: e no altre: e encara lescriua qui lo dit cartolari escriui: que sia present si viu sera: per veure e per disputar lo dit bescompte ho falla si sera ver ho no E algun altre scrit no sia ne deu esser cregut saluant en esta guisa: que si lo dit defunt rete compte: cõ viu era: als dits personers no sera trobat: si los dits personers poran mostrar translat del dit cartolari: q̃ sia traslat del dit cartolari e no daltre e quel haia trasladat aquell scriua p aquell e no altre: si viu era ho viu sera: si los dits personers aço que desus es dit enver metre poran: e si en lo dit traslat lo dit bescõpte ho falla atrobat sera: los bens del dit defunt e los hereus de aquell son tenguts daytant com los dits bens bastaran: de restituhyr als dit personers per raho del dit bescompte o falla: si trobada hi sera. E si per vẽtura lo dit ỏfunt no haura fet testament: despuys que lo dit compte rete: si lo dit cartolari ho traslat trobat sera: axicõ desus es dit: si lo dit bescompte trobat hi sera: deu esser restituhit: axicom desus es dit. E si no ha fet testamẽt ne cartolari nos troba: ay gran treball e gran contrast. Empero lo contrast deu esser mes en poder de homens qui tengan cura de animes: e deu esser encercat: si lo dit defunt haura confessor en aquell loch ab qui ell se confessas: os fos cõfessat: e si trobat hi sera: deu esser mes en poder del confessor lo dit contrast. E si per ventura confessor trobat noy sera: lo contrast ỏu esser mes en poder de bõs homens: qui temen deu e anima e que sien de religio e que sien homẽs honests e de bona fama. E com los desus dits bons homens haurã rebut lo dit cõtrast en lur poder ells deuẽ hauer tots los dits personers e deuen hauer de quascu dells vn sagrament: que diguen veritat del dit bescompte ho falla: sa com es e com no e com es esdeuengut lo dit bescompte ho falla. E los dits bõs homens deuen guardar la fama e la valor dels dits personers. Empero los dits bons homens non ỏuen pas creure: los dits personers deuẽ donar testimonis sobre lo dit contrast que sien sens tota suspita e que no esperẽ hauer dan ne prou del dit contrast perço car segons tota raho algun hom no pot ne deu fer testimoni en algun fet: de hon esper dan ho prou hauer per algũa raho: si donchs les parts no si acordaran. E qualseuol cosa: q̃ los dits bons homens diran ho pronuncian sobre lo contrast desus dit: allõ deu esser seguit: e als no. E per aço fon fet aquest capitol.

De nau qui alleuiara de exarcia apres que haura carregat. ¶ Capitol. ccxcv.

SI algun senyor de nau ho leny haura carregat en algũ loch de roba de mercaders si lo Senyor dela nau ho Leny aqui en aq̃ll loch mateix: hõ haura carregat: o en altre loch alleuiara o haura alleuiat per qualseuol raho: e cõ lo dit Senyor alleuiara ho fara alleuiar aquella dita nau ho Leny ne traura ho fara traure Ancres ho ancores ho algũa altra exarcia: ans que la dita nau ho leny sia descarregada: e ala dita nau ho leny vẽdra ho sostendra algun dan ho perdua ho consumament: si al dit Senyor prouat sera: que per culpa dell o ỏla exarcia que treta ne haura: sera esdeuengut lo dit dan: lo dit senyor es tengut de tot esmenar e restituhyr: sens tot contrast. E si al dit senyor trobats no seran alguns bens ne haura de que puga esmenar e restituhyr lo dit dany als dits mercaders: si es acõseguit ell ỏu esser pres e mes en poder dela senyoria: axicom a comandatari: car tot senyor

de nau ho Lenyes e deu esser dit e rebut per mercader e per comandatari en tots los negocis: que ell haura a fer ab mercaders per raho ō sa nau ho leny: e aço p moltes rahons les quals no cal ara dir. E per aço fon fet aquest capitol.

Com deu pagar nolit en fet de get. La.ccxcvi.

Com la opinio ō molts sia en diuerses maneres del nolit: com deu pagar en fet de get: e com no: opinio es dalguns ō tot lo nolit: quel senyor dela nau ho leny reb de sos mercaders: que si la nau ho leny haura gitat en aquell viatge que per tot aquell nolit deu pagar lo senyor dela nau ho leny en aquell git. Item es opinio daltres: que si lo senyor dela nau ho leny pren nolit axi dela roba gitada com ōla saluada: que ōu pagar enlo get tansolament per aquell nolit: que ell reb dela roba gitada. Item es opinio dalguns altres: que si lo senyor dela nau o lēy no pren nolit dela roba gitada: que ell no deu pagar daquell nolit: que rebut haura enlo get. E quascu ōls mercaders ho altres persones: qui les dites opinions han en si: les pēsen hauer e dir ab bon enteniment e en aquell los deu esser pres. E per ço los antichs antecessors nostres qui primerament anaren per lo mō en diuersos lochs e partides: ells veent e entenent les opinions ōsus dites haguerē de consell e acort en si mateirs: en quia manera ells porien tolre e remoure les dites opinions. E aço per tolre cōtrasts e treballs: e que no puguē esser ne esdeuenir entre los senyors deles naus e lenys e los mercaders ne encara ab altres persones: qui ab ells haguessen a fer per alguna raho: perço ells no planyen lurs treballs nou gitaren a negligencia: per hauer ne merit de deu e amor e gra de gēts: e per tolre los ptrasts e les opiniōs desus dites: digueren e declararen axi: com en aquest capitol es scrit e ordenat. Que tot nolit qui promes sera de donar per mercaders o per altres persones al senyor dela nau ho leny que li deu esser donat e pagat sens tot contrast: segōs empero les cōuinēces e emprenimēts: que seràfetes e empreses entre los mercaders e totes altres persones ab los senyors deles naus ho lenys e los senyors deles naus ho Lenys son tenguts de pagar en fet de git per tot aytant com los sobiara del nolit: q̄ ells rebut hauran dels dits mercaders e encara de altres persones per lo dit viatge. Empero es axi a entendre que los senyors deles naus e lenys deuen abatre e leuar dels dits nolits lo loguer dels mariners e la vianda e totes aueries: q̄ fetes hauran per lo dit viatge: que iustes sien. E de tot aço desus dit ō uen cōptar los senyors deles naus e lenys ho home per ells ab los mercaders ho ab qui ells se volran. E si ho volran leixar en lur fe: aco sia en voluntat dels mercaders. E axi los

senyors deles naus e lenys son tenguts de metre e de pagar en git per tot ço: que net los sobiara de nolit: que ells rebut haurā dels dits mercaders per lo dit viatge: hon lo dit git sera estat fet per sou e per liura: axicom fara la roba saluada a la gitada: e si per ventura hi haura alguns dels mercaders ho tots: qui diran: q̄ lo senyor dela Nau ho lēy meta e paga en lo dit git p lo tom que ell haura: ço es a saber del nolit que ell dit senyor hauran de altres mercaders ho ō aquells mateiros: ho de altra roba ho de aquella mateira: si ab ell sen tornaran: los senyors de les Naus ho lenys nols ne son tenguts per alguna raho: pus lo git sera fa comptat dell altre viatge: e perço que la roba que la Nau ho Leny porta al retorn del viatge no es aquella: ne de aquells mercaders: ne es obligada a aquella ne es raho: que u sia: ne ho dega esser p alguna raho. E axi per les rahons desus dites e encara per moltes altres no es tengut enlo git: que fet sera enlo primer viatge del nolit: que haura del torn per alguna raho. E per ço fon fet aquest capitol desus dit e per les rahons en ell cō tengudes: no contrastant algunes rahons en alguns altres capitols contengudes.

De patro e mariners quis volran abstrer danar en lo viatge. Capitol.ccxcvij.

Si algun senyor de nau ho lēy acordara o haura acordat mariners per anar en algun viatge: lo qual viatge sera fa entre ells declarat e certificat en lo dit acordamēt los mariners son tenguts de anar e de seguir lo dit viatge: segons la forma en que seran estats acordats ab lo dit senyor dela Nau ho leny: si dōchs los dits mariners abstraure no senporan per algunes rahōs ho Condicions: que son fa declarades en vn capitol: hon parla de les dites condicions. E aço desus dit deu esser menys de tot frau. E si per ventura com lo dit senyor de la nau ho leny haura acordats los dits mariners: ell se volra en persona abstrer de anar enlo dit viatge per sa auctoritat: e no per algūa raho: que ell escusar se puga: ni romādre dega del dit viatge: sino tansolament que es sa voluntat que romanga: si lo dit viatge hon lo dit Senyor haura noliejada sa nau ho leny: e encara haura acordats los dits Mariners: sera en loch perillos e de dubte: si lo dit Senyor se abstraura de anar enlo dit viatge segons que desus es dit aytambe sen podē abstraure los dits mariners si ells se volran. Mas empero si lo dit Senyor romandra ho volra romandre per iusta raho escusa que haura: seu ho entenent als dits mariners: com los acorda: ell por ben romandre: e los dits Mariners nos poden escusar: que no vagen enlo dit viatge per alguna raho: saluo per aquelles rahons qui desus son dites en lo dit Capitol. E empero si lo dit senyor roman ho volro

mandre:ho romanga ab iusta raho
o no iusta:e los dits mariners pran
enlo dit viatge: ey volran anar: lo
dit senyor los es tengut de donar e
de metre home: qui sia çufficient ∂
tenir lo seu loch:e encara que sia tē
gut e obligat als dits mariners de
complir torço: que entre lo dit sen/
yor e los mariners fon empres com
los acorda. Lo qual dit impedimēt
deu esser legit en presencia de aquell
qui los dits mariners acorda:e en
presencia dels dits mariners e enca
ra daquell qui per senyor enla dita
nau ho Leny entrara. E enari los
dits mariners son tenguts de fer e
de obehir tots los manamēts qui
iusts sien: de aquell qui per senyor
los sera mes e donat:tot enari com
faeren a aquell quils acorda. E si p
ventura aquell qui los dits mari/
ners acorda:e ladonchs era senyor
dita e manara als dits mariners:
io coman a ayral la mia Hau ho lo
meu leyl:ell vos don e ell vos met p
senyor:que vosaltres façau ari per
ell com ercu tēguts a mi:si enlo dit
viatge anas:si ell dira les paraules
desus dites als dits mariners sens
al ju retenimēt que ell noy fara:lo
dit senyor qui los dits mariners ha
acordats:ses deseixit dels dits ma/
riners:e los mariners dell e de tota
obligacio e conuinença: que ab ell
haguessen:si los dits mariners cōpli
ran e attendrā totço que ab ell hau
ran empres per lo dit viatge a aqll:
qui ell los haura dat e mes per sen/
yor. Mas empero si los dits mari
ners no attendran a aquell:qui per
senyor los sera mes e donat:les con
uinences ho empressions que ab a/
quell quils acorda:hauien prome/
ses e empreses per lo dit viatge: a/
qll los ne pot demanar e fer demā/
da tota hora que ell se volra. E si p
ventura los dits mariners atten/
dran ho hauran attes e cōplit tot/
ço que en conuinença sera empres
a aquell qui p Senyor los sera mes
e donat enlo dit viatge: e estant en
la dita nau ho leny aquell qui p sen
yor los sera dat fara ab los dits ma
riners algun contracte per cambia
ment de viatge ho per alguna ma/
nera:si per lo contracte nouell:que
los dits mariners hauran fet ab a/
quell a qui la dita nau ho leny sera
stat comanat:e encara per Senyor
los sera stat mes e donat: se moura
entre ell e los dits mariners algūa
questio ho demanda per raho del
cōtracte nouell entre ells fet: si aqll
qui dela senyoria dela dita nau ho
leny se desposseht: e hi mes aquell:
ab qui contracte nouell sera stat fet
el mete en possessio: e encara se dese
xi dels dits mariners:els mes p sen
yor aquell: ablo qual lo dit contra/
cte fon fet si ell moura questio ho ∂
manda contra los dits mariners p
raho del dit nouell contrarte en nō
seu propi:no ho deu ne ho pot fer p
alguna iusta raho: nels dits mari/
ners no li son tenguts de respōdre
ne algun hom ne iutge nols ne pot
forçar:segons les rahons enlo capi
tol declarades. Mas empero si a/
queil a qui ell haura comanada la
sua nau ho leny li dara ho li haura

donat son loch:ell pot fer la dita q/
stio ho demanda en loch e en nom
de aquell. Mas en nom seu propri
no pas. E axi si ell fara axicom de/
sus es dit: los dits mariners li son
tenguts de respondre en altra ma/
nera no. Mas empero si a quell a
qui la dita nau ho leny sera coma/
nat:fara ho haura fet alguna cosa q
sia ho dega esser a dan dla dita nau
ho leny per alguna manera:que iu
sta raho no sia:aquell q la dita nau
ho Leny li haura comanat lin pot
fer demanda:dela qual cosa no cal
altre dir ne recapitular. Perço car
quascu es tan cert que sab ques ha
a fer del seu mateix e que no. E per
la raho damunt dita e declarada fo
fet aquest capitol.

¶ Fins aci hauē par

lat deles leys e ordinacions de ac/
tes maritims mercantiuols:ara po
sarem ordinacions en fet de arma/
da maritima.

¶ Ordinaciōs de tot

verell qui armara per anar en cors:
e ∂ tota armada:ques faça per mar
E primo de almirall capita e arma/
dors. La.ccrcviij.

Rimerament deuē
iurar lo Almirall e
lo capita:e los arma
dors deles Haus ho
deles galeres ho ∂les
sageties del guany q
fara la nau: que pa/
gada la vianda qui sera manleua/
da ho exarcia ho alguna manleuta
ques fara per auctoritat dela nau q
pagada aquesta māleuta ho despe/
sa que ells deguen donar a quascū
leny la sua part. E en aquesta forma
paguen ayrambe les altres messiōs
quascuna ala sua forma. E si per vē
tura algun hom fos enla nau: qui
per auctoritat dela nau hagues mā
leuat:ho fos fermança per coman/
dament del Almirall e dels arma/
dors qui hagues manleuat ho fer/
māça sobre los seus bens aquell al/
mirall lon deu trer e fer pagar del
primer guany:que la nau faça o los
leys qui van ab ella. E perço fo fet
aquest capitol car moltes Haus se
desarmarien que alguns regidors
manleuen: e fan fer fermances per
que se scruixen: e les Haus fan lur
viatge.

Com deu esser cōpta

da la messio e lo guany en nau ar/
mada. La.ccrcix.

Hcara deuen saber:com
se fara de aqlls homēs:
qui venen en Hau com
han guanyat:ho no guā
yat:que los dits homēs
qui venē:es mester:que
paguen ari be lurs parts dela dita
messio com siy hauien estat totavia
e segons que lom sera: deu hauer
millorament ho pijoramēt daytāt
com hi haura estat oy stara:aricom
ara que vn home entre enla nau:e
noy esta mes de.x.iorns ho vn mes
ho dos ho quant quey estiga: e los
altres hi hauran estat vn Any ho

mes:e hauran refrescat la nau dues vegades ho tres del guany q̃ hauran fet ho de manleutes: aquells q̃ mes hi hauran stat: aquells ne deuen hauer millorament. Mas en aço deuen hauer lalmirall:e lo capitã e lo notrer maior e los clauaris e lo escriua esguart sobre lur sagrament que ells ho degan arbitrar segons lestat: e segõs la forma del hõcar aquell poia esser tant prous: ho que fos tant bo dar mes: que aq̃ll deura hauer tant bona part:com si tota via hi hauia estat.

De comit ho senyor de galera ho de fusta manca armada. La.ccc.

Si algu qui ya per si mateix ab galera ho ab sagetia: sol q̃ vage menys de nau ho de armada de senyoria: Deu hauer la quinta:e tots los homens son tenguts de fer son comandament:axi com a comit deuẽ fer. Encara si va detras nau:ho que sia a companyia de nau:e la nau ha la per si de nau ho altre lẽy estrena de.x.besants:deu ne hauer lo comit iij.e si es de.v.besants:deu ne hauer ij. E en aytal forma: que estrena de v.besants en auall son del comit.ij. besants:e vn besant es del capita:e los dos besants de uen esser del notrer dela nau. E si munta mes de.v. besants:deu venir en poder del almirall e del cominal dela nau. mas tota via aquestes tres al comit saluats: si son mes de cinch Besants esi son mes ho menys: en aquella forma ne deu hauer. Encara mes:q̃ si lo dit comit pren leny de batalla que sia altre leny armat:deu hauer les armes del altre comit. E encara que pot cambiar les armes per millors:fins al cap del viatge. Encara de tot leny que prenga a batalla galera ho altre leny que sia:du hauer vna ancora e la senyera. Encara du hauer de refrescament la nau vna part e mija. E tots aquells qui son en la galera:deuen fer lo comandament del comit ho sia galera ho sagetia ho altre leny.

De comit. La.cccj.

Comit du iurar e fer homenage al Almirall e al cominal dela nau de no partir sens sa voluntat dl almirall ho cominal enpena dela persona e d no tallar cap de nau:si donchs lo ratayre no li prenia lo timo: e si ell lo tallaua: quel deu al pus tost que pusca recobrar. E si ell per altra rahho ho fabia:ell es tengut per fals e per desleal:e deu perdre la ma:si ell lo talla ol fa tallar. E si tãt sera que ell lo tallas que fos fet per rasa ho p altra tracio:que hom loy puga prouar:deu esser mes en vn pal:per lo ces:e que li isca al cap.

De quinẽçes.ca.cccij.

Omẽçem primeramẽt dela naue dela vianda quel almirall e los armadors e lo capita e aquells qui armaran la nau:faran segons: ques empendrã e segons se partiran: mas lalmirall e lo capita ho deuen manifestar:sin son demanats:e sin son demanats no son tenguts de dir ho:enaytant empero:que lalmirall du donar poder al scriua: que ell ho manifest: e deu ho dir als homens: qui vẽdrã en terra e en Nau per acordar se q̃ axi es:que com los armadors armẽ la nau:ells poden metre: segons q̃ ells se posaran. E com los homens se acordaran: guarden se: si y volen anar ho no.

De les parts ques dõuen fer en nau armada. La.cccij.

Encara deueu saber:quãtes parts deu fer la nau e quantes no. Si la nau es ab galeres o ab lenys armats:si son mill persones:deuen fer .vi. millia cc.parts:encara si la nau ha.d. persones ablos lenys armats: du fer.iij. milia.c.parts encara si la nau ha.ccl persones:deu fer mil e.dl. parts.encara si la nau ho leny ha.cl.homens du fer:dcclxxv.parts. E axi com creyen los homens: enaxis creyen les parts: e ables parts se millorian los homens segons q̃ls seran stats pus e sufficients dels officis: que faran. Empero aço deu iurar lo capita e lo notrer maior:e los clauaris e los conestables en aquesta forma: que hi du hauer.iij. notrers los millors quey sien en la nau e tres proers e.ij clauaris e dos ballesters ab lo conestable lur e dos homens darmes ab lur conestable: que no pugẽ res fer per parentesch ni per altre seruey: que degan hauer: ho quen hegen pres. E enaxi ab voluntat de tot lo cominal dela nau axi dla vna part com de laltra aquells hi diguen ab veritat e que partesquen lealment en presencia del almirall:e aquell q̃ fara a millorar:quell millorem. E axi be deuen millorar lalmirall sobre les sues parts com los altres: si ell es digne de millorament e que sia sufficient de millorar. Encara atresi clauaris e notrers:e ballesters e a tots homens darmes. Mas a nẽgu no podẽ tolre res deles lurs prs co es si es proer ho ballester o altre hom segons que deu hauer.

De notrers e altres officis:dela partio. La.ccciiij.

A tota nau de cors de.c. Mariners deu hauer xvi.notrers e.xiiij.prohers.sol quey haia mil persones. e sin hi ha.d. Deu hi hauer .xij. notrers: e sin hi ha.ccl. Deu hi hauer viij. notrers. E le scriua el Notrer maior deuen hauer millorament per notrers. Saluan la conuineça que haura feta lalmirall al notrer. Que si li conue mil morabatins sobre les.x.parts ell los du hauer:empero quel capita sia ala conuinença elescriua maior: saluant que aquell notrer hi sia sufficiẽt: e si noy es sufficient:pot lõ gitare metrẽ hi altre. Encara Scriua deu hauer.x.parts

aricom notrer. E capella e metge
ayrambe: e aquests son aquells: q̃
deuen hauer part de notrer en nau
Mas si per ventura desq̃ hagues
conuengut notrer ho prober ho al/
tre hom en la nau: e nou sabes fer o
que noy fos sufficiẽt: aricom es dit
dels notrers: ari es fet dels proers
e dels altres. Encara tornẽ ala par/
cio dels parts: que com sera leuada
la vianda el fet d̃la nau los senyors
coes a dir lalmiralle capita els ar/
mãdors deuen hauer fet encant a
viij. iorns en pena d̃les parts. E d̃u
esser partit: com lencant sera fet: en
iiij. iorns. E perço fõ fet aquest ca/
pitol car los almiralls e los capitãs
e los altres armadors farien tant
star los homens enles terres: que
ells ne haurien damnatges e molts
destrichs: encara deu donar lalmi/
rall poder al scriua e al notrer ma/
ior: que ells puguen pendre tantes
de robes: que ells puguen metre pẽ
yora fins que la Nau volra encan/
tar. Perque lescriua puga prestar
del fet del lur guany: perque los ho
mens se puguen fornir de meniar e
de beure fins que la nau hata fet lẽ
cant. E si la nau ha fet tant de guáy
que pagades les manleutes hi so/
brara: al scriua ablo notrer se d̃u do
nar de aço senyoria: que ells degan
pendre tanta de roba d̃la nau: que
aquells homens pugan hauer que
meniar e que vestir: segons que ells
veuran lo guany. Empo quel guãy
sia sufficient e bastant ala damunt
dita cosa. E per aquesta procuracio
deu hauer lescriua dos millers sos:
e la meytat es del notrer. E lescriua
es tengut de fer albara a quascu da
ço: que haura pres. E si los homens
prenen mes que no deuen: lescriua
nes tengut que perço son donats a
quells dos millars sos al scriua: e al
notrer: e lescriua e lo notrer deuen
tenyr leal compte per tots los ho/
mens qui en la nau iran: e per los
armadors. E aquesta batlia ha lo
notrer ab lescriua en fet de cors ho
de nau armada ho altre leny.

De almirall. ca. cccv

ALmirall pot fer millor de part
a quis volra: de. ij. parts o d̃. v.
ho de. iij. fins en. x. e aquells deuẽ es
ser de. v. homens fin en. viij.

ALmirall pot fer conestables.
E pot los millorar d̃ vna part
sobre los altres: e sobre la coneguda
de aquells: qui hauran multiplicat
les parts.

ALmirall: pot millorar tot offi
cial: solque sia sufficient ab vo
luntat del cominal dela nau. Tot
aço ari com d̃sus es dit: son fet e fer
mat: tot en ari cõ los altres capitls

Ordinaciõs de cors.

Capitol. cccvi.

EN les costumes del cors
de nau ho leny de rems
sia entes: que Leny qui
no rem: e que hata ga/
bia fa aytal capitol com
nau: ari fo stablit. Comencem al al
mirall: qui sera dumunt larmada:
que primerament deu iurar als ar
madors: que ell sia feel e leal e obs/

uant en totes coses que conuen/
guen ala nau e als personers a qui
armaran: ço es dela nau e de exar/
cia que ell prometra: e haura assig/
nada als armadors. E si algu es le/
uat almirall: ho la nau sia sua ell d̃u
manar al notrer ab pena de sagra/
ment: que ell dega manifestar tot ço
que pertanga al cors dela nau per
aiudar se de tot lo que ha mester. E
lo dit notrer maior ablos paneses
los quals son appellats notrers en
cors: hi deu anar ab. iij. fins en. viij
e aquells ablo dit notrer deuen ho
manifestar ala nau e al almirall ab
sagramẽt en ari: que ells no puguẽ
dir sino la veritat. E lalmirall tot e
nari cõ lo notrer ab aquells altres
notrers ab sagrament hauran dit:
ell ho deu ser a saber als armadors
ayrambe per sagramẽt que ell noy
faes dir mes ni menys dela veri/
tat. E si lalmirall ari nou fara: ell
deu perdre. x. parts deles sues: e de
uen tornar al cominal dela nau: sia
la nau sua ho no: encara lo ban que
sera posat en nau a aquis periura/
ra. ço es la pena que seria donada
a algu per sagrament fals tot enari
deu ell pagar aquella pena. E qual/
seuol altre de menor tro al maior.
Encara si lo notrer hauia fet ab ell
algun pati: que ell degues d̃la exar
cia ho deles altres coses: lo que no
sera: lo dit Notrer deu perdre les
sues parts e totes les armes: e de/
uen esser del cominal dela nau. En
cara lalmirall deu fer scriure en po/
der dels armadors: ço quel notrer
haura dit dela exarcia e deles al/
tres coses. E si lo notrer no dira la
veritat: deu hauer la dita pena L al
mirall deu aço fer alls mercaders
en pena sobredita. E los mercaders
deuen atendre al almirall sos pena
doblada: ço que li hauran conuen/
gut. L almirall es tengut al notrer
e a tot hom de dir: quant pren per
la nau e per la vianda: e com man/
leua e com no: si loy demanen. En/
cara Almirall no deu metre algun
son parent per notrer maior sots la
dita pena: si nou fabia ab voluntat
dels personers e armadors e del ca
pita. Sapiau en cara: que almirall
no pot metre capita ne capita Al/
mirall sino ab voluntat dels arma
dors. Encara almirall ni capita no
pot gitar algũ hom de offici per al/
guna esquira: que li haura: si ell no
era malmerint ho que hagues fet
perque: e que tot lo cominal ho co/
negues ho que no fos sufficient: en
tal cas lon pot gitar e metren altre
empero que no valgues menys de
aquell: si donchs nou fabia ab con
sell dela nau. E lalmirall deu iurar
de attendre: ço que promes ha: a
tot home: sia personer sia armador
sia notrer sia conestable sia hõ dar/
mes ho seruicial sia Merceder sia
sarrabi ho crestia: ho iueu. E tot/
ço que prometra en la nau: o en ter/
ra a tot afficial dela nau: ell ho deu
tenir tot enari: cõ promes los hau/
ra: saluant empero: que aquell sa/
pia fer ço per que la conuinença li
haura fera lalmirall. e si aquell no
sabia ferne dir ne obseruar: ço que
hauran conuengut: lalmirall no li

es tengut dela conuiuença:que li ha uia feta:e pot ni metre vn altre qui sia sufficient en presencia del comi/ nal dela nau.
Encara almirall deu demanar de consell cō deu partir de algun loch a tot lo cominal dela nau. ¶Item si manleua res enla mar ho pren ō sos amichs res atrestal. Encara si deu fer vna farida:a trestal.encara si cambia nau:atrestal:ey sa tornes atrestal.Encara de exarcia ho de al guna gran cosa atrestal.

¶Almirall q̄ va a parts pot refres car solque los armadors e psoners ho vullen.Encara almirall ho sen yor de nau no pot donar ni vendre exarcia de.v. besants amunt sens sabuda dels armadors e dels per/ soners.e si munta mes de.v.besāts tot lo comu na a demanar e sin hi haura sol vn mes dela part qui di gues hoc:encara que laltra part di ga no. ¶Almirall ho pot fer.e atre/ stal pot fer de aquella part que di/ ra no. Mas aços deu iurar p los notrers e p los prohers e sobre tots per los armadors e p los personers qui son ab ells ensemps daquella part maior.Encara ōu almirall ab coneguda e ab voluntat dels not/ rers e dels prohers metre clauaris e dells ballesters e homēs darmes ço es ō vn notrer e vn personer ço es armador e vn proher e vn hom darmes de lança ho ballester. E a/ ço que la maior força sa cordara:siē fets los clauaris. E scorcollados atrestal com de clauaris.

¶Almirall pot mètre prober a coneguda ōl notrer:perço car lo notrer coneix los mariners.
¶Almirall pot metre e leuar co/ nestable dels ballesters ab vo luntat del capita.
¶Almirall pot leuar ganfano/ ner ab voluntat del capita.
¶Almirall pot leuar guardians dels sarrahins e dela vianda.
¶Almirall pot leuar gabiers e ti moners e sobreguardians.

De notrer.ca.cccvij.

Otrer deu hauer honra/ ment.coes que si pren algūes armes:ell les pot tenir fins al cap ōl viat ge:e en totes parts que li sia donat de vianda: deu esser seu:e pot sen pendre. E to tes coses que pren en esuehiment de nau que valla de. v. besants en auall: es seu. E en tot carnatge se pot pēdre vna bestia ō millorament Notrer pot manar totes coses:que facen a fer en nau.
Notrer deu hauer de honrament com refrescament ve en nau: vna part e quarta.
Notrer deu hauer.x.pts e puys ōu star a cosimēt ōles sobrepts:q̄ farā.
Notrer pot pēdre ōl encant mēys vn besant.
Notrer deu hauer vna vela ō mig que sta en entena:e sino es en ente/ na prenga qualseuol.

De prohers.cccviij.

Los prohers deuen esser aco/ uiandamēt dels notrers ōpo

pa. E deuen saluar e guardar tota la exarcia:e deuen hauer vna anco ra e vna gumena la millor: que tro/ ben en ferida ala ancora:e si per vē tura noy hauia gumena enferi ala ancora:deuen pendre la millor:que troben enla Nau. E deuen hauer q uascu.v.parts: e deles parts farā enla nau de millorament: lo notrer els dos prohers e dos clauaris deuē iurar que per diners ne per paren tesch ni per amistat no diran que a quells qui faran amillorar: que siē millorats. E si prober no ha meses les armes que deu metre: lo almi/ rall el capita les poden metre per ell e metre les hi en tal preu: cō ells se volran:ala paga que li faran.

Ballesters.ca.cccix.

Allesters deuen hauer enaxicom stant per con uiment ab los Arma/ dors e almirall e capita: e com deuē hauer dues ballestes de dos peus: e vna de strep e.ccc.passadors:e per/ punt e cuyraces:e facet e coltell e cu rera e capell de ferre.ij.crocs. E si a ço conue e nou met:sta a merce del almirall: e almirall ho pot cōprar e metre per ell:e pot lin comprar de vn diner dos ho ala volūtat del dit almirall e del Capita e dels arma/ dors.ballester ōu haurr.v.pts e ōls parts ques deuran millorar sta en coneguda de.iij. Ballesters ab lur conestable quiu deu iurar ab aq̄lls tres Ballesters.Enaxi com lo not rer iurara per los mariners. E lo capita hi deu dir aytambeper lo sa grament:que ell haura fet. Balle/ sters deuen hauer tots los capiells que trobaran enla cuberta ōla nau quis pendra:e tots los crochs: qui abans hi sera.

Homens darmas.

¶Capitol.cccx.

Os homēs darmes ço que han promes al Al/ mirall e a sos cōpanyos deuen metre e si no:per aquell cap en q̄ son los ballesters: serien ells a voluntat ōl almirall.Los homens darmes de/ uen hauer totço que pugan tolre als altres homens darmas:que ten guen al cap:al esuair que farā mas pus que la nau sera esuabida: nols deuen tocar res. E han.iiij. parts mas totço que lalmirall los prome tra per esuabir ho per muntar ho per fer armes:los deu donar ell e lo capita.E ell deuen fer axi com han conuengut:e per la conuinença: q̄ lalmirall los ha feta:e ia la los attē ells son tenguts de tenir e de guar dar la sua persona a mort e a vida. E si ell nolals atten: ells aytāpoch no lin son tenguts.

Gabiers. Ca.cccxj.

Gabiers ōuen hauer:axicō hau ran empres e prometran. E de uēesser en pua.ij.e ij en mig.E ōuē hauer les armes ōls altres gabiers.

ō pes e mesura.cccxij

Si algun Home te fals Pes ho te falses mesures: ho me/

tra aygua enlo vi dspuir quel hau
ra cridat: deu perdre la bota dl vi
e totço: quen haura hagut e deuē
ho pendre los consols e dar al co/
minal dla nau. E si los cōsols hi cō
senten: deuen esser marcats al frōt
de foch.

Sobregardians.

Capitol.cccxiij.

Sobreguardiās deuen
esser.viij.e deuen hauer
per cert.viij. besants p
hom: e los archs e les sa
bates daquells que hō
prē en terraçenia e les sperdenyes.

Timoners.c.cccxiiij

Timoners duē hauer: axicom
lalmirall e lo capitae lo Not/
xer empendrā ab ells. E lalmirall
es tengut de fer los paga saluant
lurs parts.

Barbers.ca.cccxv.

Barbers atrestal cō los timo/
ners e sentiners axicom se po
ran posar.

Bāfanoners.cccxvj.

Banfanoners deuen hauer.v.
besants per ganfanoner. E si
ha senyera en proa enla nau que pē
dran deu esser lur.

Barquers.c.cccxvij.

Barquers deuen hauer
tots los coltells: daqlls
qui remē: e totes les te
stes de les besties: quis
mengen de refrescamēt
enla nau.

Esuehidors.

Capitol.cccxviij.

Suehidors deuē hauer
ço quel almirall los p/
metra: ho.l. besants o.c
o.x. e aço deuē tēir tots
aqlls dela nau p ferm.

Afferradors.cccxix.

Afferradors deuen hauer.v.be
sants e tots los rompogalls: q̄
sien en cadena de laltra nau.

Dela guarda del al/ mirall.

La.ccc.xx.

Tots los homens dela
Nau son tēguts per leal
tat al almiral de saluar
e de guardar amort e a
vida de totço que li pro
metrā en loch de homa
natge: aytant com ab ell estarā en
aquell present viatge: e mētre que
sien als cors. E lalmirall es tengut
a ells de tot ço: quels pmetra de at
tendre de son poder: saluant q̄ ells
li sien cufficiēts. E si lalmirall nols
attenia ço: que promes los haura: a
quells no li son tēguts dalguna cō
vinença: pus que ell lals hagues ro
ta. Empero que ell lals pusca attē/
dre de son poder: car altramēt ells
li son tēguts: pus q̄ ell no o pot fer.

Escorcollados.

Capitol.cccxxi.

Escorcollados deuē ha
uer.x. besants p home.
E si menaran amor a al
gu: deuē hauer les lurs
parts en coregudes: sol

que hom los ho puga prouar. E de
uē hauer d tota moneda: ques tro
be en lescorcoll de.c.besants.v.mil
lareso: e de.c.canes de tela.v. E si
per ventura hauran feta maestria:
e que diguessen: que nou han vist:
e que fessen: que en altra part guar
dassen: e quels leixassen passar: de/
uen perdre lo vn vll.

Seruicials.cccxxij.

Seruicials deuen hauer
dues parts. E deuen pē
sar dels Sarrahins ma
lalts: e dels malalts dla
nau: e escōbiar la Nau.
E si lo seruicial es hom
darmes du lo millorar lo capita en
la sua lealtat axicom ha iurat.

Mestre daixa.

Capitol.cccxxiij.

Mestre daixa deu hauer los fer
raments del altro mestre dai/
xa ab que clauara.

Ballester. cccxxiiij.

Ballester du hauer tots
los ferres dls altres bal
lesters. E es tengut de
fer cordes e de adobar
ballestes als ballesters
e a la nau: e de amostrar
com ho façen los altres: qui fer no
sabrā ço ques pertany a ballesters
de empenar e de fer astes e cordes e
serralles. E perço deu hauer los fer
res del ballester: qui sera en laltra
nau ho lenye lo seu aparellament:
qui pertenyera a ballester.

Calafat. Ca.cccxxv.

Calafat deu hauer los ferros
dels altres calafats e vna go/
nella ho vna cota del altre calafat.

Rey de seruicials.

Capitol.cccxxvi.

Rey de seruicials du hauer los
millors ferros: q̄ sien enla nau
e vn caldero entre ell e los ifants.
E deu lo dit rey pendre.v.parts: e
nou deu vendre sens volūtat dels
infants. E si lo dit rey se vol: no du
algū hōc metre daus en taulell sino
ell: e si algu ni met: ell los pot gitar.

Consols.c. cccxxvij.

Si lalmirall volleuar cō
sols: ell ho du fer ab tot
lo cominal dela nau. E
deuen iurar de attēdre
tot ço: quels capitols: q̄
hauran fets: diran: e q̄
ells de son poder sien tenguts: e de
uen hauer deles penes e bans me/
sos enla nau la meytat.

De conuinenças.

Capitol.cccxxviij.

Almirall du tenir e do
nar tot ço: que haura cō
uengut ho promes als
officials ho a altre hom
dela nau: e si ell loy aten
lo dit hom li es tengut de tot ço:
que li promes: axicom si era son hō
ço es enlo dit viatge: e amort a vi/
da e a iuda d tots homēs: qui sos
guerrers fossen: e si Lalmirall nou
attēdra: aquell no li es tēgut d res
p que ell li rōp la sua cōuinēça. E p
ço fon establit en axi: quel almirall

BIBLIOTECA CENTRAL BARCELONA

attena la cõuinẽça a aquell:pus a/
quell sia cufficient e bastant a aq̃l/
la cõuinença e a aquell offici:q̃ hau
ra cõuengut al almiral:queu sapia
fer:e sino:lalmirall no lin es tẽgut.
¶ Lalmirall e lo capita deuẽ leuar
del primer guany:q̃ la nau fara:tot
ço:q̃ deura per mãleuta ho per tol/
ta que haia feta de viãda ho d̃ exar
cia. E pot ho leuar e pagar sens de/
manar al cominal dela nau.
¶ Lalmirall e lo capita si han pre/
sa roba ho hom dela nau ho leny:
son tenguts de retre la: sol que a/
quell proue:qui la haura perduda
ells son tenguts de retre:per q̃ ells
poden leuar deles parts ayant: cõ
aquella roba valra:ho poden leuar
del primer guany: que la nau fara.
E si los d̃manadors p̃ncipals noy
son:deuen ho estoiar e guardar en
tro:que demanat los sia. E deuen
trametre letres: la hon los sabran:
que venguen pendre la lur roba. E
si axi nou fan: la senyoria los pot
donar rompiment pus quells ho/
mens tots ensemps seran: e seran
deirelats:que ells ho haurã pres.
¶ Totes les coses q̃l almirall hau/
ra despeses en meniar en altres co
ses a mantenir la companya:que tẽ
dra ell despuys:que ell comença d̃
anar al viatge e que ell fo leuat al/
mirall en aquell present viatge tot
ho deu pagar d̃l cominal:fins que
la nau haia desarmar.
¶ Almirall pot fer iusticia de tol/
re o elles ho de correr la nau ho per
illa:que sia poca hom sia la nau sur
ta:en que no haia senyoria.
¶ Almirall no deu metre escriua
sens paraula dels armadors.
¶ Almirall deu fer algun clauari:e
fer tenira quascu en les cambres e
en les caixes tancadures.
¶ Almirall pot iusticiar tot hom:
qui rompa caixa ho bala ho far cell
de roba.
¶ Almirall pot fer iusticia de ho/
mens:per que no faran comanda/
ment dels officials:qui seram me/
sos enla nau.
¶ Almirall deu hauer de.xx.parts
fins en. xxxx. segons q̃s posara ab
los armadors: de.xx.ho de.xxv.ho
de.xxx.ho de.xxxx. tro en axi cõ se/
ra ab ells auengut.
¶ Almirall deu hauer:com nau se
pendra: vn guarniment ho vesti/
dura:lo qual se volra:ho q̃ lo mil/
lor home vesta: qui sera enla Nau:
que sera presa.
¶ Almirall deu hauer vn lit de ro
ba de quascuna nau: q̃ prenguen.
¶ Almirall d̃ hauer vna copa dar
gent de nau:que prenguen.
¶ Almirall deu hauer tots los es/
crits saluant aquells dels gabiers.
¶ Almirall deu hauer vn anell:q̃
tenga algun hom dela nau en ma:
que valega de.xx.besants enius.
¶ Armirall pot hauer loya sens dã
natge dela armada de.xx. besants
en auall:e si munta mes de.xx.be/
sãts:d̃ tornar al cominal d̃la nau.
¶ Almirall es tengut al Senyor d̃
la Nau de fer lo pagar en axi: com
ab ell e ab los seus companyõs hau
ran empres: quant la Nau haura
guanyat.
¶ Almirall cõ la Nau fa camp:deu
hauer honrament sobre les parts a
a concirença e a voluntat del comi
nal. E ell d̃ iurar com la nau hau
ra feta vela:e partira del port: hon
haura armat:d̃ tenir molt lealmẽt
ço que ha promes: saluant si lome
no era cufficient enla cosa:que hau
ra promesa.
¶ Almirall deu prestar:axicom ell
manleua a la gent.
E si ell manleua:deu los ho fer a sa/
ber.
¶ E los Mariners e tots los ho/
mens del cominal dela nau lo de/
uen seguir fins que ell desarm:pus
que sien aparts. E si lo mariner lo
seguir: ell pol refrescar en tots pts
ayant:com ell se vulla:e si lo mari
ner lo seguir fins ala sua volũtat:
e desarma:ell no pot res dir als ma
riners ne als homẽs:q̃ enla nau se
ran de demanar res: q̃ prestat los
haia:encara que en algunes parts a
la sua voluntat haia refrescat q̃ no
roman per los homens. Mas sy
hauia algu:quin volgues exir.ans
q̃ la nau desarmas:deu retre tot ço
q̃ haura pres: e leixar totes les ar/
mes enla nau:e aço no pot fer sens
volũtat del almirall fins q̃ haia re/
frescat dues vegades p armar d̃ nou
E pus q̃ dues vegades haura ar/
mat de nou ell ho pot fer axi: cõ es
dit damũt:q̃ reta los diners e leixe
les armes. E pço fon fet aq̃st capi/
tol:q̃ls p̃ne dors dels diners no de
uen retre res:perço cõ lalmirall no
ret res als prestadors: com manle/
leua:ço es de vn diner dos:e axi cõ
ell ho reb dels armadors en axi ho
ret lalmirall als armadors.

Que deu fer capita.

Capitol.cccxxix.

Capita es tẽgut de attẽ/
dre tot ço q̃ conuc ho p
met d̃ aiudar enla nau
aytãt:cõ ell puga fer iu/
sticia tenir.
¶ Capita d̃ fer asaber al almirall
e alls armadors totes coses q̃ sapia
q̃ fossen dãnatge d̃la nau. E deu es/
ser enla iusticia cominal a tots cells
d̃la nau:e fer tenir tot ço:q̃ que pro/
metran al almirall e al dit capita.
¶ Capita deu fer ho dar cõpte al es
criua:lo dia:q̃ la nau haia feta vela
dalla: hon haura armat ho refres/
cat:si hõ ne vol hauer cõpte. E aq̃st
cõpte se deu fer ab.iij.norters:e ab
iiij.clauaris:e ab.iiij.phers:e ab.iij.
ballesters:e ab dos homẽs darmes
¶ Capita d̃ mostrar:e dir tot ço q̃
lalmirall d̃ fer a algũ hõ enla nau
si lalmirall li tẽ tort:q̃ ell ab lo comi
nal dela nau li ho d̃ mostrar e pa
gar fins q̃ sia fet. Capita deu axi be
guardar lapt enla nau d̃ls maiors
cõ dels menors q̃ quascu haia son
dret. E deu guardar:quels consols
nels officials q̃ son enla nau no pu
guen res fer: qui tort ho damnat/
ge tornas dela nau ni d̃l almirall.
¶ Capita deu tenir loch de almi/
rall: si lalmirall no es enla Nau: e
ha aquell poder.
¶ Capita deu trametre lẽys en to/
tes parts ab consell del almirall: e
ab manament.

¶Capita deu anar parlar per lal/
mirall:e per si:e per lo cominal dla
nau a totes naus:per saber qui serã
e ço que ell fara:sera tengut.
¶Capita deu metre enles galeres
e en los altres lenys cap:cell qui ell
volra en loch seu e puys menar lo
dauant lalmirall:e ço que ell comã
dara:allos faça.
¶Capita deu fer partides dels ho
mens:qui van enlos lenys armats
e metre e gitar quis vol.
¶Capita deu fer atrestal al Leny
de rems e de veles e de tot ço que
ops hi sia.
¶Capita deu fer donar la vianda
en ari:cõ volra: e per aytãts iorns.
¶Capita deu stablir les batalles d
tots los lochs dla nau:e de tots los
homens.
¶Capita deu hauer respõsio de co
nestable:e dar se guarda: e si no ho
fan be:ell ho deu mostrar al Almi/
rall:e ço que lalmirall ne dira:quen
sia fet.
¶Capita deu fer mostrar e aparel
lar e partir les armes: que son co/
minals enla nau.
¶Capita deu gitar los homens cõ
van a terraçenia: e aytal poder ha
enlos homens:com es fora la Nau:
com ha lalmirall enla nau: que lal/
mirall lo li deu donar.
¶Capita ha aytal poder com lal/
mirall quant lalmiral noy es: que
ell te lo seu loch tota via faent a sa/
ber si ell sera enla nau.
¶Capita deu metre los ganfano/
ners en aquell loch:hon veura que
faça a fer.

¶Capita deu fer recollir la gent to
ta via e destrenyer los.
¶Capita deu hauer lo quart dles
iusticies e dels bãs: ques fan enla
nau.
¶Capita deu esser cominal enlos
consols que si la vn consol ha ab al/
tre contrast:ell ho deu iutiar:
¶Capita deu estoiar tota la roba
del mort a sos amichs ho a sa mul
ler:e si sen pert res ell ho deu esme/
nar als amichs del mort.
¶Capita pot fer encantar la roba
del mort sis volra.
¶Capita deu veure enlos fets dla
porcio del refrescamẽt: ques dona
enla nau.
¶Capita pot millorar lo seruicial
darmes ab voluntat del Almirall
de mija part.
¶Capita du partir los draps de ve
stir si hõ fa vestidures:e altres em/
preses:que façen a donar ab volun
tat del almirall e dels armadors.
¶Capita deu fer fer: leals pesos e
mesures als consols: e si ells nou fã
lealment en poder seu deuen esser
marcats al front si ells consenten
en alguna malesa. E perço fon fet a
quest capitol:que ells estiguen leal
ment al cominal dela nau.
¶Capita es tengut que penyora q̃
sia mesa en nau a tauerna ho a viã
da:no la leix vendre:tro que la nau
hisca de cors.
¶Capita es tengut: que algun ho
me de Nau no vena vi ne carn ni
vianda:sens que lo dit capita no la
veia: e que veia lo pes e la mesura:
e si la troba falsa: lo dit Capita itu

pot tolre ab los consols ensemps e
los consols ho deuẽ donar al comi/
nal dela nau.
¶Capita es tengut:que si la penyo
ra que sera mesa a la vianda: nou
valra:que ell la deu fer valer: cõen
la nau se encantara daço: que hau
ra guanyat: e fer restituhyr: que a/
quell noy perda.
¶Capita es tengut: quey faça ve/
nir los consols:si aygua se met al vi
quis vena en nau: despuys que se/
ra cridat.
¶Capita deu hauer.xxv.parts ho
mes si son vuluntat dls personers
al començament del viatge: e si es
voluntat del aimirall:mas aquells
xxv.parts no li poden fallir.
¶Capita deu hauer totes les espa/
ses dela nau ho leny: qui sera pres:
mas es a entendre: ques espasa q̃s
port a vẽdre: que sia ligada en ba
la:no du esser sua:sols aquells ques
portan per fer armes en Nau: ho q̃
algun home la aporta p son armar
aquelles son sues.
¶Capita deu hauer totes les senye
res:en que haia corda estada liga/
da ho fill ho agulla.
¶Encara deu hauer de q̃scun sar/
rabi:quis vena:mig besant per te/
sta ari be del poch com del grã. En
cara del sarrabi quis rema mes de
c.besants:deu hauer.v.besants e de
c.besants en auall.ij.
¶Item deu hauer totes les capes:
ço es a entẽdre gelebies e atzuuars
e capes que porten sarrabins.
¶Capita pot pẽdre algũes armes
si li fallẽ ho quen pogues millorar:
pero que tom les sues al comu dela
armada.ço es a entendre coltell ho
cuyraçes ho capell de ferre ho gole
ro ho altres armadures sols.i.

Capitol qui tracta d (escriua La.cccxxx.

Scriua deu esser leal a
la vna part com a la lal
tra:e deu aço iurar en p
sencia del almirall e dls
armadors: e com es en
mar que han feta vela:du iurar en
presencia del cominal dela nau.
¶Escriua deu retre compte als p/
hers e als notrers e als ballesters e
als homens darmes: com hauran
feta vela: en ari que los notrers ni
deuen metre.iiij. e los prohers. iiij.
e los ballesters.iij.e los homẽs dar
mes.ij. e los clauaris .iiij. e aquells
ell deu retre compte per tot lo co/
minal dela nau.
¶Escriua du tenyr lo cartolari: hõ
algun Hom no puga scriure ne le/
gir ne tenyr: e si alguna persona lo
te fora ell:no deu res vales locarto/
lari e lescriua du pdre totes les sues
coses e parts: e deu esser gitat dela
scriuania e pert la ma en poder de
cort:si prouat li es.
¶Escriua es posat ala maior leal/
tat dela nau e de testimoni:car les/
criua val per.iij.testimonis:e totço
quel escriua fa aten la nau.
¶Escriua hi deu esser: com lalmi/
rall promet algũa cosa a algun hõ d
nau: e totço que pmetra lalmirall
a altre hom que lescriua ho oia: ell
ho deu escriure:e no deu metre res

sino axicom sera estat dit. E si nou
escriu:e lon demanan en a testimo/
ni en demanda ho plet: ell deu dir
la veritat de ço quen hoi ho vee. E
aço deu fer axi be en mercaderia cō
en cors:car tots los testimonis dela
nau venen al scriua.
¶ Escriua no su res scriure en nau
si la dita Nau no es a probis: ço es
com es en mar car no seria tengut.
¶ Escriua es posat en loch de leal/
tat:e torço que ell fa:es tēgut de no
lietar e de comprar ho de vendre o
de donar vianda a algūs homens.
E despuys que ha turat su esser cre
gut per sa plana paraula.
¶ Escriua ha aytal batlia: que no
es res tengut enla nau de alguna
conuinença si lescriua no es en pre
sencia. Encara sol que lescriua oia
la vna part e laltra: e ell es en mar:
que sia a probis la nau:ell ho pot es
criure:e es tengut: encara que noy
sia la vna part ni laltra. Encara si
lescriua no tramet als guardians
dela nau:no deuen rebre ne donar
res sens albara del escriua ab son se
gell:que sis perdia:non seria tengut
Encara mes que sens voluntat del
escriua lo senyor dela nau no pot a
algu donar algun hauer sens alba/
ra del escriua. Ne algun Mariner
noy gosa tocar sots la pena del capi
tol. Encara que si algū nolit es fet
ablo senyor dela nau: no es tengut:
si la part se vol:si lescriua noy es:ho
non hi ha carta feta. e si lescriua hi
es:es tengut: sol que ell ho haia oit
que tota via ho pot scriure.
¶ Escriua pot enca acordar tot ma
riner sol que no sia prober e fora:e
lo senyor dela nau es li tengut ar
be:com si ell lo hauia acordat.
¶ Escriua deu esser en totes les co/
ses que porten en nau:sia vianda o
altres coses. E si perventura veniā
da ala nau: de present Lescriua ho
deu ferpartir: e ala sua volūtat pot
millorar qualseuol.
¶ Escriua pot pendre lo millor ter
me e fer fer ala sua volūtat dela por
ta enuers proha. E pot hauer escri
ua sota ell seruicial mas aquell escri
ua qui sera sota ell: no deu tenir lo
cartolari: que Lescriua ne hauri la
pena damunt dita.
¶ Escriua deu hauer en nau arma
da segons vn dels panesos:qui son
notrers apellats .x. parts. Encara
deu hauer tots los libres: qui valē
menys de.v. besants lo libre:e si erē
que valguessen mes.v. besants no:
ne libres qui fossen en vala tāt poc.
E tot paper qui fos en caixa hoen
altre loch: es del Escriua:e tots los
tinters de escriure:e totes les hay/
nes de escriure que fossen del altre
escriua.
¶ Item si laltre escriua dela nau q̄
prenguessen hauia algunes armes
millors:ell les pot cābiar p les sues
¶ Item deu hauer a tot encant.ij.
millaresos per persona: e de perso/
na ques rembia.v. millaresos:e en
totes parts que sia:despuys que ell
sera leuat escriua: la Nau li deu fer
sos ops a ell e a son seruicial de mē
iar e de beure e de sabates.
¶ Escriua pot dannar home:pus
ha seruit son temps: que hom nol

pot retenir per força:pus conuinē
ça li feu hom que hom lo pagara:cō
hom lo trasch enla Nau ho quant
arma. Aço es ferm e sert.
¶ Scriua es tengut q̄ ell pot leuar
del primer guany:que la nau faça:
la manleuta e ques pach qualque
manleuta que sia su que la nau hau
ra refrescat en algū loch. E nos deu
res partir:fins q̄ les māleutes sien
pagades: e daço ha poder escriua.

Declauaris.cccxxxi

Uant clauaris seran le/
uats enla nau: ells son
tēguts lealmēt ab lescri
ua dela nau de guardar
e fer escriure e quascu ne
deu hauer vn escrit:e q̄s
cu su hauer sa tancadura:e quelvn
menys del altre no puga obrir ni
metre ni traure e tota via lo escri/
ua sia ab ells al metre e al traure. E
si per ventura ni hauia algu q̄ pren
gues ho donas per comandament
del almirall ho daltri qui fos enla
nau sens sabuda daquells cōpany
ons ho del scriua:aquell su perdre
la ma:e essergitat dela clauaria e es
ser en merçe del cominal dela nau
e perdre les sues parts. ¶ Clauaris
han vn march dargent en lo cors.
Clauaris han de q̄scuna nau vna
caixa la millor quey sia menys ro
ba sol lo fust. Clauaris hā totes les
tācadures:q̄ fossen enla nau ho lēy
q̄ hō prēgues. Clauaris han totes
les cordes sis farcells. Clauaris hā
tots los aguts q̄ sien enla nau:q̄ no
sien en balla ne en farçel ne ē esporta
¶ Clauaris han de q̄scū sarrahi.ij.
millaresos. E ells deuē donar los
claus ab q̄ clauē les cormes. Clau a
ris hā los escarpres: q̄ no sien de me
stre daixa e deuē los p̄star a ops de
la nau. e deuē dar cordes a ligar far
cells:entro q̄s encātē e a clauar e a
desclauar los p̄soners. E deuē do/
nar cordes a ligar los presoners e a
badafiōs a ops sla nau si nō hauiē

Notrer maior.

Capitol.cccxxxij.

Otrer maior dela nau
es tengut al almirall: e
al capita: e als arma/
dors dela nau de esser le
al:e de no donar triga a
les coses de vtilitat: ques puguen
fer en vn lom:q̄ nō hi metē altre:p
ço cō nau armada esta quascū lom
ē quascuna hora en esperāça de se/
guir son enemich ho su fugir. si ops
li era p quel notrer deu fer al pus
tost e sauiamēt ço q̄ haura a fer:e a
ço deu iurar. ¶ Itē q̄ p parētesch
ni per hauer que lin fos donat: ell
no estiga:que no comande a tots a
quells:qui beu poran fer:e aso deu
iurar lealment. ¶ Itē que per mal
uolensa que ell haia a algun home
que nol meta:la hon sapia: que al/
tre ho fara millor que aquell. E aso
su iurar. ¶ Item deu dir totes les
maganyes:que son enla Nau de ar
bres e de antenes e de ancores e de
erarcia:quey sia. E si u cela:e que li
sia prouat: ell deu perdre les sues
parts e les armes. ¶ Item si veu
res emblar ho rasa ho bando fer:

deu ho manifestar e castigar. E si no sen volen estar: deu ho dir al almirall ho al capita. ¶ Item q̃ ell no faça hõ acordar enla nau: si nol coneix ne diga: que aquell sia mariner: si nou es: e si u fa: tot lo damnatge que la nau ne prengues: sia sobre ell: e si mar li fabia mal: que ell no sen pogues aiudar si la nau ne hauia a logar altre: lo notrer la apagar. ¶ Item ell deu fer totes coses que ell sapia e si per ventura ell no les sabia fer: e que altre hagues hõ a logar: entro que sia fer: ell ho deu pagar: ço es a entendre tot ço que enla nau se pertany per lo nauegar car a altres coses fora lo Nauegar noy es tẽgut: mas de tot lals es tẽgut: pus que a notrer maior la hõ puiat. Encara si fer nou sabia: deu ne esser gitat: e deu perdre: ço que hom li hauia promes. Altrament ell deu attendre: ço que haura promes. e hom axi marcir a ell ço que hom li prometra. ¶ Item que ell no du exir d̃ port ne entrar en port sens voluntat del almirall e del capita e del cominal dela nau. Tot ço deu iurar: e encara que per amistat d̃l almirall ne del capita ne dal gun hom no cele: ço que veura que fara a fer: ne diga ço que no fara a fer: e q̃ faça e faça fer tot ço que sia profit dela nau: e si li era vedat: deu ho dir al almirall e al capita: e ells deuen li aiudar a tot saluamẽt d̃la nau. E sino li aiuden ne li attenen: ço que li hauran pmes: ell nols es tengut de res. Notrer deu hauer ay tal batlia enla nau: que com sera lo consell donat dell e del Almirall e dell Capita e del pmens dela nau: ell deu fer collar e mettre veles: com ell coneixera: que faça a fer. Notrer ha a comandar a exir de port e entro que sia en pelech fora. ¶ Item que tota via que la nau du mudar ell deu comandar a popa: e donar saluament: e collar. ¶ Item que cõ volta pendre volta: queu deu demanar al almirall e al capita e als panesos: e com seran acordats: que ell faça mudar. ¶ Item al entrar d̃ algun port ell deu comandar: e mesa vna ancora deça e altra della: ell don son loch a aquella: a qui haura donat lo iom de comandar. ¶ Itẽ que com veura: que faça argir e collar de mig: si ops sera: e mudar lal tra vela: que conega que faça a mudar: queu faça fer. E si fa a iũyir alguna vela: ell la pot iunyir: e si hi fa aminuar: ell la du aminuar sens licencia. ¶ Item que nenguna ancora nos deu donar a la Nau: que ell noy sia demanat. Itẽ que si gumena ho algun grupial fa a tallar ho a iunyer: ell ho pot fer.

¶ Item la Nau no deu mudar sen se paraula del notrer: ne leuar ancora ne prohis sens sa paraula. Ne deu partir barca de nit sens sa paraula: e sin partia: deu ho manifestar al Capita. ¶ E lo Notrer deu partir als altres sos companyons la venda de comandar: ells faent a saber al notrer: ço que faran. Notrer deu esser a arbitrar les parts: p ço cõ ell coneix los mariners: e deu iurar lealment e dir ab aq̃lls: quiy

diran. Notrer maior no es tengut de fermança: que ell faça: pus lome sera anat enla nau vn mes que ell la corda: el amena per auctoritat d̃ la nau. Notrer pot cãbiar les sues armes ab altres: si millors les troba: si prenẽ nau: e les pot tenir: fins que la nau desarme: e puys que les torn al cominal dela nau: car ell d̃u esser armat: qui esta en popa: mas vna arma deu esser sua. ¶ Itẽ deu hauer la quarta part de vianda de millorament. E de tota nau ques rembra. x. besants: e de leny. v. besants. ¶ Itẽ deu hauer de tota vela quis partesca ab los altres notrers vna pt e quarta. E pot demanar de refrescament vn besant a tota nau e leny. Notrer es tengut de estar en la Nau: fins que tots aq̃lls dela nau sen sien anats: e de no partir entro sia a saluament la nau: e que sen partesca ab volũtat del sen yor: ço es a saber: q̃ sia la nau desarmada. E si la nau hauia son cabal: no es tengut lo notrer: si sen vol anar: pus la maior força sen anas.

De cõsols. cccxxxiij.

Onsols deuen iurar en poder del cominal dela Nau e d̃ls notrers e d̃ls armadors e dels phers e d̃ls ballesters e d̃ls homens darmes: que ells per algun senyor qui sia enla Nau ni per parẽt ni per altre home ells no faran sino ala maior lealtat q̃ fer puguen e conegan: e tota via ab cõsell daquells quels parta: e que per parentesch ni per hauer ni per res no façen sino lealtat. E deuẽ fer fer leals mesures de vi e de tot ço: q̃s vena enla nau. E deuen hauer vn escriua: e deuen hauer. xv. besants per consol. E deuen donar al capita lo terç deles iusticies dela lur pt e vna part al escriua. ¶ Item deuẽ hauer la meytat deles iusticies. E deuen hauer de quascuna nau: que prenguen vn tapit. ¶ Item deuen hauer de quascuna nau. ij. besants per hom: so es a entendre per consol: per los contrasts d̃ls homens: que parteixen. ¶ Item es tengut quascun consol: que fasa lealment. E si ell consent malvestat: deu perdre les sues parts el consolatge: e deu esser marcat al front.

¶ Los guardians q̃ son senescals: deuen iurar lealmẽt: que donen ay tanta vianda al vn com al altre: fora al almirall. iij. parts: e al capita e al notrer maior. i. part e vn quarto de part. E no d̃uen donar al maior mes que al menor sens paraula del almirall e del capita e del escriua. Deuẽ hauer los guardiãs les pells deles besties qui enla nau se mengen de refrescament. E deuẽ hauer los sachs e les sarries del pa: si la Nau guanya.

¶ Item deuen hauer de quascũ sarrahi. iiij. millaresos: e ells deuẽ los guardar e clauar e desclauar: e si los sarrahins seremen deuen ne hauer vn besant. ¶ Item los guardians deuen hauer les parts: segons que sera. E si los sarrahins fugen: ells ne son tenguts.

Com se leuen les quintes.

¶ Capitol. cccxxxiij.

Si algu armara nau ho leny ho galera ho altre veixell: si costara darmar deu milla sous homes o menys si los dits veixells guanyaran: del cabal e del guany deuen esser leuades dues quintes: e la vna quinta deu esser del almirall e dels notxers: e laltra deu esser partida entre aquells qui hauran part enlo fust.

¶ Item si algu armara: e no guãyara: mas acabalara: de aquell cabal deuen esser leuades dues quintes: e partides: axicom damunt es dit.

¶ Item si algu armara e no guãyara: ne acabalara: de totço que portara sia poch ara sia molt: deuen aytambe esser leuades dues quintes e partides axicom dit es.

¶ Item si algũ notxer ampxara algu: que li arm la sua Notxeria si aquell la li arma e sera empres entre ells que ell la li arma a mig seguint e a mig plant: si lo veixell hon armara: guanya: lo guany dels dinres que armara deu esser mesclat abço: que pertanyera al notxer dela notxeria e esser partit mig per mig. Esi lo dit veixell no guanyara: lo dit notxer es tengut de donar a aquell qui armat li haura: la meytat dela notxeria.

¶ Item si li armara a tot plant e a tot seguint: si lo veixell guanyara: lo guany dels diners deu esser tot daquell: qui arma. E axi lo guany ẕl notxer fara en sa notxeria: deu esser tot seu. E axi lo armador no es tengut de res al notxer: ni lo notxer al armador: sia que aquell lẕy guany ho perda: pus axicom desus es dit: sera fet lo dit armament.

¶ Item seleuan axi les quintes q̃ si monta en suma de .x. milla sous: leuen hom per les quintes .iiij. milia e si mes monta mes: e si dualla a menys leuen hom: segons que sera.

¶ Açi acaba lo libre vulgarmẽt appellat:

de Consolat. Enlo qual: son los capitols e leys e bones ordinacions: que los antichs ordenaren per los sets maritims e mercantiuols: e encara en sets de cors o armada. Los quals capitols e ordinacions foren loades fermades e promulgades per les senyories dauall scrites.

En lany de nostre senyor Deu Jesuchrist .M.lxxv. enles Kalendes de Mars foren fermats per los romans en Roma: enlo monestir de sant Joan de Letra per esser tengut tostemps.

En lany. M.cij. enles Kalẽdes de Setembre foren fermats en Acre enlo passatge del Hierusalem per lo Rey Luys e per lo Conte de tolosa. per tenyr tostemps.

En lany. M.cij. foren fermats en Mallorques per los Pisans: per tenyr tostemps.

En lany. M.cxviij. foren fermats en Pisa en sant pere de lamar enla potestat de Ambros miles per tenyr tostemps.

En lany. M.clxij. enlo mes de Agost foren fermats en marcella ala mayso del ospital enla peostria de ser Jaufre antor per tenyr tostẽps.

En lany de. M. clxxv. foren fermats en almeria per lo bõ compte de barçelona e per los genoueses p tenir tostemps.

En lany. M.clxxxvi. forẽ fermats enla ciutat de genoua enla peostria de serpinell milers: e dels ancians ser pere ambrosi: e de ser Johan de sant donat: e de ser Guillem de carmesi: e de ser baldoni: e de ser Pere de arenes. E aço iuraren al cap del moll per tenyr tostemps.

En lany de. M.clxxxvij. enles Kalendes de Febrer foren fermats en Brindis per lo Rey Guyllem: per tenyr tostemps.

En lany de. M.cxc. foren fermats en Rodes per lo Galeta: els iura p tenyr tostẽps.

En lany de. M.cc. foren fermats e surats per lo princep dela morea de tenyr tostemps.

En lany de. M.ccxv. forẽ fermats per lo comu de Genecia en Constãtinoble. E fermals per ells lo Rey enioban: Tantost que fon tolt als grechs: enla sglesia de sancta Sofia per tenir tostemps.

En lany de. M.ccxxiiij. foren fermats per lo Compte alemany e iurats per tenyr tostemps.

En lany de. M.ccxxv. foren fermats e surats enla ciutat de mecina: enla sglesia de sancta Maria la nova: en presencia del bisbe de Cathania per frederich Emperador d'Alamanya: per tenyr tostemps.

En lany de. M.ccl. foren farmats per enioban de bellmont: sobre la anima del rey de França: qui en aq̃lla hora no era be sa en presencia dels cauallers dela host e dels templers e dels espitalers e del almirall de leuant per tenyr tostemps.

En lany d'. M.cclxij. forẽ fermats en Constantinobleta sant angel: p Paleogolo Emperador: de fer tenyr enla sua terra per tostemps.

En lãy d'. M.cclxx. foren fermats en Suria per Frederich Rey de ripre e en constantinoble per lemperador Constanti per tenyr tostẽps.

En lãy de. M. cclxx foren fermats e atorgats per lo molt alt princep e senyor lo Rey en Jaume per la gracia de deu rey de arago de valencia e de mallorques Compte de barçelona e d'vrgell e senyor d'mõtpeller enla ciutat de mallorques. E per lo dit senyor foren atorgats consols a la ciutat de valencia: per la manera que damunt es dit.

Deo gracias.

¶ Capitols del Rey empere.

Os Empere per la gracia de Deu Rey d'Arago. ꝛc. Als noblese amats lo procurador nostre general e al portant veus de Gouernador: enlo regne de Sardenya e de Lorçega: e a tots los altres officials nres elo dit regne: e alos Batles generals de Lathalunya Regne de Valencia: Veguer e sotsveguer e Batle de Barçelona e no res menys als veguers e iusticies: e salmedines maritis e Jurats Alcayts: e altres tots e sengles Batles locals de qualseuulla lochs dels regnes de Arago de valencia: de Sardenya: de Lorçega: e Lordat de Barçelona: e no res menys Consols: qualseuulla per nos constituhits: e per auan constituhidors: e a tots e qualseuol altres officials e subdits nostres presents e qui per auant seran: salut e dileccio. La discrecio humana per conjectures deles coses passades considera les esdeuenydores: e ãnt maiors coses e maiors cauteles: mira maiors cauteles se presenta: com haiam conegut per esperiencia fins a ci: que perço com les naus Lenys e altres maritims Veirells no eren regits per deguts e complits gouerns: no sols sen seguiẽ perdues de infinides robes e mercaderies mas encara mort d'molts. Volẽts perço quant posible sia a nos subleuar los perills deles persones e bens: prouehir ala seguretat dels nauegants: los capitols del tenor seguent manam esser ordenats.

PRimeramẽt que tot Mariner ho seruicial e tot altre qui sia acordat d'nau ho galera ho de Leny ho daltre veirell sia tengut e d'ga seruar e cõplir al Patro de nau ho de Leny ho altre veirell: qui acordar sera: torço que enlo seu acordamẽt haura promes d'seruar e complir. Ari que aquell Mariner ho ballester ho altre acordat de nau ho de leny ho altre veirell: si haura presa paga ho prestech de son Patro ho lochtinent de Patro que dega seguir lo viatge: q̃ haura promes: si donchs no hauia necessitat de malaltia ho que prenga muller ho si alguna be/

retat li sera peruenguda despuys que sera acordat: e que de continẽt que malalt sera o presa muller haura: ho la heretar li sera preuenguda queu deia denunciar a aquell: de q̃ acordat sera: e retre ço que pres haura de paga ho prestech. E qui cõtra fara: en aquest cas dega esser pres: e quereta al patro lo prestech ho paga: que haura pres e que pach d'pena. c. sous: ho stiga pres. c. dies al castell: e tot altre patro quil acordara ol sen men: pusque li sia denunciat: ques acordat daltre: pach de pena c. sous: enari que lescriua de nau o altre veirell enlo acordament quel patro ho lochtinent de patro fara dels mariners ballesters ho seruicials: deia metre les conuinẽces en serit enlo cartolari del dit acordament. E quel dit scriua ans que comença vsar del offici faça sagramẽt en poder del batle de Barçelona ho de son lochtinent ho del loc hon lo patro scriua posara ẽla dita nau ho veirell: de vsar son offici lealmẽt

¶ Item que tot mariner ho ballester ho altre acordat qui fuge ho de sempar per por de mals lenys ho p por de fortuna la nau ho lo leny ho altre veirell: per que sera acordat si donchs lo patro no la desamparap̃ mer ho son lochtinent del patro: q̃ deia esser peniat per la gola. Empero si lo patro ho son lochtinent de patro desamparara la nau o altre veirell: que ans q̃ isca dela dita nau ho altre veirell: que en presencia de aquells qui aqui seran presents: dega dir que ell desamparara aquell veirell a ricom aquell qui nol pot saluar: e que licencia tot hom quil desempar. E de aq̃st desemperament faça fe lescriua: si enlo dit veirell fa.

Item que tot mariner ho ballester ho altre acordat qui tall ori de nau ho daltre veirell: ho leuara volta al ori de nau ho de Leny quen vaia en terra sens volũtat d'l patro ho de son lochtinent: que sia peniat per la gola.

Item que tot mariner ho ballester ho altre acordat qui fuge a nau ho a leny ho a altre veirell despuys que seran partits d'la plaia d'Barçelona ho de altre loch hon sia acordat: e no haia seruit lo temps de que sera tengut ala nau ho altre veirell si es trobat que sia pres: e q̃ dega retre en tot cas torço que haura pres d'la nau ho leny ho altre veirell: e que pda torço que haura seruit ala nau ha altre veirell: e que sia del patro. E que pague de pena cẽt sous ho stiga cent dies al castell ho en preso.

Item que tot mariner ho ballester ho altre acordat ho altre hõ de qualque condicio sia que moga batalla en nau ho en Galera ho en leny ho en altre veirell: que dega esser pres per los altres acordats del dit veirell si lo patro ho son lochtinent los ho mana de part del senyor Rey: e quel degan metre en vn cep: e que y stiga tant: tro que sia en terra dela senyoria del Rey. E que sia liurat ala cort: e que pach dos cents sous: e que no compte lo seu loguer tant: q̃nt estara al cep e sia d'l

patro. E si los mariners nol volien pendre: que pach ỏ pena cent sous quascu. Empero si per la dita baral la se seguia nafra ho nafres; ql dit barallant dega hauer aquella pena que de vsatge ho de dret de ura hauer: segons la qualitat dels actes.

Item que tot patro de nau o de leny ho altre veixell sia tengut a mariner e a ballester e a altre son acordat de pagar li lo loguer: queli haura promes: com haia seruit lo temps el viatge: ỏ que sera tengut al patro. Empero si lo patro li donaua paraula abans: quel tẽps no bagues seruit: quel dega pagar de tot ço: queli sia tengut: ari com si tot lo tẽps li hauia seruit: si dõchs noli daua paraula per ladronici puat ho per baralla: ho per gabella: ho sino staua a comãdamẽt de son maior. E ari empo que noli dega esser dada paula en loch ỏ sarrahins

Item que si lo mariner ho altre acordat pren colp enla Nau ho altre veixell faẽt lo seruey dela nau oy prẽ malaltia: que dega comptar son loguer: mẽtre sia enla nau o altre veixell: aricom si era sa. E quel patro li dega pagar son loguer e altres coses cõplir segons forma e cõdicio del seu acordament. Empero si era en viatge de vltra mar: quel patro sia tẽgut e dega en tot cas tornar aquell ab aquella nau ho leny ho altre veixell: comptant son loguer: tro quel haia: la on acordat sera stat.

Item que tot martner ho ballester de nau ho de leny ho daltre veixell qui prenga loguer de Nau: sia tengut de metre armas. ço es a saber bones cuyraces gorgera e capell de ferre spasa e coltell e bones dues ballestes e vn croch e. cc. passadors ho viratons. E que dega aqlles armes emprar tota vegada: q̃ per son maiorne sia request per defensio dela nau ho del leny. E qui contra fara pagara per ban quascuna vegada. xx. sous. E si aquell mariner no metra les armes desus dites en Nau ho leny ho altre veixell de qui acordat sera: e aqlles com request ne sera no ampara: q̃ no ỏga hauer cõptat ỏ son loguer ỏl tẽps q̃ fuit haura: ans sia guãyat al patro.

Item que tot mariner ho ballester de Nau ho de leny que sia acordat: que vaia en viatge de vltra mare haia pres p̃stech ho paga: dia iaure enla Nau ho Leny de pur q̃ la nau ho leny haura començat a carregar fin es request del patro e dels mercaders: ariq̃ de quatre nits ni iaga la. i. quascuna ables sues armes. ari que faça hom cõpte quel quart ỏla companya iaga enla Nau tots vespres e aquella nit haia e cõpte tot son loguer segõs que pẽdra lo mes E si es a viatge haia la nit. xij. diners barçelonesos: si donchs enlo acordament no sera empres q̃ sens loguer hi hagẽ a iaure. Empero en aço no es entes les nits: que enla dita Nau ho veixell iauran: apres q̃ aquella nau ho leny se començ a desormeiar per anar en son viatge. E qui contra fara pagara per pena cada vegada. xx. sous.

Item que tota nau ho leny ho altre veixell que haia començat ho no començat de carregar si no/ues de galeres ho de altres veixells ỏ enemichs ho cossaris serã enlo loch on la nau ho leny sera que tots los mariners e ballesters acordats qui hagen pres prestch ho paga: feta requesta a ells per lo patro ho scriua ho altre en loch daquells: deian entrar enla nau o leny ab lurs armes per defendre. E quey degan estar tant com al patro ho a son lochtinãt placia. Ari empo qls dits mariners cõptẽ a tot loguer. e si lo mariner o altre acordat nos recollia feta la requesta pac. xx. sous.

Item que tot mariner ho ballester ho seruicial o altre acordat de nau ho de leny ho altre veixell ỏ ga star a manament e a obediencia del patro ho de son lochtinent: de qui acordat sera: e si algu daqueste contrstaaua trosamẽt o ab malicia al dit patro ho a son lochtinent: qls mariners els altres acordats dela nau ho veixell preguen aquell ho a quells: qui aquest contrast faran. E quel meten en cep: e ten pr lo: tro q̃ aquell haien en senyoria ỏl loch: on sera lo patro: e aquell meten en poder del ordinari del senyor rey: q̃n faça ço que ỏ dret e per iusticia los parra faedor. E que lo dit acordat no compte de son loguer: mẽtre sta ta al cep.

Item que tot mariner e ballester se dega recollir aquell dia: quel patro li haura dit si la nau ho leny se desormeiara: e q̃ en cõtinẽt que sia recollit: ỏga comptar en tot son loguer. E si algun mariner ho ballester trobat sera en terra: com la nau ho leny haia feta vela: que ỏ ga pagar per pena. xx. sous.

Item si algun mariner ho ballester ho seruicial partira ho eyira de nau ho Leny ho altre veixell sens voluntat del patro ho del notrer ho de lur lochtinent: que pach per pena quascuna vegada. v. sous ho stiga. v. dies pres enlo Castell: si pagar nols pot: ho si lo patro ho volra: que stiga al cep dela sua nau per. v. dies: e que no compte sou.

Item si algu ho algũs mariners ho ballesters ho seruicials partiran de nau ho de leny sens voluntat del patro ho del notrer o de son lochtinent de barca: q̃ pach per pena quascuna vegada si es barca de Senescalm de nau: ço es quascun daquells. xx. sous e si es barca altra de Nau ho altre veixell: pach quascu daquells. x. sous per pena. E si pagar nols pot que stiga quascu daquells per quascun sou vn dia al castell.

Item que si algũ mariner se auẽdra ab lo patro ho ab son lochtinẽt de star en nau ho leny stant en plai a ho en algun altre loch e aqll mariner extra fora la Nau ho leny sens voluntat del Patro: ho son lochtinẽt: q̃ pach p pena q̃scuua vegada. xx. sous e que perda lo loguer que li sera degut tro en aquell dia.

Item que si algun mariner ho altre acordat sera trobat dorment

ala sua guayta que p quascuna vegada pach p pena: si es mariner de popa dos sous e si es de pa vn sou.

Item si alguna Nau ho lēy ho altre veixell: p fortuna de mar ho de vēt vēdra en terra a fons q̄ls mariners e ballesters e seruicials e altre hō qui seran acordats de aq̄lla nau ho lēy ho altre veixell: sien tēguts e degan aiudar cōtinuament a restaurar e a saluar la Nau ho lēy ho altre veixell el arnes daq̄lla e en cara les robes e mercaderies: q̄ en aq̄lla serā. Ari q̄ls dits. Mariners e seruicials cōptē tota hora a tot lur loguer: tro q̄l patro los ho diga. ari que si aq̄lls mariners ho seruicials sen partiran: e sen lunyarā: ari q̄ no aiudaran a saluar la Nau ho leny ho exarcies e arnes daquella ne les robes ho mercaderies que en aq̄lla seran que no hagen comptat del temps: que seruit hauran. ans hagen a retre: ço que pres hauran a pstech: ho a paga: al Patro: e no res menys sils mariners ho seruicials qui aiudar no volran: haurā arnes seus e robes en aquella nau ho lēy ho altre veixell e serā saluades: e no aiudarā a saluar e a restaurar la dita nau ho leny ho altre veixell: q̄ll arnes e les robes de aquells sien cōfiscades al senyor Rey. E que tota hora agen aquells mariners o ballesters ho seruicials que no aiudaran star presos tro quel prestech ho paga hagen tornat al dit patro.

Item si algun mariner ho seruicial sera acordat per rabo d̄ nau o leny ho daltre veixell ho per lescriua daquella cocha ho Leny: que daquell acordament ho paga ho prestech dega esser cregut lo patro ho scriua de aquella Nau ho lēy ho altre veixell. Ari que la cort del loch on lo patro ho scriua accusara ho requerra lo mariner ho seruicial de seruar les conuinences entre ells empreses: dega encontinēt pendre lo mariner ho seruicial: e aquell pres tenir tro que haia satisfet plenariament al dit patro ho a son lochtinent: en aço que aquell mariner ho seruicial sera tengut segōs la cōuinēça del seu acordamēt.

Item que algun barquer ho mariner ne altre no gos traure ne descarregar de nits de Nau ho de lēy ho altre veixell: ho en nau ho en leny ho altre veixell gra ne altres robes sens voluntat del patro ho de son lochtinent. E qui cōtrafara pach per pena quascuna vegada. c. sous: e no res menys sia aq̄ll q̄ cometra tals faenes es tēgut de star a dret al dit patro ho a sō lochtinent: en ço que deura.

Item que si alguna persona fara fer nau ho leny ho barca ho altre veixell enla plaia de barcelona: e a ops dela construccio de aquella nau ho leny ho barca compiara fusta stopa clauo corons ancores e altres forniments e exarcies necessaries a ops dela dita nau ho leny ho altre veixell per les quals deura diners ales persones de qui compiades les haura: ho si p aquell patro ho exarcidor sera degut per tornals als mestres prestant lurs obrers en

construccio daquella Nau ho leny ho altre veixell: e aquella persona q̄ construira aytal nau ho leny ho altre veixell de mētre ques cōstruira se morra ho se absentara ho aquella nau ho leny ho altre veixell nauegar no pora ari que cōuendras de vendre aquella nau ho leny ho altre veixell q̄ aquelles personers a qui sera degut p rabo de fusta clauo stopa cotōs ancores e altres forniments comprats a ops dela dita nau ho leny o altre veixell ho per rabo de iornals: sien primers en tēps e pus poderosos en dret enlo preu ques haura de aquella nau ho lēy ho altre veixell ensēps ab les altres persones daquella nau ho leny ho altre veixell: en ço que bestret hauran: ari que muller ne altre creador daquella persona no puga esser primer en tēps ne pus poderosos en dret a aquelles persones a qui sera d̄gut per les dites rabons: tro q̄ la nau ho leny ho altre veixell haia feta vela enlo loch: on sera construida: sens embarch daquelles persones: a qui per aquella rabo sera degut. Feta empovela daq̄lla nau ho Leny ho altre veixell sens contrast daquelles persones a q̄ sera degut: q̄ de puys q̄lq̄ vegade si la dita nau ho lēy se haura a vēdre: q̄ enlo p̄u daq̄lla vēguē p̄mers aq̄lls q̄ dret comu ordō. saluo tota vegada q̄l pso ner sia p̄mer ēla sua pt a tota altra psona q̄ fa creador daq̄lla psona: q̄ aytal nau o lēy o altra veixell haura construit. Item q̄ algun barquer no gos traure de Nau ho de leny ho altre veixell mariner ho seruicial sens volūtat del patro ho de son lochtinent. E qui contrafara: que pague per pena cent sous.

Item que algū exaueguer pescador ne altre no gos metre ne lāçar nāçes ab pedra ne ab senalles ne en altra manera enla mar d̄ fōs xxv. passes enius. ço es aricomes del mur dela dreçana en senyes de ara loch tro al mur de sant daniel per aquells mateyes senyes. E qui contrafara: e que pague per pena. c sous. E no res menys quel patro o son lochtinent ho los mariners de nau ho de leny ho altre veixell pugan aquelles nances si trobades seran: enla mar ari cō diu de mur a mur: pēdre e tallar sens alguna pena. Empero si algū pescador exaueguer ho altre volra calar nança ho nances dins los dits termes: o puyen fer tansolament calant aq̄lles ab senalles plenes de arena.

Item que algū barquer ho grōdoler no puga hauer ne tenir en son albergh per barqueiar sclaus si no tansolamēt dos ari que al lauor de descarregar ho carregar no puga tenir ne hauer sino tansolament dos sclaus. ari q̄ aquells sien seus p pres: o no daltre. E qui contrafara que pda aquell ho aqualls sclaus: que mes haura en aquell lauor.

Item que algū patro ho exercidor ho sobreposat en loch d̄ patro no puga māleuar sobre les pres ne a ops daq̄lles les qualls los personers haurā fornides en nau o en lēy o altre veixell: si aq̄lls personers

seran presents enlo loch:on aquella manleuta se fara. Ne aquell presta/dor no haia alguna obligacio sobre les parts daquells psoners:la on lo seu prestech diga:q̃ sia conuertit en profit daquella nau ho leny ho al/tre veixell. Si donchs nou fa de expres cõsentimẽt ỏ aq̃lls psoners.

Item que tot personer de Nau ho altre leny ho altre veixell pu ga perla sua part donar al encant la Nau ho leny ho altre veixell. ables sues exarcies: e aquella vendre a q̃ mes hi do publicamẽt. e lo preu re/bre e asi satisfer: sens embarch e con trast del patro daquella. Ans si re/quest ne sera lo Patro sia tengut ỏ loar aquella venda: qui feta sera. E que haia a pendre: coque sobrara del preu: leuada la part daquell per soner: en tot loch on se vulla lo per soner saluo en terra de sarrahins Axi empero quel comprador de a/quella nau ho leny ho altre veixell haia a seguir e complir lo viatge: lo qual la nau ho lẽy ho altre veixell fermat haura.

Item que si algũa persona con/struira nau ho leny ho altre vei/xell: e aquella constructio sera enco uinent ab alguna persona que li de gá fornir e fer serta part: e sera en/tre ells empres de certes mesures ỏ aquella nau ho lẽy ho altre veixell de que promesa sera aquella certa part: que aquell personer haia a for nir: e pagar dels seus bens aquella part dela qual conuẽgut sera entre ells axi quel batle del senyor Rey de ga aquella persona forçar a fer com pliment a aquella part conuengu/da entre ells. Empero si les mesu/res creixerã lo dit construent sens voluntat daquell personer: que en aquest cas no sia tengut de fer la di ta part.

Item que si alguna Nau ho lẽy ho altre veixell sera carregada o carregat de robes e mercaderies e a quella nau ho leny ho altre veixell sofferra fortuna ho tẽpestat de mar ho de vent e correra aquella fortu/na de mar ho de vent ho sera la di ta nau ho leny ho altre veixell op/presa de naus ho lenys ho galeres de enemichs ho altres axi: q̃ la di/ta nau ho leny ho altre veixell per restaurament e saluament deles p/soners ho dela Nau ho leny ho al/tre veixell e mercaderies e robes q̃ en aquella seran: haura a fer git de les robes e mercaderies qui en aq̃l la ho aquell serã quel patro ne son lochtinent no puga ne dega fer git de aq̃lles robes e mercaderies sens voluntat dels mercaders qui en a/quella nau ho leny ho altre veixell seran ho dela maior partida de a/quells: e de qui mes robes e merca deries haura enla Nau ho leny ho altre veixell ho de lurs lochtinẽts. Empero si enla dita Nau ho Leny ho altre veixell mercader ho sõ loch tinent no haura e couẽdras de fer lo git per lo mes dan esquiuar quel patro no puga fer lo git daquelles robes sens voluntat ho req̃sta dels mariners: q̃ aqui seran: ho dela ma ior partida daquells. Declarãem/pero q̃ si lo dit git se haura a fer es

fa: que totes robes e mercaderies e moneda e tot argent axi en peça cõ en vaixella com en ioyes e cambi e cartes de deutes ques façen per ra ho dela nau e deles mercaderies: q̃ en aq̃lla serã e margarites e draps doi e de seda e totes altres coses de guẽ pagar. Exceptat caixes. ço es la fusta e armes e vestidurcs e arnes de lits de qualque personers seran E sia que les robes siẽ en cuberta: ho sien sota cuberta.

Item q̃ les robes saluades e gi/tades degan esser preades e estima des: axicom valran enlo loch: on la nau ho leny ho altre veixell port fa ra per raho del seu descarregamẽt.

Item q̃ la nau o lẽy ho altre vei xell dega esser estimat: segons la va lor q̃ valra apres: q̃ sera escapada de la fortuna e sera enlo loch on port faraper descarregar: axi que dega pagar enlo git per la meytat ỏ la va lor: que estimada sera.

Item q̃ dega pagar la dita Nau ho Leny ho altre Veixell ho son patro enlo dit git per tot lo nolit: que li sera degut axi per les robes gitades com saluades. Axi q̃l dit patro haia tot son nolit axi de ro/bes gitades cõ saluades. E axi ma/teix quel patro sen puixa retenir p ço: que sera degut per lo loguer als mariners: ho que li couendra a pa gar en aquell git: de ço que sera de/gut a aquells mariners: sens con/trast e em barch algu.

Item que si algun patro ho son lochtinent metra e carregara al/gunes robes ho mercaderies sobre la cuberta dela Nau ho leny ho al/tre veixell sens voluntat del mer/cader: de qui seran: e aq̃lles robes ho mercaderies cõuendra perla di ta fortuna gitar q̃ les robes ho mer caderies axi carregadas se degan p dre al Patro e no al Mercader. Si donchs no seran carregades en la dita cuberta de voluntat expres/sa ỏ dit mercader. Axi q̃ les robes de sota cuberta ne altres daquelles desus expressades: en que q̃ sien no facẽ ales robes: q̃ siẽ sobre cuberta. Declararã encara q̃ aq̃lles robes se haien primer a gitar que aquelles que fan les vnes ales altres.

Item declararã: que les robes q̃ iran de sota cuberta: no façen ales mercaderies qui seran de sobre cu berta si donhs no erẽ robes ho mer caderies: que fossen dins caxes.

Item que sia licit al patro ho a son lochtinent de Nau ho de leny ho daltre Veixell de aturar se tan/tes robes ho mercaderies ỏ aq̃lles q̃ portades seran enla nau ho leny ho altre veixell q̃ basten al valer ỏ l nolit e del git: ho de algũ de aq̃lls.

Item que si alguna nau ho lẽy ho altre veixell sera pres per cos saris enemichs ho altres e aquella nau ho lẽy o altre veixell se haura a rescatar: quels mariners haien a pagar en aquell rescat per lo loguer

Item q̃ si alguna Nau ho cocha ho altre veixell gros dels formesos del senyor Rey nauegãt ala vela en contrara galera ho coches o altres lẽys armats ỏ enemichs o ỏ altres cossaris: e aquella nau ho cocha ho

altre veyell gros se entendra a de-
fendre als enemichs: quels patrõs
de aquella nau ho cocha ho altreve
yell gros per esquiuar lur perill pu
yen essondrar ho desser: ho metre a
fons: o fer essõdrar o desser o metre
a fõs sisa vist faedor ala maior par
tida dels mariners de aquella nau
ho cocha o altre veyell gros: totes
tarides lenys ho barques ho altre
veyell poch qui ensemps ab aquel
la nau ho cocha de aquells sotsme-
sos nostros nauegaran: feta prime-
rament denunciacio als nauegãts
en aquella tarida leny ho barca ab
scriptura feta per lescriua daquella
nau ho cocha: com lo patro e mari-
ners de aquella se volen deffendre
ò aquells enemichs per saluar lurs
persones e lurs bens sens que no
sien tenguts en pena alguna en re-
stitucio faedora de aqlles tarides
ho barques ni robes que en aquel-
les seran. Empero si les tarides ho
lenys ho altres veyells pochs estãt
surts: e aqui mateix haura cocha o
altre leny gros: e los dits enemichs
ho cossaris sobreuendran en aquell
loch: hon aquelles tarides o lenys
ho altres veyells pochs serã surts
e la dita cocha ho altre veyell gros
se volra defendre: que en aquest cas
sia licit al patro dela dita cocha ho
altre veyell gros denunciant o als
patrons deles tarides ho lenys ho
altres veyells pochs: que per salua
ment de lur Cocha ho altre veyell
gros se enten a defendre: puyrẽ me
tre a fons les dites tarides ho lẽys
ho altres Veyells pochs per lur
saluament: en ari empero que la di
ta cocha o altre veyell gros e les ro
bes que enaquella seran: hagẽ a pa-
gar lo dan donat a aquelles tarides
ho lenys ho altres veyells pochs: a
sou e liura comptant: e ari mateix q̃
les dites tarides ho lenys ho altres
veyells pochs hagen a pagar lurva
lor: e per les rabons que en aquells
seran: enla quantitat del dan donat
ari mateix per sou e per liura p sem
blant forma: que es ordenat en gir.

ITem quel Patro haia a naue-
gar la nau ho leny ho altre vei-
yell ab aquelles places netes e ab a
quells mariners ho altres aparella
ments: que sera conuengut entre
ell e los mercaders nolietants aq̃l-
la nau ho leny ho altre veyell. E si
lo patro carregara la nau ho leny o
altre veyell: e fara vltra la conuinẽ
ca: que sera conuẽguda entre lo pa
tro e los mercaders: que lo merca-
der ho haia ò nunciar ho notificar
al ordinari sis volra: per tal que a-
quell patro sia punit enla pena que
posada sera entre lo mercader e lo
patro enlo nolietament. E semblãt
ment lo patro deles mercaders en
los conuinents per ells promesos.

ITem que nulla persona estran
ya que no sia dela iurisdicio ò
senyor Rey: no gos boscar ne tallar
ne trer ne fer trer fusta de roure ho
de alzina deles terres del senyor rey
E qui cõtra fara: que la fusta sia cõ
fiscada al senyor Rey ho pague per
pena mil sous. E ari mateix lo pa-
tro dela nau ho leny ho altre vei-
yell qui aquella carregada haura o

assafara ò traure: que pague per pe
na altres mil sous. Declaram em-
pero quel notyer e escriua e guar-
dia son entesos per lochtinẽt de pa
tro: quascu daquells com lo patro
no sera present. E ari mateix aquell
qui per patro sera posat per lo sen-
yor e ver patro de aquella Nau ho
leny ho altre veyell.

EHca mes quel senyor Rey ne
officials seus ne altres no pu-
guen enquerir demanar ho hauer
les de sus dites penes ò dls mariners
ho ballesters ho alguns. qui seran
cayguts en aquells bans sino com
sera denunciat per lo patro ho son
Lochtinent ho Escriua de aquella
nau ho leny ho altre veyell e no en
altra manera. Dels quals bans ho
penes o qualsque altres quãtitats
guanyades de part a part haia la
cort ho iurge hon seran conuengu
des les dues parts e aquell quil ac
cusara: la terça part. E daq̃stes co-
ses deguen hauer manament tots
officials del senyor Rey e Consols
de seruar e tenyr aytant: com al sen
yor Rey plaura.

¶ Quo circa vobis ⁊
vnicuiq̃ vestrum dicimus: ⁊ distri
cte precipiendo: mandamus qua-
tin⁹ predicta capitula ⁊ eorũ quod
libet: que pro euidenti vtilitate ⁊
pulica sunt: vt predicitur: ordina-
ta: iuxta eorum series seruetis actẽ-
tius: ⁊ seruari faciatis ab omnibus
inconcuse. Datis Barchinone. x.
Kalendas Decembris. Anno dñi
M.ccxl.

Ordinacions de con
sellers de Barçelona per lo cõsolat
de Sicilia.

PRimeramẽt ordena-
ren los consellers els
promens dela ciutat
de Barçelona per
tots mercaders e pa-
trons de Naus e de
tots altres veyells ò la dita ciutat
en aço requests e appellats: que lo
Consol qui sera trames a Mecina
ho a Saragoça ho a Palerm ho a
Trapana: sia tengut de iurar: que
faça tenyr e obseruar e ò mantenyr
de son poder tots los furs e preuile
gis: que la ciutat de Barçelona e ò
Mallorques e la vniuersitat da-
quelles han en Sicilia. E de man-
tenyr tots los mercaders e patrons
de naus e de tots altres veyells e
tot altre home qui sia dela senyoria
del Rey darago: e dela senyoria del
Rey de Mallorques: ò qualseuol
condicio q̃ sia e totes les lurs cose
en Cort: e en duana e en tot altre
loch: hon los fos fet tort e sobres.

EHcara mes ordenaren: q̃ tots
mercaders e patrons de naus
e de tots altres veyells e mariners
deuen iurar en poder del consol de
manifestar la moneda: que hauran
esmerçada en aquell consolat e ò la
mercaderia que haurã venuda: e q̃
sia pagat lo dret al Consol: segons
que dauall es contẽgut: e quascu sia
cregut per son sagrament.

EHcara mes ordenaren: q̃ tot
mercader qui vendra en Me

cina ho en Saragoco ho en palerm ho en trapana: vulles que sia dela senyoria del senyor rey Darago ho del senyor Rey de Mallorques: q̃ dega pagar al ꝯsol de tota la mercaderia: que portara vn gra e mig per onça: e quel mercader ne sia cregut per son sagrament. E si per ventura algun mercader no pora vẽdre la sua mercaderia en algun d̃ aq̃sts lochs de Sicilia: e la volia portar en altres pts diẽ: que pague vn gra menys quart per honça e no pus.

Item dien: que si algun Mercader ho altra persona portara moneda o cambi en Sicilia: e la esmerçara que d̃ga pagar al consol vn gra e mig per onça: axi com dit es.

Item ordnaren: que tot patro d̃ nau ho altre veixell dega pagar al cõsol per quascuna cuberta: que la nau haia. v. teryns els veixells altre tal ço es a saber per quascũ viatge: quel veixell carregara: ho descarregara.

Item que quascun mariner dega pagar per q̃sc̃un viatge: que la nau o lo veixell fara vn carli al consol ço es a saber: q̃ venga fora de sicilia. empero dien: que si algun Mariner haura mercaderia: que puge a mes de. vij. honces: que dega pagar p la mercaderia: e no pague res p la sua persona.

Item dien: que algũ Patro de nau o de altre veixell no pague res al consol per la sua persona: mas tots los altres deuen pagar. Mas si lo senyor dela Nau ho del veixell haura mercaderia ho moneda hol cambi que dega pagar: axicom los mercaders pagaran.

Item ordenarẽ: q̃ tot patro de nau o de altre veixell e tots Mercaders e mariners d̃gan pagar al cõsol tot lo que li sia degut per son consolat: a bans. iij. Jorns que degan partir dela terra ne del port.

Item ordenarẽ: que tot patro de nau ho daltre veixell e tot mercader e mariner paguen lo que deuen pagar al Consol: la hon lo Veixell fara port e si en algun altre loch de sicilia descarregara alguna roba: q̃ pague dela dita roba alla: hon descarregara: si lay ven: ço es lo consolat: de tant com aquella roba sia venuda. E com haia pagat Consolat: aquell consol li deu fer albara de ayant: com haura pagat per aquella roba: e puys que no sia tengut d̃ pagar consolat en altre loch: pus que puga mostrar albara daço: que haura pagat en algun loch de sicilia hõ haura venut.

Item ordenaren: que si voluntat de deu era: que algun mercader ho altra persona moria en sicilia: e aquell no hagues companyo qui les coses de aquell procuras volen: quel consol ab promens mercaders degan pendre: los bens e les

coses de aquell defunt: e quen degan fer inuentari: e que sia mes en loch saluo per als amichs del mort ho als consellers.

Item ordenan: que si cas se esdeuenia que fossen companyons: que hagueſſen tretes comandes de Barçelona ho de Mallorques ho daltre loch: e que fos discordia entre ells e q̃ lo vn no volgues seguir la ō volũtat d̃l altre: e q̃lo vn daq̃lls volgues portar la meytat deles comãdes en altra part saluo enla ciutat de Barçelona ho en mallorq̃s ho alla hon fos tengut deles comãdes: e laltre cõpanyo nou volgues e que requeris lo consol: que lin aiudas dien: que lo consol no liu deu donar lesser: ans ho deu liurar a aquell: qui les comandes vulla tornar alla don les haia tretas: empero assegurant que no les port en altre loch.

Item ordenan: que si cas sera q̃l consol e los promens mercaders vehien e conexien: que algun mercader qui comandes tengues daltre ho daltres: e per ioch ho per altra follia guastaua e malmetia: ço q̃ hom li hauia comanat: dien quel cõsol ablos altres promẽs mercaders qui aqui serien que li degan leuar tota la moneda que li trobassen: e les altres mercaderies: e que ab cõsell seu li esmerçassen: enço que esmerçar fes: e puix que loy metessen enla nau: que anas en cathalunya ho en Mallorques: e ell mateix vẽgues enla nau: hon la roba yria: e q̃ fos scrit enlo cartolari d̃l scriua d̃la nau: que ell non pogues vẽdre gẽs ni alienar: e q̃ dega esser liurada a aq̃ll s de q̃ tengues les comãdes. E si aq̃ll no sẽ volia venir ab la nau: diẽ q̃l cõsol ablos mercaders metessen en loch saluo les coses daq̃ll: entro q̃ aquells de q̃ serien les comãdes: hi haguessen trames: e quen fos fet: ço que ells manarien.

Item ordenan: que si algun mercader ho patro de nau ho altre veixell hauiẽ mester lo consol: e ell ne hauia anar fora d̃l loch hon fos per defendre ho p mãtenyr algu aquell li deu fer sos ops de mẽiar e de beure e de caualcadures axicõ a cõsol pertanga: e aq̃ll cõsol no dega pendre salari.

Item ordenan: que si cas se esdeuenia: que per duaners o per altres officials del senyor rey de Sicilia era fet tort a tots los cathalãs en general: e que conuengues anar dauant lo senyor Rey dien: que sien fetes les messions al Consol: quiy yra axicom a cõsol pertany: e les messions se degan fer per tots cominalment: ço es a saber: que fos feta tal la als mercaders e als patrons d̃ls veixells: qui en aquell loch sien.

¶ Ordinacions de cõsellers de Barçelona sobre fets maritims. Les quals foren publicades a. xxi de Noembre del Any de M. cccc xxxv.

Ara hoats Per manament dels honorables mosen Guil-

lē de sanct climent caualler veguer de Barçelona e del honorable en Matteu deç valls batle dela dita ciutat ço es quascū dells tant com se pertanga en lur iurisdictio ordenaren los consollers e promens de la dita ciutat per fauorir e endreçar los nauilis e altres fustes e la mercaderia: que daci auant tots e sengles patrons de Nauilis e daltres fustes que sien de port de .d. salmes en sus hagen e sien tenguts hauer e menar ab tals nauilis e fustes escriua iurat: lo qual hagen a fer iurar segons capitol de consolat: e que seruaran les ordinacōs seguēts. Ari que sens escriua iurat tals nauilis ho fustes no puguen esser nauegades ne patroneiades: ne scriua algu puga vsar: si iurat no es. E si lo contrari faran: no puguē comptar ne guanyat sou de lurs officis d̄ patronies ni de escriuanies.

Item ordenarē los dits consellers e promens: q̄ daci auāt tots e sengles cambis ho p̄stechs fets e donats a rischs de Nauilis ho fustes hagen a parer ab cartes publiques e autentiques: ari que altrament no sia feta execucio ne paga per cambis ne prestechs alguns donats a rich de nauilis ho fustes: segons dit es: si nos mostra p les dites cartes. En les q̄ls cartes hagen a fermar los dits patrons e encara los escriuās: sin hi haura: hi cōsenten: confessant tots ab iurament q̄ aquelles quantitats quis donā a cambi ho altre cōtracte a rich dels dits nauilis ho fustes: son presos reuera tots fraus cessants: per ops e per necessitat ho per espatrament daquells nauilis ho fustes expressant en les cartes la necessitat ops espatrament lur: e q̄ faran e tendran cōpte esparç en lo libre de la nau de quascun espatrament ops ho necessitat de quascun loch ho part: don partiran: per fer ho seguir lur viatge. A si quels prestadors a tals cambis ho cōtractes puixen saber e mostrar si ops sera: en quin espatrament ops ho necessitat serā estats prestats e conuertits los dits cambis ho prestechs: ho se hauran reuera a conuertir: tot fraus cessant per los dits patrons ho scriuans: los quals sien tenguts e hagen a seruar e complir ad vnguem les ordinacions de Barçelona e capitols de consolat tant cō sesguarda a quascun dells. E si lo contrari faran: que no pugā hauer ni guanyar sou algu de lurs officis de patronies ne escriuanies: ans siē guāyats als altres personers. E mes auant los escriuans de les dites fustes encorreguen en les penes contengudes en los capitols de consolat. Hoc encara los patrons cōtrafaents sien en romāguen obligats en bens e en persona per tals cambis ho contractes: encara q̄ los nauilis se perden en tal cas: si donchs no mostrauen legitimamēt dauant los consols dela mar a lur conegude: que tals cambis ho contractes reuera tot frau cessant haien seruit ho haguessen a seruir reuera en es-

patrament ops ho necessitat de aquells nauilis ho fustes.

Item ordenaren los dits consellers e promēs: que daci auant tots e sengles cambis ho contractes donats ho fets a rich de qualseuol nauilis ho fustes de les quals constara en la manera de sus dita de tant cō seran donats e presos per vn mateix spatramēt ops ho necessitat de vn mateix loch ho part: encara que hage differencia en tals cambis ho cōtractes de temps: ço es: que vns seran donats primers e altres derrers ho abās ho apres ho pus luny ho pus prop: hagen esser graduats e executats e pagats dels dits nauilis ho fustes ho d̄ls nolits e guanys de aq̄lls: e en son cas dels bens del patro ho altres obligats: egualmēt comptant e compartint aquells cābis ho contractes a sou e a liura sens priorita d̄ tēps ne milloria d̄ dret.

Item ordenaren los dits consellers e promens: que daci auant patrons alguns ne altres per ells no pugā pagar dar ne distribuhir d̄ls nolits guāyats ho guanyadors en vn mateix viatge ab alguns nauilis ho fustes de tot aq̄ll viatge quātitat alguna per raho d̄ cambis ni credits dels nauilis ho fustes: q̄ patroneiaran: en preiudici del sou d̄gut ho pertanyent a la companyia e tēguts daquells nauilis ho fustes de tot aquell viatge. E si ho fahien: q̄ dels bens de casa los patrōs sien tēguts fer compliment al sou degut a la companyia e tenguts daquells nauilis ho fustes de tot aquell viatge. Item ordenaren los dits consellers e promens: q̄ tots e sengles mariners e seruicials e tenguts de nauilis o daltres fustes: qui apres q̄ haurā rebut prestech senyal o paga: recusara seguir lo viatge daq̄lls nauilis ho fustes sens causa iusta segons capitol de consolat: no solament hagen perdut lur p̄stech senyal ho paga: segons vol lo capitol d̄ cōsolat: mas encara sien tēguts tornar lo doble als. patrons daço que rebut hauran daq̄ll viatge: e si los seruicials no poran pagar lo doble sien escobats per barcha.

Item ordenaren los dits consellers e promens: que tots e sengles mariners seruicials e tenguts d̄ nauilis e altres fustes dementre sien en viatge: sien tēguts e hagen a seruir aquells nauilis ho fustes: dō seran acordats: no exint ne partint se de aquells de nit ni de dia sens licencia expressa del patro ho d̄l notxer ho del escriua sots pena de perdre lo sou: quils sera degut ho si res hauran rebut: ço es pena de restituhir tot ço que rebut haurā ab lo doble: e que los patrons sien en libertat de hauer e d̄ donar tals mariners ho seruicials e tēguts d̄ nau per fugitius: e escapolar aquells q̄scuna vegada que contrafaran. Encara los seruicials encorregā en pena de esser escobats.

Item ordenaren los dits consellers e promens: que tots e sengles Mariners e seruicials e tenguts de nauilis e altres fustes se hagen a recollir en los nauilis e fustes: dō

seran acordats:ab lurs armes e fornniments.pus que tenguen pstech senyal ho paga:tota vegada que seran per partir en lur viatge:ho per dubte d mal temps ho en altre manera se hauran a leuar de son estaci hon que sien: e pus que sien reqsts per los Patrons ho Escriuans de paraula:ho sia tocat reueraa recollir per lo trompeta sots pena ds cobar als seruicials:e als mariners e altres tenguts de nauilis ho altres fustes sots pena de cent sous p quascuna vegada:los quals puguē esser mesos en compte de pagar de lur sou. ¶ Item mes ordenarē los dits consellers e promens:q̄ tots e sengles mariners suicials e tēguts de nauilis:venint de viatge ab ql seuol nauilis ho fustes enla plata d barcelona ho en la costa: sien tenguts e hagen estar a seruit en aqlls nauilis ho fustes a voluntat e ordinacio dels patrons:e acompanyar aquells fins que sien licenciats per los patrons:sots ban de cent sous.

Item ordenaren los dits consellers e promens: q̄ tots e sengles patrons e escriuāsde nauilis e altres fustes:qui serā fetes ho cōstrubides de nou enla estepa:ho seran compradesta feres abans que partesquen per fer viatge:sien tenguts de finar e cloure los comptes e libres del cost dela construccio daquells e de lur espatrament.E que aytals cōptes e libres leixen en barcelona en poder dels personers ho dalguna altra persona a sa voluntat.En los quals comptes e libres los dits patrons e escriuans sien tēguts e hagen escriure e continuar los fornniments de les parts:que qs cu dels personers hauran fornides e co que resta a fornir de quascu.E si lo contrari faran: que no puguē guanyar ne comptar sou ne salari algu de sos officis de patronies ne metre en compte a personer algu daquells nauilis ho fustes.

Item ordenarē los dits consellers e promens:q̄ tots e sengles patrons e escriuans de nauilis e altres fustes siē tēguts e hagen quascun viatge a comptar ab lurs personers de tots nolits profits e emoluments e guanys de aquells nauilis ho fustes:segons vol capitol de consolat e donar e liurar escrits a quascuns personers e albarans dels emoluments profits e guanys quels pertoquen de aquell viatge:e mostrāt e comunicant a quascun personer a sa voluntat los libres e comptes dela nau:ho alguna tercera persona:dela qual se acordaran.E en cas que no sen puguen ho vullen acordar:los dits libres e comptes a requesta d qualseuol personer hagen a venir en poder dels consols o de aquell ho de aquells: qui pells hi seran eligits:los quals hagē poder de caucular e diffinir aquell libre o comptes:axi empero que abans ql patro ni escriua puga fer altre viatge ab aquell nauili ho fusta ne puga comptar ne guanyar sou en aqll sien tenguts e hagen a donar fi e cōclusio als dits libres e comptes e pagar:co que sia degut als personers per les lurs parts daquell nauili o fusta daquell viatge.

Item mes ordenaren: los dits consellers e promens: que tots e sengles patrons e escriuans de nauilis e daltres fustes abās que partesquen per fer lur Viatge: sien tenguts e hagen a donar e fer mostra daquells als Consols dela mar ho a aquells:qui per ells seran assignats:si seran nauegadors encunc a companyats fornits e Estanys segons deuen:e axicom se pertany.E si lo contrari faran:que no puguen guanyar ne cōptar sou algu de lur offici de patronia ni de escriuania de tot aquell viatge. En cas empo que la dita mostra donada ho feta sera:e per los consols sera vist e conegut algun defalliment en aquells nauilis ho fustes quey puga esser p ells prouehit:mijançant consell de promens: a carrech de quis pertanga per conseruacio e vtilitat dela cosa publica.

¶ Dels quals bans pecuniaris siē fetes tres parts eguals. la vna dles quals sia del official:qui fara la execucio: e laltra part sia delacusador: e la restant terça part sia dles obres dels murs e dels valls dela ciutat.

¶ Retenint se empero los dits Cōsellers e promens: que si enles presents ordinacions e bans hauia algūes coses escures o dubtoses: que ells ho los successors lurs ho pugā esmēar e declarare iterptar aytātes vegads cō sevullē a lur cōeguda

Segueixense algūes leys e ordinaciōs tretes de Recognouerūt pceres: e daltres tocāts a casos maritims e mercantiuols.

Jn recognouerunt p cer.a.xxiij.capitols.

Item que los Mercaders o mariners qui hā promes anar per mar e son de esparamēt: aqlls tals per noues causes no puguen esser detenguts pus haien assegurat enlo retorn del viatge pseguir la dita causa:e aço pus la nau barca ho Leny sia en mar:ho apparellada p varar.

Jn recognouerunt p cer.a.lxix.capitols:

Item si algu sen portara comandes en viatge: q̄ la muller daquell qui te les comandes ne altre creador n o puga demanar ne dsensar aquelles mercaderies:que seran portades d aquell viatge: enlo qual les coses seran estades comanades: per rahode tot: ho per altra qualseuol: fins a tant que aquell ho aquells qui hauran fetes les comandes: hagen recobrat aquelles comandes: ho les Mercaderies compradesd aquella pecunia.

¶ Altra del Rey en Jaume d allo matex.

Nos enlaume per la gracia de deu. rc.

ALs fels e amats nostres lo Veguer batle de Barçelona. rc. Entes hauē que alguns mercaders fan viatge: en algunes parts prenent comandes de algu ho de alguns ciutadāS de Barçelona: e si en aquell viatge se moren: les mullers de aquells fan aqlles comandes sues per lurs dots Perço com aço sia cōtra tota raho: diem e manam a vosaltres: q̄ si per ventura la dita causa se esdeuēdra en esdeuenydor: no obstant la dmā da per les mullers de aquells mercaders defunts feta: les dites comādes rette e restituhyr façau a aqlls: qui les hauran dades: e qui aço mostraran per publich instrument ho per testimonis sufficients. E aço en alguna manera no muden. Dada en caraÿena. ij. id? augusti. m. cclxxi

Ordinacio de Consellers de barçelona p fet de cābis.

ARahoiats per manament del veguer. Ordenaren los consellers e p mens dela ciutat de barçelona p esquiuar grās fraus e diuersos dānatges que souint en complir los cambis de ius contenguts se seguien a molts: que tota persona de qualq̄ estament ley ho condicio sia aqui del dia present en auant sera presentada: en la dita Ciutat per qualseuol alguna letra de cambi: haiam a respondre a aquell: qui la li presentara: dins. xxiij. hores apres que la li haura presentada: si complira lo cambi ho no. E la resposta que fara: haia scriure al dos dela letra: e la tornada e hora: quels sera presentada: e haia a tornar la dita letra a aquell: qui la li haura presentada. E si aquell a qui la dita letra de cambi sera presentada: no haura feta la dita resposta dins lo temps de. xxiij. hores: que lo dit cambi li vaia per atorgat: e no res menys sia tengut e obligat a fer bon compliment dins lo temps: enla dita letra del cambi contengut.

Priuilegi del rey alfonso donat en Barçelona a. xxv. de Maig del any. M. cccc. xxxij.

Tem atorguam capitol q̄ qualse uulla tenint offici ho ministeri qui cōpraa alguna mercaderia a ops de son officio ministeri: ho sia mercader o altre: quis abate: que sia pres en persona: ar com seria pres per comanda si donchs mostrar no pora: que per cas fortuit haia perduda aquella. E perço estatuim perpetualment esser obseruat enla dita ciutat de Barçelona que qualseuulla qui haura pres alguna cosa per al offici seu: e request dauant los iutges nostres ordinaris no satisfara a son creador: sia entes e hagut per abatut: e sia pres en continent: e pres sia detengut iusta la constitucio.

Capitol d̄ cort en barçelona a. viij. de Octubre. M. cccc. lxxxi. Que causa no sia treta de consolat per donacio feta a pubill ho a viuda ho a miserable.

Tem com per traure algunes causes d̄pendēts de fets e actes mercantiuols e maritims dela cort del consolat: bō les dites causes sumariament e depla ab consell de promēs son decisides e determenades soluit se seguesca: que fraudulosamēt e estuciosa son feres donacions trāspostacions e altres contrates a algunes persones: ço es viudes pubills ho miserables los quals apres sots color dels casos per mesos traben les dites causes dela dita cort del dit consolat: fahent aquelles euocar en altra part: e ari fan dilatar les dites causes. Pertant supplica la dita cort sia merce vostra prouehyr e ordenar: que si donacios trāspostacions ho altres contractes seran fetes a viudes pubills ho miserables psones: per virtut deles q̄ls les dites causes se poden traure d̄la dita cort del consolat: e euocar enla vostra real audiēcia ho en altra pt: si tals donacions o transpostacios no eren estades fetes al menys vn any abans del dia de tal euocacio: que aquelles tales donacions transpostacions ho altres contractes freturen de tota efficacia e valor: quāt es per traure les dites causes dela dita cort de consolat. Ari que en tal cas tals causes se hagē a proseguir e determenar enla dita cort del consolat: les dites donacions transpostacions o altres contractes e euocacions en res no obstants. E aço mateix sia seruat en tots los consolats de mar del principat de Cathalunya. Plau al senyor Rey lo contengut enlo dit capitol.

Guiatge a aquells q̄ voltā anar vltra mar o de alla vēir.

Tem que lo senyor rey per si e per tots hereus e successors seus p tenor del present capitol e en sa bona fe real: guia e assegura tots e sēgles mercaders de qualque senyoria e iurisdicio sien: e altres qualseuol persones: ari estranyes cō sots mesos seus de qualque grau estament ley condicio prehemineēcia sien: q̄ ab naus ho veixells enles parts de Alexandria e terres del Solda de Babilonia sots mesos nauegaran: o daqnt mercadejant ho tornant portaran vendran ho trametran aquelles robes bens mercaderies que ells volran: exceptades empo coses de dret comu vedades: ari que les dites psones e quascuna delles sens contradicio del dit senyor e de Officials seus e daltre qualseuol: segons que a lur profit mils conceiseran expedient: e sens alguna temor del dit senyor: e de inhibicions per ells fetes ho fahedores: e de penes posades e posadores contra los nauegants ales parts damundites. En cara de marques ho de represalies

del dit senyor ho sotsmesos sens fe/
tes ho faedores: puguen per sis me/
sos ans del partiment deles dites
naus ho veixells faent lur viatge: e
per. iiij. mesos aps q̃ les dites naus
ho veixells seran tornats en Bar/
celona: anar star e tornar per tota
la terra e senyoria d̃l dit senyor sots
se guiatge e guardia special del dit
senyor saluamẽt e segura. E sien liu
res quitis e immunes sens contra
dictio de empatramẽt e sens algu
na marca ho represalia redempcio
questio exactio ho qualseuol extor/
si o del dit senyor o de officials seus
ho daltres qualseuol. E vol e torga
lo dit senyor: que quant als merca/
ders de qualque senyoria sien: qui
hagen enles dites parts de Alexan
dria terres del dit soldasien ho se/
ran: e volran partir daquelles pts
ho terres per venir enles parts oc/
cidentales o daça mar: satsia enles
dites naus ho veixells no fossen a/
nats: e quant encara a mercaderies
e coses ho lurs persones en les pts
deles iuridicions del dit senyor ho
en altres qualseuol volran metre o
carregar aq̃st guiatge e seguretat sia
estes ari enles terres e iuridiccios
del dit Senyor com desos sotsme/
sos. E promet lo dit Senyor: que
per les coses damundites ho per ra
ho ho occasio daquelles tames no
sara ales dites persones ho alguna
daquelles ho a bens lurs ho algun
dells alguna peticio questio ho de
manda en iuy ho fora iuy Ans lo
dit Senyor guiant aquelles perso
nes e lurs bens mercaderies e co/
ses absol dissiner remet e relaxa a/
les dites persones e als seus per to/
stemps tota actio questio peticio e
demanda e encara tota pena ciuil
e criminal ordinari ho extra ordi/
nari statuida e statuidora ho altra
qualseuol que aquelles persones e
a quascuna delles pogues esser feta
proposada ho moguda per raho de
les coses damundites. Ari per ra/
ho de inhibicio ho de inhibicions
per los senyors Reys aui e pare d̃l
dit Senyor feta ho fetes ho faedo
res com per qualseuol altra raho.
Ari que les dites persones ho al/
guna de aquelles iames per les di/
tes coses ho alguna daquelles no
puguen esser preses detẽgudes em
patrades Uerades inquietades
ho conuengudes en iuy o fora iuy
ho per aço per pena a alguna mu/
tilacio esse condemnades. He lo dit
senyor ho sotsmesos seus qui mar/
ques ho represalies obtinguessen
ho officials seus no puguen res de
les dites persones ho dalguna del/
les ho de lurs bens ho dalguns da
q̃lls demanar ne exirgir ho hauer.
E promet encara lo dit senyor ales
dites persones: que algun empatra
ment ho embarch ho altra cosa con
traria no dara ni dar fara ho con/
sentira per qualseuol cas ho neces/
sitat quant que sia fort ni en altra
manera ales dites naus ho veixells
ho a alguna ho algũs de aquelles:
ne als mercaders o mariners d̃ aq̃l
les ho de algũa ho dalgunes de aq̃l/
les: de q̃ lurs viatges o viage se po/
gues en algũa mãera torbar o retar

dar. Ans q̃lseuol inhibicions o pe
nes per lo dit senyor o officials seus
posades ho posadors no extrastãts
pusquen les dites naus e veixells e
q̃scuna delles ab mercaderies mari
ners e altres persones e ab Robes
mercaderies e bens lurs licitamẽt
e sens pena fere cõplir lur viatge.

Lo serenissimo Rey

dõ Ferrãdo en la segona cort celebra
da en Barçelona en lany. M. cccc
. xc. iij. enlo capitol. xx. atorgua: q̃ls
alcaldes dela seca sien tẽguts d̃ fer
prestar seguretat de iuy als litigãts
en lur cort per actes mercantiuols
com ne disposa aquella cõstitucio
dela reyna Maria.

¶ Ordinaciõs de Cõsellers de Barçelona derrerament fetes sobre les seguretats maritims.

Ra oiats tot
hom general
ment per ma
namẽt del ho
norable mossẽ
Antoni pere
de roca crespa
caualler regẽt
la vegueria: e de mossen Guillem
ponçgen batle d̃ la present ciutat de
Barçelona: ço es d̃ quascun dells
tant com ha esguart a sa iuridiccio.
¶ Ordenaren los consellers e pro/
mens dela dita ciutat: q̃ cõ en tẽps
passat sien stades fetes diuerses or/
dinacions sobre les seguretats ma/
ritimes e mercantiuols: quis fan so
bre risches e perills de nauilis robes
cãbis m̃rcaderies e hauers: les q̃ls p
la concorrença del tẽps hã mester

correccio mutacio e esmena que a-
qlles dites ordinaciōs siē cōmuta-
des enlos capitols seguents e que
les presents ordinaciōs tansolamēt
de vuy auant en e sobre totes segu
retats daquen faedors sien obserua
des: hauents per reuocades e nul-
les qualseuol ordinaciōs fins lo dia
pser fetes sobre les dites seguretats

Capitol que totes fu-

stes cābis robes e mercaderies axi
be de vassalls del senyor Rey com
de strangers podē esser assegurats
ço es los vassals del Senyor Rey:
deles vuyt parts les set e los estran
gers deles. iiij. parts les tres.

PRimerament orde-
naren los dits cōsel-
lers e promens que
tots e sengles naui-
lis e fustes axi de va-
salls e subdits dl sen
yor rey com de stran
gers de qualseuol nacio sien: e tots
cambis dats a risch daquells: e to-
tes robes mercadries e tots hauers
quis carregaran sobre los dits na-
uilis ho fustes os nauegaran ab a-
quells en qualseuol parts del mō:
de quis vulla sien: ço es axi de vas-
salls del dit Senyor rey com de es-
strangers pugan esser assegurats e
assegurades en barçelona. ço es de
vassalls del Senyor rey deles. viij.
parts fins en. vij. parts e de stran-
gers dles. iiij. parts fins les tres pts
tansolament del ver cost de aquel-
les. enlo qual cost puguen esser cō-
presos tots los espatramēts e altres
despeses e cost de tals seguretats. E
que lo quis fara assegurar e de qui
seran los dits nauilis cambis e ro-
bes mercaderies e hauers: hagen a
correr risch: ço es los vassalls dela
maiestat del senyor rey dela vuyte-
na part: e los estrangers dela. iiij. pt
verdaderament. E si era fet lo con
trari directamēt ho indirecta que
en tant cō seria demesauant deles
set pts dels vassalls del senyor Rey
e deles. iij. parts dels estrangers:
sia nulla: e no aprofit als assegurats
e los assegurators hagen guanyat
tots los preus deles seguretats: ne
per tant cō seria mes deles set pts e
deles. iij. parts: los Asseguradors
puxen esser conuenguts: nen puxa
esser fet iuy algu. Entes empero e
declarat q̄ sinos pora hauer lo ver-
dader cost deles robes quis carre-
garan en barçelona: se haia a metre
lo cost segōs lespatramēt del gnal.

ASi sobre tals nauilis fustes ro
bes mercaderies ho hauers se
ran presos cābis: q̄ aquells tals cā
bis se hagen a deduir dela stima de
tals nauilis ho del cost de tals ro-
bes mercaderies ho hauers: e mes
vltra aquells cābis los assegurats
hagen a correr risch: ço es los vas-
salls del senyor Rey la vuytena pt:
e los estrāgers lo quart enla forma
desus expressada.

Capitol que nauilis

ne robes de genoueses ne de ene-
miches del senyor rey ne de amiches
qui tenguen pticipi ab ells no pui
xen esser assegurats. Capitol. i.

ENtes empero e declarat
que robes ne nauilis q̄
sien de persones: qui siē
Enemigues del Sen-
yor rey: ne de amiches: q̄
tenguen participi ab a-
quells en dites robes e nauilis: no
puguen esser assegurades e assagu-
rats en barçelona directament ho
indirecta. presuposat fossen guia-
des e guiats les dites robes e naui
lis. E si sera fet lo contrari: que tals
seguretats sien nulles: e no sen pu-
gua fer iuy algu:

Capitol que les fu-

stes e nauilis sien estimades.

ENtes empero: que abās
no puguē esser fetes tals
seguretats sobre los dits
nauilis e fustes ho cam
bis donats a risch da-
quells hagen esser esti-
mades per los honorables consols
ab consell de promens. E iuxta aq̄l
la stima la qual se aia a dsignar en
les cartes de tals seguretats: se ha-
ia a deduir la vuytena part per lo
risch dles fustes qui seran vassalls
del senyor rey. E lo quart per les fu
stes: qui seran de strangers. lo qual
risch son tenguts correr los assegu-
rats: segons desus es deduit. Axi
empero que tot lo risch de tals na-
uilis e fustes puga esser reduit e as
segurat sobre lo buch daq̄lles. Em-
pero si cas sera: que lo buch de tals
nauilis lo risch dels quals qui sera
reduit e assegurat sobre lo buch: se
perdra e los membres e arreus de
aquells se trobauen os saluauen: q̄
la valor daquells arreus haia a cō-
tribuir per porrata de lur valor en
la perduda del dit buch: ço es per
la valor daço que de aquells se sal-
uara. E en tal cas dit buch e arreus
sien agutts per agermanats. e sia cō
ptat: axi com si eren agermanats.

Que robes quis car-

regaran dela lo estret de gibaltar p
portar en flandes ho en anglaterra
ho dalla lo stret ho en barbaria ne
nauilis nos puxrā asegurar: si dōchs
no eren de ciutadās de barçelona.
Capitol. ij.

ITem ordenarē los dits
consellers e promens: q̄
robes algunes quis car
regaran della lestret de
gibaltar en qualseuol-
la loch ho lochs per portar als pts
de flandes ho de anglaterra: ho en
qualseuol altre loch dalla lo stert d̄
gibaltar ho en tota la barbaria: ne
les fustes quiy nauegaran pquant
es ignorat quines fustes son: ne sen
por saber la veritat deles robes: q̄s
carreguen en dites fustes: no pui-
xen esser assegurades en Barçelo-
na: ne sen puixa fer iuy algu. Ans
los assegurators ipso facto sien ab
solts de tals seguretats. Exceptat
empero les robes qui seran de ciu-
tadans de Barçelona: que aquel-
les puguen esser assegurades: cor-
ren lo risch los assegurats dela vuy
tena part segons damunt es dit. E
si les robes seran carregadas dalla
lestret d̄ gibaltar e les fustes vēdrā

deça lestret pus no pagen enla barberia puxē esser assegurades en barçelona corrent lo risch dela vuytena part los vassalls del senyor rey e los estrāgers del quart: segons que es dit damunt.

Que totes robes e mercaderies e tots nauilis que vēguen en Barçelona e les que exirā de barçelona encara que sien de genoueses ho de enemichs puixen esser assegurades. Capitol.iij.

Item ordenaren los cōsellers e promēs dela dita ciutat: que qualseuol robes e mercaderies q̄s carregarā en qualseuol parts d̄l mon per a portar enla present ciutat de barçelona: e per semblāt qualseuol nauilis ho fustes ab quis carregaran dites robes: ho cambis dats a risch d̄ dits nauilis ho de robes. E les Robes e mercaderies quis carregarā en Barçelona encara que sien de enemichs del senyor rey e los nauilis ho fustes ab quis carregaran dites robes: e los cābis dats a risch d̄ dits nauilis ho de fustes ho de robes puxē esser assegurades en Barçelona fins en los.iij. quarts e no mes auant del ver cost. cōpres los espatramēts e cost dela seguretat.

Que les robes quis carregaran en Alexandria puixen esser assegurades lo que valrā al cōptar en Alexandria e q̄ sen puxen concordar los assegurats e los assegurados. Capitol.iiij.

Item ordenaren los cōsellers e promens: que p quāt moltes robes mercaderies e hauers se carreguen en alexādria: e aquelles nos cōpren a diners comptants: ans les han p mia de barats de altres robes mercaderies ho hauers ab gran sobremesa: e per conseguent bonament no poriā metre lo cost vertader de les dites robes mercaderies o hauers enles cartes d̄ tals segurats: p tant ordenaren los dits consellers e promens: que dacia auāt enles dites cartes d̄les seguretats hagē a metre: lo que valran al comptant aquelles tales robes e mercaderies quis carregaran en Alexandria. E daço se puguen concordar los assegurats e los assegurados estimant aquelles robes e mercaderies lo que valen al comptant honestament.

Que los asegurados no hagen guanyat sino per lo que hauran coregut de risch. Capitol.v.

Item ordenarē los dits consellers e promens: q̄ si cas sera: que les dites robes mercaderies ho hauers no eran carregades: ho sin hi hauia de carregades: po no tātes q̄ bastassen a cōplimēt deles quantitats assegurades: e a la vuytena part del risch: si seran de vassalls del senyor rey: ho del quart si seran de estrangers: ho los cambis no eran dats: o les naus ho nauilis ho altres fustes no erē exides ho entrades: que en tal cas los assegurados no hagen guanyats los preus de tals segurats: ne en tot ne en part sino per tant quant hauriē coregut de risch. e si noy hauia res carregat: o los dits cambis no erā dats: ho les naus nauilis ho altres fustes no eran entrades ho exides en tal cas los assegurados sien tenguts restituhyr los preus que haurien rebuts de tals segurats.

Que algu no puga assegurar en altre part mes auant de les.vij. parts los vassalls del Rey: coren lo risch dela vuytena part: e los estrangers dels.iij.quarts. Capitol.vi.

Item ordenarē los dits consellers e promens: q̄ algu quis sera fet asegurar en altra part: nos pura fer assegurar ē barçelona sino per tant com li mancaria fins ala suma deles.vij.parts: si seran de vassalls del Senyor rey: corrent tostemps lo risch dela vuytena part. E si seran de estrangers: dels.iij.quarts: corrent lo risch del quart. E lo quis sera fet assegurar en Barçelona: nos puga fer assegurar en altre part: sino fins a cōpliment deles.vij.parts si seran de vassalls del Senyor rey coren tostēps lo risch a la vuytena part. E si serā de estrangers: fins a compliment deles.iij.parts: corrent tostemps lo risch del quart. E si sera fet lo contrari: no puga valer al assegurar: ne noure als assegurados: ne segons dit es: puguen esser cōuenguts nē puga esser fet iuy algu guanyāt tostemps los assegurados los costs segurats. E ço que demes se serien fets assegurar apres tals segurats: sia a profit e a vtil dels dits assegurados: ço es quels haia esser e sia pres en compte deles quantitats p ells assegurades.

Que totes les seguretats se hagen a fer ab cartes publiques preses per notaris e no ab polices he albarans. Capitol.vij.

Encara mes ordenaren los cōsellers e promens: que tots les seguretats se hagen a fer ab cartes publiques preses p notaris publichs de Barçelona. e no ab polices o albarans o altres scriptures priuades. E si seran fetes ab albarās polices ho altres priuades scriptures: directament ho indirecta: que tals seguretats albarās polices e escriptures p̄uades ipso facto sien nulles e de nengun effecte: ne a pagar aq̄lls los assegurados: puxen esser compellits: ne iuy algu ne sia ho puga esser fet. E vltra les nullitats daq̄lles los assegurats e assegurados. E lo tercer o corredor qui en tals actes entreuenyr se estēdran sien encoreguts e incoreguē quascuns de ells ipso facto en ban: ço es lo assegurat de tanta quantitat: com se faria assegurar: e lo assegu

rador de tanta quãtitat. Com hauria assegurada. E lo corredor o tercer encorrega en ban de deu liures. E de dits bans la terça part sia adq̃sida al official qui faria la execucio e laltra terça part ala roba dela lotia dela dita ciutat.

Que nengun Corredor no gos fer ꝓtra les presents sots priuacio de son offici. La.viij.

Item ordenarẽ los dits cõsellers e promens: que algun corredor no gos fer contra les presents ordinaciõs sots pena de esser inhibit e priuat d̃ sõ offici vltra la pẽa damũt ꝓtẽguda

Tots los quis faran assegurar haien a iurar que les seguretats son vertaderes: e que d̃signẽ les robes per cost ho valor. La.ix.

Item ordenarẽ los dits consellers e promens: q̃ tots e sengles quis farã assegurar en nom propi ho de altre hauent plen poder: ho prometent en nom propi de rato habendo: hage primer a iurar: que aquelles seguretats son vertaderes e no fictes. E que les coses que fan assegurar: son lurs propris: ho de aquells: per q̃s fan assegurar ho de lurs participis ho de altres hauents par ho interes. E que posen e designen enles dites seguretats distinctamẽt e clara tant quant possible los sia les coses: les quals se fan assegurar. ço es pes nombre cost ho valor. E si seran nauilis: la stima: segons damũt es dit. E que nos son fetes e posades sobre aquelles coses seguretats en altra part: ni sen hi faran ho posarã apres de aquells en altra part: e si seran fetes hos faran: que encontinent que ho sapien: ne auisaran los asseguradors: en faran fer mencio enlo peu dela seguretat: marrant com son auisats: que sobre aquelles coses abans ho apres se son fetes assegurar enlo loch ques seran fetes. e les quantitats quey seran fetes. E si ho hauran ho nou hauran denunciat: e sera declarat per los consols tal qui ha posada la seguretat hauer ho sabut e no hauer ho denũciat q̃ ental cas tals seguretats sien bagudes p̃ fraudulosies e posades ab frau e fictes: e no sien de algun effecte tostemps hauent guanyat los asseguradors los preus de tals seguretats. E ental cas tals assegurars sien encorreguts en ban de. c. liures barcelonesos: d̃l qual ban sia adquisida la terça part al acusador: e laltra terça part al official: quin faria la execũcio: e la restãt terça part: ala hobra dela lotia.

Que los asseguradors haiẽ a iurar que la ferma que fan es verdadera e no ficta. La.x

Item ordenarẽ los dits consellers e promens: q̃ tots e sengles asseguradors abans que no fermaran enles seguretats haiẽ a iurar: q̃ la ferma q̃ entenent a fer enla seguretat: es verdadera e no ficta ne fera per frau o decepcio alguna ne per que altres sots color dela sua ferma ne per la ferma que designa: altres hi fermẽ.

Les seguretates se hagen a causar per pacte segons les presents ordinacions. La.xi.

Item ordenaren los dits consellers e promẽs: q̃ls asegurats e asseguradors en lacte e ferma deles seguretats: haiẽ a deduir totes les presents Ordinacions entre ells en pacte: e fere causar aquelles iuxta forma deles presents ordinacions e iurar e promettre: que en tot ho per tot seruaran aquells ala letra. E que per raho deles dites seguretats faran iuy enla cort del Consolate no en altra part ho iuy: e renuncien la lur propri e apropiat e preuilegiat foren e per la forma: que dauall en vn capitol sera declarada: e per los notaris millor parra esser adaptat ala substancia de aquell.

Que no poden declinar de for dels consols. La.xij.

Item ordenaren los dits consellers e promens: que p̃ tant com les dites seguretats son contractes tals: ques fan per endreça dela mercaderia: e es impertinent de: e per les questions quin surten: e execucions quis han a fer per causa daquelles: se haia a fer iuy dauant altres cõsistoris: ne persones sino dauant los dits consols de mar: e encas de appellacio del iutge dels appells: qui tals questions determena e ha determenar: segons forma deles presents ordinacions e segõs costum de consolate ab consell de promens que daqui auant algu q̃s sera assegurat ho haura assegurat: no puga declinar de for ho iuy d̃la dita cort del consolat: ni euocar p̃ qualitat algũa: les causes deles dites seguretats dela dita cort. E si sera fet lo contrari que lo quis sera assegurat recorrent del dit iudici en altra part: per qualitat ho en qualseuol altra manera encorrega en bã e aquell de bon grat enla carta se impose e consenta: que la accio que a ell se pertanyeria abans de esser pagat per causa deles obligacions a ell fetes sia p̃duda: e los asseguradors reus sien absolts e libertats e ental cas se impose silenci. E si apres que seran pagats los assegurats: fabien euocar les causes per qualitats ho en altra mãera exir d̃l iuy dels dits consols: encorreguen en bã: lo qual ab les cartes de bon grat se imposen: e de restituhyr les quantitats: que rebudes haurien e adquisides als asseguradors tota excepci o post posada. E los Asseguradors q̃ tal for declinarien ho per qualitat ho en altra manera de Consolat tals causes euocarien en alguna manera: encorregan en bã: e aq̃ll bã ab les cartes e promissions e obligaciõs q̃ faran: se imposen e consenten que ipso facto les quãtitats que serã demanades: sien bagudes per ꝓfessa-

des: e totes excepcions a ells pertanyents: e perles quals se pugan escusar ò tal paga: sien ipso facto nulles: e aquells als seguretats remetè: e renunciam: e ara per lauors e lauors per ara a pagar a ells maters cōdenā per pena e enlo loch del dit ban: que de bō grat se emposen: als dits assegurants aquella quantitat que per tal seguretat los sera demanada ensemps ab totes les messiōs que per demanar aquelles se seriẽ fetes roborant totes les dites coses ab iurament e encara ab renuncia/cions de propri fore ab totes aqll's clausules e stipulacions: que seran vistes esser vtils e necessaries al negoci a coneguda del notari rebent: ho en poder del qual se fermaran tals seguretats.

Que no gosen posar

paraules derrogatories ales presents ordinacions. Ca.xiij.

Item ordenarē los dits consellers e promens: q̄ en seguretats algunes no puxen esser posades ho meses per pacte algu paraules algunes derrogatories ales presents ordinacions: ne que diguen valega ho no valega ho haia ho no haia: ne quel assegurat si sera vasall ò l senyor rey: no correga la vuytena part de risch: e si sera estranger: lo quart. Ne per algūa manera pura esser renunciat ales presents ordinacions: com siē fetes e façen en fauore vtilitat de tota la cosa publica: ho tal renunciacio si fos attentada de fer: sia ipso facto nulla: e no haia algun effecte.

De pena de Notari.

Capitol.xiiij.

Item ordenaren los cō/sellers e promens: que tots e sengles Notaris en poder dels q̄ls tals seguretats seran fermades: hagen primer e abans ò totes coses hauer iurament dels assegurados e migē cant aquell aquells dits assegura/dors interrogar: que la ferma que entenen a fer en tal seguretat es verdadera: e que no la fan: per que al/tres apres dells fermen. E causen les dites seguretats segons forma deles presents ordinacions: e no de serint ho partint se daquells. E que abans que reben ferma alguna dalgun assegurador: hagen primer hauer la ferma daquell: quis fa assegurar. Ne per lo semblant fer senyal algu en dita seguretat: ne per algūa ò les dites parts per metre hi sia fet Perlo qual fos causa de no correr risch del vuyt e del quart segons damunt es dit. E si lo contrari faran: sien tenguts al dan e interes: que lo assegurat ho assegurador hauriẽ p ells no hauer fetes les dites coses.

Que les seguretats q̄

no seran pagades: no valeguē. Ca.xv

Item ordenaren los cō/sellers e promes q̄ les seguretats ques faran: no puguen hauer effecte algu ne valeguē: fins a tāt los preus de tals segure

tats siē ētegramēt pagats realmēt e de fet e los assegurats hagē ferma/da la seguretat ēla forma ò susdita.

Que les fermes dels

assegurados haian forca de vn mateix compte. Capitol.xvi.

Tē ordenaren los dits consellers e promens: q̄ les fermes dels assegura/dors de vn mateix contracte hagen força ò vn mateix cōcepte: encara que sien fetes sots diuersos Kalendaris. E que prioritat de temps entre ells e lurs fermes no puga esser allegada: ne p iuy algu sia admesa.

Que si era noua dela

perdua: que no valega. Ca.xvij.

Tē ordenaren los dits consellers e promens: q̄ sis conuendra fer posar ho fermar seguretat algu/na sobre naulis fustes ho cābis mercaderies robes ho hauers quis carregaran ho partes quen daltra part fora ò la present ciutat: e aquelles fustes cābis mercaderies robes: e hauers eren la perduts: ho cas si hauia seguit en tal manera: que lo dia dela ferma dels assegurados ho dalgu daquells podia esser sabuda noua en Barcelona dela perdua ho cas seguit: que tal seguretat sia nulla e haguda p no feta. Els assegurados no hagen guāyat preu algu ans hagen restituhyt aquell tota excepcio remoguda. ne los assegurados a pagar tal seguretat puguē esser cōpel/lits en iuy en algūa manera: ne suy algu puga esser fet. E per remoure tot dubte del temps dins lo qual poia esser sabut: declaren los dits consellers e promens ordenants: q̄ si tal fusta se perdra deça mar: ço es en tal part: que noua se puga saber per terra sens passar mar: sia entes per hauer hi bastat temps comptat quascuna legua per hora: ço es per tantes leques tātes hores del loch ho ò la hora ques couendra perdre ho seguir cas algu ales coses assegu/rades perlo qual los assegurados haguessen a pagar les seguretats o quantitat alguna en Barcelona. E sis perdra hos seguira lo cas en tal part: que la noua haia a passar golf ho mar: sia comptat tal temps del loch e hora: a on deça mar la noua seria primer venguda os seria sabuda: e de aqll loch cōptant legua per hora. E si per ventura tal noua venia de punta per mar en Barcelona: que aquell tēps sia comptat e hagut per cert de aquell moment que la dita fusta haura dada lēgua ho presa terra en tal manera: q̄ pus temps bastas a coneguda dels cō/sols a poder esser peruengut a no/ticia del assegurat: abans que tals seguretats nos fermaren: aquelles seguretats sien nulles enla forma desus declarada. E si sera cas: que lo quis fara essegurar sabra la noua dela fusta perduda ans de fer la seguretat. en tal cas en correga en ban de cent liures Barcelones del qual ban sia adquisida la terça part al dit acusador: e laltra terça

part al official:quin faria la execu/
cio: e la restant terça part ala obra
dela lotia.

Que vitualles podẽ esser assegurades en tota manera.

Capitol.xviij.

Tẽ ordenaren los dits consellers e promens:q̃ formẽts ordis ciuades legums arroços vi e oli carregat reuera per portar en Barçelona:puguẽ esser assegurades en Barçelõa en res no obstants les presents ordinaciõs per lo cost ho estima: ques concordaran:e tant com les presents ordinacions a la present facultat obuiam: no obstãt en alguna manera: pero en totes les altres coses hagen esser obseruades.

Dela paga deles seguretats.

Capitol.xix.

Tẽ ordenaren los dits consellers e promens q̃ los asseguradors e quascu de aquells sien tenguts e hagẽ a pagar les quantitats:que haura assegurades:ho aquella part qui ꝺ e per a q̃lles los seran demanades: dins dos tres quatre e sis mesos differenciats segons les distancies ꝺls lochs e deuall es declarat:comptadors : apres que noua certa sera estada en barçelona e intimada als asseguradors ho a la maior part de aquells:a coneguda dels cõsols ꝺla perdua ho dan ho cas enseguit ala nau ho altre nauili ho a les coses assegurades : p les quals sia feta prõpta execucio aricõ de cãbis. Mas si ppart dels asseguradors sera opposada alguna iusta excepcio ho apparent a conegud a dels consols de no pagar les quantitats assegurades ho altres qualseuol:que en tot cas pus que noua sia certa en Barçelona del dã ho cas seguit a les coses asegurades a coneguda ꝺls dits consols:e sia passat lo temps desus prefigit si requests seran per los assegurats:sien executats los asseguradors iuxta la forma dela seguretat:totes excepcions expellides. E si per part deles dits asseguradors seran opposades e exprimides clarament e distincta excepciõs algunes:per les quals pretenguẽ:quels assegurats no puixẽ ne degan rebre ho hauer les quantitats:quels seran demanades : e aquelles p lo dit iuy sera conegut:que son tals que lo assegurat qui rebre volra tals quantitats assegurades : es tengut prouar e mostrar : ço que li sera demanat ho opposat: ho puades p los asseguradors se haura a iudicar dits assegurats de no deure hauer tals quantitats : que en tal cas tal assegurat qui rebre volra:hala e sia tengut fer a prestar caucio:pagant empero aquelles caucio ho caucions q̃scun ꝺls asseguradors:qui aquelles dites caucio ho caucions demanaran:e no pas lo assegurat:ab fermãça ho ab fermances idonea ho idoneas a coneguda dels dits consols de tornar la quatitat a quascu dels asseguradors ensẽps ab totes mes/

sions e despeses:quels asseguradors haurien fetes:e ab dos sous per liura ꝺ interes a raho de Any:si dins vn Any comptador del dia que la quantitat li sera pagada : no ha fet declarar enlo dit iuy ho cort del cõsolat per sentencia passada en cosa iutiada : que ell dit assegurat ha bẽ rebut la quantitat:la qual se haura feta pagar. E perço quant algunes persones poch tements deu se son fetes pagar dalgũes seguretats sẽs que les robes ho mercaderies no eren estades carregades : ho los nauilis ho les fustes entrades ho exides ho cambis donats : per tãt los dits consellers e promens ordenaren:que daqui auant si alguna persona ho persones se faràpagar dalguna seguretat ho seguretats q̃ les robes ho mercaderies no seran estades carregades:ho les fustes no seran entrades ho exides ho los cãbis donats que en tal cas encorregan en ban les psones q̃ tals actes faran:de altres dos sous per liura: vltra los.ij. sous damunt dits ꝺla quantitat ques hauran feta assegurar : del qual ban de dos sous pliura sia adquisida la terça pt als dits consols:e que aquella terça part hagen a metre en compte deles adiudicatures:e laltra terça part als asseguradors. E laltra terça part ala obra ꝺla lotia ho als defenedors de la mercaderia per aq̃lla. E per tant com no es cosa tollerable que los assegurats q̃s son fets assegurar : e hã pagats los costs deles seguretats p intencio de cobrar les quãtitats assegurades sens altra despesa : e los asseguradors hauran volgudes fer e opposar excepcions tals:que aq̃lles no obstants es declarat:lo assegurat hauer ben rebut:per tant ordenaren los dits consellers e promens:que alla hon los dits asseguradors succumbiran de tals excepcions:sien condemnats : e hagen a pagar als Assegurats totes e qualseuol messions q̃ al Assegurat haura conuengudes fer per fer ꝺclarar enla forma desus dita.

Si los assegurats per no hauer fet declarar:hauran a restituhyr les quantitats.

La.xx.

Item ordenaren los dits consellers e promens:que sis conuẽdra los Assegurats restituhyr les quantitats per no hauer fer declarar.segõs es dit que en tal cas feta la dita restitucio quascuna deles parts romanga en son dret obligacio e accio:ari que apẽs se puira:es hage a coneixer si los asseguradors seran tenguts pagar les quãtitats assegurades romanents los interessos rebuts als dits asseguradors:los quals no sieu tenguts restituhyr encara que fos declarat ꝺ re ells pagar les dites quãtitats assegurades ho aço quels seria demanat per aquells:la qual coneixença se hage a fer per los dits consols e en cas de appellacio per lo iutge ꝺ apells:e no p altres : ne en altra pt.

Si los assegurats leixaran possehir als assegurados les quantitats: fins que sia declarat.

Capitol. xxi.

Tem ordenaren los dits consellers e promens: que si per cas per los dits consols era vist los Assegurats: de ure prestar Cauciõs segons dit es: e sens donar la dita caucio o disceptar de aquella los assegurats leixaran possehir als assegurados les quantitats assegurades: ho co q̃ demanat los sera per aquells: e apres per iuy del dit cõsolat era vist aquells dits assegurados esser tenguts pagar: co que les sera demanat: no obstants les exceptions per lur part fetes: en tal cas los Assegurados sien tenguts de pagar als assegurats totes les messions: q̃ haurã fetes: a conceguda e a tatxacio dels dits consols ensemps ab interesos a raho de any de. ij. Sos per. l. p tãt temps: com hauran dilatada la paga: e per aquelles quantitats e interesos si per lo assegurat sera request sien tenguts e hagen a dar segurtat en Juiy: si donchs aquell tal assegurador ho assegurados no fara ho faran deposit dela quantitat assegurada de continent: e que pell o per ells sera feta excepcio de paga: e sera vist deure pagar ab la dita caucio.

Que corrẽt lo temps dela paga los assegurados puguen entrar en merits de exceptiõs: si posar ne volran.

La. xxij.

Tem ordenaren que si corrent lo temps dela paga: co es dels dos. iij: quatre o sis mesos differenciats segõs les distãcies dels lochs: los assegurados requerran e volran: que sobre les excepcions per lur part faedores en ỏ fensar: que no son tenguts pagar: sia entrat en merits e declarat: que puga esser fet. Axi empero que si aconseguit lo temps ỏ la paga la causa no era decisida: que sens passar pus auant los dits assegurados siẽ tengus e hagen a pagar totes exceptions repellides: e segons de sus es clarament deduhit: e pagat proceesquen lur causa.

Del temps dela paga que han a fer los assegurados.

Capitol. xxiij.

Encara mes ordenaren q̃ los mesos dela paga hagen loch en la forma seguent: co es dins dos mesos: si les fustes deuen esser nauegades ho robes ho hauers portades ho tremeses dins lo principat de Lathal unya ho regne de valencia ho de Maloques: Manorca Juiça. E dins tres mesos si seran nauegades portades ho tramese vltra los lochs: pus no passen los regnes de Napols: Sitilia: Barberia: e deça lestret de gibaltar. E dins quatre Mesos si seran nauegades portades ho tramese vltra los pre

dits lochs en q̃lseuol parts. E dins vi. mesos apres que noua ho sabuda no sera de tal fusta ho nauili.

Que les seguretats fetes abans ỏ les presents Ordinacions no sien enclose en dites ordinacions.

La. xxiiij.

Tẽ ordenaren los dits consellers e promens: q̃ qualseuol seguretats fetes en la present Ciutat sobre qualseuol Robes mercaderies e sobre nauilis ho fustes e sobre cambis dats a risch de dits nauilis ho de robes: ho sobre qualseuol altres coses fins lo iorn dela publicacio deles presents ordinacions: sots qualseuol forma ho pactes sien fetes ho concebudes: sien valides e fermes: e les presents ordinacions ne les qui ia eren fetes no puguen derogar a dites seguretats ia fetes. Empero q̃ daq̃ auant publicades les presents ordinaciõs ab veu de crida per los lochs acostumats dela dita ciutat: les seguretats quis faran: nos pugã fer en la present ciutat sino iusta la forma deles presents ordinacions.

Del iuramẽt que primerament los consols deuen pendre ỏ les assegurats e assegurados.

Capitol. xxv.

Tem ordenarẽ los dits consellers e promens q̃ los consols qui ara son e per tẽps seran: no puxen fer iuy algu de seguretats algunes sens que primer no hagen pres iurament del assegurat e assegurados: que no han fer pacte algu contra les presents ordinacions axi en scrits com de paraula. E si pacte algu hauien fet contra les presentes ordinaciõs: que de aquell pacte no puguen fer iuy algu.

Retenen se empo los dits consellers e promens poder ỏ interpretar e corregir e esmenar tot co: que en les dites coses los parra escur ho dubtos tota vegada: q̃ ben vist los sera a lur bona conegueda.

Fon feta la p̃sent crida per Anthoni strada corredor ỏ la dita ciutat a. iij. de Juny. Any. M. cccc. lxxxiij.

Axi acaben les ordinaciõs derrerament fetes sobre les seguretats maritiies.

Capitols ordinacions nouellament fetes pla cort general del principat de Cathalunya: ds celebra enlo capitol dla Seu de Barcelona a vuyt dies del mes de Octubre del any mil ctre cents e vuytanta.i. sobre los drets del general: co es dles entrades e exides.

En nom de du e dla glioa vge maria ma re sua madōa sanc ta maria e del benauenturat mossenyer sant Jordi: la cort general dl pincipat de Cathalunya la qual lo molt alt e molt excellēt Senyor lo senyor don Ferrando per la gracia de deu Rey de Arago de Castella de Leo d Cicilia d Toledo de Valencia de Galicia de Mallorques de Seuilla de Sardenya e de Cordoua d corcega de Murcia d Geē del Algarbe de Algezira de Gibaltar Comte de Barcelona senyor d Uiscaya e de Molina Duch de Athenes e de Neopatria comte de Rossello e de Cerdanya: marques de Oristany e comte d gociano. Celebra als cathalans enlo capitol de la Seu dela ciutat de Barcelona per alguns esguarts e respectes redundants en labor de nostre senyor deu seruey del dit senyor Rey e benefici dela cosa publica del dit principat: congregada e aiustada enla casa del capitol concordablamēt impose los drets dauall escrits sobre los quals feu e desliberales ordanacions seguents e de ius escrites. Les quals mana la dita cort inuiolablament esser obseruades. les quals hagen a durar tant quāt duraran los censals carregats sobre lo general e carregadors per la presēt cort volēt la dita cort los dits drets segons daual son ordenats se hagē a collir en tot lo Principat de Cathalunya e encara enlos comtats d Rossello e Cerdanya: quant seran sots obediencia dela maiestat del senyor Rey per los deputats en e pla forma que p lo passat era acostumat.

Lo ques deu pagar de totes robes exceptades les daual especificades. Capitol.i.

Primeramēt: que totes robes: e mercaderies q̃ entren ho hisquen en.o. del dit pncipat d Cathalunya per mar: ho per terra ho per aygua dolça exceptades les coses dauall escrites paguen: e sien tengudes de pagar entrant e exint per liura de diners daço que les dites robes: e mercaderies hauran costat quatre diners.

De robes portades ab fusta de vltra mar. Cap.ij.

Item que qualseuol fusta nau hoveirellque lo viatge de vltra mar fara de qualseuol mercaderies que portara de aquelles parts: pach per entrada per liura de diners de co q̃ haura costat posat en Barcelona ho en altra pt del dit principat de tres diners.

De les robes que no han costat cert preu. Cap.iij.

Si algues robes e mercaderies se esdeuēia entrant: ho exit: les quals no haguessen costar cert preu ay tals robes: e mercaderies paguen e sien tengudes de pagar segons la valor: e extimacio de aquelles. Pero es entes q̃ deles dites robes e mercaderies e dela dita ordinacio son exceptades les coses seguents. De les quals se paguen los drets quis seguexen.

Dret deles lanes qui entren per Ebro. Capitol.iiij.

Primerament ne son exceptades totes: e qlseuol lāes axi surzes com lauades: q̃ entrarā dins lo dit pncipat p lo riu d Ebro les q̃ls sie tāt solamēt tēgudes a pagar per dret d ētrada p liura d diners.ij.d.

Mercaderies q̃ no paguē entrada sino exida. Cap.v.

Item ne son exceptats: forment: ordi: Auena: e tots blats grossos: e menuts e legums: carnalatge: vi: e pinyons: qui entren en Cathalunya: los quals no paguen res de entrada. Mes si les dites cosees: e encaraolis: eren tretes de Cathalunya paguen ala exida per liura de diners vn sou.

Dret del vi de Arago mes en Cathalunya. Ca.vi.

Considerant q̃ de poch temps enca los Aragonesos han imposat dret enlo vi qui entre de Cathalunya en arago: vol e ordena la present cort que tot vi qui sera mes de arago en Cathalunya pach de entrada per quascun canter de vi vn sou.

Cathala poblat en arago Valencia: no paga dret de blat que trague per sa prouisio. Ca.vij.

Ates empero que si algun baro: ho rich home ho altra persona de Cathalunya poblat hauēt loch en arago ho en regne de valencia sen volra portar blat o blats per sa prouisio: e dles rēdes q̃ haura en cathalunya no sia tengut de pagar lo dit dret. E si empero trabia p vēdre: ho fer mercaderia sia tēgut d pagar lo dret d exida.

De quals vitualles se deu pagar dret de exida. Ca.viij.

Tē ne son exceptats vi carn salada legums:e al tres vitualles que sien meses a puisio de naus e altres veixells de mar que sien de cathalunya: les q̃ls coses paguē a la exida pliura d̃ diners. iij.diners.peroen aço no siae ntesa panatica p a tals fustes la qual no sia tenguda pagar generalitat. E mes auant entes q̃ per les vitualles qui seran meses en qualseuol fustes axi de cathalans cō dal tres estants surtes en q̃lseuol platges: ho ports del dit principat per despesa ordinaria d̃les dites fustes estants axi surts no se hate a pagar dret algu: axi per los passatgers cō per los tenguts de nau.

Dret dels draps qui hixen de cathalunya. Capitol.ix.

Tem ne son exceptats tots draps d̃ lana:quis facen e se aparellē en cathalunya:los quals paguen solament:per liura de diners a la exida p tal compaguen ia per dret de bolla de plom tres diners.

De argent obrat vestidures libres:armes:e altres vtensilies per propri vs d̃ exida no paga. Tot ore argēt d̃ entrada no paga. Capitol.x.

Item ne son exceptats tota veixella dore dargent ioyes vestidures libres armes:e altres vtensilies que algu traura:ho metra en.o de cathalunya per son propri vs: e no per via de mercaderia: axi q̃ entrāt ne exint aytals coses sinos metien per via de mercaderia no paguen algū dret. Pero en aço sia cōsiderada:arbitrada la condicio de les persones qui aytals coses metrā ho trauran. Entes empero que tot ore argent axi en massa com en veixella qui sera mes dins lo dit principat no sia tengut pagar res a la entrada.

Dret deles prop dites coses tretes per mercaderia. Capitol.xi.

Assi seran tretes per mercaderies fora cathalunya paguen p liura de diners tres sous.

Dret d̃ exida deles armes e vtensilies nouament fetes. Capitol.xij.

Item mes exceptades tots armes:e vtensilies de nou fetes: e fabricades qui paguen a la exida p liura de diners sis diners.

Dret deles prop dites coses ia vsades per mercaderia tretes. Capitol.xiij.

Ates empero que totes les coses enlo prop dit capitol mencionades velles empero e ia vsades pus no sien per propi vs daquells qui les trauran: paguen per liura de diners.xij.diners.

Que los prop dits q̃tre capitols siē buats no obstāt q̃ lo cōtrari fos seruat. Capitol.xiiij.

Com de poch temps ença sia acostumat: q̃ si algu fa traure de Cathalunya algunes d̃les dites coses ēlos prop dits.iiij. capitols cō tēgudes per son propi vs: que si no les trabia:e les fabia traure per altre:que paguen lo dit dret. Ara es acordat: que paguen segons lo dit costum e pratica e que lo present capitol sia seruat. Al qual la dita cort no ent en res mudar. Pero si dubte algu ne sera vengut a declaracio dels deputats:qui ara son: ho per auant seran.

Que lo preu deles vitualles portades exint en moneda fins a.cc.sous no pach dret. Capitol.xv.

Tem es vist: que si algu metra en Cathalūya algunes vitualles e altres coses: e aquelles vēdra dins lo dit principat que lo preu d̃ aquelles sen puixa aportar e traure del dit principat en moneda menuda o com se volra sens pagar algū dret per aquella tro en quantitat de.cc. sous. E si mes auant de.cc. sous ne traura: q̃ pach lo dret dauall scrit sobre aço imposat.

Deles robes portades enles fires. E deles comprades enles fires. Capitol.xvi.

Tē que draps: e altres mercaderies qui iran en fires fora Cathalunya:e aquelles qui vindran en fires de cathalunya no paguen generalitat de entrada ne de exida: sino deles mercaderies e draps: que venudes

hauran enles dites fires. Empero que si compraat hauien enles dites fires: paguen dret de entrada o exida:del que metra n:segons que per los presents capitols es ordenat.

Dret de exida deles fustes:ho lenyam ho exarcia venudes a estrangers. Capitol.xvij.

Tem ne son exceptats tots veixells de mar de Cathalunya: qui seran venuts on se vulla a persones estranyes tota fusta apte a ser veixells de mar exarcia e tots altres arreus e Maceresos aptes e necessaris als dits veixells. Los quals sien tenguts pagar de exida.xij.diners per liura de diners.

Naus ho altres veixells fets en Cathalunya per obs de mallorqui manorqui ho de yuiça no paguen dret. lenyam ho exarcia per fer naus de exida paga.

Ates empero e declarat que si los poblats enles illes de mallorques manorcha e yuiça facen fabricar ho ostruyr naus ho altres veixells d̃ mar dins lo present principat: no sien tēguts pagar algū dret p los dits veixells. Empo si los poblats enles dites illes psi ho per altri fabiē trauren d̃l present pricipat los arreus damūt dits e la fusta apta a fer tals veixells p construyre fabricar aq̃lls fora del dit principat: sien tenguts e hagen a pagar lo dret desus dit.

Exarcia membres o

arreus de veixell de mar desset den trada no paga. He lenyam mes en fusta per fer cãbres de exida no paga: sino es estranger. Capitol. xix.

Per tant com moltes vegades es stada mogu da questio sobre les coses enlo present capitol contengudes: es declarat que si alguns membres exarcia e arreus qui sien stades de veixells de mar ho massaresos daquells: los quals veixells per fortuna de tẽps ho per altre q̃lseuol cas seran stats pduts ho pereclitats: seran mesos dins lo principat de cathalunya: q̃ tals membres exarcia arreus e massaresos no paguen ala entrada algũ dret de generalitat ne peyres pũtals e taulan quis metra ho per homens qui no sien estrangers en algũ veixell per fer pallolls cambres e altres semblants seruituts e no p via de mercaderia.

Dret dols caualls ro

cins mulls e mules e besties asinines: q̃ exiran fora la senyoria. ca. xx.

Item ne son exceptats tots caualls rocins muls e mules e besties asinines. los q̃ls paguẽ ala exida: si exirã de tota la sẽyoria regnes e terres dl senyor rey p liura de diners dos sous e sis diners. e que nõ puguen fer gracia los deputats.

Excepcio e declara

cio del prop p̃cedẽt capitol. Ca. xxi.

Empero si eren trets p vs de aquells quils hic traurien ho eren tramesos a grans senyors per donar: que no sien tenguts pagar res. per que sien considerades les persones a coneguda dels deputats. Declarat q̃ aquest vs propi: e tramesa a grans Senyors per donar nos puixẽ alegrar sino psones domiciliades enla Senyoria: del dit Senyor rey Declarat mes auãt: que si algu qui no sia domiciliat dins la senyoria del dit senyor rey: entrarã en cathalunya ab ses caualcadures abintencio de tornarsen en sa terra: ho passant per cathalunya per anar en altres regnes e terres: e per exir se dela senyoria del dit senyor rey e de fet exiran sens longa dilacio: que aquests tals no sien tẽguts pagar lo dit dret si dõchs no exien dela senyoria del dit Senyor rey ab caualcadures d̃ maior preu e valor que aquelles: ab q̃ serien entrats dins la senyoria dl dit senyor. Entes: que si algun estrãger cõpra enlos regnes e terres del senyor rey algũa deles dites besties per son propi vs: e entra en cathalunya: e passant ix del principat: pague lo dit dret.

Dret dela exida del

(cafra. Capitol. xxij.

Item ne es exceptat tot cafra: q̃ sera tret dl p̃ncipat de catbalunya per mar ho per terra aygua dolça: perlo qual sia tẽgut pagar lo senyor del dit cafra de exida per liura de diners del preu del dit cafra deuuyt diners sots pena de cent liures pagadores perlo qui dit cafra traura sens pagar lo dit dret e de perdre lo dit cafra.

Dret d̃ exida d̃ lanes

sutzes carregades enlos ports d̃ tor

(tosa. Capitol. xxiij.

Tẽ son exceptades totes lanes sutzes: q̃ serã carregades enlos ports de tortosa. les quals paguen a la exida per toba de lana sin diners.

De les lanes laua

des ẽ dits ports carregades. c. xxiiij

Es si seran lauades. Paguen dotze diners per roua.

Dret de les lanes sut

zes en q̃lseuol altra part de Cathalunya carregades. Capitol. xxv.

Si seran tretes ho carregades en q̃lseuol altra pt d̃ cathalunya p mar ho per terra: encara que fossen portades enlos cõdats d̃ rossello e de cerdanya: hagẽ e sien tenguds pagar p dret de exida al dit gñal per roua d̃ lana sutze iij. sous.

Dret de les lanes la

uades ẽ dits ports carregades. c. xxvi

Si seran lanes lauades: hage e sia tenguda pagar lo dit tret sis sous per roua.

Excepcio dels prop

dits capitols: pa quãt Rossello e cerdanya se rã cobrats. Capitol. xxvij.

Entes empero e d̃clarat: q̃ tornant los dits comdats de Rossello e cerdanya a la obediencia d̃l senyor Rey les lanes q̃ enlos dits cõptats entraran: no hagen ne sien tengudes pagar dret algu: no puixen empero en tal cas lanes algunes dels dits cõdats exir per mar ni p terra sens pagar lo dret damunt dit enlos presents capitols ordenats.

Altra excepcio.

Capitol. xxviij.

Mes auant es entes: e declarat q̃ les lanes qui d̃ p̃sent son en Empurda: e enla vila: e mũtanyes de ripoll: e de Lam redõ no puixẽ esser trets del p̃sent principat fins passat lo mes de Hoembre primer vinent. E de alli auant les puixen traure pagãt lo dret acostumat de pagar: e no mes. prouebint: e declarãt q̃ passat lo mes de març primer vinẽt totes: e qualseuol lanes q̃ del dit principat exiran paguen de exida aricõ desus es dit: e declarat.

Dret de exida d̃ cuy

ram ab lana. Capitol. xxix.

Item tot cuyram ab lana ço es boldrons tosos mijalana: e tota lana: e pells danyins les quals coses porten ab si lana: paguen de exida per liura d̃ diners vuyt diners.

Dret de exida de si

lassa destam: ho delana.

Capitol. xxx.

ITem tota filassa de estam: o de lana pach: e sia tenguda pagar de exida per liura de diners. .r. sous

Del bestiar qui ix de Cathalunya pera tondre. Ca. xxxi.

Item que tota persona qui traura de cathalũya algun bestiar per tõdre que haie a pagar per la lana de aquell bestiar la generalitat damunt ordenada sobre les dites Lanes. Ho res menys hage a dar seguretat: q̃ si aquell bestiar se venia fora Cathalunya que pach lo dret de carnalatge per la dita exida qui es per liura de diners. .xij. diners.

Del bestiar qui ix de Cathalunya per pasturar. Ca. xxxij

Si lo bestiar exira per pasturar de Cathalũya do la seguretat desusdita: ço es sis venia fora cathalunya ha de pagar p liura ꝯ diners dotze diners. E semblant seguretat do per la lana: ço es q̃ si no la tornaua dis Cathalunya: pach lo dret desus dit dela lana.

Del bestiar qui entra en cathalũya p herbeiar. Ca. xxxiij.

Item que si algun bestiar axi gros com menut vulles q̃ sia lauar o altre de q̃lseuol cõdicio sia: q̃ sera mes ho entrara enlo principat de cathalunya per herbeiar: que ala exida no pach algun dret per la carn ne p la lana: si donchs no era ia venut dis lo dit principat ho fora lo dit principat e liurar al comprador: ans q̃ isqs del dit principat. Car si la carn era venuda: pach per carn e per la lana. E si solament la lana pach per lana solament lo dret damunt ordenat enlos capitols del carnalatge e deles lanes. E aço mateix sia entes enlos Labrits e enlos anyells los quals seran nats del dit bestiar.

Del bestiar quis metra en Cathalunya per esser lexat a part ho parts. Ca. xxxiiij.

Si per cas algũ poblat fora lo principat de Cathalũya metra dins lo dit principat algun bestiar menut o gros per lexat a parto pts a algu ho algũs del dit principat ho enq̃l seuulla altra manera tenyr: lo e apres per algun temps lo trabia del dit principat: hage: e sia tengut pagar de exida tansolament: axi per lo que haura mes: com per lo que hauria augmentat dins lo dit principat: lo dret sobre lo carnalatge imposat: lo qual es. .xij. diners per liura. Pero que de entrada no sien tẽguts pagar res.

Dret dela exida ꝯ les monedes. Ca. xxxv.

Com per ordinacio del Senyor rey sia inhibit: que algu no gos traure del dit principat moneda ne Billo de qualseuol ley sia: es ordenat: que si per licencia del dit senyor rey ho per reuelament dela dita inhibicio ho per qualseuulla altra maera que dir ni himaginar se puixa moneda ho billo de qualseuol ley sia exiran de cathalunya: sia tengut pagar e pach p liura de de diners dotze diners. pero que les dites coses no sien tenguds pagar res ala entrada. Excepta empero florins dor qui sien portats en terres e senyories obediẽts al senyor Rey. Los quals no siẽ tẽguts de pagar res de exida.

Que la moneda treta per prouisio no pach exceptat de aquells: enla terra dels quals los cathalans ne paguen. Ca. xxxvi.

Eclarat empero: que algu fara viatge per mar o per terra: e traura moneda per sa prouisio: q̃ no pach res: pero en aço sia considerada la condicio de la persona e la quantitat ꝯ la moneda a coneguda dels deputats e en absencia lur del Deputat local. E per quant en diuersos regnes e terres axi de vasalls del senyor rey com altres los Cathalans e poblats enlo present principat paguen: e son forçats pagar dret deles monedes: que per lur prouisio porten. E absi traben dels dits regnes e terres: vol la present cort: que negu dels poblats enlos dits regnes e terres on los dits cathalans paguẽ dret de dites monedes de exida: no se alegren dela damũt dita fráquesa ans sien tractas enlo present principat: segons los cathalans e los poblats enlo dit principat seran tractats en lurs terres.

Deles robes portades ab galeres del rey de napols o sos vasalls venecians e florentins. Ca. xxxvij.

Item es vist: que sia donada libertat de descarregar qualseuol Robes e mercaderies portades ab les galeases del illustrissimo Rey de napols ho de sos vasalls florentins e venecians: les quals puixen esser venudes: per aquelles que venudes hauran: sien tenguts de pagar lo dret dentrada: les altres robes empero q̃ no hauran venudes: hagen facultat: e puixen tornar les carregar ab les dites galeases: que portades les hauran: dins espay empo que de vuyt dies: apres que seran descarregades. los quals passats hagen e sien tenguts pagar: sino eren tornades carregar lo dret de entrada complidamẽt.

Deles robes q̃ ixen ab intencio de tornar en cathalũya. Ca. xxxviij.

Tẽ que les robes e mercaderies q̃ exirã ꝯ cathalũya p intẽcio de tornar aq̃lles en cathalũya: axi cõ sõ botes e gerres buydades flores sarpelleres e altres sẽblãts coses: no sien tẽgudes de pagarres per entrada ne per exida: po enaço sia ꝓsiderada la condicio de

les psones: qui les dites coses trauran a coneguda dels deputats: en absencia lur del dit deputat local.

Dret dela entrada dels

cotons filats estrangers: qui no son de terres del senyor rey. Ca. xxxix.

Tem q̃ de e per tots cotons filats estrangers q̃ entrarã dequalseuol pt ho parts exceptats dels regnes e terres del senyor rey dins lo principat de cathalũya sien pagats per lo dret de entrada deu sous p liura de diners dela valor ho estimacio de aq̃lls. E si cas sera q̃ tals cotõs filats seran mesos dins lo principat: sens q̃ no hage pagat lo dit dret. sien ipso facto confiscats al general. E vltra la dita confiscacio encorrega en pena lo senyor de qui seran dits cotons de deu liures per quascun q̃ntar e per quascuna vegada que fa fet lo contrari. E si sera cas: q̃ sien mesos p mar sens pagar lo dit dret p lo semblant sien conficats al dit general: e lo senyor dels cotons encorrega en dita pena de. x. liures.

Dret de entrada dels

robes o vestits d lana exceptat dels qui han fuit als q̃ls metẽ. Cap̃. xl.

Esauant q̃ de e p totes robes de draps de lana sis vol sien de homẽs si vol de dones ho de infãts capes gipõs caputxos gonelles caperons punicts calçes: e totes altres robes sots qualseuol nom sien appellades que seran fetes fora lo dit principat. sien pagats per dret de entrada. x. sous per liura dela vera valor daço que dites robes costaran. Si donchs les dites robes no eren estades fetes per propri vs e ia portades per aquells: qui les metrien dins lo dit principat: iurant ho ells a nostre senyor deu e als sants quatre euangelistes: que no ho fan per fraudar lo dret. En lo qual cas ço es que siẽ fetes propri vs e portades per los qui les metran dins lo dit principat: no hagues res a pagar.

Dret de entrada dels

coses fetes de teleria canamaçeria o coto abla excepcio damũt dita. c. xli

Itẽ que totes e qualseuol coses fetes de teleria canamaçeria ho de coto fora lo dit principat: o serã meses dins aquell com son camises cosets gandalles dorde seda panyos capells de dona e altres qualseuol arreus de dones e altres de quines vulla specia sien: qui fayso hagen e tallades cosides siẽ fora lo dit principat: siẽ pagats al dit general per dret de entrada per liura de diners del ver cost d u sous. Exceptat lo que sera fet e portat per lo vs p pri: dels qui tals coses metran en lo dit principat tota frau cessant.

Dret de entrada de-

les coses fetes de cuyram. Ca. xlij.

Encara mes que per totes sabates ẽpenes borseguins estiuals auarques: e tota e qualseuol obra feta de cuyram: ne que Sabaters ni Tapiners: ne puixen fer dins Barcelona e dit principat: serã meses dins lo dit principat: sien pagats al dit general per dret de entrada. x. sous per liura d diners del ver cost.

Dret de entrada dels

cuyrams adobats ho assaonats. Capitol. xliij.

Item que per tots cuyrams en qualseuol manera adobats de blanqueria: e tots cuyrams assaonats vulles acollorats ho en qualseuulla manera de sao sien: qui serã mesos dins lo dit principat de cathalunya: sien pagats per dret d entrada al general deu sous per liura de diners del ver cost d aquells.

Dret de entrada de o

bra feta de ferro ho de acer. ca. xliiij.

Item que de ho tot ferramẽta de ferro ho acer q̃ sera mesa dins lo dit principat de cathalunya obrada com es ferres e claus de besties: tatres claus d qualseuol natura: siẽ falces relles picasses picks caueths spases pũyals dagues gauiets de tallar stoigs d dona tesores d barber e de sastres ferros de lãçes dalls podedores scardaçes de scardaçar lana e cardes de cardar lana escarpres asts asters ferros de tenir olles e bromadores lumaners giradores loces brides frens esperons estreps mossos de ginetes e altres metalls tenalles gaolls o dalls bosquers enderins ho caualls de foch ho fogõs tribenes e ballestes d acer e tota altra obra de ferro ho de acer feta fora lo dit principat: com sera mesa dins aquell: sien pagats al dit general p dret de entrada deu sous per liura de diners del cost ho vera valor deles dites coses. E si sera mesa sens pagar: sia confiscada al dit general sens alguna merçe. E vltra aço pach per pena lo qui tals coses metra. x. liures. En aço empero no son enteses e compreses qualseuol deles dites coses: si son meses per propri vs del qui les metra. E tisores d barar ne altres gauinetes agulles de cosir ne arnesos blãchs ho dela gineta e ferros de lãçes darmes e tatres per guarnir aquelles e tatres fins a sobrepunya ancores fulla de ferro axi stanyada com negra. Balles de dallar herba pales d ferro e alenes fil d ferro ho d aram. Les quals coses puixen entrar pagant lo dret acostumat.

Dret de entrada de e-

stanyobrat. Capitol. xlv.

Es auant que de: e per tot stany obrat q̃ dins lo dit principat fa mesots qualseuulla fayso: que sia pagat al dit general per dret de entrada deu sous per liura de diners: d l ver cost ho valor: declarat empero que si lo estany sera mes en verga: ho en massa: ho esclafat no pach si no lo dret acostumat. E si les dites coses seran meses sens pagar lo dit dret: sien al dit General cõfiscades. E vltra aço pach per pena: lo qui tals coses metra deu liures. Exce-

tades les coses de propri vs.

Bret de entrada de ō bra de coure. Capitol.xlvi.

Tem que de:ho per tota obra de coure fera cō son poals:olles:canters escalfadors:caçes:pols: alābins : calderes: caçoles : copes de foch e totes altres coses a fayssonades d̄l dit metall feres : qui seran meses dins lo dit p̄ncipat sia pagat al dit general per dret de entrada deu sous p liura de diners del ver cost:ho valor de aquelles. E si serā meses sens pagar aquelles sien confiscades al dit general declarat empero que si lo dit coure sera mes en maça:ho esclafat:pach solament lo dret acostumat. E declarat mes auant a major cautela que en aço no son compreses coses fetes de lauto ho de aram ne coses de propri vs.

Que pedres ho moles de obrarlo coral no sien tretes d̄ cathalunya. Capitol.xlvij.

Tē ordena la dita cort que dad auant no sia licit:a algun patro d̄ nau ho leny:barca:Galeassa galera sotil:ho d̄ altres veixells Maritims ne algun traginer : ho altre qualseuol persona carregar : ho aportar per a traure fora del dit p̄ncipat de nit ni de dia:p mar ni p terra:p si:ho p interposada p̄sona publicamēt:ho amagada:pedres ho moles aptes:a obrar corals. E qui contra fara vltra la confiscacio dela grondola:ho altre veixell en que carregades seran:qui en tal cas cremats serien:e encara vltra la confiscacio dels animals qui les dites pedres:ho moles traurien : incorreguē en pena p quiscu ço es lo Barquer lo Traginer lo patro d̄la nau:ho veixell:hō seran carregades:e lo mercader qui les compraro d̄ cent liures per quiscuna vegada.

¶ Per pratica e consuetut si nēgunes fustes eren estrangeres que no fossen de cathalans pagan per dret de vitualles vn sou per liura.

¶ Per pratica e consuetut tots los draps que no son fets en Cathalunya paguen de entrada e de exida q̄tre diners.

¶ E p pratica es que qualseuol or: ho argent ioyes ꝛc. que exiran de Cathalunya ara sia per esglesies o per qualseuol via puys no sia p seruitut d̄l qui les trau:paga.lij. sous per liura.

Certa puisio puebit que frau nos faça enlo dret de les lanes. Capitol.xlviij.

Tem per esquiuar tot frau qui en les coses enlo present capitol contengudes fer se pogues ordena e vol la dita cort que lo collidor:ho cullidors del General en aquella ciutat vila:ho loch̄ hon lanes de q̄l seuulla sort seran carregades per aportar dins Lodit principat:hage:e hagen a pendre Manifest de les dites Lanes : ques dira voler se aportar dins Lo dit Principat e se hage assegurar del mercader:q̄ tals lanes carregara:e prengan dell obligacio sots certa pena segons la valor de les lanes ab fermāçes ydoneas de aportar resposta del dit cullidor dins lo temps:a ell prefigit d̄ aquell cullidor del general constituhyt en aquella part : hō les dites lanes seran descarregades. E sino complira : lo que promes haura les fermançes hagen e sien tengudes pagar aquell dret:que tals Lanes hagueren pagat exint d̄l principat E vltra aço encorreguen en pena d̄ x.liures. E si per algū cas causa : ho raho : ho de certa sciencia les dites lanes:ho part de aquelles eren navegades fora lo dit principat en tal cas sia pagat p aquells lo doble del dret desus dit pagador per los qui fora lo dit principat les aportaran. De la meytat del q̄l doble dret gracia nols puira esser feta. E vltra aço en correguen en pena de:x.liures.

Certa altra prouisio per que frau nos puguen fer enlos drets. Capitol.xlix.

Tē q̄ los officials guardes:e ministres del present dret de entradres: e exides hagen e sien tēguts denunciar sots priuacio d̄ lurs officis e dir ab veritat als cullidors : e guardes dela bolla del plom e sagell dela cera tots draps de lana bonets:e escapolons:sayes:fustanis : canamaçeries:teles:draps de seda:e totes altres coses:que sien tengudes pagar dret de bolla per tal que lo dit dret de bolla puixen demanar:e hauer. E sobre aço puixē fer los deputats altres prouisions:e ordinacions:segons vist los sera p esquiuar fraus pus empero no fossen al present capitol contrarietats:a iustan tales dites coses que les dites guardes del dit dret d̄ entrades:e exides no leixen tirar a casa de algun mercader caixes bales de canamassaria:cossis ho altres robes ligades qui venguē de entrada: que primer no sien cauquillades:e sagellades del sagell d̄l dit dret : e aquelles hagen posades en manifest. He sia licit ne p mes als mercaders desser les dites caixes:bales:ho altres coses sens appellar hi algu de les dites guardes:les q̄ls guardes sien tēguts pēdre memorial de totes les robes : q̄ en aq̄l les dites caixes bales:o altres caps cauq̄llats se trobarā a si q̄ fet cōbatimēt daq̄lles ab los espatramēts p los dits mercaders fets sia vist:si d̄ gudamēt totes les dites robes hauran espatrades.

Certa altra puisio p los drets deles robes portades per mar. Capitol.l.

Tē es d̄clarat q̄ les robes e mercaderies q̄ seran aportades en les mars de catalunya e sens trestejar aq̄lles ē altres veixells exirā fora les mars d̄ cathalunya q̄ no paguē algū dret si ia no venē d̄signades ē barcelōa o altre loch d̄ cathalunya ari be nau q̄ d̄plesca aci sōviatge cō ab nau d̄ passatge. car si aq̄lls tals ro

bes axi cõsignades abaquella Hau mateixa eren tretes de cathalunya per mudament departit: ho per no uell noliciament ser daquelles: ho aximateix per mudament de cõsignacio: ho en qualseuulla altra manera sien tẽgudes pagar lo dit dret de entrada: e exida pus veramẽt sie vengudes consignades aci: o en altre loch de Cathalunya en qualseuulla manera. E si seran encara tresteiades en altres veixells: ho en altres persones per consignacio: ho mudament departit: ho de viatge encara que no sien posades en terra: paguen lo dret sobre les tals coses imposat.

¶ Que la stima dela liura de gros per les robes portades de flandes sia feta a raho de. liij liures e. viij. sous Barçelonesos p liura de gros. La. li.

Es auant es declarat: q̃ totes les mercaderies q̃ seran aportades de flandes dins lo principat d̃ Cathalunya de que es acostumat exigir lo dret de entrada faent compte a liura de gros: sia fet cõpte: e rahonada la dita liura de gros daci auant a raho de quatre liures vuyt sous Barçelonesos per quascuna liura.

¶ Queles robes entrades si extrã: no sien mes extimades: sino aiustãt hi lo cost d̃les messions. La. lij.

Item vol: e ordena la dita cort q̃ si algũ mercader o altra q̃lseuol p sona metra dins lo dit principat al gũes robes: e mercaderies: les q̃ls haura espatrades d̃ entrada al dit general p lo ver cost d̃ aq̃lles: e sens millorar d̃sligar: ne tresteiar aq̃lls o mudar de Senyor volra traure del dit pr̃cipat les dites robes: no hage ne sia tẽgut pagar sino lo dret d̃ la quãtitat p la qual haura espatrat les dites robes: ho mercaderies de entrada aiustãt empo a la dita q̃ntitat: o cost les messions q̃ de entrades haura fetes.

Les penes del qui fraudara lo dret del general. La. liij.

Per esquiuar frau qui enles dites coses se pogues seguir es ordenat q̃ si alguna persona de q̃l seuol estamẽt ho condicio sia: fara frau enles dites coses que perdra aquelles coses en que la dita frau ara feta: ho comesa. E no res menys pach per pena dos cents sous exceptat enlo ça fra: e altres coses: que per ordinacio dela present cort son tengudes a maior pena deles quals penes en cas que sien comeses: e declarades: e iutiades per los deputats: la quarta part de aço que per ells sera iutiat sia del official qui fara la execucio si request ne sera: e si request no sera sia del general. E laltra quarta part sia del accusador si ni haura d̃ la qual los deputats no puguen fer gracia sino sia del general: laltra q̃rta part sia dels Arrendadors si ni haura dela qual los Deputats no puguen fer gra sino sia del general. E lo restant quarta part sia del general. Declarant que deles parts pertanyents al general: los dits deputats no puxẽ remetre ne fer gracia sino d̃la meytat. exceptades empero dela present ordinacio les penes del çafra: e altres deles quals es la disposat en altres capitols. Volents que de aquelles los deputats puguen sols fer gracia dela meytat

Que les robes d̃l papa no paguen dret ni entrant ni exint. ¶ Capitol. liiij.

Eclarat no res mẽys cõ axi sia estat ordenat en les corts generals de cathalunya passades: que dret algu no sia exhigit axi per dret de entrades y exides com per dret d̃ bolla de plõni sagell de cera de alguns draps de lana dor ni de seda ni daltres bens ioyes: ho coses qualseuulla ho quãtes se vulla sien: qui verament sien del sanct pare e que sien comprades per los seus ministres iurants a d̃u e als seus sants quatre Euãgelis p ells corporalment tocats: que dites ioyes draps: e bens son verdaderament: e sens ficcio algũa del dit sant pare: e compratz e cõprades d̃ls seus diners propris.

Que tots los altres capitols vells dels dits drets estiguẽ en sa valor. La. lv.

Ots altres Capitols e ordinacions sobre lo dit dret de entrades: e exides statuits e ordenats per lo temps passat vol la dita cort estiguen e romanguen en lur força e valor: sino enquãt sien vists en tot ho en part contrariar ho derogar ales presents ordinacions e capitols.

Que los Deputats e oydors de comptes sien interpretadors corregidors ẽ dels duptes dels presents capitols.

Aten: vol: e ordena la dita cort: que si enlos capitols e ordinacions damunt dits ho algu daquells apparien algũes coses obscures ho dubtoses ara ho en esdeuenydor: que la cort del present principat ho en absencia de aquella los deputats e oydors de comptes del dit general q̃ ara son: ho per auant sera puixen aquelles declarar corregir esmenar e interpreter aytantes vegades: com necessari sera: e a ells sia ben vist.

Laus deo.

BIBLIOTECA CENTRAL BARCELONA

Segueixẽ se les ordinaciõs del dret dl pes del senyor Rey: cõ e en qna manera se paga lo dit dret del pes.

PRimo poga lo ciutada d vna roua vn diner: e lo estranger altre diner. ij diners.

ITem paga lo ciutada de dues arroues dos diners: e lo estranger dos diners. iiij.diners.

ITem paga lo ciutada d tres roues dos diners: e lo estrãger. iij. diners. v.diners.

ITem paga lo ciutada de quatre roues dos diners: e lo estrãger .iiij.diners. vi.diners.

ITem paga lo ciutada de sinch arroues dos diners: e lo estranger quatre diners. vi.diners.

¶Item paga lo ciutada de sis arroues dos diners e malla. e los estrangers v.diners. vij.diners . e malla.

¶Item paga lo ciutada de set arroues ij.diners e malla: e los estrangers vi.diners. viij.diners: e malla

¶Itẽ paga lo ciutada d vuyt arroues ij.diners e malla: e los estrãgers set diners. ix.diners e malla.

¶Itẽ paga lo ciutada de nou arroues dos diners e malla: e los estrãgers vuyt diners. x.diners e malla

¶Itẽ paga lo ciutada de deu arroues dos diners e malla: e los estrãgers. viij.diners. x.diners e malla.

¶Itẽ paga lo ciutada de. xi. arroues dos diners e malla: e los estrangers. ix.diners. xi. diners: e malla.

¶Itẽ paga lo ciutada d dotze arroues dos diners e malla: e los estrãgers. x.diners. xij.diners e malla.

¶Itẽ paga lo ciutada de tretze arroues tres diners: e los estrãgers. xi.diners. xiij.diners.

¶Itẽ paga lo ciutada de. xiij. arroues. iiij.diners: e los estrangers. xij. diners. xvi.diners.

¶Itẽ paga lo ciutada de: xviij.arroues quatre diners: e los estrãgers xv.diners. xix.dinesr.

¶Itẽ paga lo ciutada de. xx. arroues. v. diners: e los estrangers. xvi. diners. xxij.diners.

¶Itẽ paga lo ciutada de. xxiiij. arroues .v. diners: e los estrangers. xx.diners xxv.diners.

¶Itẽ paga lo ciutada de. xxv. arroues en. xxxvi. arroues. vi. diners: e los estrangers paguen a rabo d deu diners per carrega.

¶Itẽ paga lo ciutada de tres carregues en amunt: ço es dela primera carregua: dos diners e malla: e d la segona carrega: ij.diners e malla e dela terça carrega: altres dos diners e malla. E daqui amunt vn diner e tres pugeses per carrega.

¶Empero es entes q̃ no paguẽ si no malla p roua homens de Mallorqs de Menorcha e d Saragoça: e de Hosca: e de Alcaniyç dela frontera: e del Espital de Leyda: e alguns altres qui han franquesa.

¶Les ordinacions damunt escrites: son estades trãsladades e tretes de vn registre o libre qui es en lo offici dela Batlia general de Cathalunya: a hon les dites ordinacions son scrites: e ablo dit libre de mot amor: be e faelment comprouades per mi Joan castell per auctoritat real notari publich per tota la terra e senyoria del Rey nostre senyor: escriua del registre dl dit offici dela dita Batlia general. E per que en la escriptura deles damunt dites ordinacions sia donada plena fe: axicom en lo original de aquells: io dit ioan castell fas la present escriptura de ma propia mae hi pos lo meu acostumat signe.

Finis.

¶Registre dela present obra.

a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.

¶E tots aquests son quoerns cõplits sino lo quoern dela .q. que es quintern.

¶ A laho̗r e gloria de nostre Senyor deu:e dela glo̗rio̗sa e humil verge Maria mare sua Senyora nostra Fonch estampada e acabada la present obra. Intitulada. Consolat de mar: qui tracta: dels actes maritims e mercantiuols: e deles Ordinacions e drets del general: e deles entrades e exides: del principat de Catalunya. Fonch estampat enla signe ciutat de Barçelona: per Karles amoros prouençal.

Any. M.d.xviij. a sis dies del mes de agost.

✠

¶ Oratio pro nauigantibus.

DEus qui transtulisti patres nostros per mare rubrũ: ⁊ transuersisti per aquam nimiã laudem tui nominis decantantes: te supplici ter deprecamur: vt in naui famulos tuos repulsis aduersitatib⁹ portu semper optatili: cursuq̃ tranquillo tuearis. Per dñm nostrum. ⁊c.

BIBLIOTECA DE CATALUNYA
1001736978
R. 198. 976

BIBLIOTECA CENTRAL
Bon. 10-IV-9